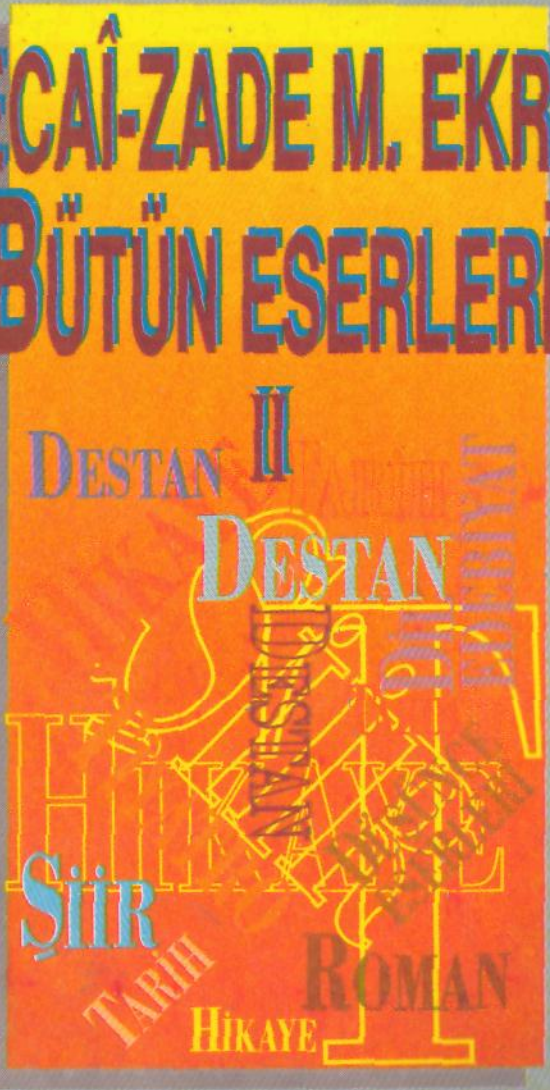
M.E.B.

TÜRK EDEBİYATI DİZİSİ

RECAÎ-ZADE M. EKREM

BÜTÜN ESERLERİ

II

İSMAİL PARLATIR
NURULLAH ÇETİN
HAKAN SAZYEK

2001

CATVLLVS

Türk Edebiyatı Dizisi

RECAÎ-ZADE M. EKREM
BÜTÜN ESERLERİ
II

İsmail Parlatır
Nurullah Çetin
Hakan Sazyek

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI : 2941
BİLİM ve KÜLTÜR ESERLERİ DİZİSİ : 851
Türk Edebiyatı Dizisi : 23

Kitabın adı
RECAÎ-ZADE M. EKREM
BÜTÜN ESERLERİ II
Yayın Kodu
97.34.Y.0002.1486
ISBN 975.11.1023.8 (Tk. No)
ISBN 975.11.1025.4 (2.Cilt)
Baskı yılı
1997
Baskı adedi
5.000
Dizgi, baskı, cilt
MİLLÎ EĞİTİM BASIMEVİ

Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın
5.5.1995 tarih ve 2776 sayılı yazıları ile
birinci defa 5.000 adet basılmıştır

Türk Edebiyatı Dizisi

RECAÎ-ZADE M. EKREM
BÜTÜN ESERLERİ
II

İsmail Parlatır
Nurullah Çetin
Hakan Sazyek

İstanbul, 1997

İÇİNDEKİLER

Sunuş / 7
Nağme-i Seher / 9
Yâdigâr-ı Şebâb / 139
Zemzeme'ler / 151
Tefekkür'deki Şiirler / 337
Pejmürde'deki Şiirler / 349
Nijad Ekrem'deki Şiirler / 389
Nefrîn / 443
Ötekiler / 463

SUNUŞ

Recaî-zade Mahmut Ekrem'in *Bütün Eserleri*'nin ikinci kitabı, onun şiirlerini içine alıyor. Recaî-zade'nin sanat hayatında şiirin ayrı bir yeri var. Kültürlü bir ailenin çocuğu olarak onun şiir duygularının uyanması küçük yaşlardan başlıyor. Recaî-zadelerin İstinye'deki yalısı eskilerin deyişi ile örnek bir "edebiyat mahfili" idi. İstanbul'un önde gelen edebiyat ve sanat ustaları burada bir araya gelir, şiir üzerine geceler boyu söyleşirlerdi. İşte Ekrem böylesi bir ortamda büyüdü ve yetişti.

Yenilik edebiyatımızın oluşmasında Recaî-zade M. Ekrem'in emekleri büyüktür. Özellikle şiir üzerine yazdıkları, bu türün değişmesi, yeni bir çehre kazanması yolunda büyük katkılar sağlamıştır. Şöyle ki, o, sanat ve edebiyat üzerine yazdıklarında şiire ayrı bir değer vermiş; üstelik onu güzel sanatların bir kolu gibi görmeye ve göstermeye çalışmıştır. Nitekim bu konuda kaleme aldığı yazılarında "edebiyatta ve özellikle şiirde..." tarzındaki deyişlerine sık sık rastlamak mümkündür.

Yukarıda Ekrem'in şiire erken yaşlarda başladığını söylemiştim. Doğrudur; çünkü ilk kitabı olan *Nağme-i Seher*'i düzenlerken, defterler dolusu şiirlerinden seçmeleri yaparken ne kadar zorlandığını açıkça ifade etmekten geri kalmaz. Nitekim şairimizin bu kitabında yer alan şiirler, bir geçiş döneminin örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yâdigâr-ı Şebâb, bu çıkışın devamı; *Zemzeme*'ler ise zirvesidir. *Pejmürde* bu zirvede en olgun ürünleri bir araya

getirir. *Nijad Ekrem*, sanatçı bir babanın, pek sevdiği çocuğunun erken ölümü üzerine söylediklerini bir araya getirir. *Recaî-zade Mahmut Ekrem* adlı kitabımda belirttiğim gibi *Nijad Ekrem*, "mutsuz babanın göz yaşları"dır.

Nefrin, şiir sanatı çizgisinde bir sapma arz eder. Baştan beri romantik duygular yumağını ören şiir sanatı içinde bu küçük kitap, bir devri lânetleyen, "istibdat" zihniyetini yerden yere vuran bir sesle ortaya çıkar. Fakat bu tarza yatkın olmayan bir kalemden çıkan acemiliklerle dolu söyleyişler, kendi döneminde olduğu kadar sonraki yıllarda da pek fazla yankı uyandırmaz.

Recaî-zade M. Ekrem, özellikle *Pejmürde*'yi yayımladıktan sonra kaleme aldığı şiirlerini, burada *Nijad Ekrem*'i ayrı tutuyorum; çünkü ondaki yazıları ve şiirleri hep oğlu Nijad içindi; yukarıda da belirttiğim gibi *Nefrîn* de bir devri lânetleyen tek ve uzun bir manzume idi; bunların dışında kaleme aldığı şiirlerini değişik gazete ve dergilerde yayımlamıştır. Bunları da bu kitabın sonunda ayrı bir bölümde toplamayı uygun bulduk.

Burada Ekrem'in şiirlerini uzun boylu yorumlamayı gereksiz buluyorum. Çünkü bu çalışmanın temel amacı, metin yayınıdır. Ancak şunu da söylemeden geçemeyeceğim, baştan sona onun yazdıkları iyi değerlendirilirse şiirinin sanat çizgisi yakalanmış olur. Aslında bu dizi yayının amacı da bu değil mi?

Bizleri bu amaç doğrultusunda yüreklendiren ve bize bu yolu açan Millî Eğitim Bakanlığına teşekkürü bir borç biliriz.

İsmail PARLATIR

Şâir-i pâkize-gû izzetlü Memdûh Fâik Beyefendi hazretlerinin ihsan buyurdukları takrîz-i beliğdir.*

"Âferîn mîr-i Ekrem-i hoş-tab
Kıldı âsârını ser-â-ser cem

Andırır şu eser gülistânı
Olsa şâyeste hattı reyhânî

Varak-ı tâzesi semen-sâdır
Her gazel bir gazâl-i ma'nâdır

Bunu tekrâr edenler âşık olur
Çünkü ma'şûku vasfın onda bulur

Mevc urur cûy-ı cân midâdında
Tâb-ı ta'bîr var sevâdında

Reşk eder âftâb matla'ında
Hâme ser-dâde oldu makta'ında

İşte Fâ'ik kalem gelip vecde
Eyledi beyt-i Ekrem'e secde

Durdu dîvân-ı Hak'ta ol âgâh
Cilve kıldı fe sümme vechü'l-lâh

Oldu bâdi-i şerh-i sadr-ı kalem
Sırr-ı ikra' va Rabbüke'l-Ekrem

---

*) *Burada verdiğimiz metin şu baskıya aittir: İstanbul, 1288 (1871).*

Mukaddeme

Bir müsvedde taharrîsiçün evrâk-ı perîşânı karıştırırken bundan dokuz şene akdemden beş altı yıl evvele gelince(ye) kadar müddet içinde söylemiş olduğum eş'âr mecmûası elime geçti. İnsanın nazım ve nesre müte'allik her bir eseri sahîfe-i hâfızasında menküş kalmak mümkün olamayıp mütâlaa ve nazm-ı eş'ârdan ise o aralık (bilmem neden) birdenbire o derece nefret etmiştim ki kendi mahsûl-i tabîatım olan eş'ârımı kaydetmiş olduğum mecmûayı bile bir kerre ele alıp da bakmayı istememiş ve o cihetle münderecâtı neden ibârettir ve nasıl şeylerdir külliyen unutmuştum. Binâenaleyh bakalım ne var ne yok diye mecmûayı ele alıp yukarıdan aşağı göz gezdirdiğimde münderecâtı vâkıâ ekseriyyet üzre o üç yüz yıllık fikir ve mazmûnlardan ibâret ise de bu eş'âr ü âsâr (muahharen söylediğim bir iki parça şeyler müstesnâdır) bülbül-i tabîatımın, evân-ı şebâbetimin birinci günlerindeki terennümât ü güftârı ve zemîn-i fikretimin en evvel demîde olan ezhârı olduğuçün nazarımda iâde-i kıyınet ü itibâr eyledi. Nitekim heveskârân-ı hunyâgerân-ı murgânın hengâm-ı seher işitilen negamâtı san'atça nâ-mevzûn ve bî-âhenk de olsa yine tabî'ata mü'essir olur ve bir tarlanın nâ-be-hengâm olarak sebz-nümâ-yı zuhûr olan ezhâr ü nebâtâtı renk ve râyihaca kaba da olsa yine meşâmm ü bâsıraya hoş gelir!

İşte unfuvân-ı şebâb âsâr u yâdigârı olan bu mecmûa-i eş'ârın evrâk-ı perîşân arasında ve dolap altlarında sürünüp dağılmak veyâhut yâdellere geçmek ve yanmak gibi birtakım kazâlara uğraması henüz mahfûz-ı genc-i istidâdı

olan râyihasını âfâka neşredemeden giriftâr-ı âfet-i zübûl olan ne-şüküfte gonçeler gibi mahv u bî-nişân olması mûcib olacağından şu hâle gönlüm bir türlü kāil olamamağla ve bunun bu gibi kazâlardan temîni nüshasının teksîrine ve bu da neşrine menût bulunmağla tab'ına karar verdim.

Mecmûa-i eş'ârım sekiz on parça kasâidle yüz kırk yüz elli parça gazeliyyât ve bir hayli tarih ve kıta'ât ve müfredâttan mürekkeb büyücek bir dîvânçe ise de münderecâtından bir haylisinin tab' külfetine bile değeri olmadığından mütâlaakârânına îrâs-ı kelâl etmemek içün onları tamâmıyla tayy ü hazf ederek bir sûret-i münekkahada tab ve temsîl ve yine unfuvân-ı şebâb âsârından olmak üzere kaleme almış olduğum bazı ufak tefek âsâr-ı nesriyyemi dahi ahîrine ilâve ve tezyîl eyledim ve der-kâr olan münâsebeti cihetiyle Nağme-i Seher tesmiye ettim. Yukarıda dahi beyân eylediğim vechile şu mecmû'anın münderecâtı yeni bir şey değil ve edebiyyât-ı Osmâniyyenin muhtâc olduğu terakkiyâtın husûlü kendi himmetlerine kalan efkâr-ı cedîde erbâbı nesrin olduğu gibi nazm-ı Osmânînin dahi letâfeti müsellem bulunan tarz-ı garbîde olması tarafına mâil ise de bu günkü günde umûm bi'l-husûs şiir vâdisinde eski usûlü nazar-ı i'tibâr u mergūbiyyette tutmakta bulunmuş ve efkâr-ı cedîde ashâbı ise nazım için henüz şimdikinden daha matbû ve makbûl bir çığır açamamış olduğundan tarz-ı atîkte keşîde-i silk-i nazm edilmiş olan eş'ârın şimdilik tab ile enzâr-ı umûmiyyeye vaz'ına cür'et pek de münâsebetsiz addolunmaz ve bunun için sâhibi dûçâr-ı ta'rîz ü istihfâf edilmez zann u memûlündeyim.

Ekrem

TEVHÎD

Meded ey kilk-i feyzkâr meded!
Ettim azm-i senâ-yı Rabb-ı ahad
Celle şânühü zehî ilâh-ı samed
Lem-yezel lem-yelid velem-yûled

"Her giyâhî ki ez-zemîn rûyed
Vahdehû lâ-şerîke leh gûyed"

O Hudâvend-i kādir ü kahhâr
Ki eder dehre lûtfunu îsâr
Gösterir zâtını bütün âsâr
Nice mümkün vücûdunu inkâr?

"Her giyâhî ki ez-zemîn rûyed
Vahdehû lâ-şerîke leh gûyed"

Bâd u kûhsâr u merg u cûy-ı revân
Ahter ü mâh u mihr-i nûr-efşân
Her biri bir lisân ile her ân
Vahdet-i hâlık eder i'lân!

"Her giyâhî ki ez-zemîn rûyed
Vahdehû lâ-şerîke leh gûyed"

Hikmeti kıldı âlemi îcâd
Anda gösterdi nice kevn ü fesâd
Kılmak üzre vücûduna işhâd
Kim odur kudretiyle bî-endâd

"Her giyâhî ki ez-zemîn rûyed
Vahdehû lâ-şerîke leh gûyed"

16

Hayf kim ba'zı câhilân-ı anûd
Olarak çirk-i şirk ile âlûd
Hakkı bir kaç gümân eder yâhud
Eyler inkâr-ı Hak velîk çî sûd

"Her giyâhî ki ez-zemîn rûyed
Vahdehû lâ-şerîke leh gûyed"

Ey eden kudreti beni bî-hûş
Eylesem her ne dem havâle-i gûş
Duyarım kim bütün cemâd u vuhûş
Zikr ü fikrinle olmada pür-cûş

"Her giyâhî ki ez-zemîn rûyed
Vahdehû lâ-şerîke leh gûyed"

Ekrem'e cây olunca taht-ı serâ
Eylesin aşk-ı pâk-i zât-ı Hudâ
Sebz-i hâk-i mezârını gûyâ
Ki desin istimâ' eden Hakk'a

"Her giyâhî ki ez-zemîn rûyed
Vahdehû lâ-şerîke leh gûyed"

NA'T

Lülnet-zedâ-yı nâtıka nâm-ı Muhammed'î
Râhat-fezâ-yı rûh-ı kelâm-ı Muhammed'î

İlrâh eder cihâna nigâh etmeden gözüm
Oldukça dilde aşk u garâm-ı Muhammedî

Şâm u seher minâre-i nahl üzre bülbülân
Tesbîh eder salât u selâm-ı Muhammed'î

Ki sidregâh-ı arş-ı berîn oldu nûr-vâr
Hasr olmadı bu hâke makām-ı Muhammedî

Kānûn yapar ukūl nizâm-ı umûr içün
Mevcûd iken şerî'at-ı tâm-ı Muhammedî !

* Ekrem * sa'âdet-i dü-cihân ise maksadın?
Tut râh-ı şer'-i haşr-ı kıyâm-ı Muhammed'î

DİGER

Şer'-i makbûlünle sensin muktedâsı âlemin
Ey Nebî ey şâfi'-i rûz-ı cezâsı âlemin!

Mahz-ı cân etti seni ey rahmeten li'l- âlemîn
İns ü cinne hâlık-ı arz u semâsı âlemin

Sensin ol sultân-ı evreng-i risâlet kim bütün
Dergehinde bendedir şâh u gedâsı âlemin

Mürtefi'dir ol kadar eyvân-ı kadrin kim ana
Bir kemîn süllem değil arş-ı ulâsı âlemin

Pertev-i envâr-ı rûyundan fakat bir zerredir
Âftâb u mâhtâb-ı pür-ziyâsı âlemin

Feyz–i aşkınla berî kıl ma'siyetten * Ekrem *'i
Yâ Resûla'llah sensin Mustafâ'sı âlemin!

SİTÂYİŞ (1)

Mu'ammer kıl cihân durdukça yâ Rab şâh-ı zî-şânı
Odur zîrâ hakîkatte vücûd-ı âlemin cânı

Nice şâh evc-i lutfun mâhtâb-ı âlem-ârâsı
Nice şâh âsmân-ı şevketin hurşîd-i rahşânı

Zamâna lutf-ı tab'ı terbiyet-bahşâ-yı âsâyiş
Cihâna feyz-i adli mâye-i iksîr-i umrânî

Müsellem destine şemşîr-i düşmen-gîr-i Behrâmî
Musahhar tiğına ser-tâ-ser mülk-i cihânbânî

Murassa' şeb-çerağ-ı devletiyle tâc-ı Dârâyî
Muşa'şa' berk-ı tiğ-ı satvetiyle taht-ı Osmânî

Süleyman kevkebe Abdülazîz-i arş-mesned kim
Perestârı Ferîdûn u Sikender olsa erzânî

Hudâvend-i cihân dâd-âver-i zî-şân-ı devrân kim
Kılar adli yedi iklîme ser-tâ-ser nigehbânî

Çerâğ-efrûz-ı devlet pertev-endâz-ı celâlet kim
Eder envâr-ı lutfu âlem-i imkânı nûrânî

O Fârûkî-şiyem Hâtem-kerem kim nev-be-nev eyler
Esâs-ı mülkü muhkem adl ü dâd u lutf u ihsânı

Dil-i pür-feyzidir ol bahr-ı mevc-â-mevc-i re'fet kim
Eder pür-dürr ü gevher kîse vü dâmân-ı imkânı

---

1) Sene 1281'de tanzîm olunmuş ise de takdîm olunamamıştır. (Not meme aittir.)

Cilâ-yı kalbinin mâh-ı felek meftûn u mecbûru
Safâ-yı tab'ının ervâh-ı kudsî deng ü hayrânı

O bir bedr-i münevverdir sipihr-i câh ü iclâle
Süreyyâ'dır ana cem'iyyet-i tertîb-i dîvânı

Ya bir hurşîd-i gerdûn-ı sahâvettir ki hem-vâre
Zer ü sîm ile eyler bahr u berre pertev-efşânî

Rahîk-ı midhatıdır ol şarâb-ı bezm-i kudsî kim
Verir keyfiyyeti fikreyledikçe zevk-ı rûhânî

Nice takdîr olunsun pâye-i eyvân-ı iclâli
K'olur endîşesi hayret-fezâ-yı akl-ı insânı

Değil her şâha âsân mazhariyyet bu tecellîye
Ana mahsûstur bu mertebe dârât-ı sultânî

Kemâl-i himmeti hükm-i zamânı istese tağyîr
Kılar hem revnak-ı nevrûz-ı hengâm-ı zemistânî

Anınçün söylemiş bu beyti gûyâ Nef'i-i üstâd
İlâhî nûr-ı gufrânıyla olsun kabri nûrânî

"Fürûğ-ı re'yi çerh-i devletin hem mihri hem mâhı
Kef-i cûdu cihân-ı himmetin hem bahrı hem kânı"

Güzâr eylerse farzâ sarsar-ı kûh-efken-i kahrı
Eder bir külhan–ı âteş-feşân sahn-ı gülistânı

Bu heybet bu mehâbetle aceb mi olsa bî-şemşîr
İtâbı pençe-tâb-ı savlet-i Sâm u Nerîmânî

20

Felekte mâh-ı nev zanneyleme âyine-i çerhe
Kemâl-i tâbişinden düştü aks-i tiğ-ı bürrânı

Fürûğ-ı berk-ı tiğ-ı kahrı güm-râhân-ı a'dâya
Eder efrûhte peyk-i meş'al-i vâdi-i nîrânî

Değildir encüm-i seyyâre olmuş çerhe dek peyvest
Şerâr-ı na'l-i rahş-ı bâd-pây-ı hurde-cevlânı

Ne ra'nâ rahş-ı dil-keştir ki gâhî gelse reftâra
Sanır bir şu'le-i cevvâledir seyreyleyen ânı

Değildir rahş bu bir bü'l-aceb seyr ü temâşâdır
Kim eyler cilvegeh her zerre-i nâçiz-i perrânı

Hırâm etse ne dem ol perçem-i müşgîn ile eyler
Nesîm-i gülşen-i firdevs-vârî anber-efşânî

Şitâb ettikçe gerd-i râhıdır ol ebr-i âteş kim
Şerâr-ı berk-ı dûzah-şu'ledir her katre bârânı

Kader kudret şehinşâhâ zafer yâver Hudâvendâ
Ayâ pîrâye-i evreng-i iclâl-i cihânbânî

Sen ol şâhenşehe pür-cûd u himmetsin ki kıldın hep
Ferîh ü mükrim envâ'-ı ni'amla zîr-i destânî

Zamânında hüner kadri bilindi geçti ol dem kim
Hemân yeksân idi âlemde dânâyî vü nâ-dânî

Rüsûm-ı lutf u cûdun kalmamıştı nâmı dillerde
Bihamdi'llâh ki ihyâ eyledin âyîn-i ihsânı

Muhassıl her cihetle bir yegâne şâh-ı zî-şânsın
Ki mislin görmemiştir taht-ı âlî baht-ı Osmânî

Dil ü tab'ı yine pür-neş'e kıldı feyz-i evsâfın
Aceb mi eylesem bu demde şevkıyle gazel-hânî

Ne efsûnkârdır ol şîvekârın çeşm-i fettânı
Eder yek nazrada berbâd hem dîni hem îmânı

Bulaşmaz gamzenin çâpüklüğünden kāna dâmânı
Zemîn ü çerhi tutsa cûşiş-i hûn-ı şehîdânî

O rütbe âteşîndir pertev-i hüsn-i nigeh-sûzu
Ki hurşîd olamaz pîş-i nazarda âyinedânı

Ferâhem baht-ı nâ-sâzım gibi ebrû-yı pür-çîni
Müşevveş hâl-i mahzûnuın gibi zülf-i perîşânı

Gönül hâhişger-i zahm-ı belâdır gamzesinden lîk
Değil ana müsâ'id hükm-i baht-ı nâ-be-sâmânî

Ne sengîn-dil ne bî-şefkat ne bî-pervâdır ol âfet
Eder her dem dil-i bî-çareye cevr-i fırâvânî

Yine hep iktizâ-yı tâli'imdendir bu mihnetler
Revâ görmem o şûh-ı şer-keşe bî-hûde bühtânı

Tehî zannetme ey dil böyle hûn-rîz olduğun o mâh
Edermiş tığına seng-i fesân her cevher-i cânı

Hudâvendâ benim ol şâ'ir-i i'câz-perver kim
Göreydi reşk ederdi şi'rimi Urfî vü Hâkānî

Kılar pür-neş'e ehl-i tab'ı câm-ı nazm-ı rengînim
Misâl-i sâgar-ı feyz-âver-i sahbâ-yı rümmânî

Nevâ-senc-i makāl oldukça gâhî bülbül-i tab'ım
Girîbân-çâk eder gül gibi haclet andelîbânı

Midâdım her dem ihyâ-yı ma'ânî etmede eyler
Hacâletle rehîn-i deşt-i zulmet âb-ı hayvânı

Değildir bikr-i mazmûn tab'-ı pâk-i tâb-dârımda
Zelîha'dır k'olur âgūş-gîr-i mâh-ı Ken'anî (*)

Yazılmış tâ-ezel ser-defter-i nazm-âverân üzre
Cenâb-ı tab'ımın bu vechile elkāb u unvânı

Sühan-sencân-ı Rûm'un sihr-sâz-ı mu'ciz-âsârdır
Nüket-bînân-ı asrın şâ'ir-i pâkize-iz'ânı

Bu isti'dâd-ı mâderzâd ile ammâ acebdir kim
Felek zındân eder endûh u gamla bana devrânı

Güneh mi işledim sa'y eyledimse kesb-i irfâna
Nedendir bilsem âyâ bana böyle zulm ü udvânı

Şikâyâtım felekten sanma bî-baht olduğumdandır
Garaz tahlîstir dest-i cefâsından girîbânı

Bana bir bundan a'lâ baht u ikbâl olmaz âlemde
Ki tuttu tab'ımın gûş-ı cihânı sıyt-ı irfânı

O da olmazsa ger kâfi değil mi bana bu devlet
Kim oldum sen gibi bir şâh-ı zî-şanın senâ-hânı

---

*) *Bu fikir ihtirâîdir. (Not metne aittir.)*

Du'âya başla bu demlerde * Ekrem * sıdkla zîrâ
Du'âdır şart-ı a'zam söz bulunca hadd ü pâyânı

Cihân kim rûz-ı rustâhîze dek böyle olup bercâ
Ola tâ-bezm-i imkân cilvegâh-ı nev'-i insânî

Kemâl-i âfiyetle taht-ı şevkette mekîn olsun
Muzaffer eylesin hemvâre zâtın lutf-ı Yezdânî

Hudâ yâr u mu'în etsin ana her işte tevfîkın
Safâ vü şâdi-i hâtırla geçsin cümle ezmânı

SİTÂYİŞ (1)

Hilâl-i mâh-ı rûze âsmân üzre hüveydâdır
Ser-â-ser rûy-ı arza her gece envâr-bahşâdır

Hilâl ammâ ki hân-ı ni'met-i gufrân-ı Yezdân'a
Hakîkatte Müselmânân içün engüşt-i îmâdır

Hoşâ mâh-ı safâ-bahş-ı kulûb-ı ehl-i îmân kim
Kudûmüyle gürûh-ı mü'minîn üşküfte sîmâdır

Zihî eyyâm-ı ferruh-fâl ü hoş- hâl-i mübârek kim
Cihân âzâde gamdan şimdi her sûlarda pûyâdır

Olur mu gayrı rindân-ı Hudâ hâhişger-i işret
Nevâl-i sufre-i iftârı gör hem keyf-i sahbâdır

Cevâmi' bâğzâr-ı nev-bahâr-ı feyz-i akdestir
Menâr üzre mü'ezzin andelîb-i nağme-pîrâdır

---

1) Sene 1281'de tanzîm olunmuş ise de takdîm olunamamıştır.

Olup kandîl-i reng-â-reng ile pür-sû-be-sû esvâk
O tertîb-i dil-ârâ üzre gûyâ necm-i garrâdır

Zemînde âsmân şeklinde pür-nakş u nigâr oldu
Bilinmez hâk-i İstanbul mudur yâ çerh-i vâlâdır

Değildir encüm-i seyyâre şehrâyin edip sıbyân
Havâlanmış kanâdîl-i pür-envâr-ı şeb-ârâdır

Aceb revnak-pezîr-i lutf-ı Mevlâ oldu âlem kim
Gönül fart-ı mesârrından bu beyt-i pâki gûyâdır

Mücessem şevk u şâdî-i tarab-zâ-yı keder-âşûb
Mükemmel sûr-ı yağma-güster-i endûh-fersâdır

İki âfet gibidir ma'nîde rûz u şeb-i rûze
K'olunsa nazra-i im'ân biribirinden a'lâdır

Ne rûz âyine-i safvet-ver-i ruhsâre-i ümmîd
Ne şeb gencîne-i nâ-yâb-ı feyz-i lutf-ı Mevlâ'dır

Biri hemçün cemâl-i pâk-i cânân pür-fer ü tâbiş
Biri mânend-i hatt-ı tâze-i dil-ber mutarrâdır

Aceb mi âşıkāne bir gazel tarh eylesem şimdi
Hayâl-i yâr zîrâ dilde âteş-bâr-ı sevdâdır

Nigâhı fitnede Hârût'a bir üstâd-ı yektâdır
Ki âlem ser-te-ser sihriyle ser-gerdân u şeydâdır

Te'âlâ'llâh zihî mihr-i cemâl-i feyz-i yâri kim
Meh ü hurşîd-i gerdûn rûz u şeb vakf-ı temâşâdır

Gönül bî-çâre yâr âvâre rûy-ı baht ise kāre
Aceb da'vâ aceb sevdâ aceb olmaz tevellâdır

Hayâl-i kāmeti eksik değil bir lâhza hâtırdan
Hemîşe mülk-i dil mahşer gibi pür-şûr u gavgādır

Nice baksın beyâz-ı gerden-i billûruna zîrâ
Görünce aksini âyînede ser-mest-i sevdâdır

Nice dâd eylesin uşşâkına ol hod-perest-i nâz
Ki cân-sûzî-i aşkından o da mu'tâd-ı şekvâdır

Penâh-âver olup dergâh-ı lutf u adline dâ'im
Anınçün dâd-hâh-ı pâdişâh-ı kişver-ârâdır

O şâhenşeh ki ednâ bende-i dergâh-ı vâlâsı
Yedi iklîme İskender gibi fermân-fermâdır

O şâhenşeh ki rîze-seng-i gerdân-ı süm-i rahşı
Murassa' tâc-ı şâhân-ı cihân üzre hüveydâdır

O şâhenşeh ki vasf-ı zât-ı pür-cûd u atâyâsı
Şeker-rîz-i zebân-ı kudsiyân-ı arş-ı a'lâdır

Süleymân-pâye Han Abdülazîz-i dâd-fermâ kim
Vücûd-ı pâki dehre ni'met-i Mevlâ- te'âlâdır

Yegâne şehsüvâr-ı arsa-i rezm ü celâdet kim
Şerâr-ı na'l-i rahşı tâb-sûz-ı hayl-i a'dâdır

Hıdîv-i rûzgâr-ı ma'delet kim sıyt-ı iclâli
Samem-bahş-ı şehinşâhân-ı heft iklîm-i dünyâdır

26

Aceb bır nüsha-i pâk-i füyûzât-ı Hudâ'dır kim
Ne gûne fazl u himmet dersin anda cümle peydâdır

Fehîm-i nüktedândır mû-şikâf-ı ehl-i hibrettir
Dilâverdir sahîdir dâver-i dindâr u dânâdır

Hıdîv-i bende-perverdir nüket-senc ü sühanverdir
Penâh-ı saltanattır mültecâ-yı dîn ü danyâdır

Murassa' tahtgâh-ı devlet üzre şâh-ı zî-şândır
Mu'allâ âsmân-ı şevket üzre mâh-ı garrâdır

Fürûğ-ı re'y-i âlem-gîri mihr ü meh gibi rûşen
Zamîr-i enveri âyineler vârî mücellâdır

Miyân-ı bezmde nâzende bir şûh-ı kamer-tal'at
Gehî meydâna çıksa şîr-i kûh-endâz-ı gavgādır

N'ola ger pâyına sükkân-ı ulvî çehre-sây olsa
Hazîz-i âsitânı arş-ı a'lâdan mu'allâdır

N'ola İskender'i ger kılsa mîr-âhûr-ı ıstablı
İnân-gîr-i küheylân-ı sebük-cevlânı Dârâ'dır

Ne güçtür böyle bir şâhenşehi memdûh edinmek kim
Kemâl-i cûd u fazl u şevketi bîrûn-ı ıtrâdır

Dü-desti âleme bahş-ı dür ü gevher kılar gûyâ
Biri kān-ı mürüvvettir biri bahr-ı atâyâdır

Gözünde dürr ü sîm ü gevher ü zer zerreden kemdir
Yanında şeb-çerağ-ı âlem-ârâ seng-i hârâdır

Eder her mürde-i sad-sâle-i derd ü gamı ihyâ
Nesîm-i hulku gûyâ kim dem-i can-bahş-ı İsâ'dır

Ser-â-ser âlemi teshîre kılsa himmeti niyyet
Nüfûz-ı emr ü fermânı hemân mevkūf-ı îmâdır

Ne güçlük var cihânı mülküne zammetmeğe zîrâ
Cünûd-ı fevz ü nusret hem-idâd-ı mevc-i deryâdır

Cünûd olmasa da yek başına tevfîka mazhardır
Ki dâ'im maksadı icrâ-yı emr ü hükm-i Mevlâ'dır

Zamân-ı adl ü dâdında bi-kavl-i Nef'i-i sâhir
"Gazâle saydgâh-ı şîr-i ner cây-ı temâşâdır"

Eğer maksûd edinse rûzgârı durdurur fi'l-hâl
Süleyman gibi ahkâmı rehîn-i hüsn-i icrâdır

Vücûd-ı pâki bir sun'-ı bihîn-i dest-i kudrettir
Ne gelmiştir nazîri ne gelir bî-misl ü hem-tâdır

Onun medhinde gûyâ söylemıştir Sâmi-i merhûm
Bu beyt-i dil-nişîni kim metîn ü pâk ü ra'nâdır

"Nihâd-ı pâki ıtr-ı kābiliyyetle muhammerdir
Zamîr-i fıtratı iksîr-i hikmetle murabbâ'dır"

Nice tavsîf olunsun böyle bir feyz-i mücessem kim
Ne ta'bîr eylesem eltâfına nisbetle ednâdır

Kader kudret Hudâvendâ cihân-perver şehenşâhâ!
Vücûd-ı es'adın pîrâye-i taht-ı mu'allâdır

28

Sen ol şâhenşehe evreng-i dâd u ma'deletsin kim
Zamân-ı lutf u cûdun subh-ı ıyd-âsâ tarab-zâdır

Keremde sen gibi bir dâhi görmüş mü aceb devrân
Kemîne bahşişin dil-sîr- sâz-ı pîr ü bernâdır

Ne kādir şükrünü bu lutfunun îfâya âdem kim
Cihân mihnetten âzâde te'ellümden müberrâdır

Sana arz-ı ubûdiyyettir ancak maksadım yoksa
Kef-i cûdun hemâre lutf u ihsâna müheyyâdır

Bana hem bundan a'lâ ni'met olmaz kim meserretle
Sühanda tab'-ı şûhum şimdi cüst ü bî-muhâbâdır

Aceb pâkize-gû bir şâ'ir-i vahy-âzmâyım kim
Yazılsa levha-i hurşîde şi'r-i pâkim ahrâdır

Dem-â-dem âlem-i endîşede mi'râc eder tab'ım
Ney-i hâmem tasavvurda Bürâk-ı bâd-peymâdır

Olur kim görse hevl-i fitnesinden haşre dek medhûş
Devât-ı çeh-nişânım tâs-ı sihr-i İbn-i Sînâ'dır

Dilim bir Sûmnât-ı büt-perestân-ı tahayyüldür
Ki tab'ım Meryem âgūşunda endîşem Mesîhâ'dır

Bununçün birinin kârı me'âbidden tenezzühtür
Anınçün dîgerinin âdeti ma'nâyı ihyâdır

Aceb işretgeh-i hüsn-i beyândır meşreb-i sâfım
Ki her lafz-ı terim bir sâgar-ı serşâr-ı ma'nâdır

Olur mu neş'e-ver hussâd şi'r-i âb-dârımdan
Ki her bir noktası aynında bir dâğ-ı süveydâdır

Edâ-yı şûh-ı rengînimde yoktur şîve-i taklîd
Bu mahzâ bana mahsûs özge bir vâdi-i zîbâdır

Olursa böyle olsun nazm-ı dürr ü gevher-i güftâr
Temâşâsı (vü) perîşânı da ıkd-i Süreyyâ'dır

Bu hâsiyyetle nazm u nesrde ger tab'-ı pür-feyzim
Teferrüd iddi'âsı eylese makbûl da'vâdır

Yeter * Ekrem* temeddüh şimdi farz-ı ayn olan ancak
Du'â-yı devlet ü ikbâl-i şâh-ı âlem-ârâdır

Gelip tâ her sene şehr-i sıyâm-ı mağfiret encâm
Kudûmüyle meserret-bahş-ı kalb-i pîr ü bernâdır

Mu'ammer hem muzaffer eyleye Hak zât-ı kudsîsin
O eyyâma değin kim rûstehîz-i haşr-ı ber-pâdır

SİTÂYİŞ (1)

Habbezâ mâh-ı mübârek-eser ü ferruh-fâl
Ki sa'âdetle odur mü'mine ser-nâme-i sâl

Habbezâ mâh-ı safâ-perver ü zevk-āyin kim
Hâtır u dilde neşâtı ne keder kor ne melâl

Mâh-ı mes'ûd-ı celî şa'şa'a ya'ni Ramazan
Kim olur şekl-i hilâli nice bin ni'mete dâl

---

1) Sene 1283'te tanzîm olunmuş ise de takdîm olunamamıştır.

30

Öyle bir mâh-ı dil-efrûz ki şeyh ü şâbı
Bî-karâr eylemede şevkla her rûz u leyâl

Eyle dikkatle nazar gurre-i garrâsına kim
Az olur çehre-i hûbânda bile böyle hilâl

Öyledir neş'e-i iftârı ki bahş etmez anı
Rind-i mey-nûşa şarâbile dolu sâgar-ı âl

Gündüzü rûşeni-i feyz ile müstağni-i mihr
Gecesi şa'şa'a-i şevkla çün vakt-i zevâl

Mücrim-i rû-siyehi rûze eder eylerse
Mazhar-ı mağfiret-i hazret-i Hak celle celâl

O zamândır bu ki sâbûn-ı tazarru'la gider
Dâmeninden kişinin levs-i güneh çirk-i vebâl

Fıska meyl etmeden âzâde olursa n'ola hulk
Ki şeyâtînin urur pâyine Allah şikâl

Makdem-i feyzi kılıp âlemi yekser rûşen
Verdi her memlekete başkaca bir sûret ü hâl

Kıldı bu beldeyi bâzâr-ı meserret gûyâ
Cümle esvâkını şenlikle edip mâl-â-mâl

Etti her ma'bedi hem-hâlet-i gülzâr-ı behişt
Oldu vâ'izler ona bülbül-i pâkize-makāl

Gark olup pertev-i envâr-ı kanâdîle menâr
Görünür baksan uzaktan şecer-i Tûr-misâl

Tarh olup kûşe-be-kûşe nice cem'iyyetgâh
Her biri halkın eder bir tarafa isti'câl

Oldu esbâb-ı temâşâ vü tarab âmâde
İstimâ'-ı nagamât eyle yahud seyr-i hayâl

Olamaz hâsılı bir böyle müferreh eyyâm
Âşık-ı sâdık-ı mehcûra meğer rûz-ı visâl

Minnet ol hazret-i Hallâk'a ki oldum ben de
Hele âzâde-i endûh u gam u renciş-i bâl

Kalmadı âyine-i dilde gubâr-ı ekdâr
Böyle bir lûtfu felek etmişiken bana muhâl

Geldi bu şevkla hem tûti-i hâmem nutka
Hayli dem mihnetile olmuşidi ebkem ü lâl

Oldu lezzette can zâika-i sâmiaya
Deheninden bu müferrih gazel-i tâze-me'âl

Leb ü dendân-ı safâ-bahşın ayâ mâh-cemâl
Benzer ol hokka-i mercâna k'ola onda le'âl

Aks-i nâlem görünür onda misâl-i şu'le
Ol kadar safveti var sînenin ey çeşmi gazâl

Bağ-ı cennette de gars eylememiştir Rıdvân
Kadd-i nâzik gibi mevzûn ü ger âzâde-nihâl

Erdi hurşîde hevâdâri-i aşkınla gönül
Buldu bir zerre iken mertebe-i âlü'l-âl

32

Âh lâyık mı bizi dem-be-dem âzârın ile
Eylemek böyle keder-nâk ü perîşân-ahvâl

Kalırız böyle perîşân eğer olmazsa mu'în
Lûtf-ı şâhenşeh-i pür-cûd ü pesendîde-hısâl

Nice şâhenşeh o kim tıynet-i pâkin kılmış
Cevher-i adl ile zîbinde Hudâ-yı müte'âl

Nice şâhenşeh o kim istese bir bendesini
Yedi iklîme eder vâli-i bâ-istiklâl

Nice şâhenşeh o kim devr ü zamâna olamaz
Hükm-i fermânını bir sûret ile redde mecâl

O hudâvend-i mu'azzam ki mübâhât eyler
Haşmet ü fer-i şükûhuyla serîr-i iclâl

O cihân-dâver-i efham ki cihâna olmuş
Hâk-bûs-ı der-i iclâli e'azz-ı âmâl

Re'y-i pür-nûrîdir ol mihr-i cihân-ârâ kim
Eylemez gerdiş-i eyyâm ona îrâs-ı zevâl

İlm ü irfânına bir şâhid-i âdildir kim
Mazhar-ı âtıfeti olmada erbâb-ı kemâl

O Nerîmân kim eder askerinin her birisi
Evvelîn hamlede ordu-yı adû-yı pâ-mâl

Pertev-i kevkebinin hıyresi çeşm-i hurşîd
Safvet-i meşrebinin tîresi enhâr-ı zülâl

Zu'efâya keremi genc-nisâr-ı ihsân
Fukarâya ni'amı sufre-keş-i birr ü nevâl

Ebr-i ihsânı tarâvet-dih-i gülzâr-ı salâh
Kahrı âteş-fiken-i hırmen-i sermân-ı dalâl

Her ne emreıse felek hükmünü icrâ eyler
Ol kadar yâr u müsâ'iddir o şâha ikbâl

Lûtf-ı tab'ı o kadardır ki kef-i desti eder
Ma'den ü yem gibi her yâna cevâhir ibzâl

Dâd-ger-i pâdişehâ dâver-i âlî-güherâ
Ey hudâvend-i felek-câh u hümâyûn-ikbâl

Fehm ü dânişıe adâlette kerâmette sana
Gelmedi şimdiye dek hiç nazîr ü emsâl

Eyledin himmetinin şânını i'lâ Hakk'a
Her ne lâzımsa edip saltanata istikmâl

Feyz-i eltâfın ile halk-ı cihân görmededir
Ahd-i adlinde huzûr-ı dil ü âsâyiş-i hâl

Âcizim vasf-ı şerîfinde senin ve'l-hâsıl
Alamaz midhatını safha-i efkâr u hayâl

Söz tamâm oldu hemân lâzım olan ey * Ekrem *
Etmedir hayr-du'âya el açıp isti'câl

Tâ ki her sâl gelip yümn ile şehr-ı ramazân
Onu ta'kîb ede hem sa'd ile mâh-ı şevvâl

Ömrünü şevket ü iclâlini efzûn etsin
Kesret-i şevk u sürûr ile Hudâ-yı müte'âl

SİTÂYİŞ (1)

Iydın ola mes'ûd ayâ âsaf-ı ekrem
Hak misl-i kesîriyle ede zâtını hurrem

Ol mesned-i ikbâl ü sa'âdette mekîn tâ
Yüzler süre hâk-i kadem-i lutfuna âlem

Sensin o kerem-perver-i efham ki sezâdır
Rû-mâl olarak pâyına fahr eylese âdem

Çün eyledim evsâfına bu vechile cür'et
İhlâsımı te'mîn edeyim cümleden akdem

Muhtâc ede Mevlâ beni nâ-merde sözümde
Ger şâ'ibe-i süm'adan âzâde değilsem

Ey server-i âlem sen o memdûh-ı cihânsın
Yoktur sana mânend şu asır içre Hak a'lem

Esnâf-ı kemâlât ü hüner sana musahhar
Eltâf ü inâyât ü kerem sana müsellem

Feyz-i nazar-ı âtıfetin fark-ı enâma
Zerrâta ziyâ-güsteri-i neyyir-i a'zam

Mişvâr-ı güzîninle edeb meclisi ma'mûr
Etvâr-ı metîninle riyâset yeri muhkem

---

1) Tanzîm ve takdîmi 1287.

Sensin o hakîm-i hüküm-ârâ ki nazarda
Risto vü Felâtûn sana nisbetle kalır kem

Fikrin nice bin mes'ele-i hikmete vâkıf
Re'yin heme esrâr-ı ulûhiyyete mahrem

Ahlâkını evsâfını hakkıyla bilenler
Da'vâ eder olduğunu bir feyz-i mücessem

Sıddîk yahud Hayder-i Kerrâr denilse
Çok mu sana bu hulk ile ey zât-ı mufahham

İ'câz-ı rakamdır kalem-i hurde-nigârın
Bu da'viye işte (Telemak) şâhid-i a'zam

Hakkā o yegâne eser-i mu'ciz-edâdır
Evkāt-ı neşât u kederimde bana hem-dem

Münkir değilim ni'met ü ihsânına hâşâ
Takdîr ü teşekkürdür işim onlara her dem

İhsân dediğim himmet ü feyz-i nazarındır
Hem-kadr olamaz ona ne dînâr u ne dirhem

Geh kahr gehî lutf ederek terbiye kıldı
Fethetti bana merhametin meslek-i eslem

Fi'l-vâki eğer bir kulu ıslâh ise maksad
Kahr içre ona gâh nüvâziş dahi elzem

Bezl ettiğin ihsân u atâyı bana böyle
Evlâdına etmez peder-i eşfak u erham

Evsâfına efzâline yok hadd ü nihâyet
Âğâz-ı du'â eylese ma'kūldür * Ekrem *

Tâ kim ola a'yâd biri birine peyrev
Tâ kim ede zi'l-hicceyi ta'kîb muharrem

Sıhhatle sa'âdetle Hudâ eyleye zâtın
Ser-mesned-i ikbâle su'ûd-âver-i makdem

Kalbinde olup cilveger ebkâr-ı meserret
Hiç görmeye âyîne-i tab'ın suver-i gam

SİTÂYİŞ (1)

Anılsın ol dem-i berhem-zenî-i derd ü mihen
Ki cismim olmuş idi mağz-ı rûha beyt-i hazen

Anılsın ol dem-i pür-sûzi-i dil-i mahrûr
K'olunca cism-i nahîfim yem içre sâye-fiken

Dönerdi sûret-i emvâcı şu'le-i berka
Olurdu reşhası gûyâ şerâre-i külhan

Anılsın ol dem-i ta'n u melâmet-i yârân
Ki hem-musîbet-i gurbet gelirdi hâl-i vatan

Anılsın ol dem-i şûm-ı tehâcüm-i âlâm
Henüz yoğidi bu âlem içre bir me'men

Anılsın ol dem-i pür-şûri-i fezâ-yı vücûd
Ki cümle uzvun olup her birisi bir düşmen

---

1) Tanzîmi sene 1280.

Zuhûr eder diye bir dest-gîr-i zâr-nüvâz
Dehânım olmuş idi peyk-i âhıma reh-zen

Anılsın ol dem-i tâkat-güdâzi-i ekdâr
Olurdu yek-digere bâr-ı dûş-ı cân u beden

Bu hâl-i zârım eser eyledikçe ser-bezemin
O rütbe lâl ü hamûş idi kilk-i mu'ciz-fen

Ki bir söze o da hasret-keşidi sûzundan
Müsellem olmuşiken zâtına rüsûm-ı suhan

Hoşâ zamân-ı sa'âdet-karîninim şimdi
Hudâ'ya minnet ola oldu çeşm-i cân rûşen

Hübûba başladı serde nesîm-i şevk u tarab
Gubâr-ı mihnet ü endûha oldu dûr-efken

O dâğlarla ki sînem henûz bâkîdir
Olup bu sûr u neşâtıyla gûyiyâ gülşen

Nevâya başladı gönlümce bülbül-i hâmem
Bu gûne midhat-ı sadr-ı kerîm ü efhamdan

Ne sadr-ı efham o kim zât-ı pâkidir dehre
İnâyet-i dü-cihân kadr-i hazret-i Zü'l-men

Ziyâ-yı gevher-i hurşîd-i himmet ü azamet
Fürûğ-ı cevher-i mir'at-ı akl-ı mu'ciz-fen

Sipihr-i mihr-i atâyâ penâh-ı bây ü gedâ
Muhît-i fazl u nühâ âbrû-yı hulk-ı hasen

38

Kerîm ü a'del-i devrân ..... * kim
Cihânda mislini görmüş değil bu çerh-i kühen

O şehsuvâr-ı cihânbân-ı arş-ı rıf'at kim
Olurdu etse sıtablında nüh felek-tevsen

O kahramân-ı kavî-dest kim felâhına
Kemîne-seng değil sahre-i çeh-i Bijen

Meh-i sipihr-i kerem kim berâ-yı istikbâl
Ufukta zâhir olur her gün âftâb erken

O mü'temen kim ezel kilk ü tîğı kılmıştır
Müsellem-i yed-i te'yîdi hazret-i Zü'l-men

Kef-i kerem-veri bârân-ı lutf u cûda sehâb
Zamîr-i pâki kemâlât ü dânişe ma'den

Fakîr-i nefha-i hulku nesîm-i can-perver
Gedâ-yı şebnem-i lûtfu şükûfezâr-ı çemen

Zamîr-i enveri âyineden mücellâdır
Dil-i münevveri hurşîd ü mâhtan rûşen

Dilerse ger sebak-āmûz olur Felâtûn'a
Ki akl-ı kül görür elbette re'yini ahsen

Nigâhı mâye-i iksîr ü kimyâdır kim
Ederse mazhar-ı enzârı zer olur âhen

Düşerse bârika-i tîğı fark-ı a'dâya
Erir olursa da her biri Sâm-ı rûyîn-ten

** Boşluk metne aittir.*

Bukūl-i ârif olur rezme girse şemşîri
"Sipeh-şikâf-ı sad Efrâsiyâb ü sad Behmen"

Sipihr-mertebe İskender-i zamân kim eğer
Livâ-yı satveti bir mülke olsa sâye-fiken

Sabâh-ı haşre kadar görmeye o cây-ı latîf
Gezend-i âteş-i âşûb ü tâb-ı nâr-ı fiten

Dakîkadân ü hüner-ver ki Bû Alî Sînâ
Ger olsa dâhil-i ser-bezmi açamazdı dehen

Deri o maksim-i erzâktır ki onda olur
Musîb-i hisse-i mûr-ı za'îf bir hırmen

Fezâ-yı dergeh-i cûdu o rütbe vâsi' kim
Değil ona mutasavver kenâr u pîrâmen

Vatan vatan diye dergâh-ı lûtfuna düşse
Düşerdi fikr-i garîbâne terk-i dâr-ı vatan

Fürûğ-ı kevkeb-i ikbâline mesîl olmaz
Mecâr olursa da kandîl-i çerha hep revgān

Şihâb sanma dikip raht-ı eblak-ı bahtın
Kumâş-ı nîli-i çerha Mesîh urur sûzen

O kahramân kim ezelden sinânı havfıyla
Felek giyindi dokuz kat egerçi bir cevşen

Hilâf-ı emri yine gerdiş eylese fi'l-hâl
Urunca nîze-i kahrı çıkardı zahrından

Cihân-sitân hıdîvâ müşîr-i Cem-câhâ
Ey efham-ı vüzerâ dinle vasfını benden

Sen ol velî-i ni'amsın ki devr-i adlinde
Bulunmaz oldu hele cevr ile eder şîven

Resûl-i ekremi hoşnûd eder bu adl ü kerem
Cenâb-ı Haydar'ı memnûn eder bu hulk-ı hasen

Ma'ârif ehli zamânında cümle hurremdir
Ba'îddir hele benden de şimdi derd ü mihen

Benim o sâhir-i ilhâm-senc ü vahy-ârâ
Benim o şâ'ir-i sihr-âferîn-i mu'ciz-fen

Ma'ârif ehil zamânında cümle hurremdir
Ba'îddir hele benden de şimdi derd ü mihen

Benim o sâhir-i ilhâm-senc ü vahy-ârâ
Benim o şâ'ir-i sihr-âferîn-i mu'ciz-fen

Ki silk-i cevher-i nazmım gezip eyâdîde
Eder bulunmadı takdîr âlem içre semen

Benim halîfe-i rûy-ı zemîn-i ma'nâ kim
Vedî'adır bana Hak'tan sunûf-ı hayl-ı suhan

Değil hayâlime hem-kadr cevher ü âlmâs
Değil makālime hem-senc silk-i dürr-i Aden

Geçerse çend sene dâhi nazm u inşâda
Bana bulunmaya hem-pâ cihânda ağleb-i zan

Du'âya başla yeter da'vi-i kemâl * Ekrem *
Söz âhir oldu du'âdır becâ vü müstahsen

Ede kıyâmete dek sadr-ı âsafîde karâr
Geh ola tâ ki safâ ehl-i dilde gâh hazen

Cihânda görmeye rûy-ı keder dil-i sâfı
Yolunda zilletile pây-mâl ola düşmen

SİTÂYİŞ (1)

Odur şâ'ir ki nazına cür'et ettikçe murâd üzre
Merâmı bî-tekellüf nakşola levh-i fu'âd üzre

Odur şâ'ir ki ta'kîd olmaya nazmında yazdıkça
Tecellî eyleye mazmûnu meclâ-yı midâd üzre

Odur şâ'ir ki âgāz-ı makāl ettikçe bî-pervâ
Ola her kavli âyât ü hadîse istinâd üzre

Odur şâ'ir ki şi'ri etmeye tab'a kelâl îrâs
Vere gittikçe zevk u şevk-ı dîger izdiyâd üzre

Odur şâ'ir ki anber-pâş ola her satr- ı eş'ârı
Hat-ı reyhân-nisâr-ı dilber-i hûri-nijâd üzre

Ona şâ'ir denilmez kim geze sūk-ı belâgatte
Metâ'-ı şi'ri bin yıl dûş-ı dellâl-ı mezâd üzre

Ona şâ'ir denilmez kim verip terzîk ile zînet
Ola bî-hûde kilk-i desti teksîr-i sevâd üzre

---

1) Tanzîmi sene 1281.

Ona şâ'ir denilmez kim ola serdî-i tab'ından
Hemân yah-pâre-vârî reşh-i kilki incimâd üzre

Benım ol şâ'ir-i Îsâ-mü'essir kim gelir nutka
Ger i'câz-ı beyânım olsa feyz-efken cemâd üzre

Eder ammâ ki misl-i kālıb-ı bî-rûh-ı dem-beste
Düşünce tâb-ı fikr-i rûşenim akl-ı cevâd üzre

Nigehbânım ki şimdi âlem-i nazma olur tab'ım
Ekālîm-i beyânı ser-te-ser feth ü küşâd üzre

Süleymân'ım ki gîti-i beyâna leşker-i ma'nâ
Olur nâ-çâr hükm-i re'yime hep inkıyâd üzre

Dilîr-i ma'niyim kim havf-ı şemşîr-i zebânımdan
Olur hussâd-ı dûn-ı kîne - ver arz-ı vedâd üzre

Dür-efşân olsa tab'ım izdihâm-ı ceyş-i ma'nâdan
Çıkar mazmûnlarım hep hâme-i sihr i'tiyâd üzre

Bulunmazsa n'ola gass u semîn nazm-ı belîğimde
Olur akdü'l-le'âl-âsâ sözüm hep ıttırâd üzre

Ne rütbe eylesem tatvîl vasf-ı nazm-ı rengînim
Olur ehl-i dil ü dâniş kemâl-i i'timâd üzre

Bakılsa cümlede var kābiliyyet lîk olmaktır
Garaz feyz-i atâ-yı Hakk'a hüsn-i i'tikād üzre

Te'âla'llah ne bu ikbâl-i feyz-i lutf-ı Bârî kim
Gezer kâlâ-yı şi'rim dest-i erbâb-ı sedâd üzre

Pesend etmiş husûsâ nazmımı bir âsaf-ı ekrem
K'odur hâlâ bisât-endâz-ı sadr-ı adl ü dâd üzre

Ferîdûn-baht sadr-ârâ-yı devlet kim müreccahtır
Şükûhu ihtişâm-ı dûdınân-ı Keykubâd üzre

Sütûde arş-ı mesned sadr-ı dîvân-ı celâlet kim
Olur fermânına ser-tâ-ser âlem inkıyâd üzre

Hıdîv-i dâd-güster âlem-i cûd ü mekârim kim
Nisâr-ı nakd-i âmâl eyler efrâd-ı ibâd üzre

... * ism ü Alî-heybet hakîm-i Bû Alî-sîret
K'olur ahvâl-i dîn ü devleti hep intikād üzre

Muhît-i akl u hikmet kim eder ıslâh tedbîri
Bulunsa dâ'iren mâdâr her kişver fesâd üzre

Sikender-mertebet sadr-ı kerem-perver ki devrinde
Reh-i Ye'cûc gam-ı adliyle oldu insidâd üzre

Kader kudret Hudâvend-i cihân kim bîm-i kahrıyla
Ne haddidir ki çerh-i kec-nihâd olsun inâd üzre

Küşâde dergeh-i eltâfı hep a'lâ vü ednâya
Fütâde sâye-i a'tâfı her nâ-şâd ü şâd üzre

Olur bî-şübhe gālib şeb-çerâğ-ı âlem-ârâya
Düşürse pertevi re'y-i münîrin ger remâd üzre

Olaydı mazhar-ı kem-ter-nigâh-ı re'fet u lûtfu
Yapardı âşiyân pervâne şem'-i şu'le-zâd üzre

---

*) *Boşluk metne aittir.*

O rütbe mürtefi'dir âsitân-ı dergeh-i lûtfu
Ki salmış sâye-i emn ü emân cümle bilâd üzre

Budur kim i'tikadım bir müşîr-i sâ'ib ü âkıl
Cihâna gelmeye ol Âsaf-ı âlî-nijâd üzre

Bulur tevfîk-ı Hakk'a mazhariyyet her umûrunda
Olunca dergeh-i Mevlâ'ya böyle istinâd üzre

O savlet-vâr kim onda tünd-bâd-ı kahrı çâk eyler
Sufûf-ı düşmeni at sürmeden fikr-i cihâd üzre

Bu adl ü lûtf u re'fet varken onda cümle-i âlem
Demez mi yâ Rab olsun ömr ü câhı izdiyâd üzre

Ne sûret bağlar âlem seyredın bil'lâhi adliyle
Hele devr-i sitem-fersâsı olsun imtidâd üzre

Simât-ı cûdu eyler subh ü şâm it'âm-ı her bî-kes
Değil hiçbir gedâ endîşe-i tahsîl-zâd üzre

N'ola kalırsa lâşey cem'-i ezdâd etme yanında
K'olur fermânı câri âb ü nâr ü hâk ü bâd üzre

Direng-i gerdiş-i eflâki kılsa fi'l-mesel fermân
Eder infâz gerdûn emrin olmaz irtidâd üzre

Aceb kangı müşîri hakkeder böyle himâyet kim
Olur düşmen dahi olsa ona fart-ı vedâd üzre

Melek-haslet keremkârâ felek-rütbet cihândârâ
Vücûdundur veren revnak makām-ı adl ü dâd üzre

Nice Risto-hıred âsaf işittik senden evvel lîk
Değilmiş mesleğinde birisi böyle reşâd üzre

O gün kim sadrı teşrîf eyledin sükkân-ı arş oldu
Muvâzıb bir zamân âvâze-i ferhunde-bâd üzre

Eyâ sadr-ı cihân şi'rim beğenmişsin işittim tâ
Yazılmıştı o günden midhatın levh-i fu'âd üzre

Bi-hamdi'llah ki oldum lezzet-i vasfınla şîrîn-kâm
Eğerçi mümteni'dir midhat-ı zâtın murâd üzre

Bu lutfun duymasaydım ger bi-kavl-i Nef'i - i üstâd
"Kalırdı haşre dek bâzâr-ı endîşem kesâd üzre"

Du'â-yı devletine hasredip min-ba'd-i evkātim
Kılam sıdkile tab'ım midhatında i'tiyâd üzre

Hulûsun oldu ma'lûm etme ıtnâb-ı sühan * Ekrem *
Kıl îfâ hayr-ı da'vâtın ki vâcibdir ibâd üzre

Yazıp fahriyye tâ kim şâ'irân gâhi kasâ'idde
Temeddüh eyleye bir özge fikr ü i'tikād üzre

Olup günden güne iclâl ü ikbâli terakkîde
Sa'âdetle ola eyyâm-ı ömrü imtidâd üzre

TÂRÎH-İ VELÂDET

Âb-rû-yı fuzalâ mîr Celâlettin kim
Zâtıdır mazhar-ı eltâf-ı rahîm ü rahmân

O kerîmü'n-neseb ol muhterem-i devrân kım
Fahr eder cevher-i zâtıyla hemâre ihvân

Nüsha-i zâtı kemâlât ile pîrâstedir
Cebhesinden olur âsâr-ı füyûzât ıyân

Zihn-i derrâki hadeng-i hedef-i re'y-i savâb
Kilk-i çâlâki medeng-i der-i genc-i irfân

Hüsn-i tedbîrde endîşesi bî-misl ü nazîr
Feyz-i te'sîrde tedbîri adîmü'l-akrân

Sâftır âyine-veş tab'-ı latîfi meselâ
Sînesinden görünür baksan eğer sırr-ı nihân

Pâktir bâde gibı meşreb-i şûhu hakkā
Lezzet-i ülfeti ehl-i dili eyler ferhân

Yazsa ahlâkını gül-berk gibi vassâfın
Safhası eyleye ta'tîr-i meşamm-ı dil ü cân

Safha-i kalbi bir âyine-i vahdettir kim
Murg-ı kuds olsa sezâdır ona tûtî-i beyân

Akl-ı pîrânesi mağbût-ı dil-ı ehl-i kemâl
Tavr-ı merdânesi mahsûd-ı gürûh-ı rindân

Medh-i fazl u hüneri sohbet-i ehl-i insâf
Vasf-ı cûd ü keremi güft ü şinîd-i yârân

Çok mu nâz eylese devrâna ki kılmış Mevlâ
Kurretü'l-ayn-ı recâ'î-i celîlü'l-unvân

Ne recâ'î o hüner-perver-i bî-hemtâ kim
Ehl-i dil zâtını bu tarz ile eyler ityân

Ma'den-i lutf u himem masdar-ı envâ'-ı kerem
Gîti-i fazl u atâ âlem-i cûd u ihsân

Hased-efrûz e'âlî-i vezîrân-ı Arab
Edeb-âmûz-ı kibâr-ı ulemâ-yı Îrân

Tâb-ı re'yi felek-i ma'nîye hûrşîd-i münîr
Reşha-i kilki riyâz-ı sühana âb-ı revân

Bezm-i ayşında melek şâhid-i tâbende-ızâr
Bâb-ı lutfunda felek hâdim-i dâmen-be-miyân

O Hudâvend-ı felek-câh kerîmü'ş-şân kım
Dâ'ir-i hizmetidir şevkla çerh-i gerdân

Olayım vasf-ı şerîfinde güher-senc-i makāl
Gerçi hakkıyla edâ vasfını olmaz âsân

Yazayım şöylece her fende olan kudretini
Nakş-ı eltâfına sonra edeyim atf-ı inân

İlm-i Fürs ü Arabî fenn-i riyâzi vü hikem
Ezelî mevhibetu'llahtır ona bî-noksân

Müctemi' dâ'ire-i müdrike-i pâkinde
Sarf ü nahv ü edebiyyât ü me'âni vü beyân

İlm-i tefsîr ü ehâdîste Fahr-ı Râzî
Fehm-i eşkāl-i mesâ'ilde Felâtûn-ı cihân

Gelmedi şimdiye dek âleme bir misli dahi
Hüsn-i tertîb-i makālât u tasavvurda hemân

Bilse inşâsını vassâfı olurdu Vassâf
Görse eş'ârını tahsîn kılardı Hassân

San'at-ı hatt-ı celîde hele misli nâ-bûd
Nesh ü ta'lîki ise cümleye buldu rüchân

Ger sülüs hattını görseydi kırardı kalemin
Gayret-i cehle uyup reşkle Hâfız Osmân

Kâğıd üzre nazarı rik'ası âşüfte eder
Rişte-i sîme dizilmiş gibi dürr-i galtân

Bir hafîd eyledi ihsân ona Hak celle celâl
Kerem ü âtıfet ü lutfuna gördü şâyân

Ne hafîd ol gül-i sad-berg-i çemenzâr-ı murâd
Kim olur ta'ne-zen-i gonce-i bâğ-ı rızvân

Tâk-ı gehvâre-i pür-cünbüşü çerh-i ikbâl
Pertev-i rûyu ona mihr ü meh-i nûr-efşân

Yaraşır tehniyet-i makdem-i mes'ûdu içün
Olsa ger tâkçe-i mehdine mihr âvîzân

Hüsnü bir mertebe-âlî ki meh ü mihr-i felek
Olamaz pîş-i likāsında birer âyin-dân

O perî-zâd-ı rubâyende-i akl u hûşun
Dâye-i terbiyesi olsa sezâ hûr-ı cinân

Vâlid ü cedd-i keremkârı ile ol tıflı
Hak mu'ammer kıla tâ âhir olunca devrân

Dedim * Ekrem * ona bir beytle mühmel ta'rîh
Tab'ıma şevk-ı kudûmü olıcak feyz-resân

Subh-dem tâli' olup sa'dle hûrşîd-misâl
Oldu İclâl Hanım şa'şa'a-efrûz-ı zamân

Sene 1282

TÂRÎH-İ VELÂDET

Sâhib-kemâl ü irfân ya'nı cenâb-ı Sabrî
Zâtı senâya şâyân etvârı medhe elyak

Bir mîr-i pür-hünerdir hûş-zât ü pâk-eserdir
Ahlâkı mu'teberdir yoktur nazîri mutlak

Rind-i hakîm-meşreb dindâr u pâk-mezheb
Mişvârı hâsılı hep kānûn-ı akla evfak

Efkârı mu'tedildir mecbûr-ı ehl-i dildir
İndinde iş değildir cühhâli sevmek ancak

Bir necl-i pâki ihsân etti o zâta Yezdân
Lutfuyla ede her an teksîrine muvaffak

Kıymette tâc-ı keydir insân onunla hayydır
Dünyâda başka şeydir evlâda mâlik olmak

Kılsın hemân mu'anımer bâ-izz ü şân-ı evfer
Bu tıfl ile berâber ol mîre aklı Hak

Nâ-çâr eyler * Ekrem * tâ'rîhime cihân reşk
Verdi Hüseyn-i sıdkı bezm-i şühûda revnak

Sene 1283

TÂRÎH-İ VELÂDET

Eyleye Mevlâ mu'ammer bâ-kemâl-i âfiyet
Geldi mecdile bu me'vâ-yı atîka Âyişe

Eylesin tavsî'-i menzil Hak büyüttükçe velî
Şimdi nâ-çâr oldu konmak mehd-i zıyka Âyişe

Nefha-rîz etsin cihâna gonçe-i ruhsâr ile
Sünbül-i giysûsunu hemçün hadîka Âyişe

Vâlidinden mâderinden düşmesin ayrı müdâm
Onlara olsun bu âlemde refîka Âyişe

Arşa ta'lîk olsa ta'rîh-i nefîs * Ekrem * becâ
Zîver-i mehd-i cemâl oldu Şefîka Âyişe

Sene 1282

KONAK TÂRİHİDİR

Âsmân-ı azamet Hazret-i Kâmil Pâşâ
Kim odur âsaf-ı pür-cûd ü himem devrâna

Nice âsaf alem-efrâz-ı kerem kim olmuş
Mâye-bahş-ı ezelî desti bihâr u kâne

Lutf-ı tab'ı o kadar kim olamaz güncîde
Bahşiş-i yek-demesi havsala-i ihsâna

Zâtı bir nüsha-i esrâr-ı ilâhî ki ukūl
Fehm ü idrâk-i me'âlinde olur dîvâne

Mû-şikâf-ı fuzalâdır ki olur haşre kadar
Dâniş-âmûz-ı hikem felsefe-i Yûnân'a

Re'yi bir mertebe rûşen ki eder bahş-ı hased
Bi kemîn lem'ası hûrşîd ü meh-i rahşâna

Nefha-i hulkunu yâd eylese bir şâ'ir eğer
Satr-ı eş'ârı döner bağçe-i rızvâna

Dönse yüz bin sene ger merkez-i âlemde felek
Gelmeye bir bedeli dâ'ire-i imkâna

Bârekallâh zihî revnak-ı baht u ikbâl
Dem-be-dem mazhar olur âtıfet-i Yezdân'a

İstese himmet-i mi'mârî-i lutfuyla olur
Bâğ-ı cennet gibi ma'mûr nice vîrâne

Yaptı bir hâne-i nev-tarh-ı metîn ü dil-keş
Ki verir seyr ü temâşâsı safâ insâna

Nice menzil ki o kim kubbe-i sakfı olmuş
Sâye-endâz-ı inâyet felek-i girdâne

Hânedânıyla hemân Hak hazret-i azze ve cell
Müteyemmin ede ol dâver-i âlî-şâna

Ben de isbât-ı ubûdiyyet içün ey * Ekrem *
Söyledim mısra'-ı ta'rîhini üstâdâne

Okuyan gā'ib eder her dü sarâyı gözden
Cây-ı vâlâda bihîn oldu bu devlet-hâne

Sene 1281

TÂRİH-İ MANSIB

Dâd-endîş ü kerem-pîşe Mütercim Pâşâ
Devrde şimdi odur Âsaf-ı Eflâtûn-rây

O Hudavend-i felek-câh u mu'allâ-rütbe
Ki cihân dergehine acz ile yüz sürse revây

O cihânbân-ı mu'azzam o hıdîv-i efham
Kim olur tâkçe-i bârgehi gerdûn-sây

Zerredir pertev-i re'yine izâfetle güneş
Lem'adır bârika-i fikretine nisbeten ay

Hamdlillah yine hâvergeh-i feyz-i Hak'tan
Mihr-i rahşende-i ikbâli olup berk-nümây

Meclis-i ma'delete verdi riyâsetle şeref
O hıdîv-i hüner-endûz u fetânet-pîrây

Kevnân-ı cevher-i ehliyyet ü istihkāka
Bî-gümân ahter-i ikbâli olur şa'şa'a-zây

İsteriz Hazret-i Hak'tan ki bugünlerde ola
Yümnle câlis-i ser-mesned-i sadr-ı vâlây

Kurtulup nâ'ire-i zulm ü fitenden âlem
Sâyesinde ola âsûde bütün bây ü gedây

Başla ihlâsla îfâ-yı du'âya * Ekrem *
Söz hitâmında olur lâzıme çün hayr-du'ây

Tâ ki vâbeste olup yek-digere azl ile nasb
Ola ta'kîbde birbirini cünbişte pây

Ömrünü devlet ü ikbâlini efzûn etsin
Dâ'imâ hazret-i Feyyâz-ı hakîm ü dânây

Fikr-i ta'rîhin ederken dilime etti tulû'
Ikd-ı cevher gibi bir mısra'-ı hûb ü ra'nây

Farzdır kātıbe-i âleme îfâ-yı sipâs
Rüşdi Pâşâ'yı re'îs eyledi adliyle Hudây

Sene 1282

TÂRİH-İ ÇEŞME

Hem-nâm-ı cenâb-ı püser-i kâsir-i asnâm
Vâli-i Mısır Hazret-i Pâşâ-yı dil - Âgâh

Sarf eyleyerek Hak yoluna nakd-i atâsın
Hayr ü hasenât eylemedir maksadı her gâh

Ez-cümle yapıp işte bu ser-çeşmeyi kıldı
Bu şâh kulu dergehin ihyâ o felek-câh

Bir çeşme-i dil-cûy-ı musaffâ ki sezâdır
Asılsa gümüş tâs gibi lûlesine mâh

Ol dâver-i zî-şânın edip ömrünü efzûn
Böyle nice hayrâta muvaffak ede Allah

Nûş eyleyip âbın dedim * Ekrem * ona ta'rih
Bu çeşme-i pâk oldu tarâvet-dih-i dergâh

Sene 1283

TÂRİH-İ VEFÂT

Sad hayf ü sad gam sad keder
Kim yok vefâdan bir eser

Ahvâl-i dehre ser-te-ser
Bak çeşm-i ibretle biraz

İkbâli idbâra karîn
İdbârı saht ü kahr-gîn

Şâdîsi âlâma yakın
Âlâmı gâyet can-güdâz

İdbâr u mihnet ber-taraf
Etmekte mânend-i hıref

Bin cevher-i cânı telef
Her dem sipihr-i kîne-bâz

Bu duhter-i pâk-i necîb
Pâşâya hayfâ çok tabîb

Bakmış iken emr-i acîb
Hiç olmamağla çâre-sâz

Efsûs kim ol nev-civân
Etti garîben terk-i cân

Kılsın Hudâ-yı müste'ân
Gufrânın ona dil-nüvâz

Ber-mûceb-i hükın-i ezel
Nûş eyleyip câm-ı ecel

Etmekte herkes bî-cedel
Râh-ı fenâda türk ü tâz

Bilmek gerektir kim tamâm
Fâni bu âlem ve's-selâm

Mevcûd-ı vahy ü müstedâm
Ancak Hudâ-yı bî-niyâz

Ey zâr-ı sâhib-i atâ
Merhûmeye eyle du'â

Muhtâçtır zîrâ ona
Yek-ser hakîr ü ser-firâz

Mu'cem dedim târîhin âh
* Ekrem * be-ilhâm-ı ilâh

Firdevs Hanım etti vâh
Gülzâr-ı adni cây-ı nâz

Sene 1287

TÂRİH-İ VEFÂT

Kân-ı hayâ vü genc-i vera' mîr-i Sâlim'in
Gelmez nazîri zühd ü salâh ile bî-riyâ

Akl u ferâset idi haber kendisinden âh
K'olmuştu zâtı cümle fezâ'ilde mübtedâ

Nevres-civân idi veli bâlâ-yı nâzını
Bâr-ı girân-ı ilm ü hüner kıldı hemçü yâ

Hurşîd-i fazl u himmete kendi sipihr idi
Rûyunda nûr-ı ismet olur idi rû-nümâ

Âhir buna da gözlerini dikti çarh-ı dûn
Bir derd-i can-hırâşa kım etmişti mübtelâ

Bulunmayıp devâsı cihânı edince terk
Ahbâb ü vâlideynine kaldı gam u bükâ

Târîh-i fevtini dedim * Ekrem * du'â edip
Dârü's-selâmı Sâlim'e câ eylesin Hudâ

Sene 1279

TÂRİH-İ VEFÂT

Bû Muhammet Vehbi Pâşâ-zâde mîr-i Âtıf'ı
Hüsn-i ahlâkıyla tavsîf eylemiş kilk-i kader

Zühd ü ismetle n'ola dersem yegâne zâtına
Kim nazîri olmamış meşhûd bu âna kadar

Mekteb-i Harbiyye'ye kaydettirip ma'sûm iken
Nâmını bir muktezâ-yı gayret-i fazl u hüner

Hayli müddet anda tahsîl-i fünûna sa'y ile
Eyledi levh-i dilin mecmû'a-i rengîn-ter

Gerçi bir nevres-civân idi hakîkatte velî
Bâtınen eylerdi temyîz-i tarîk-i hayr u şer

Hem yetîm idi ederdi girye-i hasret-nisâr
Hâtır-ı mahzûnuna gâhîce geldikçe peder

Terk edip bu tengnâ-yı mihneti âhir bûda
Mürg-ı rûhu açtı firdevs-i berîne bâl ü per

Füc'eten gûş eyleyince fevtini * Ekrem * hemân
Söyledim târîhini her neyse bâ-hüzn ü keder

Ta'miyem te'sîr-i mazmûn-ı du'âya dâldir
Rûh-ı pâk-i Âtıf'a gülzâr-ı adn olsun makar

Sene 1281

TERKÎB-İ BEND-İ NÂ-TAMÂM

Nedir menâfi'i emrse rûzenin bilmem
Bu dâr-ı pür-miheni cilvegâh eder âdem

Ne hazzı var meselâ ayş u nûş kılsa kişi
Değil mi âhiri nîş-i belâ vü zahm-ı elem

Bu oldu deydene-i rûzgâr-ı bed-girdâr
Ki her meserretin elbet sonu olur mâtem

Firîb-i hurde-i ikbâl-i dehr olur mukbil
Sanır ki ola cihân içre dâ'imâ hurrem

Döner mi çerh-i felek her zamân murâd üzre
Onu da bir gün eder iktizâ-yı devr-i dijem

Cihânda hâsılı yoktur hevesçe kâm almış
Gerek gedâ-yı muhakkar gerek şeh-i efham

Verir mi ârif olan kabz u bast-ı dehre vücûd
Olur mu nâfile hâtır-rübûde-i âlem

Hakîkat üzre tasavvur olunsa dünyânın
Çıkar vücûdu adem zevk u lutfu renciş ü gam

Değil değil bu fenâ bezmi câygâh-ı huzûr
Hazer ki olmayasın dil-harâb-ı câm-ı gurûr

Bu âlemin ki yoğu vârı cümle yeksândır
Bu sırra vâkıf olan hâl-i dehre handândır

Eden hakîkat-i eşyâya iktisâb-ı vukūf
Seferber olduğuna âleme peşîmândır

Garîb-i gülşen-i âlâmdır bu bâğ-ı fenâ
Gül-i şüküftesi hem-hâlet-i mugaylandır

Veren bu âlem-i sûrînin âl ü nakşına dil
Sonunda pâ-zede-i mihnet-i firâvândır

Bu sûrgehte olan bir nefes sürûr ile şâd
Hezâr sâle gam-ı mâtem ile giryândır

Emîn olur mu kişi dest-bürd-i kahrından
Felek ki eski cefâkâr-ı bezm-i imkândır

Muhâl ise ta'accüb intizâm-ı kevn ü fesâd
Esâs-ı dehr cihân olalı perîşândır

Olan bekāsına kā'il bu kârgâh-ı gamın
Fenâ-yı nefsine esbâb arar harîfândır

Yazık bu mertebe re'yi sakîm olan dûna
Ki hande-bahş ola akvâli merd-i mecnûna

Yolun şaşırma tarîk-ı savâb ara her gâ(h)
K'ider bu bâdiye çok rehrevânını gümrâ(h)

Serâbı âb sınırsın hayâli ayn-ı misâl
Bu vechile seni bir gün kılar fütâde-i çâh

Ne çerh u bahtı zahîr et ne mâle ol mağrûr
Ne eyle kendini dil-haste-i tahassür-i câh

Ne kâr-ı sa'bın olursa verir kolaylığını
Bütün umûrda dergâh-ı Hakk'ı eyle penâh

Açar suhûletile kufl-ı genc-i eltâfı
Medenk-i âh gibi zûr-ı bang-i yâ Allâh

Kalaydı iş bize vay idi hâl-i zârımıza
Olurdu acz ile hep kârımız tazallüm-i vâh

Veren Hudâ mı değildir bu fikr ü aklı bize
Cebîn-i hamdi hemân eyle sûde-i dergâh

Tahayyür eyle Hudâ'nın kemâl-i kudretine
Edip semâ vü zemîne basîret üzre nigâh

Gör anla cilve-i esrâr-ı sun'-ı Mevlâ'yı
Cihâna akl-ı kasîrince verme ma'nâyı

TERCÎ'-İ BEND-İ LATÎFE-ÂMÎZ

Vermiştik ol zamân ki bütün imtihânları
Hep yağladıktı terk ü firâra tabanları
Rûzeyle hoş geçirmişidik vakt ü ânları
Bu mâtem ağlatır yine hep nev-civânları
Iyd erdi geldi mektebe gitmek zamanları
Tertîbe şimdi başlayalım biz yalanları
Harbiyye gerçi mekseb-i cümle fünûndur
Meşhûn-ı feyz olduğu da bî-zünûndur
Cevr ü cefâsı lîk be-gâyet füzûndur
Görmez safâ yüzü girenin kalbi hûndur
Iyd erdi geldi mektebe gitmek zamanları
Tertîbe şimdi başlayalım biz yalanları
Ol dem ki nev-bahâr ile âlem safâ bulur
Kayd-ı kederden ehl-i muhabbet rehâ bulur
Bî-çâre dil muzîk-i elemde belâ bulur
Yok mu bu derd ü mihnete yâ Rab devâ bulur
Iyd erdi geldi mektebe gitmek zamanları
Tertîbe şimdi başlayalım biz yalanları
Gönlüm ki her mesîreyi bir bir hayâl eder
Bir gece ruhsat almağa fikr-i muhâl eder
İnsan bu yolda kendini Mecnûn-misâl eder
Tenbîh-i zâbitâna nasıl imtisâl eder
Iyd erdi geldi mektebe gitmek zamanları
Tertîbe şimdi başlayalım biz yalanları

Bu kāre gün ki turfa-dem-i iftirâktır
Cism-i za'îfe dâğ-zen-i iştiyâktır
Âhım duhânı şu'le-res-i nüh-revâktır
Yine buna sebeb adem-i ittifâktır
Iyd erdi geldi mektebe gitmek zamanları
Tertîbe şimdi başlayalım biz yalanları
Ey dûd-ı âh çerh-i berîne bir ebr ol
Eyyâmı tîre kıl feleğe şu'le-güster ol
Ey dil sürûr vakti değildir mükedder ol
Âmâde-i sihâm-ı kazâ-yı mukadder ol
Iyd erdi geldi mektebe gitmek zamanları
Tertîbe şimdi başlayalım biz yalanları
Yâ Rab nedir bu mihnet-i dûr u dırâz-ı baht
Kıldı bizi esîr-i gam-ı can-güdâz-ı saht
Makhûr olup felek yere geçsin bu heft taht
Urduk semend-i tîz-rev-i iftirâka raht
Iyd erdi geldi mektebe gitmek zamanları
Tertîbe şimdi başlayalım biz yalanları
* Ekrem * dehân-ı mîr-Alîden bu şeb hele
Yaptık bu nev neşîdeyi hâme alıp ele
Ma'nâsı özge neş'e-i hırmân verir dile
Gâhî okursa ger dem-i hall-i mu'âdele
Iyd erdi geldi mektebe gitmek zamanları
Tertîbe şimdi başlayalım biz yalanları

HİKÂYET

Vâr idi bir dil-âver-i pür-zûr
Geştgîri-i destine mağrûr

Pençe tâb-ı pelenk ü şîr-i jiyân
Hamle-fermâ-yı ejdehâ-yı demân

Ceng-cûy-ı muzaffer ü gālib
Tünd-hûy u tenâvür ü sâ'ib

Gördü bir şâh-zâde-i dilber
Cânına etti tîr-i aşk güzer

Kıldı bir demde destbürd-i belâ
Kāmetin mâh-ı nev misâl dü-tâ

Oldu ma'mûre-i vücûdu harâb
Pây-mâl ü zelîl hem-çü türâb

Başladı yâne yâne efgāna
Bir sipend oldu nâr-ı hicrâna

Za'fla zannolurdu mûr-ı hakîr
Âh ü feryâdı lîk âlem-gîr

Aşk bir yana şu'le-gîr-i elem
Hulk bir yana seng-bâr-ı sitem

Hicr-i cânân gönülde derd-i azîm
Ta'n-ı bed-hâh-ı can-güdâz u elîm

Gâh serde gulüv edip sevdâ
Böyle eylerdi Hakk'a arz-ı recâ

" Kıl havâle helâkimi yâ Rab
K'ola terk-i belâ-yı aşka sebeb"

" Nice can-sûz imiş bu âfet-i aşk
Ne yaman derd imiş bu mihnet-i aşk"

"Dilde her dâğ şu'le-tâb oldu
Sînede zahm-ı bî-hesâb oldu"

"Nice râh açtı câna tîğ-ı belâ
Geldi mevtim âh kim hâlâ"

"Bâri kendim beni helâk edeyim
Bir avuç râh-ı yâre hâk edeyim"

"Gideyim üft ü hîz ile yâre
Bulayım kendi derdime çâre"

"Tövbe tövbe kim eyledim ısyân
Bana gamdır dilimde mâye-i can"

Böyle dâ'im edip hayâl-i muhâl
Deşt-i gamda gezerdi Kays misâl

Sûret-i hâlden olup âgâh
Merhamet ma'deni kerîme-i şâh

Eyledi ihtiyâr renc-i sefer
Âşıkı nezdine olup reh-ver

Dedi ey bî-nevâ şekîb ü edîb
Kişver-i hicr ü mihnetimde garîb

Ez-kocâyî vü nâm ü şânet çîst
Gû merâ gû ki derd-i cânet çîst

Men ki Îsî-nefes tabîb-i tûem
Der-dilet cânem ü habîb-i tûem

Neyem Îsî ki Îsî-i Meryem
Arz-ı sûz u güdâz mî-konedem

Pâdişâh-ı serîr-i nâzım ben
Hüsn ü ismetle ser-firâzım ben

Âşıka rahm u lûtftur kârım
Dil-nüvâzım vefâdır efkârım

Gamına çâre bulmağa geldim
Derdden ârre bulmağa geldim

Nicedir hâl-i zârın ey mahzûn
Söyle gel râzın eyle perde-birûn

Âşikâr olmayınca ve'l-hâsıl
Derdinin çâresi olur müşkil

Böyle sözlerle ol ferişte-hısâl
Hâlini âşıkından etti su'âl

Bunu bî-çâre gûş edip tekmîl
Oldu lûtfuyla şerm-sâr u hacîl

Gark olup bahr-ı hayrete bir dem
Eyledi azm sû-yı mülk-i adem

ARZ-I SİTEM

Sen sitemkâra gönül bağlayalı
Âh u giryeyle geçer evkātim
Tiğ-ı hicrinle yürek dağlayalı
Hûn-ı dil oldu bütün ekvâtım

Âh kim hiç haberin yok benden
Kime şekvâ edeyim yâ senden
Beni gördükçe nedir öyle gazab
Hiç bu evzâ'a tahammül mü olur
Beni öldürme midir kasdın aceb
Bu kadar böyle tegāfül mü olur
Bana bir kerre nigâh etmezsin
Gittiğim yolda bile gitmezsin
Bilirim sende vefâdan yok eser
Bilmem ammâ ki nezâket de mi yok
Nedir ol çehre o hiddetli nazar
Zâr olan bir kula şefkat de mi yok
İhtiyârî değilim ben de sana
Beni aşk eyledi efgende sana
Hicrine tâb getirmezken ben
Bir de âzâra mı lâyık gördün
Söyle Allâh'ı seversen hele sen
Sana benden kimi sâdık gördün
Bu mudur sende olan resm-i vefâ
Bilmedin kadrimi zâlim hayfâ
Elverip kesret-i ahbâb sana
Şimdi ettin beni merdûd-ı nigâh
Bulmayıp hiç birini ehl-i vefâ
Sonra ammâ diyeceksin eyvâh
O zamân * Ekrem'i * yâd eylersin
Onu da bulmaz isen n'eylersin

TAHMÎS-İ GAZEL

Bilmezdin ıztırâb-ı dil ü derd-i firkati
Kahrınla dem-be-dem koparırdın kıyâmeti
Tahmîl ederdin âşıka bin türlü mihneti
Sevdin görünce ol büt-i âyîne-tal'ati
Kurbânın olduğum nice gördün muhabbeti

Öldürdü hayli dem bizi cevr ü cefâların
Dillerde tâb koymadı vahşî edâların
Te'sîr-i âh ü zârını gör bî-nevâların
Yolda selâmın almaz iken mübtelâların
Kaddin ham eyleyip komamış sende tâkati
Âgūşunu o mâha açarsın iki gözüm
Dürdâne-i sirişki saçarsın iki gözüm
Şevk-ı muhabbetiyle uçarsın iki gözüm
Kûyun dolanmadan ne kaçarsın iki gözüm
Erbâb-ı aşkın elde değildir irâdeti
Ey mâh-ı evc-i nahvet eyâ şûh-ı fitne-zâ
Vaktiyle sen de etmişidin bunları bana
Ettiklerin bulur kişi dünyâda dâ'imâ
Senden kaçıp görünmemeler nâz imiş sana
Bir bî-vefâ imiş hele gördün mü âfeti
* Ekrem * dahi sevinse gerek * Nâ'ilî * gibi
Yıktırdı cevrin onu da pek * Nâ'ilî * gibi
Her dem cefânı söyleşerek * Nâilî * gibi
Memnûnuyuz kıyâmete dek * Nâ'ilî * gibi
Tahrîk eden o şûh ise sen serv-i kāmeti

TAHMÎS-İ GAZEL

Şu'le-bâr oldu gönülde hançer-i âzâr hayf
Cân u dil sûz-ı sitemle oldu âteşzâr hayf
Ye's edip çeşm-i ümîdi tîre-ver nâ-çâr hayf
Görmedi gönlümce hüsnün dîde-i hûn-bâr hayf
Etti hayretle tecellî Tûr-ı dilde yâr hayf
Dâmeninden eksik olmaz hûn-ı dil peykânının
Hâne-i dildir mekânı hançer-i müjgânının
Haddi yok pâyânı yoktur gerçi kim ihsânının
Zulm ile bağlar o hûnî çeşmini kurbânının

Can alır bir lâhzavermez fırsat-ı dîdâr hayf
Cevr ile zindân-ı mihnettir derûnum rûhuma
Eylemem şekvâ yine ben dilber-i memdûha
Bir nigâh etmek de yok mu bu dil-i meşrûha
Sanma bakmaz şefkatinden sîne-i mecrûha
Nazra-i lûtfun esirger bizden ol gaddâr hayf
Dûr olup evvel gönülden kayd-ı cân hırmân ile
Çâk çâk olsun tenim tîğ-ı gam-ı devrân ile
Dil esîr-i mihnet olsun firkat-i cânân ile
Şöyle bî-tâb et İlâhî cismimi hicrân ile
Kim desin gördükçe hâlim yâr hayf ağyâr hayf
Şerh-i hâlim gamze-i ser-mest-i pür-hâbındadır
Merhem-i zahm-ı derûnum tîğ-ı pür-tâbındadır
Dârû-yı cism-i za'îfim mevc-i zehr-âbındadır
Haste-i aşkım hayâtım çeşm-i bî-tâbındadır
Derd-i dil mühlik tabîb-i derd-i dil bîmâr hayf
Eyledi bir zerre * Ekrem * dâğ-ı sînemden bürûz
Kıldı yekser âlemi dûzah gibi pür-tâb u sûz
Âh u zâra vakfolup bî-çâre dil her şâm u rûz
Eyledi îkāz nâlem fitne-i haşrı henûz
Olmadı çeşm-i ümîdim * Nâmıkā * bîdâr hayf

TAHMÎS-İ GAZEL

Şu'le-rîz-i dâğ-ı hicrân olduğum demdir bu dem
Aşkla berk-i fürûzân olduğum demdir bu dem
Bâd-veş berçîde-dâmân olduğum demdir bu dem
Peyrev-i ömr-i şitâbân olduğum demdir bu dem
Bezmgâh-ı kurba pûyân olduğum demdir bu dem
Eylemişken sun'-ı Hak şâhenşeh-i evreng-i cevr
Gamze nâz eyler o meh müstağnî-i âheng-i cevr
Mahv olup aşkıyla hâlâ olmadım dil-teng-i cevr
Elvedâ ey hâk-i hasretü'l-firâk ey seng-i cevr
Bezm-i âlemden girîzân olduğum demdir bu dem

Dil esîr-i derd-i aşkım n'eylesin tende hayât
Derd-i hasret oldu câna ârzû-bahş-ı memât
Nâz u istiğnâyı koysun gayrı ömr-i bî-sebât
Rehgüzâr-ı mevc-i eşkimden sakınsın kâ'inât
Bahr-ı hicrânım hurûşân olduğum demdir bu dem

Bî-nişândır za'ftan cismim figān u zâr ile
Şu'le-zâr oldu derûnum iştiyâk-ı yâr ile
Bir aceb hâletteyim germiyyet-i efkâr ile
Zahm-ı hûn-âlûde sanma hasret-i dîdâr ile
Pây-tâ-ser çeşm-i giryân olduğum demdir bu dem

Fahr edersem bana yektir cevher-i zât u sıfât
Himmetim ikbâl içün olmaz esîr-i müşkilât
Hep usandık ben hayâtımdan ve hem benden hayât
Tâc u tahtın başına çalsın sipihr-i bî-sebât
Ben vücûdumdan peşîmân olduğum demdir bu dem

Başladı cûşa serimde * Ekremâ * sevdâ-yı yâr
Güller açtı dâğdan tende nesîm-i nevbahâr
Girye-hîz-i hasret oldu âh-ı çeşm-i eşk-bâr
Olsun âhımdan yine eczâ-yı âlem târ u mâr
Aşkla * Nâmık * perîşân olduğum demdir bu dem

ŞARKI

Dil gāyet-i derd-i aşkı görsün
Sürsün bu firâk haşre sürsün
Hicrin elemi beni götürsün
nakarat
Sürsün bu firâk haşre sürsün

Bakma görüp ıztırâb-ı hâlim
Terk-i sitem etme gayrı zâlim
Âh etmeğe kalmasın mecâlim
eyzan

İnsâfın yok mürüvvetin yok
Bî-çârene rahm u şefkatin yok
Ölsem de visâle niyyetin yok
eyzan

Dâd ister isem sen eyle bî-dâd
Allah içün ol cefâya mu'tâd
* Ekrem * diye eyleme beni yâd
Sürsün bu firâk haşre sürsün

ŞARKI

Niçün mahzûn bakarsın bana öyle
Nedir kırgınlığın ey mâh söyle
Mükedder durduğun lâyık mı böyle
nakarat
Nedir kırgınlığın ey şûh söyle

Olur âlemde her bir derde çâre
Üzülme râzını kıl âşikâre
Dil-i mecrûhum etme pâre pâre
eyzan

Düşer mi şânına olmak cefâcı
Nazar kıl hâlime bir kez de acı
Sitemler etme öyle acı acı
eyzan

Tekellüften berîdir tavr-ı âşık
Gelir ef'âli tab'a nâ-muvâfık
Kusûr ettimse de affeyle artık
eyzan

Bu endîşeyle bi'llah * Ekrem *-i zâr
Kalır tâ haşre dek âşüfte-efkâr
Bi-hakkın hüsn-i pâkin etme ısrâr
nakarat
Nedir kırgınlığın ey mâh söyle

ŞARKI

Bahâr oldu açıldı bağ u gülzâr
Hurûşa başladı şevkıle enhâr
Safâ-cûyâne olmuşken fülk-i yâr
nakarat
Bana olmaz müsâ'id baht-ı gaddâr
Mükedderdir açılmaz hâtır-ı zâr

Edip bezm-i tarabda ıyşa âğâz
Dil etse istimâ'-ı nağme-i sâz
Olur te'sîri câna âteş-endâz
eyzan

Cihâna geldiğim günden beri tâ
Usandım çerhe etmekten temennâ
Yazık âlemde kim bir lâhza hâlâ
nakarat
Bana olmaz müsâ'id baht-ı gaddâr
Mükedderdir açılmaz hâtır-ı zâr

ŞARKI

Geldi zamân-ı geşt-i bağ
Dilde uyandı bin çerağ
Oldu derûnum dağ dağ

nakarat
Mümkün değil senden ferâğ

Ey nazkâr-ı dil-firîb
Oldum gamınla nâ-şekîb
Alsam da vaslından nasîb
eyzan

Neydi geçenki mâcerâ
Ol infi'âl-i nâ-becâ
Bî-hûdedir etme cefâ
nakarat
Mümkün değil senden ferağ

ŞARKI

Geçmeden vakt-i safâ mevsim-i gül
Nûş-ı câm eyle hemen durma gönül
Ömr-i bî-hûdedir olmak bî-mül
nakarat
Nûş-ı câm eyle hemen durma gönül

Aklın almış yine bir meh-pâre
Eylemiş derdi seni âvâre
Gamı ta'dîle ararsın çâre
eyzan

Meclis âmâde o meh-veş hâzır
Zevke mu'tâd olacak bir demdir
Giryeler nâleler artık nice bir
eyzan

Mest-i lâ-ya'kıl olup subh u mesâ
Bâde-i nâb ile kıl kesb-i safâ
Olma dil-beste-i kaydı-ı dünyâ
Nûş-ı câm eyle hemen durma gönül

ŞARKI

Reng-i hüsnün verdi haclet gülşene
Tâb-ı rûyundan keder-nâk âyine
Mihr ü meh benzer mi sen sîmin-tene
nakarat
Yok nazîrin vâr ise sensin yine

Bir görüşte eyledin cân u dili
Nâzının birden esîr ü mâ'ili
Dil şikâr etmekte işte hâsılı
eyzan

Tiğ-ı gamzen ettı sînem dağ-dâr
Firkatinle oldu cismim pek nizâr
Âşıka cevr etmede ey meh-'izâr
nakarat
Yok nazîrin vâr ise sensin yine

ŞARKI

Gönül bend oldu ol ismet-sıfâta
Sezâ-vâr olduğum gün iltifâta
Yeni cân geldi cism-i bî-hayâta
nakarat
Sezâ-vâr olduğum gün iltifâta

O mihr-i nâza ol yâr-ı sadîka
Nasıl şükretmeyim her bir dakîka
Vefâ-perverlik etti fi'l-hakîka
eyzan

Olur leb-rîz-i neş'e hâtır-ı zâr
Gelince yâdıma her lâhza her bâr
O nâzik sözler ol âzâde etvâr
eyzan

Niyâz-ı vasla ben kalkışmam amma
Gönül hasretle oldu nâ-şekîbâ
Bu hâli eylemiştim yâre îmâ
nakarat
Sezâ-vâr olduğum gün iltifâta

ŞARKI

" Şeb-i vuslat sabâha erdi figān" (1)
Uyan ey yâr-ı dil-nüvâzım uyan
Geçti hasretle rûzgârım aman
nakarat
Uyan ey yâr-ı dil-nüvâzım uyan

Subha dek zâr u girye-nâk oldum
Tiğı nâzınla sîne-çâk oldum
Yeter artık yeter helâk oldum
eyzan

---

1) Bu mısra bir zat tarafından bir mesîrede bi'l-bedâhe îrâd olunmuş ve bu vechile şarkı olarak alt tarafı hemen orada taraf-ı âcizânemden ikmal kılınmıştır.

Pister-i işvede yatıp öyle
Ne bulursun bu uykudan böyle
uyan artık biraz da söz söyle
eyzan

İşte subh oldu ayrılık demidir
* Ekrem'in * bu zamân-ı mâtemidir
Sen uyursun mürüvvet öyle midir
nakarat
Uyan ey yâr-ı şîvekârım uyan

ŞARKI

Gamınla yandı sâmânım
Helâk eyle beni cânım
Helâl olsun sana kānım
nakarat

Beni öldür beni öldür
Kimi ister isen güldür

Yanıp aşkınla ben nâre
Açıldı dilde sad pâre
Bu derde gayrı yok çâre
eyzan

Ölüm gerçi bir iştendir
Firâkından çok ehvendir
Gamından mevtim ahsendir
eyzan

Sana verdikçe ben sıklet
Cihândan cân eder nefret

Bu varlıkta nedir lezzet
eyzan

Ricâlar arz eder * Ekrem *
Bu sûretle sana her dem
Bana târ oldu bu âlem
nakarat

Beni öldür beni öldür
Kimi ister isen güldür

ŞARKI

Salt ben idim zâ'id olan çünkü arada
Gidiyorum düşmenlerim kalsın burada
Mevlâ kolaylıklar selâmetler yarada
nakarat
Gidiyorum düşmenlerim kalsın burada

Gözlerimden uzar git git bütün vatanım
Gurbet âleminde olur gayrı meskenim
Yârim andıkça yaş döker gözlerim benim
eyzan

Allah sağlık verir ise yine bir zamân
Ahbâb ile vatanımda gezerim şâdân
Kader böyle imiş şimdi çâre ne hemân
nakarat
Gidiyorum düşmenlerim kalsın burada

İBTİDÂ-YI GAZELİYYÂT

Kāfiye-i elif **Aded-i gazel 6**

1

Habâb-ı bâdeden oldukça şekl-i çerh-i dûn peydâ
Eder mevc-i safâsı dilde sad dâğ-ı derûn peydâ

Te'âla'llah ne vâsi' pûye-gehtir âlem-i tecrîd
Eder her Kays-ı bî-pervâsı bir deşt-i cünûn peydâ

Olan sermâye-dâr-ı feyz-i irfân bezm-i âlemde
Eder Cemşîd-i devrân olsa baht-ı vâjgûn peydâ

Eder kim cezbe-i hüsnünle her bî-gird-i istiğnâ
Kıyâmet-gâh-ı kûy-ı aşka bir gün reh-nümûn peydâ

Görünce pertev-i mir'ât-ı rûy-ı ismetin kıldı
Çü sîm-âb ıztırâb-ı merdüm-i çeşmim sükûn peydâ

Olurken pertev-efşân âleme hurşîd-i dîdârın
Ne mümkün eylesin bir zerre-i hâkim sükûn peydâ

Nihânî bir nigâh-ı kem-terîn-i fitne-engîzin
Eder * Ekrem * gibi sad âşık-ı zâr u zebûn peydâ

2

İrtifâ'-ı câh ile mukbil ne nâz eyler bana
Rind-i rıf'at düşmenim gerdûn niyâz eyler bana

Nâ-murâd ol rind-i mahviyyet-nişânım kim kazâ
Râh-ı aşkı şu'le-i hestî-güdâz eyler bana

Âzim-i mi'râc-ı vaslım mahrem-i bezm-i yakîn
Hâmil-i vahy-i Hudâ ifşâ-yı râz eyler bana

Beste-i kayd-ı ta'alluktur dilim zülfünde tâ
Aşk-ı ulviyyetle arz-ı imtiyâz eyler bana

Mahv eder * Ekrem * vücûdum tâbiş-i berk-ı cemâl
Ol sebebden yâr hüsnün nîm-bâz eyler bana

3

Ruh mu bu yâ âftâb-ı sevdâ
Giysû mu o yâ sehâb-ı sevdâ

Âlemleri kırdı tiğ-ı gamzen
Ey dîdesi mest-i hâb-ı sevdâ

Eylerdi Kelîm'i mest-i bî-hûş
Ger eylese bir hitâb-ı sevdâ

Nakş oldu dile hat-ı 'izârın
Her noktası bir kitâb-ı sevdâ

Her kanda olursa eyler ihyâ
Sad mahşer-i ıztırâb-ı sevdâ

Şûr-efken-i âftâb-ı gamdır
Rûyundaki âb ü tâb-ı sevdâ

Zevk-ı dil ü cânım oldu * Ekrem *
Cevr ü gam-ı bî-hesâb-ı sevdâ

4

Güftügû-yı gayb zâhirdir beyânından bana
Fâş olur sırr-ı adem zîrâ dehânından bana

Tiğ-ı hicri çâk-rîz-i sîne-i mecrûh iken
İhtifâ düşmez kemân-ı ebruvânından bana

Meclis-i vaslında giryân olduğum ma'zûr tut
Bir tabî'attır ki kalmış gam zamânından bana

Gülşen-ârâ bülbül-i vahdet-şinâsım kim gelir
Şevk-ı dîger âlemin devr-i hazânından bana

* Ekrem'im * zevk-âşinâ-yı vasl u hicrim mahşerin
Yok ümid ü bîm nîrân u cinânından bana

5

Rind-i aşkım âlem-i ma'nâ musahhardır bana
Keşf-i sırr-ı müşkilât emr-i müyesserdir bana

Geşt-i sahrâ-yı muhabbet hacc-ı ekberdir bana
Pertev-efşân-ı semâyım sâye-endâz-ı zemîn

Himmetimden zillet ü rif'at berâberdir bana
Feyz-yâb-ı mâye-i fakr u fenâyım tâ-ezel

Îsi-i eflâk-i tecrîdim zemîndir meskenim
Âsınân ü hâk-dân ma'nîde hem-serdir bana

Nâ'il-i nîm-iltifât-ı çeşm-i yâr olsam n'ola
Zahm-ı hûnîn dağ dağ sîne-zîverdir bana

Ol perestişgâhtır dil âlem-i vahdette kim
Zerreler * Ekrem * birer levh-i musavverdir bana

6

Dil-dâde olmuş da meğer kim vefâ sana
Kim düşmüş oldu rûz-ı ezelden cudâ sana

Cevrın o rütbe rûh-fezâdır kı dostum
Bin gönlüm olsa eyler idim mübtelâ sana

Hâk eylesem vücûdumu râhında çok mudur
Makbûl olaydı cânım ederdim fedâ sana

Kaydım değil o çeşm-i tegāfül ki sende var
Âlem olursa kasd ile ger âşinâ sana

Fersûde-pâ-yı vâdi-i ısyânsın * Ekremâ *
Bâr-ı diger değil mi libâs-ı riyâ sana

Kāfiye-i bâ **Aded-i gazel 8**

1
Zühhâd vârını telef eyler hayâta hep
Uşşâk nakd-i cân verir ammâ memâta hep

Ber-aks olup şerî'at-ı dîn-i Muhammedî
Olmuş bedel rişâ-yı ekâbir zekâta hep

Rağbet cihânda servet ü câh u celâledir
Bî-gânedir zamâne kemâl ile zâta hep

Muhtel olup dimâğ-ı halâyık tıbâ'-ı nâs
Olmuş mu'ayyeb âr u edeb-i kâ'inâta hep

* Ekrem * nedir bu sır aceb kim hemâre halk
Müfsidleri mukārin eder iltifâta hep

2
Baktıkça tâb-ı reng-i ruh-ı yâre âftâb
Düşmüş sükûn-ı hayrete bî-çâre âftâb

Zannetme hayt-ı şu'le olup nâ-şekîb-i aşk
Etmiş nikāb-ı ismeti sad pâre âftâb

Ey mâh-ı işve cilvegehin olalı zemîn
Bir dağdır bu künbed-i devvâra âftâb

Her rûz dehre arz-ı kumâş-ı cemâl eder
Benzer bakılsa şâhid-i bâzâra âftâb

Bir zerre tâb-ı ârızını görse bî-gümân
Abdâl-dil gibi gezer âvâre âftâb

Sanma sehâb mâtem-i hicrınle kisvesin
Hem-reng eder felekte şeb-i târa âftâb

Dil tesliyet bulurdu bakıp hicr-i yârda
* Ekrem * olaydı kābil-i nezzâre âftâb

3

Sâkî katınca bâde-i şâdî-i mâye âb
Gûyâ ki seddolundu safâ-yı rübâba bâb

Her elfi nahl-i Tûr-ı tecellâya benzedi
Verdikçe nûr-ı dîde hurûf-ı kitâba tâb

Gamzen nihâni etmese gâhî nüvâzişi
Bi'llâh dil götürmez idi bu itâba tâb

Arz-ı ser etme hançer-i ser-tîz aşkına
Ey dil bu pehlivanlığı bâri niyâya yab

Cevrinle telh-kâmlık eksik değil dile
Tâs-ı derûn mudur bu zakūm-ı ıkābe kāb

Bî-hûde kılma nev'-i cemâda perestişî
Bir işvekâr-ı âfet-i şîrin-hitâba tab

Cûyâ-yı şâh-râh-ı emel olma zînhâr
* Ekrem * tarîk-ı aşk-ı melâmet-nisâba sab

4

Hengâme-i bahâr ne âlemdedir aceb
Devr-i safâ-medâr ne âlemdedir aceb

Âlem esîr-i keşmekeş-i devlet oldu hep
Fakrile iftihâr ne âlemdedir aceb

Baş başa verdi fitnede her târ-ı perçemi
Duymaz mı rûzgâr ne âlemdedir aceb

Fikr-i hatınla çıktı gönülden dem-i seher
Âh-ı şerâre-bâr ne âlemdedir aceb

Pervâne-vâr mahv-ı vücûd etti âşıkān
Ol şem'-i şu'le-dâr ne âlemdedir aceb

* Ekrem * rahîk-ı nazmla ben mest-i hayretim
Üstâd-ı Cem-şi'âr (1) ne âlemdedir aceb

Ol şâ'ir-i yegâne ki şibh ü nazîrini
Der hulk-ı rûzgâr ne âlemdedir aceb

5

Âhım olunca velvele-ârâ-yı ıztırâb
Aksi kılar felekleri gûyâ-yı ıztırâb

---

1) Birâderim izzetlü Mehmed Celâl Beyefendi murâd olunmuştur.

Gözde hayâlin olsa ne dem cilve-sâz eder
Her katre-i sirişkimi deryâ-yı ıztırâb

Bi'llâh aşkın etti dili mâye-gîr-i feyz
Oldu harîm-i câna süveydâ-yı ıztırâb

Gör pây-mâle gâh sezâ hâk-i cisınimi
Tâ kalmayım esîr-i temennâ-yı ıztırâb

Hûy-rîz-i tef ü tâb-ı gamım sanma dostum
Dilden tereşşüh eyledi deryâ-yı ıztırâb

* Ekrem * bu sûz u tâbla olmaz mı âh-ı dil
Arz u semâya zelzele-bahşâ-yı ıztırâb

6

Zuhûr-ı tâb-ı gam dağ-ı dil-i sad-çâktendir hep
Serimde sûz-ı sevdâ sîne-i gam-nâktendir hep

Olurlar kec-nihâdân mâye-gîr-i neşve-i ikbâl
Husûl-i hûşe-i engûr-ı nahl-i tâktendir hep

Edânîdir medâr-ı işti'âl-i külhan-ı şûriş
Alev-gîr olması nârın has u hâşâktendir hep

Olan âzâde bend-i kayd-ı âlem ehl-i gaflettir
Hücûm-ı derd ü mihnet hâlet-i idrâktendir hep

Ne demdir sîne-çâkim hâhiş-i zahm-ı cefâsıyla
Şikâyet dilde * Ekrem * garnze-i çâlâktendir hep

7

Meş'al-firûzı külliye-i gam âhtır bu şeb
Bezmimde çeng-i nâle-i câncâhtır bu şeb

Gördükçe nûr-ı rûyunu sultân-ı mâh-tâb
Bergeşte-sâz (?) câhtır bu şeb

Etvâr şûh gamze yaman işve dil-firîb
Ser-tâ-pâ edâları dil-hâhtır bu şeb

Her bir şerârı şu'le-i dâğ-ı cünûnumun
Haclet-fezâ-yı reng-i ruh-ı mâhtır bu şeb

Ol Yûsuf-ı vefâyı gönül cüst ü cûdadır
Her bir mesâm-ı ten yine bir çâhtır bu şeb

Pür-âteşım gamınla ki ser-seng-i meşhedim
Deşt-i belâda meş'ale-i râhtır bu şeb

Hâhiş-güzâr-ı zahm-ı dem-i tiğ-ı yâr olup
Her dâğım * Ekremâ * dehen-i âhtır bu şeb

8

Şevk-āver olunca dile nezzârelerin hep
Çün gonçe-i envâr açılır yârelerin hep

Bir tiğ-ı ser-endâz çekip çârelerin gör
Geldi der-i ihsânına bî-çârelerin hep

Gör sîne-i pür-dâğımı ey vird-i tecelli
Envâr akıtır hicr ile fevvârelerin hep

Hûrşîde eder nâz olıcak sûde-i elmas
Her dâğ-ı dili sînesi sad pârelerin hep

* Ekrem * gibi gördükçe ser-i zülfün olurlar
Gerden-zen-i zencîr-i gam âvârelerin hep

Kāfiye-i tâ **Aded-i gazel 4**

1

Öldür beni öldür gam-ı aşkınla harâb et
Tâ reh-güzer-i nâzına bir kabza türâb et

Bahs ile varıp ol mehe şûrideliğimden
Ey âh yürü kûyuna azminde şitâb et

Hem dâğımı reşk-âver-i nirân-ı belâ kıl
Ukbâda da yâ Rab bana aşkıyla azâb et

Hûn-ı ciğerin reşha-ver-i şevk edip ey dil
Her katresini dâğ-zen-i mevc-i şarâb et

Âteş kesilip âfet-i sevdâ ile * Ekrem *
Tâ rûz-ı cezâ dûzahı hûy-rîz-i hicâb et

2

Nefha-güsterdir dile bûy-ı cünûn-ârâ-yı dost
Şu'le cûş olsa n'ola tûfân gibi sevdâ-yı dost

El-vifâk ey baht-ı vârûn el-amân ey çarh-ı dûn
Âlem-i sevdâda oldum cânla cûyâ-yı dost

Dil girân-bâr-ı günâh-ı aşkla bilmem nice
Eylesin azm-i sebîl-i Kâ'be-i ulyâyı dost

Fitne-hîz oldu kıyâmet sahn-ı beytu'llahta
Dilde oldukça hırâmân kāmet-i bâlâ-yı dost

Ettiler kâr-ı şeb ü rûzūm figān * Ekrem * figān
Cevr-i tâkat-sûz-ı a'dâ derd-i istiğnâ-yı dost

3

Ey gamze cihân mülkünü pür-fitne vü şûr et
Ervâh-ı kudüsten dahi âsâyişi dûr et

Ey bâd umarız gerd-i reh-i kûyunu senden
Çeşm-i dili rûşengede-i şevk u sürûr et

Ma'nâda Kelîm ol yine hâmûşluk eyle
Pervâne gibi kendine her âfeti Tûr et

Düş hâk-i reh-i pâyına mahv eyle vücûdun
Bu sûretile meşhedini mebhıt-ı nûr et

* Ekrem * gibi tâ şöyle zebûn eyle vücûdun
Kim cây-ı penâhın teh-i bâl ü per-i mûr et

Kāfiye-i cim **Aded-i gazel 1**

Mülket-i aşka hıred râh-nümûn olmaz hiç
Kayd-ı cân bedraka-i deşt-i cünûn olmaz hiç

Sâf-tıynetleri pür-cünbüş eder şûr-ı hevâ
Rüzgâr estiği dem bende sükûn olmaz hiç

Ehl-i temyîz bulur gafletile âsâyiş
Hâbsız neş'e-i ârâm-ı uyûn olmaz hiç

Pâk-tab'ân eser-i hâdise-i gam tutmaz
Aks-i zişt-âyinede dâğ-ı derûn olmaz hiç

Derim içre nice bî-bahtı şehîd etse yine
Dâmen-i gamzesi âgaşte-i hûn olmaz hiç

Gösterir dillere hengâme-i rustâhîzi
Gamzesi gibi suver-bend-i füsûn olmaz hiç

Gam ile selb-i şu'ûr eyle hemân ey * Ekrem *
Mülket-i aşka hıred râh-nümûn olmaz hiç

Kāfiye-i hâ **Aded-i gazel 1**

Şu'â'-ı tîğ-ı itâbın ki kıldı dilde vüzûh
Olup güdâhte gözden döküldü cevher-i rûh

Göreydi la'lini nâmûs-ı ekber ey şeh-i nâz
Sabâh-ı haşre kadar yâd olurdu mest-i füzûh

Cihânı garka-i hûn-âb-ı eşk eder çeşmim
Zamâna olsa aceb mi mesîl-i devre-i lûh

O rütbedir gam u endûh-ı dil ki nâ-yâbdır
Yazılsa safha-i eyyâma olmaya meşrûh

O Kays-ı bâdiye-gerd-i gamım ki benden eder
Me'âl-i lafz-ı melâmet makāl-i aşk-ı sünûh

Hazer zamânede nâ-ehle bahs-i şi'r etme
K'olur nefâset-i tab'ı kadar kişi makdûh

Şafak değil görünen her seher-kazâ * Ekrem *
Olur feleklere teh cür'a-pâş-ı câm-ı sabûh

Kāfiye-i dâl **Aded-i gazel 3**

1
Yazınca ser-nüviştim hâme-i îcâd eder feryâd
Garîbim bana her dem tâli'-i bî-dâd eder feryâd

Aceb bir şu'le-i cevher-fürûz-ı zât imiş aşkın
Cudâ oldukça dilden akl u isti'dâd eder feryâd

Ben ol mahşergeh-i aşkım ki her kabza türâbımda
Olur nâlende sad Mecnûn bin Ferhâd eder feryâd

Ben ol bîgâne-i âlem şehîd-i aşk-ı yârım kim
Ziyâretle ser-i kabrimde ancak yâd eder feryâd

Anı sen sanma zûr-ı darbe-i destinle peydâdır
Görüp hep zahm-ı sînem hançer-i fûlâd eder feryâd

Mu'în-i sîne-çâkândır şikâyet ma'nevî * Ekrem *
Ki nâyın i'tibâr u feyzini müzdâd eder feryâd

2
Kader kılmış cemâlin reşk-i rûy-ı enver-i hûrşîd
Sana billâh ser-i tâc olsa lâyık efser-i Hurşîd

Aceb mahv-ı tecelligâh-ı aşkım zerre mi eflâk
Ederdi bulsa kuhl-ı dîde-i rûşenter-i hurşîd

Temâşâ kıl cemâlin zîr-i gîsû-yı siyâhında
Nihândır perde-i ebr içre gûyâ peyker-i hurşîd

Sezâdır dâğ-ı âteş-tâb erbâb-ı gam-ı aşka
Mesîha salık edip sâyîde kılsa cevher-i hurşîd

Düşünce aks-i tâb-ı ârızı câm-ı meye * Ekrem *
Olur her bir habâbı gûyiyâ bir sâgar-ı hurşîd

3
Cilveger nûr-ı tecellî dilde cânân nâ-bedîd
Arşı tutmuş pertevi hurşîd-i rahşân nâ-bedîd

Bir cihân-ârâ-yı gaybın dâğ-dâr-ı tîriyim
Dilde bin zahm-ı belâ meşhûd peykân nâ-bedîd

Hoş siyâsetgâhtır deşt-i hevâ-yı la'l-i yâr
Her serâbı bahr-ı hûn olmuş şehîdân nâ-bedîd

Şöyle ser-gerdân-ı câm-ı bezm-i kurbum kim olur
Çeşmime ser-tâ-be-pâ ecrâm-ı imkân nâ-bedîd

Dilde deryâsıyladır hûn-ı şehâdet kim eder
Katresi sad Kerbelâ-yı deşt-i hicrân nâ-bedîd

Ger gidersem haşre giryân seyl-i eşkimden olur
Gülşen-i cennet harâb-âbâd-ı nîrân nâ-bedîd

Bü'l-aceb dîvâne-i aşkım ki * Ekrem * ben olur
Bir nigâh-ı vahdetimde küfr ü îmân nâ-bedîd

Kâfiye-i zâl **Aded-i gazel 1**

Zülfün k'ola tahrîk-i sabâdan mütelezziz
Ervâhı eder dâm-ı belâdan mütelezziz

Rûyun n'ola ger hâhiş-i hatt-ı siyeh etse
Kim şu'le olur reng-i dûcâdan mütelezziz

Rindân temâşâger-i âşûb-hırâmın
Cânıyla olur rûz-ı cezâdan mütelezziz

Tâ haşre değin aşkla me'lûf-ı azâb et
Yâ Rab dilimi kılma safâdan mütelezziz

* Ekrem * gibi hak-gûyların hâli fenâdır
Âlem olıcak vaz'-ı riyâdan mütelezziz

Kāfiye-i râ Aded-i gazel 19

1

Cemâl-i pâki âsâr-ı tecellâ-yı muhabbettir
Meh ü hurşîd iki çeşm-i temâşâ-yı muhabbettir

Bu vaz'-ı ser-nigûnundan tehîdir sanma kudretle
Bu ne tâs-ı felek leb-rîz-i sahbâ-yı muhabbettir

Gönül aşkıyla bir nîrân-ı mahşer-sûzdur gûyâ
Kıyâmet ancak ol kadd-i dil-ârâ-yı muhabbettir

Abestir pîç-tâbım ketm-i râz-i derd-i aşkında
Ki her zahm-ı nigâhın tende gûyâ-yı muhabbettir

Olur mu seyl-i ceyhûn hem-hurûş eşk-i pür-hûnum
Gönül * Ekrem * muhît-i heft-deryâ-yı muhabbettir

2

Kavseyn-i kazâ halka-i cem'iyyetimızdir
Âdâb-ı rızâ kā'ide-i işretimizdir

Bîmâr-ı gama şöyle ki enfâs-ı Mesîhâ
Bâr-efken-i dûş-ı dil-i bî-tâkatımızdır

Ol bâde-i cânız ki cihân-dâver-i irfân
Mest-i eser-i neş'e-i bî-minnetimizdir

Şâhenşeh-i pür-debdebe-i mülket-i aşkız
Gavgā-yı kıyâmet eser-i satvetimizdir

Âzâde eden kayd-ı fenâdan bızi * Ekrem *
Zûr-âveri-i serkeşi-i himmetimizdir

3

Dâğ-ber-dildir dil-i sûzânıma tennûrlar
Benden ahz eyler rüsûm-ı sûzişi mahrûrlar

Öyle pûr-sûzum ki kabrım bir semenderzârdır
Keşmekeşle tu'me ettikçe vücûdum mûrlar

Bârekallah ol ne serdir kim komaz dilde keder
Meyle mâl-â-mâl olunca sâgar-ı billûrlar

Eyledi yek-ser dil-i âfâkı pür-âşûb u şûr
Fitne hallâkı mıdır ol nergis-i mahmûrlar

Inkisâr-ı tab'-ı pâk etmez kabûl-i iltiyâm
Hiç günâh olur mu yâ âyine-i meksûrlar

Zıyk-ı dil şîrîni-i mağz-ı mezâkı telh eder
Mey olur efşürde-i inbîk olan engûrlar

Gamdan âzâd olmaz ey * Ekrem * dil-i ehl-i kemâl
Mârdan hâli değil dervâze-i gencûrlar

4

Gubâr-âlûdelik mir'âta âsâr-ı celâdandır
Dil-i sâfın keder-nâk olması mahzâ safâdandır

Şikest-i bâl-i mûr-ı kemtere yok kimsede kudret
Meşiyyet cümle-i eşyâda ahkâm-ı kazâdandır

Girîbân-çâk eder surhî-i haclet gonce-i şûhu
Zuhûr-ı vaz'-ı küstâhî gehî fart-ı hayâdandır

Veren feyz-i hevâdır aşka isti'dâd-ı rûhânî
Hurûş-ı girye-i mestâne te'sîr-i sadâdandır

Siyeh-gûn eyler ey * Ekrem * sehâbı katre-i bârân
Kibârın zulmet-i reng-i likāsı hep gınâdandır

5

Hûn-ı ciğer ki gamzesini mest-i nâz eder
Bîgâne âşinâ demeyip keşf-i râz eder

Dâm-ı belâ-yı perçemine kayd olan gönül
Tiğ-ı kazâ-yı gamzene arz-ı niyâz eder

Bir zerre tâbiş-i ruhunu görse âftâb
Tâ haşre dek vesîle-i sûz u güdâz eder

La'net o merd-i muhteşem-i bî-fazîlete
İkbâl-i dehri vâsıta-i imtiyâz eder

* Ekrem * o dil ki cilvegeh-i haktır ânı aşk
Ber-dâr-dâr-ı vahdet edip ser-firâz eder

6

Lisân-ı aşka gönül tercemânım olmuştur
Nedîm-i nükte-ver-i gaybdânım olmuştur

O dağlar ki mükâfât-ı rezm-i hicr-i keder
Tırâz-ı sîne-i mihnet-nişânım olmuştur

Ne hâsıl etti bu sevdâ-geri-i aşkı bütân
Meğer ki sûdu hıredden ziyânım olmuştur

Ne mümkün ola meserret-karîn-i kalb-i hazîn
Hemâre âh-ı derûn pâsbânım olmuştur

Çekilsin ehl-i sühan rehguzârdan * Ekrem *
Semend-i hâme yine zîr-i râhım olmuştur

7

Bezm-i visâl demleri hep hâtırımdadır
Ol âlemin keremleri hep hâtırımdadır

Cârûb-ı iltifâtı gidermez derûndan
Hâr u has-ı sitemleri hep hâtırımdadır

Bülbüllerin figânını lâzım değil beyân
Gül faslı ol nagamları hep hâtırımdadır

Peymân-şikendir ol büt-i gaddâr egerçi kim
Terk-i cefâ kasemleri hep hâtırımdadır

* Ekrem * tahayyül eyleyicek âh eder gönül
Bezm-i visâl demleri hep hâtırımdadır

8

Riyâzet zâhide devr-i bekânın cennetindendir
Fesâd ehl-i hevâya mâsivânın lezzetindendir

Tecânüb bâ'is-i fıkdân-ı hüsn-i zindegânıdır
Vuhûşa usret-i tahsîl-i dâne vahşetindendir

Verir zûr-ı hevâ deryâ-dilâna ruhsat-ı cünbüş
Telâtum yemde zîrâ rûzgârın şiddetindendir

Revâcın bulmasa * Ekrem * n'ola ger kâla-i irfân
Kesâd-ı ma'rifet nakkād-ı ilmin nedretindendir

9

Nûr-ı ruhun ki çâk-ı dilimden zuhûr eder
Her berkı dâğ-ı sînemi mânend-i Tûr eder

Dehşet-pezîr olur nigehinden dil-i kazâ
Hûn-ı ciğer ki gamzeni mest-i gurûr eder

Bir lem'a-tâb-ı mihr-i ruhun akl-ı evveli
Âteş-firûz-ı hırmen-i sabr u şu'ûr eder

Sad reşk o ser-bürîde-i şemşîr-i aşkına
Kim meşhedin tarabgeh-i şevk u sürûr eder

Ol mest-i râst-pûye-i aşka hased hased
Kim bî-fütûr cisr-i Sırât'ı mürûr eder

* Ekrem * olunca şa'şa'a-pâş aks-i rûy-ı yâr
Hû nâbe-i sirişkimi deryâ-yı nûr eder

10

Ser-te-ser hâkān-ı âlem zîr-i fermândadır
Sûre-i innâce'âlnâk ol şehin şânındadır

Hızır olur kurban şehâdetinle aşk-ı pâkine
Cevher-i cân mevce-i şemşîr-i bürrânındadır

Rûzgârın çeşm-i hâb-âlûdu bî-dâr olmasın
Mahşer-i âşûb u mihnet zîr-i dâmânındadır

Ser-te-ser şîrâze-i hüsn-i nizâm-ı kâ'inât
Pîç-pîç-i rişte-i zülf-i perîşânındadır

Özge zulmetgâhtır * Ekrem * sebîl-i aşk kim
Teşne-i câvid-i vahşet âb-ı hayvânındadır

11

Nükhet-i zülfün verince câna bûy-ı nev–bahâr
Oldu âteş-zâr-ı dil hem-hâl-i kûy-ı nev-bahâr

Ferş ederdi pâyına güller kumâş-ı işvesin
Ol meh-i hüsn etse meyl-i çâr-sû-yı nev-bahâr

Hatt-ı nev-hîzi çemen-pûş eylemiş bâğ-ı ruhun
N'ola ger âfâkı tutsa güft ü gû-yı nev-bahâr

Gülşen-i hüsnün gören bir kerre ey gül-berg-i nâz
Eylemez dûzahta olsa ârzû-yı nev-bahâr

Şevk-ı seyr-i kāmetinle aks-i serv-i bağdan
Oldu zencîr-i cünûn pâyımda cûy-ı nev-bahâr

Bî-hazândır zahm-ı aşkın eşk-i hûn-âlûddan
Sâye-i aşkında oldum âbrû-yı nev-bahâr

Katre-i hûn-ı ciğer gül-hîz eder hârâları
Dilde ol sûrettedir * Ekrem * gulüvv-i nev-bahâr

12

Çeşmin o gurre-mestine mestâne gösterir
Her âşinâ nigâhını bîgâne gösterir

Feyz-i bahâr şebnemi yâkūt-fâm edip
Dâmân-ı gülde cevher-i şeh-dâne gösterir

Cennette olsa âşıkı ol mâh-ı işvenin
Hicrân-ı kûyu yine garîbâne gösterir

Gâhî ki tarf-ı zülfünü tahrîk eder nesîm
Her bir hande bin dil-i dîvâne gösterir

Her râst-bîne cilve-i ma'nâ-yı hüsn ü aşk
Şem'-i ruhunda hâlini pervâne gösterir

Âyîn-i zevk-i mey-gede-i aşka âmizîn
Her bî-nevâ gedâsını şâhâne gösterir

* Ekrem * nevâ-yı bülbül-i âteş-hurûş-ı dil
Mâtemgeh-i derûnu tarab-hâne gösterir

13 Müşterek

Tîr-i nigâh-ı gamzesi lâht-ı ciğerdedir (Bahâ)
Her katre hûn lâht-ı ciğer çeşm-i terdedir (Ekrem)

Gönlüm ne demki görmeğe rûyun eder heves (E)
Ruhsârına o zülf-i siyeh-fâm perdedir (B)

Bülbüllerin tehî midir efgânı subh-dem (B)
Te'sîr-i âh âşıka vakt-i seherdedir (E)

Câsûs-ı âh arş-ı mesîrim bilir mi âh (E)
Hayli dem oldu görmeyeli yâr nerdedir (B)

Âfet-res olsa âlem-i eflâke çok mudur (B)
Ol mevcler ki nâle-i âteş-eserdedir (E)

Bir özge hâl ile güzerân etti nev-bahâr (E)
Âlem safâda hicr ile gönlüm kederdedir (B)

Olmaz * Bahâ * bu bezm-i temennâda neş'e-yâb (B)
İşret safâsı * Ekrem * e cây-ı diğerdedir (E)

14

Hatt-ı şeb-rengi gamıyla dilde sevdâ yüz verir
Hat-be-hat sad şerha-i dâğ-ı süveydâ yüzverir

Hatt-ı mu'ciz nakş ile yazmış kazâ ruhsârına
Âyet-i hüsnün ki ettikçe temâşâ yüzverir

Hatt ber-âverdir cemâl-i pâk-i cânân ba'd-ezîn
Dil de bî-pervâ yine hayli temennâ yüzverir

Hatt temeşşuk eylemez kılmaz ta'allüm dersini
Hâce-i devrân o şûha gör ki hhalâ yüzverir

Hatt-ı gûn-â-gûn ile yazılsa * Ekrem * bu gazel
Yaraşır kim tarz-ı hâsında bu ma'nâ yüzverir

15

Gamzen ki tarf-ı çeşm-i sühan-gûda gizlenir
Bir şîrdir nişîmen-i âhûda gizlenir

Gülşen de verse ruhsat-ı reftâr kaddine
Aks-i nihâl-i serv teh-i cûda gizlenir

Zannetme şeb cihânı siyâh eyler âhımız
Rûyun ki zîr-i perde-i gîsûda gizlenir

Mestâne sunsa gamzesine tîğ-ı şu'le-tâb
Diller şikenc-i zülf-i semen-bûda gizlenir

Gördükçe âftâb ruhun şu'le-rîz-i şerm
Yûsuf harîm-i çeşm-i terâzûda gizlenir

* Ekrem * o şûha secde-ver-i inkıyâddır
Gönlüm ki zîr-i kûşe-i ebrûda gizlenir

16

Dest-i dûdundaki ey âh ciğer pâre midir
Böyle azmin seheri bezmine yâre midir

Çâre-sâz-ı gam-ı aşk olmaya şemşîri gibi
O mehin geşte-i tîğ-ı gamı bî-çâre midir

Evc-i eflâkte her şâm u seher şu'le-feşân
Şerer-i âh mı yâ kevkeb-i seyyâre midir

Oldum ol rütbe safâ-yâb-ı bahâr-ı aşkın
Dilde zahmın bilemem lâle midir yâre midir

Dâğ-ı hûnîn mi olan şu'le-nisâr ey * Ekrem *
Âteşîn nev-çemen-i aşka yâ fevvâre midir

17

Köhne gül-zâr-ı cihân eyledi tecdîd-i bahâr
N'ola câm alsa ele gül gibi Cemşîd-i bahâr

Sünbülî oldu gönüllerde hevâ-yı zülfün
Ser-zede sebz-i hatın eyledi te'yîd-i bahâr

Reşk ü gayretle olur ser-be-ser-zemîn-i haclet
Görse ger kadd-i ser-âzâdesini yed-i bahâr

Bülbül âvâzı değil nağme-gerân-ı gülşen
Her seher etmededir şevk ile temcîd-i bahâr

Düşse ger sâye-i zülf ü kaddi ol gonce-femin
Feyz-i tes'îri eder gülşene te'bid-i bahâr

Îd-i adhâ (1) hâli-i çemen birbirine
Îd-i tebrîkin eder hem dahi tes'îd-i bahâr

---

1) Bu gazelin inşâdı evvel bahâra müsâdif olan bir Kurban Bayramında idi.

Nakş-ı rengîn ile * Ekrem * kalem-i tâze-edâ
Böyle eyler varak-ı hâtıra tesvîd-i bahâr

18

Câm-ı aşkın cür'asın erbâb-ı gam nûş ettiler
Şevkten dünyâ vü ukbâyı ferâmûş ettiler

Tuttu arş u kürsi yâ Hayy na'rası ervâhtan
Vasf-ı la'lin kim sarîr-i hâmeden gûş ettiler

Bezm-i aşka uğrayan Risto-hıred âkıllerin
Nicesin bir câm ile ser-mest-i bî-hûş ettiler

Katresinde heft-deryâ-yı muhabbet mevc urur
Râh-ı aşkın kim içenler ben gibi cûş ettiler

* Ekrem * oldukça nigeh-senc-i mücâz ehl-i hevâ
Sanma hat rûy-ı dil ârâyı siyeh-pûş ettiler

19

Âteşîn la'l-i lebi tebhâleden rencîdedir
Gonçe-i bâğ-ı tecellâ jâleden rencîdedir

Âteş-i cândır o meh nâzikliğin gör kim yine
İn'ikâs-ı âteş-i seyyâleden rencîdedir

Dâd kılmaz şefkat etmez âşık-ı mecrûhuna
Hem yine te'sîr-i âh u nâleden rencîdedir

Cilve-gâh etmez harîm-i cân-ı pür-sûzum o mâh
Şöyle nâziktir ki cismi hâleden rencîdedir

* Ekrem * âh etme ser-i kûyunda ol gül-berg-i nâz
Tef ü tâb-ı şu'le-i cevvâleden rencîdedir

Kāfiye-i zâ **Aded-i gazel 8**

1
Geh gavta-hâr-ı kulzüm-i Ummân-ı gurbetiz
Geh sîne-sûz-ı âteş-i nîrân-ı gurbetiz

Bî-hem-dem-i muvâfık u bî-yâr-ı gam-güsâr
Yâ Rab ne tîre-baht-ı garîbân-ı gurbetiz

Diller be-hem-nişîn-i ser-i zülf-i ham-be-ham
Biz târ mâr-ı vâdi-i hicrân-ı gurbetiz

Geh çetr-i bî-tınâb kurup dûd-ı âhtan
Deşt-i belâda hâne-be-dûşân-ı gurbetiz

Hûrşîd olur dehânımıza nemçegân-ı lûtf
Kim teşnegân-ı ser-i beyâbân-ı gurbetiz

Olsak aceb mi hem-reviş-i ömr-i bî-sebât
Şimdi reh-i fütâde-şitâbân-ı gurbetiz

Savruldu hâk olup tenimiz rûzgârdan
Ây vây hasretinle perîşân-ı gurbetiz

Oldukça dilde şu'le-feşân dâğ-ı iştiyâk
Pertev-firûz-ı kûşe-i zindân-ı gurbetiz

Olmazsa kûy-ı yârda * Ekrem * vatan nasîb
Tâ rûz-ı haşr kādime-cünbân-ı gurbetiz

2
Hem berk-i cemâliz ruh-ı Leylâ'da ıyânız
Hem âteş-i aşkız dil-i Kays içre nihânız

Ol dâver-i aşkız dil-i sad-çâk ile her dem
Bin leşker-i endûh ü gama kehf-i emhanız

Biz hâk-nişîn-i der-ı meyhâne-i aşkız
Keyhüsrev-i dânâ-dil-i Cemşîd-nişânız

Teng olsa aceb mi bize nüh-sâha-i imkân
Biz refref-i hoş-cünbüş-i âzâd-ı nânız

Yârân iledir da'vi-i bî-câmız aceb kim
A'dâya tebehgerde-i nakd-i dil ü cânız

Biz fitne-i şûr-efken-i bî-güft ü şinîdiz
Biz tîr-i kazâ me'men-i bî-kavs ü gümânız

Ârâyiş-i elfâz ne lâzım bize * Ekrem *
Biz şâ'ir-i rengîn-sühan-ı tâze-beyânız

3

Heves-pezîr-i atâyız nigâra dek gideriz
Kazâgeh-i gam olan bir diyâra dek gideriz

Hevâ-yı aşk ile hâk olsa ten halâs olmaz
Gamınla hâtime-i rûzgâra dek gideriz

Kanı o gün kim ola hattı ser-nümâ-yı zuhûr
Nesîm-i şevkle semt-i bahâra dek gideriz

Bir oldu tuhfe-i hasretle kârbân-ı vücûd
Reh-i figānı tutup kûy-ı yâre dek gideriz

Çün oldu nâsiyemiz şu'le-rîz-i dâğ-ı cünûn
Sabâh-ı mahşer-i âfet-nisâra dek gideriz

Gönülde cezbe-i hüsnün olunca cilve-nümûn
Civâr-ı bâr-geh-i Kirdgâra dek gideriz

Bu nazmı zîb-i kef-i iftihâr edip * Ekrem *
Cenâb-ı * Nâmık * -ı kudsî-şi'âra dek gideriz

4

Cûyân olarak kûyunu âvâreleriz biz
Bî-rûh gezer bir süri bî-çâreleriz biz

Mihnetle olur sâgarımız kâse-i zehr-âb
Gamdan dilimiz âh nice âreleriz biz

Meyl eylemeyiz ni'met-i elvân-ı fenâya
Hicrinle bu âlemde ki gam-hâhlarız biz

Mûsâ'larıyız Tûr-ı tecellâ-yı Cemâlin
Sad perde hicâb olsa yine pâreleriz biz

Bülbül gibi mahrem değiliz bâğ-ı cemâle
Bir dem ruhuna kā'il-i nezzâreleriz biz

* Ekrem * gibi âfet-res-i ikbâl-i cihânız
Âh eyleyerek bahtımızı kāreleriz biz

5

Lâ'l-i lebi bir bâde-i nâb-ı tarab-engîz
Gül-ruhları hem-reng-i hızâb-ı tarab-engíz

Gül-bang-i nevâ-senci-i hicrân ile pürdür
Dil-hânesi bir cây-ı harâb-ı tarab-engîz

Hem ağladı hem güldü dil âzâr edicek yâr
Hiç görmemişim böyle itâb-ı tarab-engîz

Bir mertebe âhenge kıyâm eyledi gönlüm
Seyrânına vakf oldu rübâb-ı tarab-engîz

Ol beççe-i mutrible aceb kangı zamanda
Gönlüm ola hem-nûş-ı şarâb-ı tarab-engîz

Ben sâlik-i şeh-râh-ı harâbâti-i aşkım
Yok ancılayın râh-ı savâb-ı tarab-engîz

* Ekrem * kalemin çünkü senin nây-ı tarab-zâ
Eş'ârı sa'îdinde kitâb-ı tarab-engîz

6 Müşterek

Câna her cünbüşü vahy-âver-i i'câz henüz (Ekrem)
Gamze-i sâhiri Cibrîl ile hem-râz henüz (Nâmık)

Şöyledir rıf'atı kim zerre-i hâk-i rehinin (N)
Âftâb etmemiş ol rütbeyi ihrâz henüz (E)

Cevher-i cânım idi seng-i reh-i meşhed-i aşk (E)
Olmadan tîğ-ı kazâ ma'reke-perdâz henüz (N)

Azm et ey rûh şehâdet-gede-i aşkına kim (N)
Câna meyl eylemiş ol gamze-i ser-bâz henüz (E)

Kıldı meftûn nigehin dilleri Hârût-misâl (E)
Etmeden gamzelerin fitneye âgâz henüz (N)

Sînesin âh ile dil pârelemiş yârelemiş (N)
Etmemiş yâre ciğer-pâresin ibrâz henüz (E)

Dil-i uşşâkı helâk eyledi nâz-ı nigehin (E)
Âşık öldürmeden eyler nigehin nâz henüz (N)

Oldu yek cünbüşü çâk-efken-i sad dâm-ı belâ (N)
Mürg-ı rûh olmadı tâb-âver-i pervâz henüz (E)

Oldu hûn-âb-ı sirişk ile derûn tûfân-zâr (E)
Dilde tennûr-ı muhabbet şerer-endâze henüz (N)

Tab'-ı Ekrem'le dil-i Nâmık âzâdîyi gezer
İki bülbüldür olur şevkle dem-sâz henüz

7

Kim ki kavlinde sebât-âver-i peymân olmaz
Akl ile ilm ile irfân ile insân olmaz

Matleb-i feyzi hevâcısten olan âzâde
Sıyt-ı nâm olmak için gıbta-keş-i şân olmaz

Ol nesâyih kim ede kā'ili zıddıyla amel
Bi't-tabi' kimsede icrâsına meylân olmaz

Doğru söz cevher-i mutlak gibidir halbûkim
Cevherin kıymeti bir hâl ile noksân olmaz

Kişi dünyâya gelir hayr u şeri bilmek için
Hayf kim vâsıl-ı ser-menzil-i irfân olmaz

Derd çok gā'ile bisyâr hayât ise kasîr
Neylesin kesb-i kemâl etmeğe meydân olmaz

Şöyle ma'mûrdur iklîm-i harâbât * Ekrem *
Haşr u neşr olsa yıkılmaz yine vîrân olmaz

8

Âteş-i hicrânın oldukça bana ârâm-sûz
Şu'le-i âh-ı dil-i mahrûr olur eyyâm-sûz

Mürg-ı cânım etmeden kayd-ı ser-i zülfün sakın
Kim o nahçîr-i belâ olsa mahaldir dâm-sûz

Öyle âteş-nâk idi âğâz-ı devr-i derd-i aşk
Kim o demden oldu rûz-ı firkate encâm-sûz

Tâb u tâkat kalmadı gamdan dil-i mecrûhta
Sun o meyden kim bana sâki ola âlâm-sûz

Mest-i câm-ı iltifâtı biz ki * Ekrem * bir mehin
Olmada aks-i ruh-ı âteş-mizâcı câm-sûz

Kāfiye-i şın **Aded-i gazel 2**

1

Hûn-ı ciğer dedikleri sahbâ-yı nâb imiş
Erbâb-ı aşk onunla meğer neşve-yâb imiş

Gezdim gamınla ben de yok âbâd bir yeri
Gönlüm gibi cihân da ser-â-pâ harâb imiş

Oldum heves-pezîr-i safâ âh bilmedim
Nevmîd-i derd-i aşkın olan kâm-yâb imiş

Lâ'lin gamıyla mahv-ı vücûd etmiş âb-ı Hızr
Ser-çeşmesinde şimdi görünen serâb imiş

Ummân-ı kudretinde ilâhın bu heft çarh
İm'ân ile bakılsa kemîn bir habâb imiş

Ol şûh-ı nâz-perveri bilmezdi böyle dil
Gammâz-ı hôş-girişme vü şîrîn-itâb imiş

* Ekrem * o tûti-i sühan-âmûz-ı işveye
Mir'ât-ı sâf bu dil-i âyine-tâb imiş

2

Bu kühen meyhânede esbâb-ı işret kalmamış
Yok şarâb u câm u âsâr-ı muhabbet kalmamış

Ol günehkârâne kim görmüş azâb-ı aşkını
Rûz-ı mahşerde ukāb-ı nâra hâcet kalmamış

Gark-ı envâr-ı mesârr etmiş tecellâ-yı ruhun
Âlem-i hâtırda târikî-i mihnet kalmamış

Eylemiş sad çâk cismim hârhâr-ı derd ü gam
Zahm-ı tîğ-ı gamze-i cânâna hâcet kalmamış

Şerbet-i lâ'l-i lebin zehr-âbe nûş-ı ye-'sidir
Hızr için âb-ı hayâta gayrı minnet kalmamış

Bî-fütûr eyler temâşâ kadd-i cân-âşûbunu
Şûr-ı sâ'atten gönülde havf u haşyet kalmamış

Turfa bir devrindeyiz dehrin ki * Ekrem * kimsede
Bâdenin keyfiyyetin idrâke himmet kalmamış

Kāfiye-i dâd **Aded-i gazel 1**

Olalı mir'ât-ı dil tâb-âver-i dîdâr-ı feyz
Oldu her dâğ-ı derûn bir gonce-i envâr-ı feyz

Hamdülillah olmuşum âlemde ser-germ-i murâd
Neşve-i aşkınla bî-peymâne-i ser-şâr-ı feyz

Mâlikim şimdi gam-ı aşkın gibi bir servete
Nakd-i ihlâsıyla oldum tâcir-i bâzâr-ı feyz

Mümtezic lâ'l-i lebinde mâye-i rûh-ı revân
Münderic hatt-ı ruhunda ma'ni-i esrâr-ı feyz

Dâğ ü şerhayla dilim bır gülsıtân-ı şu'ledir
Cûy-ı eşk-i berk-hîzimdir ona enhâr-ı feyz

Kâse kâse hûn-ı dil nûş eylerim çekmem azâb
Bulmasam câm-ı ceminde âlemin âsâr-ı feyz

(?) sahbâ-nûş-ı bezm-i vahdetim * Ekrem * n'ola
Olsa tab'-ı pür-hurûşum bahr-ı gevher-bâr-ı feyz

Kāfiye-i fâ **Aded-i gazel 1**

Mahv eyledi nişânımızı rûzgâr hayf
Ne üstühan bıraktı ne hâk-i mezâr hayf

Taht-ı serâda koymadı râhat bizi felek
Rencîde kıldı cismimizi mûr u mâr hayf

Geldim niyâza dergehine sîne çâk çâk
Bir nazra kılmadı o büt-i gamzekâr hayf

Pîçîde oldu târik-i reh-gîr-i zülfüne
Âhir bu kayda düştü dil-i bî-karâr hayf

Bunca zamândır etmişidim sînede nihân
Âhımdan oldu derd-i derûn âşikâr hayf

* Ekrem * henüz ukde-i bahtım açılmadı
Eczâ-yı cismim etti felek târ mâr hayf

Peyrevlik etti hazret-i üstâda (1) kilk-i şûh
Kıldı hicâb-ı aczi bizi şerm-sâr hayf

Kāfiye-i kāf Aded-i gazel 3

1

Urdu hicrânın dil-i pür-derde dâğ-ı iştiyâk
Tâhir oldu gûyiyâ ahkerde dâğ-ı iştiyâk

Dostum sanma kaf-ı hicr-i temâşâ-yı ruhun
Eyledi peydâ meh-i enverde dâğ-ı iştiyâk

Kand-ı lâl-i nâbını yâd eyleyip sanma habâb
Şu'le-güsterdir mey-i ahmerde dâğ-ı iştiyâk

Devr-i hicrânında ger cismim helâk eylerse yâr
Dûzaha bir dâğ olur mahşerde dâğ-ı iştiyâk

Şu'le-i âvâz sanma olmada * Ekrem * müdâm
Âteş-efşân cân-sûz-âverde dâğ-ı iştiyâk

2

Bir mürg-ı felâket-zedeyim bâl ü perim yok
Me'lûf-ı gamım bâğ-ı murâd içre yerim yok

Peykânı güzâr etti dile ben yine bî-hûş
Cân gitti adem mülküne hâlâ haberim yok

Dil bir teb-i sevdâ çeker âfet-zede-i dâğ
Şekvâ-ger-i bâr olmağa lâyık nelerim yok

---

1) Yine birâderim izzetlü beyefendi murâd olunmuştur

Ol bâğ-ı tarâvet-eser-i fasl-ı bahârım
Ruhsârına benzer gül-i rengîn-terim yok

Bir şu'legeh-i âteş-i aşkım yine *Ekrem*
Bir kâhı tutuşturmağa kābil şererim yok

3

Neyleyim geşt-i ser-i kûyunu yâr olmayıcak
Olunur mu heves-i bâğ-ı bahâr olmayıcak

Görmez ol meh nigeh-i lûtfuna şâyeste bizi
Zahm-ı tîğ-ı gam ile sîne-figâr olmayıcak

Olamaz nâ'il-i dil-hâh cihânda kimse
Mihnet-i keşmekeş-i dehr ile zâr olmayıcak

Kıymet-i mavtın u lûtf-ı Hızır'ı kim bilsin
Düzelip gurbete mehcûr-ı diyâr olmayıcak

Zâhidi nüsha-ı fazl olsa da *Ekrem* çekemem
Rind-i hoş-hâl ü pesendîde-şi'âr olmayıcak

Kāfiye-i kâf Aded-i gazel 2

1

Akl ile teslîm olunsun mu bekāsı âlemin
Kim hudûsundan nümâyândır fenâsı âlemin

Yok gören bir ni'met-i şîrîn-güvârın hem yine
Hân-ı devletten kesilmez iştihâsı âlemin

Mest-i bî-tâb et beni sâki getir rıtl-ı girân
Dûr ola dilden gam-ı tâkat-rübâsı âlemin

Seyr için bir kez cemâlin şarktan tâ garba dek
Devr eder her rûz mihr-i pür-ziyâsı âlemin

Kays-veş selb-i şu'ûr et râhat ol ey bî-huzûr
Aşkla dîvâne olmaktır safâsı âlemin

Eylesin azm-i reh-i dâr-ı bekā *Ekrem* n'ola
Kim tahammülden birûn oldu cefâsı âlemin

2
Her müjen bir tîr-i dil-dûz u kemândır kaşların
Reşk-bahşâ-yı hilâl-i âsmândır kaşların

Gerçi kim ham-geşte kad bir pîre benzer sûretâ
Pençe tâb-ı rûz-ı bâzû-yı cihândır kaşların

Nice gersin göğsünü bî-çâre gönlüm bî-sıper
Hançer-i ser tîz-i hûnîden yamandır kaşların

Berk urur yâd eyledikçe kalbimi pür-tâb eder
Öyle bir tîğ-ı tahammül-sûz-ı cândır kaşların

Ekrem-i şûrîde-hâl aşkına ey mâh-ı hüsn
Genc-i gamda başka bir derd-i nihândır kaşların

Kāfiye-i mim Aded-i gazel 12

1
O rind-i feyz-yâb-ı bâde-i gülgûndur gönlüm
Ki yekser cevher-i irfân ile meşhûndur gönlüm

Hemîşe pîşesi cevr ü tegāfül âdeti âzâr
Aceb bir şûh meşreb dilbere meftûndur gönlüm

Sirişk-i ye's ile bir demde bin ummân olur peydâ
Dü çeşmim çeşme-sâr u menba'-ı Ceyhûndur gönlüm

Eğer hâhiş-ger-i şevk-ı ta'allûm var ise gelsin
Sebak-āmûz-ı aşk olmaklığa me'zûndur gönlüm

Celâl'in nazmını tanzîr ey *Ekrem* nice kābil
Meğer endîşeme sûrette efsûndur gönlüm

2

Mülk-i aşka emîrdir gönlüm
Şeh-i gerden serîrdir gönlüm

Yâr cevr ü firâkını çekemez
Kaddi ham-geşte pîrdir gönlüm

Mâsivâya ta'allukum yoktur
Derd-i aşka esîrdir gönlüm

Kadri âlîdir eylemem inkâr
Sûretâ pek hakîrdir gönlüm

Derd-i esrâr-ı aşkın ey *Ekrem*
Cümlesinden habîrdir gönlüm

3

Zulmet-i deycûr gam-ı reng-i nehârımdır benim
Kehkeşân-ı çarh âh-ı pür-şerârımdır benim

Künc-i firkatte hayâl-i gonçe-i ruhsâr ki
Cây-ı âsâyiş derûn-ı hârhârımdır benim

Hurde-bîn-i çeşmime bahr-ı muhît-i şark u garb
Katre-i seylâb-ı eşk-i hûn-nisârımdır benim

Dîde kim ser-çeşme-i mâ'ü'l-hayât-ı ye'stir
Zulmet ol vâdîde baht-ı tîre-kârımdır benim

Yâd-ı hatt u hâl-i ruhsârınla gird-i hasrete
Cilve-geh mir'ât-ı tab'-ı pür-gubârımdır benim

Tarf-ı zülf-i yârda *Ekrem* o dâm-ı fitneyim
Tâ'irân-ı kuds-i ser cümle şikârımdır benim

4

Mestâne-i peymâne-i meyhâne-i aşkım
Tâ rûz-ı ezelden beri dîvâne-i aşkım

Pür-neş'e-i âsâr-ı tecellâ-yı şuhûdum
Hûn-âb-ı ciğerden dolu peymâne-i aşkım

Ben mahrem-i esrâr-ı şu'ûnât-ı kazâyım
Sûrette eğerçi yine bîgâne-i aşkım

Havf eylemezem rahş-ı peykân-ı kazâdan
Zahm-ı gam-ı cânân ile mestâne-i aşkım

Cibrîl'e serim cilve-geh-i şevk olur *Ekrem*
Gülzâr-ı muhabbette aceb lâne-i aşkım

5

Dîde-i hicrânı tâ ol rütbe pür-hûn eyledim
Katre-i eşkimle eflâki şafak-gûn eyledim

Mahv olup aşkınla buldumsa hayât-ı câvidân
Aşkına cân u dili bin kerre merhûn eyledim

Dostum ol dem hayâlin kim harîm etti dili
Cânı cismimden dahi billâhi bîrûn eyledim

Reng-i hüsnün sîne-i sad-pâreden urdukça berk
Görmeden âlem seni aşkınla mecnûn eyledim

Hâk edip *Ekrem* vücûdum reh-güzâr-ı yârda
Bir safâ buldum ki hem a'dâyı memnûn eyledim

6

Bu pîç-tâb-ı dili rûzgâra söyleyelim
Dokunmasın ser-i zülf-i nigâra söyleyelim

Enîn ü giryede tek etsin iştirâk bize
Nifâk-ı bahtsızı kûhsâra söyleyelim

O nâm-dâr-ı cihânız huzûr ile aşkın
Eğer verirse halel iştihâra söyleyelim

O serv-i nâzın olup pây-bûsu eyleye arz
Garîb hâletimiz cûybâra söyleyelim

Havâle eylemesin gayrı tîğ-i cevri felek
Ten-i nizârımızı pâre pâre söyleyelim

Lebinde muzmer imiş neşve-i hayât o mehin
Bu sırrı *Ekrem*-i şûrîde-kâra söyleyelim

7

Nağme-senc-i âh u efgān olduğum demdir bu dem
Pây-kûb u dest-efşân olduğum demdir bu dem

Hâsılât-ı derd-i hicrinden ne arz etsem aceb
Âzim-i ser-kûy-ı cânân olduğum demdir bu dem

Kaydım olmaz olsa da zîr ü zeber dünyâ eğer
Zîr-i pây-ı hamda mihmân olduğum demdir bu dem

Bezm-i pür-âheng-i vasl-ı yâr gelmez hâtıra
Nâle-kâr-ı künc-i hicrân olduğum demdir bu dem

Rûzgâra hükmeder mahviyyet-i mihriyle dil
Âlem-i aşka Süleymân olduğum demdir bu dem

Eylesem erbâb-ı câha arz-ı istiğnâ n'ola
Âsitân-ı pîre der-bân olduğum demdir bu dem

Var mı erbâb-ı hünerden *Ekremâ* esbin sürer
Fâris-i meydân-ı irfân olduğum demdir bu dem

8

Hasret-i bâde ile olsa tenim hâk benim
Ser-i hâkimde sirişkim bitirir tâk benim

Bilirim asl-ı şu'ûnât-ı zamânı cümle
Çekemez kuvve-i idrâkimi eflâk benim

Ola tâ her biri bir dîde-i nezzâre dile
Eyle dîdârın için sînemi sad-çâk benim

Sâkiyâ eyle siyeh-mest ü mey-âlûd beni
Dâmenim çirk-i alâyıktan ola pâk benim

Öyle mecnûn-ı melâmet-zedeyim ben *Ekrem*
Kim atar seng-i cefâ başıma idrâk benim

9

Görüp pür-hûn dili bezm-i şarâb-ı nâbdan geçtim
O müstağnî-i devrânım ki hûrd ü hâbdan geçtim

Ben ol şeydâ-yı aşkım mest-i küstâh-ı elestim kim
Elimde câm-ı sahbâ meclis-i âdâbdan geçtim

Zülâl-i vasf-ı âbrû-yı bütân-ı Kâ'be-i aşkım
Hilâl-i meh gibi sîmîn bir mîzâbdan geçtim

Rehâ yok çâr-ı mevc-i derd-i hicrinden dile gerçi
Yem-i endûhta sad halka-i girdâbdan geçtim

Dâhî dûr etmedin âğyârı sen bezm-i visâlinden
Seninçün ey büt-i bîgâne ben ahbâbdan geçtim

Ben ol berceste bir kem-ter şerâr-ı külhan-ı aşkım
Ki bî-pervâ dil-i hûrşîd-i âlem-tâbdan geçtim

O şûhun cevher-i pür-şu'leyim tîğ-ı nigâhında
Dil-i uşşâkta *Ekrem* nice hûn-âbdan geçtim

10

Mest-i eser-i şarâb-ı aşkım
Gönlüm gibi ben harâb-ı aşkım

Kurbânın olam bana cefâ kıl
Ben lâyık-ı ıztırâb-ı aşkım

Ol zâlimin olmuşum esîri
Sad hamd ki kâm-yâb-ı aşkım

Sûrette gedâ-yı bî-ser ü pâ
Ma'nîde felek-cenâb-ı aşkım

Dâğ-ı dil-i şu'le-güsterimden
Âfet-res-i tef ü tâb-ı aşkım

Cânân bile yok gözümde hâlâ
Ol mertebe neşve-yâb-ı aşkım

Yok kimseden ihtirâzım *Ekrem*
Dîvâne-i bî-hicâb-ı aşkım

11

O dem ki mahrem-i bezm-i cemâl-i yâr olurum
Sükûn-pezîr olacak yerde bî-karâr olurum

Ne dem ki rû-be-reh-i gülşen-i bahâr olurum
Çemen çemen gezerim fırkatinle zâr olurum

Değil değil bana lâyık safâ-yı geşt-i çemen
Ki ben de derd ile bir andelîb-i zâr olurum

Elimden alsa felek gam değil bütün vârım
Ferahla ben yine her dem piyale-dâr olurum

Enîsin olma bana mûcib-i sükût olmaz
Firâkını düşünür yine nâle-kâr olurum

Şikâyet eylerim *Ekrem* ol mâha cevrinden
Zamân zamân ne yamân bî-hicâb u âr olurum

12

Kaldır nikāb-ı zülfünü hayrânm olduğum
Ey men helâk-ı garnze-i fettânın olduğum

Bağlatma çeşm-i hasretimi îda hürmeten
Göster cemâl-i pâkini kurbânın olduğum

Yok mu garîb gönlüm için onda bir şikenc
Ey târ mâr-ı zülf-i perîşânın olduğum

Göndermedin esîrine bir kez peyâm-ı lûtf
Deşt-i belâda âhla pûyânın olduğum

Ekrem ne çâre kā'il olur bir nigâha da
Ey men helâk-ı gamze-i fettânın olduğum

Kāfiye-i nûn Aded-i gazel 10

1

Dil ismet-i sevdâ ile me'nûs görünsün
Cibrîl ile hem-rütbe-i nâmûs görünsün

Bir âh-ı ciğer-sûz çek ey dil yine gerdûn
Pür-velvele-i nâle-i efsûs görünsün

Arz et feleğe ârız-ı pür-tâbını bir kez
Hûrşîd pes-perdede mahbûs görünsün

Ol âşık-ı mehcûra vefâ kıl ki gamından
Cennette de olsa yine me'yûs görünsün

Ağyâr serinden şeref-i sâyeni dûr et
Necm-i güher-i tâli'i menhûs görünsün

Sen mesned-i himmette sebât eyle kim eflâk
İbrâz-ı tabasbusla zemîn-bûs görünsün

Bir cevher-i cânsın diler *Ekrem* ki seninçün
Her bed-nigehin gözleri matmûs görünsün

2

Zevk alır germ-i'tilâfân serdi-i encâmdan
Neşveder-peydir çıkınca âdeme hammâmdan

Hiç bilir mi ehl-i gaflet vakt-i îd u mâtemi
Merd a'mi bî-haberdir devr-i subh u şâmdan

Sâf-dillerdir olan yek-dîğerinden müstefîz
Câmın âb ü tâbı meydendir meyin de câmdan

Bî-sükûn eyler ulüvv-i menzilet erbâbını
Behre-dâr olmaz sehâb-ı evc-gîr ârâmdan

Çektiğim Mevlâ bilir hûbândan *Ekrem* müdâm
Sûd-mend olmaz perestişle kişi asnâmdan

3

Dökülmüş dâmen-i imkâna câm-ı ser-nigûnumdan
Şafak bir cür'adır mevc-i şarâb-ı lâle-gûnumdan

Kalırsa devre-i hicrân-ı zülfün imtidâd üzre
Ser-â-pâ âh olup âteş yağar cism-i zebûnumdan

Nukūş-ı reng-i hüsnün zâ'il olmaz levh-i merdümden
Nice tûfân-ı hasret yağsa her lâhza uyûnumdan

Hoşâ sahrâ-yı bî-pâyân-ı vahşet kim bır olmuştur
Firâz u şîbi yekser savt-ı zencîr-i cünûnumdan

Yeter mesned-güzîn-i evc-i eflâk olduğun zîrâ
Yanar bir gün bu âlem âteş-i âh-ı derûnumdan

Ben ol ayyâr-ı âlem gamze-i şûh-ı dil-âşûbum
K'olur Hârût ser-gerdân-ı gam nakş-ı füsûnumdan

Neberd-âmûz-ı ikbâlım o sahrâlarda kim *Ekrem*
Girîzândır saf-ı cünd-i melâmet baht-ı dûnumdan

4

Ey âfet-i aşk ehl-i dile başka safâsın
Dünyâ ile ukbâyı değer turfa belâsın

Ey cân-ı belâ-dîde halâs ol kederimden
Hôşâ ki bu gün hâk-i reh-i yâre fedâsın

Ol şu'le-i dîdâr ki var tavr-ı ruhunda
Mûsâ da olursa sana âşüfte sezâsın

Hem zerrelere bâ'is-i ârâm-ı dil ü cân
Hem cân u dile zelzele-endâz-ı hevâsın

Şeb-rengi-i hattınla hicâb-efgen-i takdîr
Çâlâki-i gamzenle mühim-sâz-ı kazâsın

Cibrîl'in olur dâğ-ı süveydâsı harîmin
Ey feyz-i ilâhî ne aceb nûr-ı Hudâ'sın

Nevmîd koma *Ekrem*-i bî-çâreyi yâ Rab
Sen bî-kes ü bî-çârelere feyz-resânsın

5

Dûzah gibi dâ'im dili sûzân ederim ben
Her zerremi bir mihr-i fürûzân ederim ben

Hayfâ yine bin cân bulurum şevk-ı gamından
Her dem ki yolunda telef-i cân ederim ben

Âsâr-ı şafak sanma dem-i tîğın edip yâd
Eflâki sirişkimle kızıl kan ederim ben

Gözden dökülen katre-i hûn-ı ciğerimle
Her kûşede bir tarh-ı gülistân ederim ben

Ol râh-rev-i vâdi-i sevdâ-yı cünûnum
Her hatvede bin âlemi seyrân ederim ben

Ser-mest-i gamım âhla cûyâ-yı elestim
Elbet feleği aksine gerdân ederim ben

Her dâğ-ı dilim rûşen eder berk-ı cemâlin
Hasretle ne dem çâk-i girîbân ederim ben

Müstağni-i aşkım şerer-i âh-ı derûnum
Âteş-figen-i hırmen-i sâmân ederim ben

Bir hâk-i cünûn üzre yatar geşte-i aşkım
Ekrem tenimi hûn ile pinhân ederim ben

6

Zannetme gam-ı dehrden âzâd olacaksın
Sultân-ı zamân ol yine nâ-şâd olacaksın

Kasdın bu meğer azm-i tarab-hâneden ey dil
Çeng ile hem-âvâze-i feryâd olacaksın

Ey şûh-ı levendâne-reviş böyle giderse
Hüsn âlemine bir şeh-i bî-dâd olacaksın

Ey kim heves-i bend-i ser-i zülfün edersen
Havfim bu ki ber-geşte vü ber-bâd olacaksın

Olsan da gönül na'ra-zen-i neş'e-i şâdî
Bir gün yine âh etmeğe mu'tâd olacaksın

Ekrem bilinir kıymetin ol mâh yanında
Bir vakt ki fıkdânın ile yâd olacaksın

7

Karardı çeşmime yekser cihân baht-ı siyâhımdan
Görünmez rûz-ı rûşen bir zamân baht-ı siyâhımdan

Debistân-ı belâda dershân-ı mihnet-i aşkım
Kazâ her lâhza eyler imtihân baht-ı siyâhımdan

Perîşân hâtır-ı zârım perîşân âh-ı serdimden
Yamân ahvâl-i mahzûnum yamân baht-ı siyâhımdan

Süveydâ-yı derûna rûz u şeb sevdâ-yı zülfünle
Gönül tesvîd eder sad dâsitân baht-ı siyâhımdan

Eder meyl-i hilâl-i mehle çeşm-i şâhid-i kâma
Hemâre sürmesâyi âsınân baht-ı siyâhımdan

Değildir kābil-i ta'dâd u tibyân hâsılı *Ekrem*
Felekte gördüğüm gadr u ziyân baht-ı siyâhımdan

Cenâb-ı mîr-i memdûhü'l-hısâle peyrev olmuştur
Urur dem hâme-i mu'ciz-beyân baht-ı siyâhımdan

8

Dilleri râm eyledin ol çeşm-i pür-gûlarla sen
Çok gazanferler zebûn eylersin âhûlarla sen

Âteşinden ey gönül bir bir girîzân oldu hep
İhtilâta hâhiş ettikçe perî-rûlarla sen

Şöyle nâziktir ki reftârın gören hayrân olur
Ger hırâmân olsan ey serv-i revân cûlarla sen

9 Diğer nâ-tamâm

Cûş eder deryâ-yı rahmet girye-bâr oldukça ben
Berk urur nâr-ı celâl âteş-nisâr oldukça ben

Mahv olup aşkınla cismim bî-nişân olsun Hudâ
Minnet-i gerdûn ne lâyık dehre bâr oldukça ben

10 Müşterek

(Ekrem) Hûn-ı dil cûşa gelir sîne-i sad-çâkimden
Kan sızar haşre değin ölsem eğer hâkimden (Âli)

(Âli) Ne kadar neş'e-i cân vermeğe kābilse de câm
Def'-i âlâm edemez tab'-ı keder-nâkimden (Ekrem)

(Ekrem) Bend olur zülfüne her gördüğü nâzendenin âh
Çektiğim ben bilirim bu dil-i bî-bâkimden (Âli)

(Âli) Keşf olur sûz-ı gamın âh-ı şerer-bârımdan
Berk urur pertev-i hüsnün nazar-ı pâkimden (Ekrem)

(Ekrem) Kilk-i *Ekrem* gibi münfek olamaz bir lâhza
Âliyâ hüsn-i beyân hâme-i çâlâkimden

Ez-kāfiye-i nûn

1
Geç hubb-ı câh-ı âlem-i nâ-ber-karârdan
Ol mâye-gîr-i feyz-i bekā iftikārdan

Ezhâr-ı dâğ-ı aşktan al şemıne-i huzûr
Olma heves-pezîr-i safâ nev-bahârdan

Düşme hevâ-yı hestîye ey sâlik-i gurûr
Gör gāyet-i vücûdunu her bir gubârdan

Izhâr-ı hâhiş eyleme arş olsa mesnedin
Vâreste kıl serin elem-i rûzgârdan

Ol meyden et ümîd neşât-ı derûn kim
Zehr-âb-ı gam-sıfat ola âri humârdan

Ol gülden ara neş'e-i bûy-ı vefâyı kim
Pejmürde şâh u berg ola âh-ı hezârdan

Dil-besteyiz o va'de ki billah adîm olur
Hızr olsa imtidâd-ı dem-i intizârdan

Ekrem dil-i hazînime bâlîn-i hâb olur
Her seng-i gam ki vâsıl olur sûy-ı yârdan

2

Gamzesi olmaz cüdâ bir dem dil-i dîvâneden
Geçmez ol hûnî safâ-yı kûşe-i meyhâneden

Hâtır-ı Cemşîd-veş eyler neşât-âbâd-ı şevk
Yâd-ı lâ'lin kim geçer gâhî dil-i vîrâneden

Hayf kim cevrinle hâlâ imtihân eyler kazâ
Biz ki dûr olsak da cândan geçmeyiz cânâneden

Mey değil zehr-âb olursa neş'e-yâb eyler dili
Zâhir oldukça o reng-i âteşîn peymâneden

Tîğına cân vermeğe âmâdeyim ammâ gönül
Cevher-i aşkın nice hıfz eylesin bîgâneden

* Ekrem * ol rûh-ı revânın neş'e-i zahm-ı gamı
Tâ kıyâmet zâ'il olmaz hâtır-ı mestâneden

Kāfiye-i hâ **Aded-i gazel 11**

1
Şâd et beni bir kerrecik olsun kereminle
Öldür gideyim âlem-i ukbâya gamınla

Bin cevher-i cân verse de âşık bedel olmaz
Bir kerre şehîd olmağa tîğ-ı eleminle

Lâyık değiliz cevrine hem kahrına billâh
Çoktur bizi taltîf ü nüvâziş kereminle

Bülbül yetişir sabrımı sâmânımı yaktın
Âteş gibi te'sir-i nevâ-yı nağmenle

Cem' eylediğin dilleri bilsen ne belâdır
Hep bir yere ol silsile-i ham-be-hamınla

Bî-cân olarak pâyına düşse n'ola *Ekrem*
Sen hande-i nâz eyler iken gonce-feminle

2
Sanma lâ'linde olan tebhâledir çeşmânıma
Gonce-i neşküfte üzre jâledir çeşmânıma

Ol kadar dil-sûhte kıldı beni nâr-ı firâk
Eşk-i hasret âteş-i seyyâledir çeşmânıma

Başına çalsın gül-i hûrşîd beni gerdûn-ı dûn
Dâğ-ı âteş-tâb-ı sînem lâledir çeşmânıma

Târ u pûdu rişte-i medd-i nigâh-ı intizâr
Hâk-i pây-ı reh-güzârın kâledir çeşmânıma

Gûş-ı dil cûş u hurûş-ı eşkle oldukça bir
Âferîn gûyâ-yı zâr u nâledir çeşmânıma

İn'ikâs-ı mâh cân-efrûz-ı dîdârı ile
Halka-i çarh *Ekremâ* bir hâledir çeşmânıma

3

Gönül ser-mest olup sahbâ-yı lâ'lin yâda geldikçe
Olur dehşet-figen rûh-ı Cem'e feryâda geldikçe

Cemâdâtı ser-â-ser gırye-rîz-i hüzn eden âhım
Mesârr îcâb eder çarh-ı cefâ mu'tâda geldikçe

Hudûs ancak eder ma'nâ-yı ma'dûmiyyeti intâc
Olur vakf-ı fenâ eşyâ bütün îcâda geldikçe

Ne hoştur cilve-i aşk-ı emel-fersâ ki Şîrîn'in
Komuş cân şekline âzârını Ferhâd'a geldikçe

Seni tasvîr eden ressâm-ı sun'un kilk-i destinde
Olur sad-çâk tîğ-ı gamze-i bî-dâda geldikçe

Getir rûz-ı hesâbı yâdına bir kerre ey zâlim
Kalem cevrinden acz-âver olur ta'dâda geldikçe

Anılsın neş'e-i zahmınla bî-hûş olduğum eyyâm
Ser-â-pâ çâk olur cism-i za'îfim yâda geldikçe

Neşât-engîz olur ahbâba satr-ı şi'rim ey *Ekrem*
Döner mâr-ı helâhil-güstere hassâda geldikçe

4

Dil-firîbâne edâlar düşmen-i bed-hâhta
Şîvelerdir kim ıyândır cünbiş-i rûbâhta

Etmede me'lûfunu ser-geşte-i deşt-i gurûr
Bir acâ'ib neş'e var câm-ı celâl ü câhta

Fikr-i hâl-i rûy-ı tâbânınla oldu dâğ-dâr
Lekkeler sanma keleftir levh-i pâk-i mâhta

Kâr-ı müjgânın dilimde saf-be-saf çünkü durur
Mestler bir hâş eder gûyâ ki işretgâhta

Keh-keşân zannetme âteş-pâre oldu her biri
Rîze rîze cevher-i cân şekl-i dûd-ı âhta

Perdedir gaflet tecellî-i şuhûd-ı Hakk'a kim
Nûr-ı zâtı berk urur her bir dil-i âgâhta

Ârif-i billâha olmaz vâsıta tevhîdde
Nûr-ı Hak ma'lûmdur nezd-i Halîlu'llâhta

Nice mümkün derk sırr-ı zât-ı pâk-i ahmedi
Cümle muhtâc-ı atâsıdır gedâ da şâh da

Gör nigâr u nakşın *Ekrem* kilk-i mu'ciz-kârımın
Kıl temâşa nev-bahâr-ı âlemi bir gâhta

5

Ey kâkülü sâye-gâh-ı fitne
Çeşmin mi değil penâh-ı fitne

Sad âh ki etti çeşm-i şûhun
Cân u dilimi tebâh-ı fitne

Hârût nigâhın etse imdâd
Dünyâyı yıkar sipâh-ı fitne

Olmuş ezelî hayâl-i çeşmin
Taht-ı dile pâdişâh-ı fitne

Tâ arş-ı Hudâ'ya oldu peyvest
Zülfünle ulüvv-i câh-ı fitne

Gör gamzeyi mest-i nahvet olmuş
Her cünbişi bir güvâh-ı fitne

Tarf-ı nigehi kemîn-i efsûn
Kâkülleri dam-gâh-ı fitne

Bîmâri-i çeşmin eyler isbât
Renc-âver imiş günâh-ı fitne

İ'câz-ı nigâhın eyler ihyâ
Bin mürde-i hâk-i râh-ı fitne

Merdüm değil ol tegāfülünden
Tutmuş nigehini âh-ı fitne

* Ekrem * hazer ol mehin nihândır
Kûyunda hezâr çâh-ı fitne

6

Yâr her sûdan hüveydâdır şeb-i mehtâbda
Cân u dil mest-i temâşâdır şeb-i mehtâbda

Feyz-i lûtfundan kılar kesb-i tarâvet cân u dil
Seyr-i bâğ endûh-fersâdır şeb-i mehtâbda

Mâh rûyun yâd edip hasretle eyler âh u zâr
Cân-ı şeydâ nâ-şekîbâdır şeb-i mehtâbda

Cûş eder her revzeninden nûr-ı mihr-i ahmedî
Meskenim gār-ı tevellâdır şeb-i mehtâbda

Eyle teşrîfinle reşk-endâz-ı burc-ı mâhtâb
Meclis-i işret müheyyâdır şeb-i mehtâbda

Azm-i bâğ et kıl temâşâ sûret-i endâmını
Havz-i mir'ât mücellâdır şeb-i mehtâbda

Ahterân hâl ebr gîsû vü şafak reng-i hızâb
Âsmân rûy-ı dil-ârâdır şeb-i mehtâbda

Her habâb-ı eşk-i bülbül in'ikâs-i nûrdan
Sû-be-sû Tûr-ı tecellâdır şeb-i mehtâbda

Sâye-i ebr eyledikçe gülleri rûdur hicâb
Bülbül-i âşüfte Mûsâ'dır şeb-i mehtâbda

Ukde-bahş-ı rişte-i cân olmada hattın gibi
Fikr-i zülfün başka sevdâdır şeb-i mehtâbda

Çarh-ı mînâdan nümâyân aks-i cesîm târikin
Arş-ı tecrîd üzre Îsâ'dır şeb-i mehtâbda

Zulmetin zerrâta bahş-ı pertev ettikçe zemîn
Gıbta-bahş-ı çarh-ı mînâdır şeb-i mehtâbda

Bir letâfet âsmânıdır ki gülşen jâleler
Onda bir bir necm-i garrâdır şeb-i mehtâbda

Ol meh-i Ken'an'ın eyler cüst ü cû dâmânını
Şâh-ı gül dest-i Zelîha'dır şeb-i mehtâbda

Nâr olur te'sîr-i bahtımdan yine *Ekrem* cihân
Gerçi zulmetten müberrâdır şeb-i mehtâbda

7

Başladı îmâ-yı va'd-i vasla ebrûlar yine
Etmeseydi bir füsûn ol çeşm-i câdûlar yine

Sen de azm-i bâğ ü râğ et gel açıl ey gül-nihâl
Pertev-efşân olmada her sûya meh-rûlar yine

Çektim ol meh-pâreyi âgūşa sardım sîneme
Oldu mîzâb-ı safâ cismimdeki mûlar yine

Bî-tekellüf aldı mürg-ı aklımı çeşmân-ı yâr
Andelîb-i cân-şikâr etti piristûlar yine

Eşkimi ardınca icrâ ettim ol ser ü kadin
Bâğda hayrette kaldı servler cûlar yine

Bu Nedîmâne neşîdem seyredip *Ekrem* sezâ
Reşk ederse tab'ıma yek-ser sühangûlar yine

8 Müşterek

Ekrem Târ oldu tecellî ki mutalleb nazarımda
Bahâ Kâkülleri sevdâsı dolaştıkça serimde

Bahâ Sad pâre durur sînede dil zahm-ı gamından
Ekrem Her pâresi sad gülşen açar âhlarımda

Ekrem Her zerresi dûzah gıbi sûz-efgen-i cândan
Bahâ Seyret şerer-i âhı dil-i şu'le-verimde

Bahâ Geçmem heves-i seyr-i gülistân-ı safâdan
Ekrem Sedd olsa da bin kûh-ı belâ reh-güzerimde

Ekrem gibi hûn-âb-ı cığer fikr-ı lebiyle
Lâ'l oldu *Bahâ* kān-ı dil-i pür-güherimde

9

Yak harîm-i cânda gamzenle dil-i dîvâneye
Bülbül ü şehbâzdır cem' oldular bir lâneye

Verdi sıklet ol kadar bâr-ı tahammül-sûz-ı derd
Tâb yok cismimde azm-i kûşe-i meyhâneye

Âh kim zülfün gamıyla halka halka dûd-ı âh
Âteşîn zencîr-i sevdâdır dil-i dîvâneye

Subh-dem kim şu'le-bâr-ı feyz ola câm-ı sabûh
Reşk eder ervâh-ı kudsî meclis-i rindâneye

Vermeyim zahmet diye şem'a olur pür-ızdırâb
Yak dem-i sûzişte ey dil gayret-i pervâneye

Pîç-tâb-engîz eder zülfün de gamdan dilleri
Dest urur meşşâte-i hüsnün ne dem kim şâneye

Kılma mahrûm-ı safâ-yı câm-ı lûtfun *Ekrem'i*
Yok mu ey sâkî mürüvvet hâtır-ı mestâneye

10

İhyâ olur zemîn ü zamân nev-bahârda
Kesb-i neşât eder dil ü cân nev-bahârda

Tebşîr edince bâğa sabâ makdem-i gülü
Bülbüller içre koptu figān nev-bahârda

Uşşâk-ı zârı ardı sıra dört dolandırır
Gul-geşt edip o gonca-dehân nev-bahârda

Yâd etme hicr-i yârı zamân-ı visâlde
Yoktur mesâğ-ı fikr-i hazân nev-bahârda

Gülşen-nişîn olup şeb ü rûz ile i'tiyâd
Ekrem safâ vü zevke hemân nev-bahârda

11

Âşıkız dil-hâh terk-i dîn ü dünyâdır bize
Zübde-i matleb alâyıktan teberrâdır bize

Kulkul-ı mînâ hitâb-ı len-terânidir dile
Her habâb-ı bâde bir Tûr-ı tecellâdır bize

Geştegân-ı cevriyiz bir çeşm-i mestin kim ecel
Dâd-hâh-ı gamze-i bî-bâk ü pervâdır bize

Nûr-ı aşkız şu'le-i peykân-ı tîr-i gamzeyiz
Cilvegeh pîrâmen-i çeşm-i süveydâdır bize

Ser-firâz-ı kâm-ı kevneyniz hevâ-yı aşkla
Tâ ki zülfün rişte bend-i cân-ı şeydâdır bize

Zahm-ı tîğın eksik etme sîneden kim her biri
Ser-fedâ-yı aşkınız çeşm-i temâşâdır bize

İn'ikâs-ı pertev-i mihr-i ruh-ı cânân ile
Katre-i mey şeb-çerâğ-ı âlem-ârâdır bize

Seyr kıl bir kerre nakş-ı hüsnünü âyinede
Ay din-i aşkımla ser-gerdân u rüsvâdır bize

Tahtgâh-ı himmete şâhenşeh-i devriz ki çarh
Bûse-hâh-ı tarf-ı dâmân-ı temennâdır bize

İmtinân-ı dehri çekmez ehl-i dil ikbâl için
Bâ'is-i idbâr olan ancak bu da'vâdır bize

Ekrem ol âyine-i pür-feyzdir kim rûy-ı yâr
Sûret-i esrâr-ı gayb ondan hüveydâdır bize

Kāfiye-i yâ **Aded-i gazel 7**

1
Gamzen mey-i nahvetle ser-endâz değil mi
Uşşâkını öldürmez ise nâz değil mi

Cân-suhteyim âteş-i sevdâ ciğerimden
Tûfân gibi cûş eylese de âz değil mi

Mest olsa eder sırr-ı fezâyı bize ifşâ
Gamzen dahi Cibrîl ile hem-râz değil mi

Ser-beste-i zünnâr-ı ser-i zülfün olan dil
Mansûr kadar aşkla mümtâz değil mi

Bî-vâsıta kâri-i zebân etse tekellüm
Çeşminde bu bir şîve-i i'câz değil mi

Âvâze-i dehşet-figen-i sûr-ı kıyâmet
Aşk ehline hem-perde-i şehnâz değil mi

Ol cân alıcı çeşm-i sühan-gûları yârin
Bir yerde iki lâne-i şehbâz değil mi

Ekrem şeb-i gamda sana yâ hikmet-i işrâk
Pervâne de bülbül gibi dem-sâz değil mi

2

Şu'le-i dâğ-ı cünûnun arş-rahmândır yeri
Dûd-ı âh-ı hasretin gerdûn-ı gerdândır yeri

Gerden-i billûrun oldukça nümâyân nûr-vâr
Pençe-i müjgânımın tarf-ı girîbândır yeri

Nazra-sây olsam n'ola her rûz u şeb dîdârına
Merdüm-i çeşm-i ümîdin rûy-ı tâbândır yeri

Çekmese dilden aceb mı attığı tîr-i gamı
Vâridât-ı sehm-i aşkın künc-i vîrândır yeri

Olmaz *Ekrem* zîver-i dest-i kabûl ü i'tîbâr
Böyle âsâr-ı behînin tâk-ı nisyândır yeri

3

Gönül gönül nice bir seyr-i bâğ yetmez mi
Garaz safâ ise ezhâr-ı dâğ yetmez mi

Gönül gidip ser-i kûyunda nâ'il-i feyz ol
Tehî-nişîni-i künc-i firâğ yetmez mi

Hücûm-ı şevkle def'-i gumûma ey dil-i zâr
Harîm-i meygedede bir ayâğ yetmez mi

Ümîd-i nükhet-ı zülfüyle ey nesîm-i sabâ
Bu vakti gözlediğim bî-dimâğ yetmez mi

Ne ihtiyâc ola şem'e şeb-ı muhabbette
O mâh-ı encümen-ârâ çerâğ yetmez mi

Önünde şahs-ı ecel kasd-ı kûy-ı yâr edenin
Tarîk-i aşkta *Ekrem* sürâğ etmez mi

4

Neşve-i lâ'l-i lebin ser-germ-i şevk eyler beni
Nükhet-i zülfün dimâğ-âlûd-ı zevk eyler beni

Dostum tâ key tegāfül kim belâ-yı mergden
Arzû-yı zahm-ı tîğındır ki avk eyler beni

Kumri-i âvâre-veş andıkça gird-i zülfünü
Gird-bâd-ı deşt-i hasret ser-be-tavk eyler beni

Bende yok kudret ser-i kûyunda üftân olmağa
Rûzgâr-ı hasret ol vâdiye sevk eyler beni

Eylemez cân ârzû-yı câm-ı Cem *Ekrem* gibi
Neşve-i lâ'l-i lebin ser-germ-i şevk eyler beni

5 Nâ-tamâm

Ne esti bâd-ı sabâ hod ne nev-bahâr oldu
Gönül tehî yere bülbül-misâl zâr oldu

O rütbe eyledi gam tâb ü tâkatim ber-bâd
Ten-i nizârıma rûh-ı latîf bâr oldu

Hazân-ı gamla ne gül kaldı ne çemen ne hezâr
Kazâ-yı gülşen-i âlem harâbe-zâr oldu

Hırâm-ı kaddine nezzâre-senc-i hasret olup
Bütün bütün dil-i âvâre bî-karâr oldu

6 Nâ-tamâm

Görenler bâde-i lâ'l-i lebin mestâne olmaz mı
Sabâh-ı haşre dek ser-geşte vü dîvâne olmaz mı

Harâb ettı cihânı sadme-i gû bâl-i kahrıyla
Aceb âhir bu çarh-ı kîne-cû vîrâne olmaz mı

Şikâr-ı mürg-ı akl *Ekrem'e* hâl-i ruh-ı pâkin
Hele dâm-ı ser-i zülfünde müşkîn-dâne olmaz mı

7

Ağladıkça ben gamınla bülbül-i pür-gam gibi
Şâd ol ey rûh-ı revân sen gel gel hurrem gibi

Hiç eser kalmazdı dilde yâreden bir şevk ile
Sarabilsem sîneme bir şeb seni merhem gibi

Yâd edip âh eyleyem yâr ile ülfet âlemin
Ömrüm içre görmedim görmem yine ol dem gibi

Bir nigâh-ı iltifât etme bu bezmin câmına
Kâse kâse hûn-ı dil nûş eyle câm-ı Cem gibi

Bir mehin şûrîde-hâl-i aşkıyım ben nâ-murâd
Hâtır u fikrim perîşân olmada *Ekrem* gibi

MATÂLİ'

Bu oldu bir zamândır nâle-i şâm u sehergâhım
Bana yokmuş cihânda yâr senden gayrı Allâh'ım

Diğer Âşnâ-yı vahdetim âyin-i uzlettir bana
Gûşe-i dil bezm-i hâsü'l-hâs-ı ülfettir bana

Diğer Aşk kim bir kalbi hem mağmûm hem şâd eylemiş
Gösterip i'câz dehre cem'-i azdâd eylemiş

Diğer Uşşâkına bir tünd nigâh eyledin âhir
Sâmânımızı mahv u tebâh eyledin âhir

Diğer Ey bana mihneti sermâye-i ârâm u hayât
Oldu aşkın ten-i mecrûhuma peyvend-i sebât

Diğer Olan ser-germ-i hayret ârzû-yı kâm-ı âlemden
Olur âzâde-dil endîşe-i encâm-ı âlemden

Diğer Sen yalnız uşşâkını dîvâne sanırsın
Halkı bu şifâ-hânede âyâ ne sanırsın

Diğer Âşıkım âh-ı dem-â-dem lâyık-ı şândır bana
Sûz-ı sevdâ âteş-i gam râhat-ı cândır bana

MÜFREDÂT

Dûn-perver iken zulm ile öldürse beni çarh
Çıkmaz yine bir harf-i temennâ dehenimden

Diğer Âyâ edip ol gül-bedeni zîver-i âgūş
Gönlümce safâ eyleyecek bir dem olur mu

Diğer Cem' edip dil sînede zevk u gamı sevdâ ile
Hamdülillah ihtiyâc-ı derd ü dârû kalmamış

Diğer Urdun dilime zahm-ı gamı cânımı da al
Mecrûh koyup gitme beni gel kerem eyle

Diğer Devrî-i hicri olur hâ'il-i rüyet yoksa
Görse yanıklığım ol mâh dahi yana bana

Diğer Neş'e-i mey gibi düşnâmında lezzet bulmasa
Ol meh-i âzâde-tavrın kim çeker âzârını

Diğer Sünbül ü şeb-bû vü gül-terden nigâh-ı çeşmime
Pûşiş ü bâlîn ü pisterdir o zülf ü hâl ü ruh

Diğer Hastadır ammâ gönül devrâna çeşm açmaz yine
Penbe-i dâğ-ı derûn bâlîn-i istiğnâsıdır

Diğer Sîneme sarmaktan ey meh eylerim havf u hazer
Kim yakar şâyed temâs-ı kalb-i sûzânım seni

YÂDİGÂR-I ŞEBÂB*

Hengâm-ı civânî ki ömr-i tabiî-i beşerin taksîm-i ma'rûfu itibâriyle devr-i sânîdir. Lezâiz-i hayâta kesret-i mukārenet ve ittisâl nisbetiyle evvel-i fusûl-i zindegânî addolunsa lâyıktır. Vâkıâ ahd-i şebâb-ı insânî ki -atyeb-i ömr- vasf-ı hâl ü şânıdır. Ezmine-i sâire-i hayâta vücûhla rüchânı olduğunda memûldür ki aklen kâffe-i müttefiktir. Vâ hasretâ ki o ahd-i feyz-â-feyz-i saâdetin ki sabâhü'l-îdi bahar gibi serîü'z-zevâldir insan kıymetini elden çıkardıktan sonra bilmeğe başlıyor! Fi'l-hakîka hangi nevcivandır ki kenâr-ı hıyâbân ve miyân-ı çemenistânında sellemehü's-selâm cevelâna ruhsatyâb olduğu hadîka-i ma'mûre-i şebâbın esmâr-ı lezâiz ve müsâedât ve ezhâr-ı letâif ve huzûzâtından bi-hakkın şîrîn-kâm ve muattarü'l-meşâmm olmaya çalışabilmek için takaddüm-i sinn ü sâl o bâğ-ı letâfetten infikâk ve infisâli îcâb edeceğine kalben kāil veyâ hükmüyle âmil olsun? Halbuki hangi insandır ki elden çıkardığı civânlık âleminin kûşe-i hâtırında kalan nakş u nigâr-ı hayâlâtına tevcîh-i nigâh-ı tahassür ettikçe vâ hasretâ! Hayat gençlikten ibâret imiş- meâli gönlünden geçmemek kābil olsun?

İşte şu (Yâdigâr-ı Şebâb) ki târik ü muğterib olduğum âlem-i şebâbın bazı ahvâl ve letâifini musavverdir.

---

*) *Burada verdiğimiz metin şu baskıya aittir: Matbaa-i Tasvîr-i Efkâr, İstanbul, 1290 (1873).*

Sebeb-i nazm ve telîfi yukarda dediğim teessür-i tabiîdir ve bu manzûmenin sanâyi-i lafziyye ve şi'riyece enzâr-ı umûmiyyeye konulacak kadar değeri olmadığı halde tab'ına cesâretim ise mütâlaası gençler için içinde bulundukları ahd-i şebâb âzâdeliğinden en ziyâde tahsîl-i hüner sûretiyle zevkyâb-i istifâde olmak husûsunda mûcib-i teyakkuz ve intibâh ve bizim gibi el-vedâ' - gûyân ve pâkeşîdegân-ı bezm-i şebâb için dahi yâd-ı fırsat-ı-güzeşteden dolayı müstelzim-i tahazzün ve âh olmakla berâber zevk ve telezzüz - vicdânîyi îcâb eyleyeceği mütâlaasına mebnîdir.

M. Ekrem

YÂDİGÂR-I ŞEBÂB

Lahn -ı Evvel

Ne güzeldir hele eyyâm-ı şebâb
Ömr-i insândan odur belki nisâb

Doğrusu fasl-ı şebâbın edemem
Zevkını lezzetini add ü hesâb

Hâlet-i ömr-i beşer hakkında
Beni ger eyleseler isticvâb

Gençlik olmasa-derdım-bu hayât
Bizedir mahz-ı belâ mahz-ı azâb

Ukalâ elbet ederler tasdîk
Bu sözün olduğunu ayn-ı savâb

Ben düşündükçe o eyyâmı hele
Eylerim gönlüme bu yolda hitâb

Geçti rü'yâ gibi âh ol demler!
O güzel günler o hoş âlemler !

Lahn -2-

Ba'zı hâlin o demin yâd edeyim
Feyzini lutfunu ta'dâd edeyim

Râzıyım yâdı ile her birinin
Büsbütün gönlümü nâ-şâd edeyim

Ben de âlemde sühansâzlığın
Bâri bu tarzını îcâd edeyim

Bahr-i ma'nâ olan endîşemden
Kilk-i sehhârıma imdâd edeyim

Öyle rengîn edeyim tarh-ı hayâl
Hâtırın şevkıle âbâd edeyim

Gâh ü bî-gâh mahall düştükçe
Yine şu beytimi îrâd edeyim

Geçti rü'yâ gibi âh ol demler!
O güzel günler o hoş âlemler!

Lahn -3-

Sâye-i lutf-ı pederde evvel
Yoğidi gāile-i ayşa mahal

Ne dili zâr edecek bir gussa
Ne beni bağlayacak denlü emel

Gönlümü eyler idim nağme-serâ
Âşıkāne ederek tarh-ı gazel

Zâhir ü bâtın-ı ahvâlim idi
Arzû eylediğimden de güzel

Sinnim arttıkça zamân geçtikçe
Geldi efsûs o hâlâta halel

Şimdı şu beytı okur âh ile dil
Şevkle nağme-serâyîye bedel

Geçti rü'yâ gibi âh ol demler!
O güzel günler o hoş âlemler!

Lahn -4-

Aşka şevk u meyelânım var idi
Yüreğimde heyecânım var idi

Böyle bî-derd değildim evvel
Dilde bir derd-i nihânım var idi

Âlem-i aşkta Mecnûn-sıfat
Belli bir nâm ü nişânım var idi

Ben de bülbül gibi nâlende idim
Ya'ni bir gonçe dehânım var idi

Kalmadı şimdi fakat bir eyyâm
Zûr - ı sevdâya tüvânım var idi

Hâsılı şimdi ten-i bî-rûhum
Lîk vaktiyle revânım var idi

Geçti rü'yâ gibi âh o ol demler
O güzel günler o hoş âlemler !

Lahn -5-

Eylesem her nereye atf-ı nazar
Görünürdü bana pür-zînet ü fer

Neş'eden eyleyemezdim temyîz
Yerde şebnem mi yâ gökte ahter

Gündüzün rûhta bir başka ferah
Geceler kalbde bir şevk-ı diger

Subh-dem hâbdan açtıkça gözüm
Yanağım gārî-i mürgān-ı seher

Ne başımda bir ağırlık meselâ
Ne vücûdumda kırıklıktan eser

Vaktimi hoşça ederdim imrâr
Bir nice iş bulup akşâma kadar

Geçti rü'yâ gibi âh ol demler !
O güzel günler o hoş âlemler !

Lahn -6-

Deli gönlüm ne kadar ser-keş idi
Ne gönül sanki o bir âteş idi

Kelebek miydi mizâcen ne idi
Mâ'il-i ülfet-i her meh-veş idi

Gâh olur vuslat ile şîrînkâm
Gâh firkatle merâret-çeş idi

Yâ gönül kābil-i taksîm idi yâ
Bir değil bende gönül üç beş idi

Mümteziçlerdi o rütbe gûyâ
Aşkla ikisi bir kardeş idi

Yine râzıydı o hâle sanırım
Gerçi kim gâhîce mihnet-keş idi

Geçti rü'yâ gibi âh o demler
O güzel günler o hoş âlemler

Lahn -7-

Bir cefâ-pîşeye dil-dâde idim
Varta-i hicrine üftâde idim

Beste-i kayd-ı ta'alluktu gönül
Ben yine hürr ü ser-âzâde idim

Hiç karârım yoğidi cûy gibi
Geh çemende gehi sahrâda idim

Bâdeden olma değil neş'e-gedâ
Neş'ede gıbtada bâde idim

Resmle külfeteyim şimdi esîr
Âh evvel ne kadar sâde idim

Yoğidi keyfime bir dahl edecek
Bey gibi zevkimi icrâda idim

Geçti rü'yâ gibi âh ol demler !
O güzel günler o hoş âlemler !

Lahn -8-

Başkalık var idi hâlimde bile
Hal başkaydı hayâlimde bile

Rûz-ı rûşen gibi eksilmezdi
Hâhişim seyre leyâlimde bile

Yazmasam şi'rde lafz-ı kederi
Rast gelmezdi makâlimde bile

Başka bir zevk duyardım farazâ
Hâlet-i hüzn ü melâlimde bile

Harekâtım gibi vardı sür'at
Güzerân-ı meh ü sâlimde bile

Git gide kalmayacak korkum odur
Yâdı pîrâmen-i bâlımde bile

Geçti rü'yâ gibi âh ol demler
O güzel günler o hoş âlemler !

Lahn -9-

Nerede kasd-ı şikâr eylediğim
Dili bî-sabr u karâr eylediğim

Nerde mehtâba çıkıp cân u dilim
Gark-ı envâr-ı mesârr eylediğim

Nerede celse-i Îcâdiyye (1)
Nerde gül-geşt-i bahâr eylediğim

Nerede kaldı Küçüksu'da aceb
Şevkle geşt ü güzâr eylediğim

Nerde eğlenceleri Vâniköy'ün
Şimdi yâdın dile yâr eylediğim

Nerede her gece bin hâhişle
Nazm-ı eş'ârı şi'âr eylediğim (2)

Geçti rü'yâ gibi âh ol demler !
O güzel günler o hoş âlemler !

---

1) - Îcâdiye Vanikoy'ün arkasındaki dağın zirvesinde bir mevki'-i dil-güşâdır. Icâdiye tesmiye olunuşu, vaktiyle orada mevcut bulunup Kırım muhârebesi senesi muhterik olan Kasr-ı Hümâyûnun inşâsı münâsebetiyle olsa gerektir.

2) - Nağme-i Seher'in mündericât-ı şi'riyyesinden hepsi denilecek kadarı o vakt-ı mes'ûdun mahsûlüdür.

Lahn -10-

Andırır cûy-ı revânı bu hayât
Cereyân etmede bî-sabr u sebât

Mevkı'-î sa'bda âheste-revân
Sehl yerlerde serî'ü'l-harekât

Ayn-ı a'mâra şebâb olduğuçün
Özge mecrâ-yı suhûlet-âyât

Hissolunmaz gibidir ey (Ekrem)
Ondaki sü'rat-i seyr-i evkât

Zannederdim ki tagayyür gelmez
Gençliğin gitse de hâle heyhât

Gençlik gitti bütün mahv oldu
Ne kadar varsa gönülde hevesât

Geçti rü'yâ gibi âh ol demler !
O güzel günler o hoş âlemler !

Nihâyet

ERBÂB-I MÜTÂLAAYA (1)

(Zemzeme) - ki müdericâtı fasl-ı hazân gibi bir zaman fütûra musâdif olan perîşân nagamât-ı hâmenin birer işâretnâmesi (*) hükmündedir- umûmiyeti itibâriyle şu vakitte okunur dinlenir şeylerden değil iken neşrine cesâretim evvelce (Nağme-i Seher)in umumdan nâil olduğu rağbet-i müşevvikâneye iğtirârımdandır.

(Zemzeme) muahharen söylediğim eş'ârımın kâffesini câmi demek değildir.

9 Temmuz 1298

Recaî-zade Mahmut Ekrem

(*) - İşâretnâme mûsikî notası manâsına kullanıldı. (Not metne aittir).

1) Burada verdiğimiz metin şu baskılara aittir: Matbaa-i Ebuzziyâ, Kostantiniye, 1299 (1883); Karabet Matbaası, İstanbul, 1306(1890).

"İFADE-İ MÜELLİF" (1)

Birinci Zemzeme'nin bu ikinci tab'ıdır.

(Tekerrür-i tab'a nâiliyyet bir eserin hadd-i zâtında makbûliyyetine mutlakâ delâlet etmez) hakîkatini şu satırları yazdığım sırada dahi hatırdan çıkarmadım. İyi bilirim ki Zemzeme hiçbir hünere mâlik değildir fakat nasılsa diğerinden ziyâde rağbet buldu.

Kitapçı tarafından gösterilen arzu ve vukū bulan teşebbüs üzerine (mâdemki eser tekrar basılıyor bunu biraz daha kusursuz biraz daha muntazam bir hâle koymak için müdericâtınca bazı tashîhât ve tebdîlât icrâ etmemeli miyim?) mülâhazası zihnimden geçtiği vakit mâzînin - bu cüz-i perîşânı melce-i iftikâr etmiş olan - yüzlerce havâ-tırı hissiyâtı o soluk renkleri o girye-âlûd çehreleriyle nazargâh-ı tahassürde de'faten arz-ı vücûd ederek: "Sûretlerimizi tebdîl ile manâlarımızı ihlâl edip de letâfet-i rûhâniyyemizi zarâfet-i zâhiriyye ile istibdâl etmek yani bizi unutmak mı istersin?" manâsını îmâ eder bir vaz-ı garîbâne gösterdiler. Onun için eseri hiçbir tebdîle uğratmaksızın olduğu gibi tab ettirmeyi evlâ gördüm.

Nâzenîn bir sîmâ-yı hazîn üzerinde tele'lü' eden birkaç dâne-i sirişki dizi dizi mürvârîdden daha kıymetli - dilrübâ bir çehre-i sevdâvîye en çok câzibe-bahş olan reng-i inkisârı levn-i âteşîn-i hızâbdan daha letâfetli gören hakāyık-perestan nazarında Zemzeme'nin bu perişanlığı müellifin şimdiki iktidârınca, kābil olduğu intizamdan daha ziyade makbul olur zannederim.

İstinye Fî 23 Haziran 1305

Recaî-zâde M.Ekrem

---

1) - Bu bölüm, birinci baskıda yer almıyor.

TEVHÎD

İlâhî pâdişehler pâdişâhı
Ne hayret-bahştır sun'un ilâhî !

Ezelde cilve-i fermânın olmuş
Vücûdun masdar-ı izzet-penâhî.

Ne kudrettir eden îcâd ü îkād
Semâvât ü zemîni, mihr ü mâhı!

Ne kudrettir edip tedvîr arzı
Kılan vâreste cûşişden miyâhı !

Ne kudrettir eden cevv-i hevâyı
Nice yüz bin cihânın cilve-gâhı !

Ne ummândır ilâhî lâ halâ kim
Bütün ecrâm eder onda şinâhî !

Ne meydândır ilâhî lâ melâ kim
Bütün ecsâm-ı kemter gerd-i râhı !

Edersin müşte'il toprakta nârı
Kılarsın nâbit âb içre giyâhı.

Karartırsın gehî rûz-ı sefîdi
Kızartırsın gehî leyl-i sayâhı.

Nigehbân olmasa bir dem meşiyyet
Muhakkaktır bu devrânın tebâhı.

Cihânı lahzada bin kerre yok var
Ederdin hikmetin olsaydı lâ hî.

158

Olur dâ'im sana abdiyyetiyle
Halâyık ser-te-ser şâd ü mübâhî.

Celâlin bâr-gâhında melekler,
Felekler secde-sây eyler cibâhı.

Celâlet zâtına nisbetle kāsır
Büyüklük nâmına nisbetle vâhî.

İlâhî varlığında cümle eşyâ
Ederken yek-zebân arz-ı güvâhî

Kabûl etmez bunu aklım ki olsun
Vücûdunda edenler iştibâhı.

Seni tehlîl için, takdîs içindir
Nevâ-yı erganûn; bang-i ilâhî.

Sürûd u nevha-i şevkindir ancak
Eden lebrîz deyr ü hânkāhı.

Seninçündür ferîhin lahn-ı şevki
Seninçündür garîbin âh vâhı.

Senin emrinle tâ'ir gökte mürgān
Senin izninle sâbih yemmde mâhî.

Senin lutfunla cârîdir evâmir
Senin havfınla merîdir nevâhî.

Senin şevk u garâmındır hakîme
Nümâyân etmeyen pîşinde çâhı.

Günâha döndürür kahrın sevâbı
Sevâba kalb eder lutfun günâhı.

Dilerse kahrın eyler dehre taslît
Nice tûfân gibi müdhiş devâhî.

Dilersen ibrete kurbân edersin
Mezelletlerle bir mağrûr-ı câhı, (1)

Dilersen mukbil-i devrân edersin
Sa'âdetlerle bir sâhib- külâhı. (2)

Ne hikmettir ki bir akl-ı selîmi
Tutup yıllarca inkâr üzre gâhî,

Kemâl-i meskenetle ettirirsin
Olurken ref' dest-i özr-hâhı !

İnâyâtın ki halka nev-be-nevdir
Kabûl etmez biri hadd ü tenâhî.

Eğer sen vermeseydin akl u nutku
Beşer nerden bulurdu bu refâhı ?

Senin aksın demektir onda vicdân
Sana ma'tûftur dâ'im nigâhı.

O vicdân kim eder insâna telkîn
Kabâyihten vücûb-ı intizâhı.

---

(1) Bu beyit, ikinci baskıda yok.
(2) Bu beyit, ikinci baskıda yok.

O vicdân kim şürûra gāibâne
Adâletle verir hükm ü câhı.

Hıred tahkîk-i âsârında vâlih
Nazar teftîş-i esrârında sâhî

Hıred bir lem'adır senden beşerde
Nasıl künhün muhît olsun kemâhî ?

Olur berk-ı şümûs-ı kudretinle
Ukūlün hayra çeşm-i intibâhı

Değildir hâsılı âsâr-ı sun'un
O şeylerden ki mümkin iktinâhı !

TASVÎR (*)

Seyreyle şu levh-i nâzenînî
Gûyâ bürünür behişte sahrâ !
Fikret şu hayâl-i nev-zemînî
Gördün mü bu yolda şi'r-i garrâ?
Gûş et şu terâne-i hazînî
Üstâd ne san'at etmiş icrâ !
Nisbet bunu dîğere hatâdır
Mensûb-ı ileyh ona Hüdâdır.

Her nakş-ı bedî-i hayret - endûd
Bir cilvesidir Cenâb-ı Hakk'ın!
Her şi'r-i belîğ-i hikmet-âlûd

(*) - Bu neşîde "Mir'at-ı Âlem" nâmındaki musavver mecmûanın dokuzuncu nüshasında mündemic bir resim için söylenmiştir.
Resm-i mezkûr on üç on dört yaşında bir köylü kızın ve ihtimâl ki bir kız çobanın - yeni doğmuş bir kuzuyu kucağında tutup sevdiğini ve kuzunun anası da müştâkâne ve hâifâne yavrusuna hasr-ı nazar ederek dehen-güşâ-y feryâd olduğunu irâe eder.

Bir nüktesidir kitâb-ı Hakk'ın!
Her lahn-ı latîf-i rikkat-efzûd
Bir nağmesidir rebâb-ı Hakk'ın
Hep tab'a safâ veren bedâyi'
Yâ Rabbi! Sana değil mi râci ?

Şânınla azîmsin ki olmuş
Her zerreye mün'atıf cemâlin.
Allâm ü hakîmsin ki olmuş
Her zerrede müncelî me'âlin.
Hallâk-ı kerîmsin ki olmuş
Her zerrede müntabı' celâlin.
Nûrunla sen olmasan nümâyân
Zulmette kalırdı hep bu ekvân!

Eşyâda tenâsül ü tevâlüd
Hükm-i cereyân-ı hikmetindir.
Fıtratta temâyül ü teveddüd
Feyz-i sereyân-ı rahmetindir.
Âlemde şu muttasıl teceddüd
Hep sun'-ı kemâl-i kudretindir.
Sübhâneke ey mü'essir-i küll !
Sübhâneke ey müdebbir-i küll !

Mevlûd neden harîs-i mâder?
Mâder ne için esîr-i nevzâd?
Âyâ ne safâ bulup da duhter
Olmuş kuzusuyla ünse mu'tâd?
Fermân-ı muhabbete ser-â-ser
Fıtrat neden oldu böyle münkâd?
Yâ Rab sana doğru fikri i'lâ
Etmez mi bu cenneti temâşâ !

Cennetten uçup semâya bir hûr
Burc-ı hamele tekābül etmiş.
Yâhud ki düşüp zemîne bir nûr
Kız sûretine temessül etmiş.
Bir nazlı kuzu olunca manzûr
Âmîzişine temâyül etmiş.
Göğsünde tutup o nev-hayâtı
Eyler şu zemînde iltifâtı :

Ey körpe kuzu vefâ-güzîn ol !
Kaçma o kadar seni sevenden.
Terk eyle tevahhuşu emîn ol
Gelmez sana bir hasâr benden.
Çık sîneme çık da dil-nişîn ol
Kes rağbetini biraz çemenden.
Gehvâre sana kucağım olsun
Bâlîn-i serin yanağım olsun

Ey mûnis-i cân nedir bu efgān
İncitti mi kollarım vücûdun?
Nevhanla derûnum oldu sûzân
Âteşli midir senin sürûdun?
Gönlümde melâl eder nümâyân
Sâkin nazar-ı keder-nümûdun.
Bîzâr mısın muhabbetimden,
Rencîde misin harâretimden?

Artar halecân-ı kalb-i zârım
Tuttukça seni cinânım üzre.
Bûs etmede kalmaz ihtiyârım
Sürdükçe yüzün dehânım üzre
Mee! Mee! Deyişin alır karârım
Geldikçe bu söz lisânım üzre:

Sînem ne olurdu sütle dolsa
İrzâ'ına iktidârım olsa !

İrzâ'ına çâre yoksa bârî
Hemşîren olup seninle gezsem.
Bilmem ki neden bu mihr-i sârî
Bilmem ki neden bu şevk-i mülhem !
Ettirmez idim enîn ü zârî
Olsaydım eğer seninle hem-dem
Mâder fakat istemez ayırmak
İster seni kendisi kayırmak.

Ey mâder-i mihribân ne dersin,
Hiç kalmadı mı firâka tâkat ?
Feryâda niçin kıyâm edersin,
Hâlinde aman nedir o haşyet?
Sabret kuzunu alır gidersin
Havf u halecân bulur nihâyet.
Hep ayş u safâda âdet üzre.
Geçsin gününüz sa'âdet üzre

Kandır şu garîbi şîr-ı nâba
Gezdir derelerde şâdkâm et.
Firkatle düşürme ıztırâba
Âsâyiş-i bâlin iltizâm et.
Emniyyetin olmasın kilâba
Hıfzında onun sen ihtimâm et.
Lâkin bu demin sonu hazândır
Encâm düşünme ki yamândır !

Fî 21 Haziran 1298

Kızım Pîrâye -ki dünyaya geldiği saat dünyadan gitmişti- Küçüksu civârındaki kabristanın bir köşesinde hâk-i ber-ser-sükûndur.

Şimdi bilemem ki o zaman ne mütâlaada bulundum da kimsesizler gibi bî-çârenin gömüldüğü yere bir alâmetçik vaz' etmedim. Hele hiç bilemem ki o zamandan beri ne türlü mevâni' karşıladı da bir kere ziyâretine gitmedim.

Geçen Haziran'ın yirmi ikinci günü idi bir kuvvet-i maneviyye beni oraya sevk etti. Kabristana dâhil oldum. Latîf bir sâyelik. Benden başka da hiçbir kimse yok. İstedim ki ciğer-pâremin kabri yanında oturayım da bir iki saat düşüneyim. Düşündüğüm kadar da hissiyyât-ı kalbiyyemin alıkâmına itâat edeyim. Çünkü ağlamağa kendimde pek istidâd görüyordum.

Öyle hatırımda kalmış ki kızımın meşhedi mezarlığa girilince sağ cihette bir tepecik üzerinde idi. Eyvah ki bakındım, aradım öyle kabir ittihâzına sâlih bir tepecik göremedim. Hâtıra zanna, zan şüpheye, şüphe tereddüde münkalib ola ola nihâyet iş yakînde karar verdi. Yakîn ise tahakkuk-ı mechûliyyetten ibâret.

Bir servin altına meyûsâne oturdum. Bed-bahtî-i duhter, Bî-vefâyî-i peder; biri yetîmâne ve hazîn bir vaz' ile, digeri cellâdâne ve menfûr bir tavr ile mukâbele-i nigâhımda durdular. Birinin gözleri eşk-i tazallum-nisâr ederdi. Digerininki kan içinde görünürdü. Biri gül-pûş-ı letâfet idi. Digeri uluvv-ber-dûş-ı dehşet. Hâsılı biri melek idi. Digeri şeytan.

Şiddetlice bir rüzgârın tahrîk-i ağsân ile bir düziye hâsıl ettiği mâtem-fezâ şemâtet içinde gönlüm aşağıki mersiyeyi terennüme başladı. Gözlerimden tane tane ve bi-

rer fâsıla-ı mütesâviye ile önümde bulunan bir taş parçasına düşen yaşlar gûyâ ki o terennümün usûlünü tutardı. Bu rahmânî nağmeden şeytân müteezzî oldu kaçtı. Melek ise bilâkis izhâr-ı inbisât ederek masûmâne handeleriyle rûhumu okşadıktan sonra bir nûr-ı mücennah gibi âlem-i bâlâ-yı safâya süzüldü ve nazarımdan kayboldu.

TAHASSÜR

Âh kım Pîrâye'min işte bu yerdir meskeni !
Şu siyeh topraklar olmuştu o nûrun mahzeni.
Gelmedim on beş sene bilmem ne yanda medfeni.
Ey mezâristân bana ettirme âh u şîveni !
Rahm edip âgâh edin ey servler taşlar beni !
Bî-nişân terk eyledim eyvâh evlâdım seni !
Söyle yavrum eyleyim şâdâb giryem hâkini?
Hangi topraktır senin örten vücûd-ı pâkini?

Züldür on beş yılda bir kerre ziyâret kabrini.
Yok hicâbımdan taharrîye cesâret kabrini.
Ger zamân ettiyse pâmâl-i hakâret kabrini.
Bir vazîfeydi bana etmek imâret kabrini.
(Bir avuç hâk-i mübârekten ibâret kabrini !)
Eylemez kimse bana hayfâ işâret kabrini,
Söyle yavrum eyleyim şâdâb-ı eşkim hâkini
Hangi topraktır senin örten vücûd-ı pâkini?

Bir küçük kevkeb (1) gibi kim doğmadan örter sehâb,
Etmeden çeşmânını bir kerre olsun şu'le-tâb;

(1) *Birinci baskıda: "yıldız"*

Câygâhın eyledin mehde bedel zîr-i türâb.
Fikrime gömdüm diye hiç etmedim kabrin hesâb,
Cüstücû etmekteyim şimdi mezârın bî-hicâb.
Bî-nişân koydum seni gönlüm harâb olsun harâb !
Söyle yavrum eyleyim şâdâb-ı giryem hâkini
Hangi topraktır senin örten vücûd-ı pâkini?

Ey cihândan hiç nasîbi olmayan cân ahteri!
Kalmadım bir dem- tulû'unla ufûlünden beri-
Tâli'-i nâ-sâzını yâd u teessürden berî.
Kabrine geldim bu gün îsâr için eşk-i teri.
Cüstücû eyler gözüm cây-ı sukūtun serseri.
Gözlerim râzî mısın tartîb ede her bir yeri?
Söyle yavrum eyleyim şâdâb-ı eşkim hâkini
Hangi topraktır senin örten vücûd-ı pâkini?

Hayf kim çok gördü sen nev-bâvemi devrân bana
Vermedi bir gün derâguş etmeğe meydân bana.
Olmadın yavrum niçin bir kerrecik handân bana?
Pek ağır geldi bu gün bilmem neden hicrân bana!
Çâre-sâz ol bâri sen ey dîde-i giryân bana !
Câygâhın söylemez mâdâm kabristân bana;
Söyle yavrum eyleyim şâdâb-ı giryem hâkini
Hangi topraktır senin örten vücûd-ı pâkini?

Çeşm-i cânım görmede şimdi yetişmiş bir nihâl,
Kim kar altında kalan bir gülbün-i nev-res-misâl;
Muhtecib bir sütre-i beyzâda kadd ü yâl ü bâl,
Dîde nemlenmiş, nazar mahzûn, uçuk reng-i cemâl
Âşinâlıkla olur rûha emel-balış-ı visâl
Âh Pîrâye'm meğer ki sensin ol nâzik hayâl!

Söyle yavrum eyleyim şâdâb-ı eşkim hâkini
Hangi topraktır senin örten vücûd-ı pâkini?

22 Haziran 1298

MERSİYE (*)

Fâhire'm dört buçuk yaşında senin
Yaraşır mıydı toprağa bedenin?

Gömleğin çâk edip yamân eller
Biçtiler cismine göre kefenin.

Şimdi ıslak durur sirişkimden
Koklayıp öpdüğüm o pîrehenin.

Söyle yalnız mısın ciğer-pârem
Isıtan yok mu hâk içinde tenin?

Bülbül-i nâtıkan neden sustu
Soldu mu âh gonçe-i dehenin?

Hûn eder kalbi zikr-i her hâlin
Ağlatır çeşmi yâd-ı her suhanın.

Görüyor gözlerim meleklerle
Seyr ü ârâmını semâda senin!

(*) - Şûrâ-yı Devlet azâsından merhum Midhat Bey'in kerîmesi için pederi lisânından söylenmiştir.

BAHÂR

Lâhn -1-

Güzerân eyleyip zamân-ı hazân,
Yine âlemde nev-bahâr olmuş.
Zulmet-î şeb geçip nehâr olmuş;
Başlamış handeye zemîn ü zamân.
Rûh-i sârî midir hevâ ki eder
Hangi bir cismi okşasa ihyâ?
Huldden mi vezân olur ki sabâ
Bahş eder kokladıkça rûha safâ?
O kadar kim hurûş ü cûş-ı hayât,
Aceb olmazdı eylese emvât
Rûy-ı arzı nümûne-i mahşer !

Lâhn -2-

Bak şu âsâra çeşm-i ibret ile,
Her birinde iyân Cemâlu'llah!
İmtizâc eylemiş Meâlu'llah!
Lâfz-ı pür-cilve-î tabî'at ile.
Her giyâha teseccüd etmelidir!
Ne kadar olsa da hakîr ü hasîs
O yine Hakk'ı etmedir takdîs.
Eden emr-î ibâdeti te'sîs
Bir esâs-ı metîne dünyâda
Suveri bir bilip de ma'nâda
Hâlisâne ta'abbüd etmelidir.

Lâhn -3-

Fecr-i evvelde, belki çok erken,
Eyler âgāz-ı nağme mürg-ı seher.

Ağarırken yavaş yavaş hâver
Aleve gark olur o yer. Derken,
Azametle tulû' eder hûrşîd.
Leme'âtı girince meşcereye,
Aks edince eşi"ası dereye,
Dayanılmaz o hüsn-i manzaraya!
Nereyi subh-dem eşi"a şems
Yed-i mu'cizle eylese bir lems
Olur orda hayât ü neş'e bedîd.

Lahn -4-

Azm-i mağrib kılınca mihr-i münîr,
Güne akşam olunca ya'nî redîf;
Ekserî bir yığın sehâb-ı kesîf
Toplanıp âfitâba karşı gelir.
Sanki tevkîf-i şems için çalışır,
Durmayıp muttasıl televvün eder;
Türlü eşkâl ile tezeyyün eder.
Gün batar ortalık tahazzün eder.
Devr ise etmeyip bir ân ârâm,
Bastırır dehri refte refte zalâm.
Ona da âlemin gözü alışır.

Lahn -5-

Gecenin benzemez tarâvetine
Ne safâ olsa rûz-ı rûşende!
Hele mehtâba karşı gülşende
Doyulur mu onun letâfetine?
Bedr-i tâm olduğu zamansa kamer,
Ger bulutluysa âsümân da biraz;
Gark-ı sevdâ olup nişîb ü firâz

Olur erbâb-ı tab'a kâşif-i râz.
Ser-be-ser kâ'inât vakf-ı sükût
Hep temâşâgerân ise mebhût
Kudret-i Hakk'a arz-ı hayret eder!

Lahn -6-

Bak şu mahlûka bak havâda gezer,
Sanki üşkûfedır kanatlanmış.
Kelebek derler, öyle adlanmış;
Nûr içinde ziyâ içinde yüzer!
İşitilmezse de egerçi sesi
Harekâtı bütün safâ vü tarab,
Cünbüşü ihtizâz-ı tab'a sebeb;
Ne arar dâ'imâ ne kasdı aceb?
Her nihâl-i şükûfedâra konar.
Nâf-ı ezhâra dest-i hırsı sunar
Koşturur kûdegân-ı nev-hevesi.

Lahn -7-

Ne kadar bahtiyârdır zenbûr!
Ona dârü'z-ziyâfedir ezhâr.
Ne bir endîşesi ne bir gamı var
Şevk ile raks eder çalar tanbûr
Güneşi pek sever, ziyâya tapar;
Gözetir dâ'imâ güzel eyyâm.
Nimet-i nev be-nevle şîrînkâm,
Geçinirken fakîr böyle müdâm;
Hâline şükr ile ferîh u fahûr;
Çekemez de garîbi bazı tuyûr
Haberi olmadan gelir de kapar.

Lahn -8-

Subh-dem gel de gör o mâh-veşi,
Düşekalınış çemende mestâne !
Münteşir nûr-ı vechi her yana
Sanki tanzîr eder doğan güneşi.
Ruhları bir nihâlde iki gül
Açmamış gonçedir meğer deheni.
Ne kadar hâ'il olsa pîreheni
Görünür reng-i safvet-i bedeni.
Uyusun bir zamân uyandırma,
Gösterip hâlini utandırma;
Yavaş! Allâh için yavaş bülbül!

Fî 3 Nîsân sene 1295

ÇİÇEK

Yeni açmış şükûfe-i ra'nâ
Nasıl etmez zamâna istignâ?
Sanki bir lem'a-ı letâfettir
Yâ ki bir mevce-i tarâvettir!
Lem'a ammâ ki renk reng-i bahâ
Mevce ammâ ki hand hand-ı safâ,
Nakş-ı feyz-i Hudâ, tecellî-i rûh;
Neşve-i rûh-bahş-ı câm-ı sabûh
Okunur cebhesinde kudret-i Hak
Görünür sînesinde nûr-ı şafak.
Nâzik ü nâzenîn ü işve-fürûş
Şûh-ı tannâze-i letâfet-pûş.
Nâz ile gâh ihtizâz eyler
Hüsn ile âftâba nâz eyler
Cezbe-i hüsnüne olup hayrân
Âşıkâne sürûd eder mürgân.

Bûs edip destini nesîm-i seher
Nefha-i lutfunu tavakku' eder.
Bu letâfetle âh o nâzik ten
Belki şemmetmeğe kıyılmazken,
Çok görür de ona bu ayşı zamân
Eyler üç günde derd-nâk-i hazân!
Kırılır neş'esi solar sararır.
Pertev-i ârızı söner kararır.
Semm olur ağzına düşen şebnem
Okşamakla verir nesîm elem!
Cismini nûr-ı âftâb yakar
Gözü hasretle hep zemîne bakar.
Bükülür gamla gerden-i pâki
Yer eder cismi âkıbet hâki.
Gerçi âlem bütün fenâya karîn,
İki şeydir fakat zevâli hazîn :
Biri solmuş şükûfedir bâriz
Ya nedir dîğeri? Verem bir kız?

ÇOBAN

Ovalarda ne hoş gezer sürüler!
Sanki onlarla can bulur ovalar.
Bir çocuk bir kuzu bulur kovalar,
Anası haykırır kuzuysa meler,
Arzû ettirir çobanlığını.

Çobanın hâline hased ki odur
Fârığ-i în ü ân ü bûd u ne-bûd.
Ona ömründe olmamış meşhûd,
Menbâ'-ı derd-i lâ-yuad ki odur
Şehirlerde bizim ta'ayyüşümüz.

Doğmadan âftâb olur bîdâr
Hâb-ı nûşîn-i istirâhatten.
Kesbedip ma'nevî ibâdetten
Yüreği inbisât ü zevk u mesârr
Bir hevesle kıyâm eder işine.

Yer içer tâze sütle tâze balı.
Hele memnundur iştihâsından.
Hazzedip mandıra havâsından.
Ne konak arzû eder ne yalı. (1)
Belki geçmez cinân da fikrinden ! (2)

Emr ü nehy eyleyip safîr-i zenân
Sürüyü sevk eder çerâgâha.
Onu ta'kîb ile düşer râha
Kendi de dil-güşâde vü ferhân.
Hem gider hem cihânı seyreyler.

O dem eyler güneş de arz-ı cemâl
Yaldıza gark olur yüce dağlar.
Bir taraftan akar sular çağlar.
Dinledikçe çoban onu fi'l-hâl
Hiss-i sevdâya râm olur yüreği.

Dağılınca sürü dağa bayıra,
Kelbe tefvîz eder hırâsetini.
Atf için kalbe çeşm-i dikkatini
Uzanır kendi de güzel çayıra.
Bir zaman öylece durur düşünür.

---

(1) - İkinci baskıda yok.
(2) - İkinci baskıda yok.

Kavalı şevk ile edip der-dest
Çalar. Ettikçe kendini ta'kîb,
Bülbül-i hoş-edâ garîb garîb;
Çobanı sâz u sûz eder ser-mest
O zamân âşıkāne âh eyler.

Haste-i aşktır. Bu illetten
Çoban âh eyler inler ağlar da
Ömrü geçmekle kırda dağlarda
Neden olsun berî o lezzetten ?
Hiç, bir insan yaşar mı sevdâsız?

Sürüyü toplayıp gurûba karîb
Yine me'vâsına i'âde eder.
Bu zamandan da istifâde eder;
Giderek geh firâz ü gâh nişîb
Âsmâna, zemîne nazra-künân.

Böyle demler geçer çoban bilmez
Hafta, ay, yıl, esâmil-i eyyâm.
Azalıp bitse de hayâtı müdâm
Neş'esi, zevki artar eksilmez.
Kâm alır muttasıl tabî'attan !

AŞK

Ey aşk ne hoş revânım oldun !
Kim cânım içinde cânım oldun !

Ettinse ne be's ömrümü telh
Bir lezzet-i câvidânım oldun.

Öldürmeğe kasdedip yaşattın
Bir kātil-i mihribânım oldun

Bir demde aceb ki hem rakîbim
Hem âfet-i dil-sitânım oldun!

Ettin beni nâle-senc-i hicrân,
Kânûn u def ü kemânım oldun !

Ettin beni âsmân-ı eşvâk,
Mihr ü meh ü ahterânım oldun.

Akşamı garîb, subhu gamgîn
Hüzn-âver-i hâverânım oldun.

Çektin beni lâ-mekâna doğru
Yoklukta da hem-mekânım oldun.

Sâhilleri san ezel ebeddir
Bir lücce-i bî-gerânım oldun.

Lâl ettiği yerde gam zebânım
Sen hâlime tercümânım oldun.

Hangi birine perestiş etsem?
Bir mihri çok âsmânım oldun!

Ettin dili renk renk neş'e
Gûyâ mey-i erguvânım oldun!

Geh sübha be-dest zühd-i hâlis
Geh rind-i kadeh-keşânım oldun.

Ben bülbül-i şûh her dem âvâz
Sen gülşen-i bî-hazânım oldun.

Ben bir kuş idim garîb ü mehcûr
Sen bâni-i âşiyânım oldun,

Ettin beni terbiyetle pür-cûş;
Bir bâğ-ı İrem nişânım oldun.

Ey tab' nedir bu feyz-i ulvî?
Bürkân-ı güher-feşânım oldun!

Ey hâme ne varsa dilde söyle
Sen mûnis-i râz-dânım oldun!

Terşîh-i zülâl-i sânihâta
İşte yine nâv-dânım oldun.

Yâ Rab bu füyûz hep senindir!
Sensin ki meded-resânım oldun.

Tab'u kalemin ne lutfu olsun?
Sen mülhim-i bî-gümânım oldun.

Ettin beni aşkla sühansâz
Lüknet - (şiken) -i lisânım oldun. (1)

Pîrâne temâyüz etti şi'rim
Feyyâz-ı dil-i cevânım oldun.

25 Hazıran 1298

---

(1) - İkinci baskıda : " Lüknet - şiken-i lisânım oldun"

BEYÂN-I AŞK

Ey gamzesi şûh, çeşmi fettân!
Ma'zûr ola ettiğim cesâret.
Billâhi tükendi sabr u tâkat
Hiç kalmadı ketm-i hâle imkân.
Bil işte senin garîbinim ben
Bir âşık-ı bî-nasîbinim ben.

Âzâde ser-i cihân iken âh
Aşkın beni bağladı müebbed.
Bî-kaydım onunla hem mukayyed,
Ey nâzına cân dayanmayan mâh!
Müşkilse de ibtilâ-yı aşkın
Göstermeye Hak fenâ-yı aşkın.

Sevdim seni ihtiyâr ile ben
Geçmekte fakat yok ihtiyârım.
Ancak seni sevmedir medârım,
Bilmem ki kabûl eder misin sen.
Çoktandır esîrin oldu gönlüm.
Hâlîydi seninle doldu gönlüm.

Râci' sana hep tahassürâtım,
Dâ'im seni gözlüyor uyûnum.
Dâ'im seni özlüyor derûnum,
Â'id sana hep tefekkürâtım.
Görmezse gözüm eğer cemâlin
Mûnislik eder dile hayâlin.

Cân fırkatine dayanmaz oldu,
Gittikçe füzûn olup muhabbet.
Hercâyiliğin görüp nihâyet,
Dil sözlerine inanmaz oldu.

Rahm et şu esîr ü mübtelâya.
Rahm et şu garîb-i bî-nevâya.

Gördükçe beni neden tegāfül,
Mûcib ne o rütbe ictinâba?
Ol kahra o nazra-i itâba,
Gönlüm nasıl eylesin tahammül?
Çıldırtmak ise beni merâmın
Yetmez mi ya işve-i hırâmın?

Âşüfte nigeh, şikeste ebrû:
Bîgâne edâ; gazûb sîmâ;
Temkîn ü vakār ederken îmâ
Bâzî mi ya işve mi nedir bu?
Hem rûyunu setr eder kaçarsın,
Hem yolda durur nikāb açarsın!

Ettikçe behem sen ebruvânı
Çeşmin dahi tîz eder nigâhın.
Bî-çâre gönül çeker günâhın,
Te'lîhine meyl edip nihânî.
Mevkūf ise çeşmine memâtım
Ondan niçin olmasın hayâtım?

Berk-efgen olunca gâh u bî-gâh
Vechin o siyâh çâr-şebden,
Gûyâ ki doğar sevdâ şebden;
Reşk-âver-i âftâb bir mâh.
Hep pîş ü pesindeki güzeller
Mehtâba karîn nücûma benzer.

Yok yok o kadar güzel değilsin
Her vechile bî-bedelsin ammâ.
Yok yok meleğim güzelsin ammâ,

Ruhsatta her emel değilsin.
Cevrin; sitemin cefâcığın çok.
Korkum bu ki hiç vefâcığın yok.

Ey cevri güzel, cefâsı dilber!
Ey nâz u edâsı dil-nevâzım
Şimdi şuna münhasır niyâzım:
Tenhâ kıra azm edip berâber,
Söylense gönül de dinlesen sen
Sen hande ederken ağlasam ben.

Affeyle kusûrum ey dil-ârâm!
Sevdâ-zedeler lisânıdır bu.
Meftûnluğumun nişânıdır bu,
Aşkındır eden bu şi'ri ilhâm.
Benden sana yâdigâr kalsın.
Senden bana ber-güzâr kalsın.

15 Mayıs 1296

GİRYE-İ HASRET

Ahvâl-i kalb-i zâra nigâh eyler ağlarım,
Cism-i alîli gamla tebâh eyler ağlarım;
Sahrâ vü kûhu cây-ı penâh eyler ağlarım;
Ol bî-vefâyı yâd eder, âh eyler, ağlarım.

Kahrı çekilmez oldu şu eyyâm-ı firkatin,
Dilden silindi sûreti ümmid-i vuslatın;
Fikreyledikçe cevrini ol bî-mürüvvetin;
Gûyâ ki irtikâb-ı günâh eyler ağlarım.

Nâz eyleme gönül gidelim bezm-i dilbere,
Sen dur edeble ben süreyim rûyumu yere;

Başlarsa âdetince cefâya sitemlere;
Gâh eylemem mukâbele gâh eyler ağlarım.

Etmezse iltifât yine âh-ı serdime,
Bakmazsa ıztırâbıma, sîmâ-yı zerdime;
Görmezse ibtilâmı inanmazsa derdime;
Çeşmân-ı girye-bârı güvâh eyler ağlarım.

Fî 9 Haziran sene 1293

HASBIHAL (*)

Bildim sesinden işte gel ey bülbül-i garîb!
Gel hasbıhâle râğib ol ey tâ'ir-i edîb!
Bildir bana sebeb ne ola böyle bî-şekîb?
Gâhîce "yâ nasîb!" demek gâh " yâ habîb! "
Sen de vatan-cüdâ mısın âyâ benim gibi ?
Bir derde mübtelâ mısın âyâ benim gibi?

Yoktur eşin yanında, ıyândır ki ferdsin.
Cismi nizâr, vaz'ı hazîn; rûyı zerdsin.
Gönlüm gibi terâne-zen-i âh-ı serdsin.
Hâlin beyân eder ki giriftâr-ı derdsin.
Sen de vatan-cüdâ mısın âyâ benim gibi?
Hicrâna mübtelâ mısın âyâ benim gibi?

Gezdim bütün bu meşcereyi, kûhsârı, ben
Ne lâle gördüm onda ne bir gül ne yâsemen.
Bir derdin olmalı senin ey âşık-ı çemen!
Bîgâneler gibi ne gezersin bu yerde sen?
Sen de vatan-cüdâ mısın âyâ benim gibi?
Bir derde mübtelâ mısın âyâ benim gibi?

(*) Viyana köylerinden (Kalton Layt Kebin) de bulunduğum zaman söylenmişti.

Sensin bu yerde varsa lisân- âşinâ bana,
Hem-seyr ü hem-nişîn ü hem-âvâz u hem-nevâ;
Gülzâr-ı şark iken meselâ cilve-geh sana;
Yâ sevk-i iktizâ ile yâhud ki ez-kazâ;
Sen de vatan-cüdâ mısın âyâ benim gibi?
Hicrâna mübtelâ mısın âyâ benim gibi?

Gül mevsiminde mültezeminken tarab senin
Kalmış işin tazallüm-i dil-sûza hep senin.
Feryâdına nedir nedir âyâ sebeb senin?
(Kalton Layıt Kebin) de işin ne aceb senin?
Sen de vatan-cüdâ mısın âyâ benim gibi?
Bir derde mübtelâ mısın âyâ benim gibi?

Gülzâr-ı şark bülbülüsün anladım hele.
İş çıktı şimdi zâhire halloldu mesele.
Uç git bu yerden âh aman geçmeden ele.
Yâd eyle gâh (Ekrem) - i zârı bu beytle:
Sen de vatan-cüdâ mısın âyâ benim gibi?
Bir derde mübtelâ mısın âyâ benim gibi?

Fî 18 Haziran sene 1291

DİGER

Garipser işiten dâsitânın ey bülbül!
Garîbdir o kadar hâl ü şânın ey bülbül!
Safâ-yı tab' ile bir âşık-ı tabî'atsın
Ki tâze tâze çemendir mekânın ey bülbül!
Çemende hande-i gül mü eden seni nâlân
Niçindir öyle dem-â-dem figânın ey bülbül?
Seninle hem-dem olursa becâ değil mi ki dil
Esîridir yine bir dilsitânın ey bülbül?

Ne dilsitân ki onun râlına fedâdır hep
Bahâr-ı hüsn ü bahâsı zamânın ey bülbül?
Beni bitirdi bu sevda o za'fla ya senin (1)
Nasıl tahammül eder aşka cânın ey bülbül!
Bulunsa sende nazîri tahammül etmez idin
Benim dilimdeki derd-i nihânın ey bülbül!!
Çemen çemen ne için devr-i âlem etmezsin
Olup bahârına peyrev cihânın ey bülbül?
Vatan bahâra müreccah mı sence de yoksa
Değil mi kābil-i nakl âşiyânın ey bülbül?
Senin bana sözünü ben sana hitâb edeyim
Olup bu histe dahi tercümânın ey bülbül:
Bedel midir vatana bin cihân, velev hepsi; (2)
Nazîri olsa riyâz-ı cinânın ey bülbül? (3)
Vatan muhibbi içinse vatanda yeksândır (4)
Safâ vü kahr bahâr ü hazânın ey bülbül! (5)

TEHÂLÜF-İ HİSSİYÂT

Neden îcâb eder aceb bilsem
Yüreğim oynamak görünce seni?
Lerze-nâk etmeğe o demde beni,
Câziben mi olur sebeb bilsem?
Söyle rûhum bu sırra vâkıf isen.
Hükm-i te'sîr-i aşka ârif isen.

Hasredip fikrimi sana, olurum
Bin mühim şey su'âline âzim.
Gördüğüm ân seni Hüdâ âlim

---

(1) - Bu dize ikinci baskıda yok.
(2) - Bu dize ikinci baskıda yok.
(3) - Bu dize ikinci baskıda yok.
(4) - Bu dize ikinci baskıda yok.
(5) - Bu dize ikinci baskıda yok.

Hayret-i mahza mübtelâ olurum.
Mahvolur benliğim, irâdâtım.
Diyemem olsa da ifâdâtım.

Yazamam cevr ü nâzını zîrâ
Okuyan âşıkın olur sanırım.
Anla artık ne rütbe kıskanırım
Seni ey âftâb-ı çeşm-ârâ!
Anla da ibtilâmı eyle hayâl
Ne imiş sen de bil şu bendeki hâl!

Seni görmezse cân olur mahzûn.
Seni gördükçe dil bulur halecân!
Devri-i bezmine dayanmaz cân
Meclisin derdimi eder efzûn!
Her biri bir ezâyı hâvîdir.
Hicr ü vaslın demek müsâvîdir.

Ne aceb tâlib-i cefâ gönlüm
Dâ'imâ ârzû eder elemin.
Sonra görmekle bir küçük sitemin
Âdetâ hasmolur sana gönlüm.
Söyle gördünse kimsede, heyhât!
Böyle bir sevgi, böyle hissiyât!

21 Mayıs 1296

ŞARÂBİYYE

Olan marîz ü mübtelâ
Belâ-yı hicr-i yâr ile,

Vücûduna eder devâ
Şarâb-ı hoş-güvâr ile.

Şarâbı kim ki nûş eder;
Dilinde aşk cûş eder,

Misâl-i yemm hurûş eder
Dü çeşm-i girye-bâr ile.

Şarâbdır felâh-ı dil,
Medâr-ı inşirâh-ı dil:

Tarâvet-i sabâh-ı dil;
Sifâl-i reşhadâr ile.

Şarâb gerçi her zamân
Olursa da gıdâ-yı cân

Olur safâsı pek ıyân
Vürûd-ı nev-bahâr ile.

Bilenler istifâdeyi,
Giyip libâs-ı sâdeyi;

Atar kebâb u bâdeyi;
Çemende bir nigâr ile.

Kurulsa bâğa bezın-i mey,
Sulansa diller olsa hayy;

Çalınsa sâz u ûd u ney;
Terâne-i hezâr ile;

Aceb bulur mu (Ekremâ)
Dil-i hazîn ü mübtelâ

Nisâb-ı lezzet ü safâ
Kenârda karâr ile!

25 Temmuz 1288

TESDÎS

Ettin ihyâ pister-i merge uzanmış gönlümü,
Tâzelendirdin muhabbetle kucanmış gönlümü;
Gülşen-i hüsnün gibi açtın kapanmış gönlümü;
Teşne-cân ettin yine sevdâya kanmış gönlümü;
"Yaktın ey âteş-zen-i ârâm yanmış gönlümü!
Nev-heves kıldın şu dünyâdan usanmış gönlümü."

Bağrımı deldi nigâhıyla o çeşm-i nîm-hâb,
Buldu tab'ım çîn-i zülfünden hezârân pîç-tâb;
Neş'eme aşkınla şimdi reşk eder keyf-i şarâb!
Zâti nâ-ma'mûr iken ettin harâb-ender-harâb:
"Yaktın ey âteş-zen-i ârâm yanmış gönlümü
Nev-heves kıldın şu dünyâdan usanmış gönlümü."

Kimseler bî-vakt ser-germ-i muhabbet olmasın.
Dönmesin Mecnûn'a, dûçâr-ı melâmet olmasın.
Benzemez aşka bu bir başka felâket olmasın;
Korkarım âlâm-ı hicrinden şikâyet olmasın:
"Yaktın ey âteş-zen-i ârâm yanmış gönlümü!
Nev-heves kıldın şu dünyâdan usanmış gönlümü."

Vâdi-i hicrânda bir cûy-ı revânım çağlarım,
Bir garîb âvâreyim gâhî güler gâh ağlarım;
Ağlarım âh eylerim derdinle sînem dağlarım;
Bî-enîsim yâremi kendim sarar ben bağlarım.
"Yaktın ey âteş-zen-i ârâm yanmış gönlümü!

Nev-heves kıldın şu dünyâdan usanmış gönlümü."
(Ekrem)-i bî-çâreyi aşkınla mecnûn eyledin,
Zâti de mahzûn olan nâ-kâmı mahzûn eyledin;
Hâtır u fikrin hayâlâtınla meşhûn eyledin;
Neyledin bilmem ne âl ettin ne efsûn eyledin?
" Yaktın ey âteş-zen-i ârâm yanmış gönlümü!
Nev-heves kıldın şu dünyâdan usanmış gönlümü."

MURABBA' (*) (1)

Olur evlâdının ikbâl-i vatan mültemesi,
Münhasırdır hep onun şânına cümle hevesi;
Ağlıyor işte vatan âh diyor her nefesi;
Yâ niçin olmuyoruz sıdkıle feryâd-resi?

Mâlikü'l-mülk odur cümlesi Allâh'ındır,
Nasıl isterse tasarruf o şehenşâhındır !
Senin ammâ bu yerin izzeti dil-hâhındır;
Vatanın feyzidir evlâdının elbet hevesi.

Kasd-ı tahrîb ederek her tarafından düşmen,
İndirâs üzre iken koskoca mebnâ-yı vatan;
Hânemiz kaydına düşmekte garîbiz sen ben!
Yıkılırken bir ev i'mârına lâyık kümesi?

Ne bir ikbâl ne bir feyz ne bir şöhret için,
Vatan millete hasbî olarak hizmet için;
Pençe-i bâz-ı şimâlîdeki hürriyyet için;
Azm-i merdâneye hâ'il mi olur ten kafesi?

(*) - Muhârebe-i sâbıka hengâmında mevkib-ı Hümâyûn taburlarının Çatalca istihkâmına sevke dâ'ir bir aralık şâyi olan havâdis üzerine söylenmiş idi.

(1) İkinci baskıda yok.

BİR TAKRÎZ

Kazâ ma'dûm edince Gâlib-i (*) rindâne etvârı
Soran almazdı bir doğru haber Dîvân-ı Gâlib'den.

Meziyyâtın bilenler şâir-i mağfûrun ammâ kim
Yine hiç etmedi sarf-ı nazar Dîvân-ı Gâlib'den.

Makādir-dân-ı irfân ba'zı ihvân-ı vefâ-perver
Buluṗ cem' eyledi haylî eser Dîvân-ı Gâlibden.

Zehâbımca sezâdır bahtiyâr addeylese kendin
Tedârik eyleyen bu muhtasar Dîvân-ı Gâlib'den.

Te'emmül eyleyen her bir kelâm-ı neş'e-bahşâsın
Me'âl-i hikmet istinbât eder Dîvân-ı Gâlib'den.

Aceb mı lafz-ı şîrîn, ma'ni-i nûşîn ile olsa
Iyân âmîziş-i şîr ü şeker Dîvân-ı Gâlib'den;

Sevâd-ı hatt-ı lafz u nûr ma'nâsıyla lâyıktır
Iyân olsa füyûzât-ı seher Dîvân-ı Gâlib'den!

Dür ü gevher demekse fi'l-mesel âlemde rengîn söz
Saçılsın her yana dürrr ü güher Dîvân-ı Gâlib'den.

Gel insâf eyle hâsid işte eş'âr-ı selef tekmîl
İçinde var mı bir makbûl eser Dîvân-ı Gâlib'den?

Bilirler kadrini kıymet-şinâsân-ı edeb (Ekrem)
Sana bahseylemek artık yeter Dîvân-ı Gâlib'den.

(*) - Leskofçalı Gâlib Bey merhumdur. Dîvân-ı eş'ârı bastırılacak iken nasılsa tab olunamadı.

GAZEL

Düştükçe gül cemâline kâkül dem-i seher.
Gayretle çâk olur gül ü sünbül dem-i seher.

Zülf-i siyâh u ârız-ı gül-gûnun ettirir
İnsâna hâl-i fecri tahayyül dem-i seher.

Hasretle ağlayan güzelin rûyu andırır
Pîrâmeninde jâle ile gül dem-i seher

Dem-beste-i muhabbet eder kâ'inâtı hep
Öttükçe aşk u şevkıle bülbül dem-i seher.

Oldun meğer bu tâze hayâlinle (Ekremâ)
Gülşende gül-tırâzı tagazzül dem-i seher!

Şu gazelde muntabi olan nakş u nigâr-ı ma'ânînín -ki çîde-i dest-i arzû olan güldeste-i hayâlin safha-i hârâya mün'akis timsâli mesâbesindedir- reng ü bû-yı lafz u ma'nâdan hâiz-i nısâb olmaması şiir dâ'iresinin darlığına tengi-i havsala-i iktidârının inzimâmından vücut bulan mâni'adan ileri gelmiştir.

Tamâmiyyet-i ifâdeden mahrûm olan bu makūle neşâyide ise nâzımları tarafından-tekmîl-i lafz ve îzâh-ı ma'nâ yolunda- birer makale tezyîli de'eb-i üdebâya muvâfık olmasa da nefsü'l-emrde o kadar münâsebetsiz değildir zannederim. Binâenaleyh ben de lafız ve manâsını (1) noksan veyâ ta'bîr-i digerle daha ziyade (2) tevsî'e şâyân gördüğüm şu gazel-i nâ-çîzimi(3) şerh ve tefsîr yolunda birkaç söz yazmağa cür'et eyledim.

---

(1) - İkinci baskıda "ma'nâsında"
(2) - İkinci baskıda "me'âlen"
(3) - İkinci baskıda " nâçîzi"

Düştükçe gül cemâline kâkül dem-i seher.
Gayretle çâk olur gül ü sünbül dem-i seher

Ey vücûdu nurdan dökülmüş, rengi letâfetten boyanmış güzel! El-amân ne yapmışsın?... O libâs-ı sefîd-i tâb-nâkinle miyân-ı gülzârda pister-i çemen-i jâledâra nûr-ı mehtâb gibi mestâne serpilip yatmışsın. Gül yaprağı gibi ortası penbe, kenarı daha açık bir penbe reng-i latîf-i seherî ile pûşîde olan yanağının üstüne ahvâl-i âşık-ı mehcûrunu gösterir gâyet dağınık ve uçları yukarı doğru kıvrık siyâh saçlarını dökmüşsün. Öyle görünür ki seherin letâfetine, çiçeklerin çemenlerin tarâvetine mukâbil bülbüllerin hazîn hazîn nağmelerini ninni gibi dinleyerek nazlı nazlı uyumak istiyorsun. Lâkin haberin yok ki saçlarının tahrîk-i sabâ ile safha-i rengîn-i cemâline düşüp kalktığını bâlâ-yı serindeki güllerle pîrâmen-i pisterindeki sünbüller gördükçe reşk ü gayretlerinden yakalarını yırtıyorlar!! Ya seni bu vaziyette .. bu perîşânlık içinde... bu letâfette gören gönüller acabâ ne hâle girerler?!...

Zülf-i siyâh u ârız-ı gül-gûnun ettirir
İnsâna hâl-i fecri tahayyül dem-i seher.

Husûsuyla bilirsin ki yalnız siyâh saçlarının ruhsâr-ı âl âlini âsmânî bir letâfetle gölgelendirdiğini gören insân -ki en birinci bahtiyâr-ı cihâniyândır- birdenbire yüreğine isâbet eden sâ'ika-i muhabbetin te'sîr-i bârika-i hıred-sûzuyla gözü gönlü âteş içinde kaldığı halde kendisini hengâm-ı seher bir gülşen-i bahârda temâşâger-i âsâr-ı şafak ve nûr-ı sürûr u safâya müstağrak zanneder!..

Hasretle ağlayan güzelin rûyun andırır
Pîrâmeninde jâle ile gül dem-i seher.

Hengâm-ı seher- üzerlerindeki çiylerle - mücevherâta gark olmuş benât-ı nev-resîdeye benzeyen envâ-ı çiçekler içinde -gül- pîrâmenindeki katarât-ı jâle ile zulmet u vahdet-i şebâneden istifâde ederek tenhâca azm-i gülşen etmiş. Gözlerini taraf-ı âsmâna dikmiş; gönlünü pençe-i aşkına esîr olduğu civâna çevirmiş; kulağını nagamât-ı mürgâna tutmuş; bu halde iken sevdâsı heyecâna gelip tâbe-sabâh- uslu uslu ağlamış; o kadar ağlamış ki gözlerinden ruhsâr-ı âteşînine dökülen yaşlar kurumağa vakit bulamamış; on beş yaşındaki bir kızın çehresini andırmaz mı?!...

Dembeste-i muhabbet eder kâ'inâtı hep
Öttükçe aşk u şevkıle bülbül dem-i seher

Bâmdâd intişâr-ı nûr-ı seherle tabîat - ki çiçekler, ağaçlar, çemenler, sular, ırmaklar, dağlar, bayırlar murâd olunur ve her birinde esrâr-ı aşk-ı ulvîden nice manâlar müncelî bulunur- işte bu tabîat intişâr-ı nûr-ı seherle bulut altından görünür gibi hayâl meyâl arz-ı cemâl etmeğe başlar. Bir taraftan da nakkâş-ı şafak gök yüzünün şark tarafını tatlı bir kırmızıya boyamağa, dağların tepelerini yaldıza gark etmeğe kalkışır. Kâinât - ki burada kâffe-i zîrûhtan kinâyedir-tabîatın böyle hâb-ı ademden uyanır gibi zuhûrunu ve şafağın âsârını görünce yüreklerini dolduran aşk-ı rûhânî ve şevk-i vicdânîye mukâvemet edemeyerek cûş u hurûşa gelmek ister. Lâkin bülbül - ki dîvâne edâ bir kuştur cümleye müsâbakat ederek aşk- fettâna karşı dâdhâhâne feryâda başlar. Onun garîb garîb ötüşünü işittikçe kâffe-i zî-rûh ve belki cemâdât bile deryâ-yı istiğrâka dalar. Sanki dem-beste-i aşk u muhabbet olur !!

Oldun meğer bu tâze hayâlinle (Ekremâ)
Gülşende gül-tırâz-ı tagazzül dem-i seher

Ey nâzım-ı gazel! Şerh ü tefsîr ile tenvîr etmek istediğin bu neşîdenin - ki egerçi lafzında zarûret-i şiriyyeden münbais olarak bazı mertebe noksan varsa da manâsında muhtefî olan hayâlât-ı rengîn ve tasavvurât-ı dil-nişîn çeşm-i dekâyık-bîne mekşûf ve rûşenâdır- gül gonçe-i jâledâr gibi her bir cihetinde mevc uran âsâr-ı tarâvete bakılınca besbelli sen bu nakş u nigâr-ı letâifi bir sehergâh bir gülşen-i bahârda manzûrun olan âsâr-ı tabîattan ahz ve iktibâs etmiş ve hayâlini daha rengîn göstermek için gül yaprağı üzerine nakş ve tasvir eylemişsin!!!

Fî 8 Mayıs 1289 (1)

KITAÂT

İki yıl evvel eğer gelse idim dünyâya.
Yine etseydi bana (Ekrem) i mahlas eb ü cedd;
Elften kat'-ı nazar mevlidimin târîhi
Mahlasımdan bilinirdi bi-hisâb-ı ebced (*)

x

Nerde görsem şüküfte bir gonçe
Aks-i reng-i tebessümün sanırım
Nerde duysam hezâr nâlesini
Sen sebebsin sanır da kıskanırım!

x

---

(1) -Bu tarih, ikinci baskıda "1286" biçiminde verilmiştir.

(*) -Târîh-i vilâdetim 1263 sene-i hicriyyesidir. Kıt'ada (elf) lafzından maksûd ise (bin) adedidir.

Nerde bir nev-şüküfte gül görsem
Sâhirâne tebessümün sanırım.
Nerde bülbül terânesi duysam
Âşıkâne tekellümün sanırım.

x

Görmez sahâbet etmeği Allâh bile revâ
Vicdâna karşı şahs-ı günehkâr u mücrimi
Vicdânıdır isâ'et-i fi'linde âdemin
Da'vâcısı, şühûdu, kavânîni, hâkimi.

x

Çoksa da ayb-ı cihân sen de değilsen bî-uyûb
Olmak istersen eğer şâyeste-i hüsn-i nazar,
Aff u iğmâz et kusûr-ı dîgerânı dâimâ
Nefsini affetmeden ammâ be-gâyet kıl hazer.

DİGER

Düşündükçe seni zevk-i hayâta doyamam zâlim
Düşündükçe seni ammâ temennî-âver mevtim
Seninçündür ki imkân-cûy-ı ömr-i câvidânîyim
Seninçündür ki bî- mahşer tahassür perver- mevtim (*)

MATÂLİ

Önce hallâk-ı cihândan korkmalı.
Sonra ondan korkınayandan korkmalı!

(*) - Birinci mısrâın (doyamam) lafzındaki imâle bi'l-ihtiyâr kabul olunmuştur.

Gönlüm ki aşk-ı yâr ile cûş u hurûş eder
Sahbâ değil o şevk ile zehr olsa nûş eder

x

Bu tal'at-ı pür-nûr ile sen bir meh-i tâbendesin,
Gönlümdür ammâ matla'ın dâ'im benim sen bendesin

TAHMÎS-İ GAZEL

Şu bir garîb gibi vakt-i ihtizârında,
Ki pâre pâre kefen-dûş-ı iftikârında;
Enîn-i hasret eder kabrinin kenârında;
"Nedir o nevha şu vîrânenin civârında
Dokundu hâtırıma hâl-i inkisârında! "

Ne zevk-i ülfet-i yârân ne şevk-i üns-i kitâb,
Şarâbdır bana imdâd eden şarâb şarâb!
Düşüp bürehne-ser âlûde-i gubâr u türâb;
"Degil garîb bulunsam müdâm mest-i harâb
Misâfirim vatanın bir harâbe-zârında".(1)

Ne derddir ki eder böyle zâr zâr beni?
Ne bahttır ki eder böyle bî-karâr beni?
Eden nedir bilemem böyle bî-medâr beni?
" Havâda yaprağa döndürdü rûzgâr beni,
Hazâna muntazırım ömrümün bahârında

Ziyâna çıktı bütün intifâ'-ı mülk-i vücûd.
Yeter bana yeter oldu sudâ'-ı mülk-i vücûd.
Vatan da olsa çekilmez nizâ'-ı mülk-i vücûd.

(1) - Bu dize ikinci baskıda yok.

"Ederse dil yeri vardır vedâ'-ı mülk-i vücûd,
Garîbe yer bulunurmuş adem diyârında.

Ricâ-yı bâde ile dest-bûs-ı hammârım.
Şarâbsız duramam neş'eden de bî-zârım!
Şu bezm-i köhnede bir sûdsuz günehkârım:
"Firâr-yâb olamam gerçi mest-i ser-şârım
Hased o rinde ki âsûdedir mezârında.

Revâ mı (Ekrem) unutmak o mihr-i gannâcı?
Revâ da olsa ne mümkin gönülden ihrâcı.
Hayâle bârikalar saldı şevk-i minhâcı:
"Gönül o nev-sefer-i nûr-i tal'atin (Nâcî)
Yanar kıyâmete dek nâr-ı intizârında.

27 Kânûn-ı Evvel 1297

TAHMÎS-İ GAZEL (1)

Kim ki mâliktir kanâ'at kenz-i lâ-yefnâsına,
Hükm vermez bir zamânda bîş ü kem gavgâsına;
Yek nazardır âlemin a'lâsına ednâsına.
"Rabt-ı kalb eyler o ehl-i hâl kim mevlâsına,
Eylemez minnet cihânın Hüsrev ü Dârâsına.

Hamdüli'llâh görmedik biz sâye-i mennânda,
Sıklet-i evzâ'ını ferdin dem-i ihsânda.
Hâstgârî herkese müşkilse de devrânda;
Bir belâ etmem tasavvur âlem-i imkânda
İhtiyâc arz eylemek gibi kişi a'dâsına

---

(1) Bu şiir ikinci baskıda yok.

Müntec-i şerdir izâfât-i beşer çok halde.
Câh çâhı feyz kabzı gösterir işkâlde.
Saklıdır âlâm baksan sîne-i âmâlde.
"Müstetirdir sırr-ı lafz-ı lâ-bekā ikbâldє
Feyz-i yekrûz-ı cihân değmez gam-ı ferdâsına.

Elh-i dil hem-bezmi-i rındân ile mesrûrdur,
Bî-dilân zühhâd ile âmîzişe mecbûrdur;
Cinse cinsin meyli efzûn gayreti mevfûrdur.
"İ'tibâr eylerse nâdâna felek ma'zûrdur,
Rahmi çoktur sâ'ilin ferzend-i nâ-bînâsına.

Olmadık âlemde dilsîr-i temâşa-yı emel,
Etmedi keşf-i tutuk rûy-ı dilârâ-yı emel;
Olmadı sûret-pezîr (Ekrem) heyûlâ-yı emel.
"(Sâlimen) vâbestedir hall-i muammâ-yı emel
Kadri âlî bir kerîmin lutf-ı müstesnâsına.

Fî 22 Eylül 1290

ŞARKI

Sonbaharın zevki hoştur.
Tut elinden yâri koştur.

Düşünme âlemi boştur.
Tut elinden yâri koştur.

Ağaçlar hep gazellendi
Yer yüzü pek güzellendi.

Dîvâne dil emellendi.
Yeryüzü pek güzellendi.

Sular çağıl çağıl akar,
Aşk âteşi beni yakar.

Dünyâ güzelmiş kim bakar?
Aşk âteşi beni yakar.

Deli gönlüm hiç uslanmaz,
Aşk u sevdâdan usanmaz;

Cefâya, mihnete kanmaz;
Aşk u sevdâdan usanmaz.

Uzak düştüm cânânımdan,
Sanki ayrıldım cânımdan;

Kalkıp gidince yanımdan;
Sanki ayrıldım cânımdan.

Oldum sana pek mübtelâ,
Âh bî-vefâ âh bî-vefâ!

Derdin müşkil terkin belâ,
Âh bî-vefâ âh bî-vefâ!

Kurtuluş yok bu sevdâdan.
Öldür de gönder dünyâdan

Kurtul sen de bu gavgādan
Öldür de gönder dünyâdan.

Ciğer pür-sûz-ı hasret dîde giryân,
Gönül bî-çâre vü me'yûs u nâlân;

Olaldan mübtelâ-yı derd-i hicrân;
Perîşânım perîşânım perîşân.

Garîbim, haste-hâlim, nâlekârım,
Siyeh-rûzum, perîşân rûzgârım;
Ta'alluk-beste-i gîsû-yı yârım;
Perîşânım perîşânım perîşân.

Mükedder-hâtırım, dil nâle-zendir.
Derûnum sanki bir beytü'l-hazendir.
Nedendir bilmedim hâlâ nedendir?
Perîşânım perîşanım perîşân.

Fî 7 Teşrîn-i Evvel 1296

Rahm eylemedin hâlime ey şûh-ı sitemger,
Ettin beni hicrân-ı müebbedle mübeşşer.
Lutfun gözetirken dil-i mahzûn u mükedder,
Ettin beni hicrân-ı mü'ebbedle mübeşşer.

Görmezse gözüm her ne zamân mâh- cemâlin,
Eğlencem idi kûşe-i hâtırda hayâlin;
Bir hoş avuturken dili ümmîd-i visâlin;
Ettin beni hicrân-ı mü'ebbedle mübeşşer.

Evvel seni gördüm gülerek sen bana baktın,
Aşkınla bütün sabrımı, sâmânımı yaktın;
Bir sözle nihâyet yine bî-çâre bıraktın;
Ettin beni hicrân-ı mü'ebbedle mübeşşer.

Sen dilber isen ben sana âşık mı değildim?
Aşkında senin sâbit u sâdık mı değildim?

Bilsem acabâ vaslına lâyık mı değildim?
Ettin beni hıcrân-ı mü'ebbedle mübeşşer.

Fî 22 Mayıs 1294

Dil-bestenim meshûrunum.
Üftâdenim mecbûrunum.
Bî-çârenim mehcûrunum.
Üftâdenim mecbûrunum.

Ey derd-i rûh! dil!
Hâlim demezdi (1) muttasıl:
"Bilsen ne rütbe, hem nasıl
Üftâdenim mecbûrunum."

Olmaz gamın hiçbir zaman,
Cândan uzak, dilden nihan.
Ez-cân u dil vallâhi inan,
Üftâdenim mecbûrunum.

Cevrin harâb etti teni,
Temkînin öldürdü beni;
Billâhi pek sevdim seni;
Üftâdenim mecbûrunum.

Şu yıkılmış gönlüm âbâd olmuyor,
Çâreler yok hâtırım şâd olmuyor.
Aşka düşmüş gamdan âzâd olmuyor,
Çâreler yok hâtırım şâd olmuyor.

(1) - İkinci baskıda "demez mi"

Etmesin tenvîr-i meclis mâhtâb,
Eylesin sâzendeler terk-i rebâb;
Verme sâkî nâfile sen de şarâb;
Çâreler yok hâtırım şâd olmuyor.

(Ekrem)-i zâra misâl-i andelîb,
Derd ile nâlende olmakmış nasîb.
Haste-i aşka ne kâr etsin tabîb?
Çâreler yok hâtırım şâd olmuyor.

Fî 19 Ağustos 1291

Kim der ki sana melek değilsin?
Bir mâye-i cân u rûh-ı dilsin
Benden bana câr-ı muttasılsın,
Bir mâye-i cân u rûh-ı dilsin.

Sustukça nümûne-i edebsin,
Sözde hele ser-te-ser tarabsın;
Her vechile şûh-ı müntahabsın;
Bir mâye-i cân u rûh-ı dilsin.

Sensiz bana tîredir bu eyyâm,
Sensiz beni cândan eyler âlâm;
Sensiz dil-i zâra yoktur ârâm;
Bir mâye-i cân u rûh-ı dilsin.

Cânım bana rahm eyle nigâh et.
Gel sînemi yar da cilve-gâh et.
Âmed-şode kalbi şâhrâh et,
Bir mâye-i cân u rûh-ı dilsin.

Bir âşık-ı sâdıkındır (Ekrem)
Hicrinle edip esîr-i mâtem,
Cevr eyleme kim garîbe her dem;
Bir mâye-i cân u rûh-ı dilsin

Fî 17 Haziran 1294

Cevr-i cânândan usanmazsın gönül,(1)
Sûziş-i hicrâna kanmazsın gönül;
Sen bana gerçi inanmazsın gönül;
Boştur ümmîdin aranmazsın gönül;
Yâre ölsen de yaranmazsın gönül!

Cânına minnet bilip her mihneti,
Çektiğin bî-hûdedir bu hasreti;
Hasretin nâ-kâmlıktır ğâyeti;
Boştur ümmîdin aranmazsın gönül;
Yâre ölsen de yaranmazsın gönül!

Olma gel sergeşte-i fikr-i visâl,
Nâfile etme temennî-i muhâl;
Rahm eder şâyed demekse bir hayâl;
Boştur ümmîdin aranmazsın gönül;
Yâre ölsen de yaranmazsın gönül!

11 Haziran 1292

---

(1) - İkinci baskıda bu şiirin başlığı "DİGER" dir

GAZEL

Hiddetle ârızında reng-i hicâb göster.
Mirrîh ile hem-âgūş bir mâhtâb göster.

La'l-i lebinden ey mâh (1) donmuş şarâb göster.
Tebhâleden de onda şekl-i hicâb göster.

Ben ağlasam da bakma sen hande-rîz-i nâz ol.
Gül-gonçe-i feminden lü'lû-yi nâb göster.

Gönlümde tâ-kıyâmet bin ukde zâhir olsun,
Her târ-ı perçeminde bir pîçtâb göster.

Arz et nasıl olurmuş dünyâda fitne nâ'im,
Çeşmân-ı cân-sitânın mahmûr-ı hâb göster.

Zevk-âşinâ-yı hüsnün birdir yanında lutfu,
İster güler yüz ister vaz'-ı itâb göster.

Lutf u mürüvvetinden yoksa eğer nasîbim,
Cevr ü gamında olsun zâlim nisâb göster.

Sâkînin öp ayağın lâ-ya'kıl ol da sonra,
Cemşîd-vârî kendin âlî-cenâb göster.

Şâyed masûn olursan ta'rîz-i nâ-becâdan,
(Ekrem) cihâna kendin mest-i harâb göster.

Fî 7 Teşrîn-i Sânî 1293

---

(1) - İkinci baskıda "meh"

GAZEL

Bu yerlerdir esîr-i aşk-ı cânân olduğum yerler.
Bu yerlerdir nigâh-ı rahma şâyân olduğum yerler.
Bu yerlerdir edip derd-i dil-i bîmârımı teşrih,
Lebinden tâlib-i dârû vü dermân olduğum yerler.
Bu yerlerdir tutup destim sıkınca bağteten bilmem
Ne türlü hissin îcâbıyla lerzân olduğum yerler.
Bu yerlerdir itâb u lutfa hep birden olup mazhar,
Olurken zâr u giryân şâd ü handân olduğum yerler.
Bu yerlerdir gezerken el ele fikr-i firâkıyle,
Gidip bir gûşede tenhâca giryân olduğum yerler.
Bu yerlerdir edip fikr ü hayâlim hasr cânâna,
Ta'alluktan müberrâ mahz-ı nisyân olduğum yerler.
Bu yerlerdir visâle gözlerinden hissedip meylin,
Tahassürle harîs-i bûs-ı dâmân olduğum yerler.
Bu yerlerdir tahammülsüzlüğümden ahdedip terkin,
O ahdimden yine der-ân peşîmân olduğum yerler.
Bu yerlerdir görüp bin nâz, bin şîveyle reftârın;
Misâl-i sâye etrâfında pûyân olduğum yerler.
Bu yerlerdir niyâz u nâzın emr-i ittifâkından
Şu sevdâda olan i'câza hayrân olduğum yerler.
Bu yerlerdir hazânda gül gül-âmîzî-i hüsnünden
Gınâ-âverde-i seyr-i gülistân olduğum yerler.
Bu yerlerdir hücûm-ı şiddet-i efkâr-ı hasretle,
Misâl-i Kays-ı âvâre girîzân olduğum yerler.
Bu yerlerdir tutup hep servlerle cûları şâhid
Anınla ukde-bend-i habl-i peymân olduğum yerler.
Bu yerlerdir nihâyet elvedâ'-ı yâr ile Ekrem
Yetîmâne garîb ü zâr ü nâlân olduğum yerler.
Mukaddes yersiniz billâh hazîndir hâliniz ammâ,
Ey istihbâr-ı firkatle perîşân olduğum yerler!

Nasîb olsa ne var bir gûşenizde cismimin hâki
Hayâtımda size yârimle mihmân olduğum yerler!

Fî 21 Teşrîn-i Evvel sene 1293

GAZEL

Anılsın yâr ile bir yerde mey nûş ettiğim demler.
Hem anı hem beni sermest-i bî-hûş ettiğim demler.
Ne gündü pâyına hasretle rû-mâl olduğum günler!
Ne demdi cism-i nâzânın der-âgūş ettiğim demler!
Ne demdi istimâ'ı güft ü gû-yı nâz için olsun,
Dil-i nâlendeyi bir lahza hâmûş ettiğim demler!
Nasıl çıldırmadım hayretteyim hâlâ sevincimden,
Lisânından "seni sevdim" sözün gûş ettiğim demler!
Ne şebdi dağıtıp rûhsârına zülfün hicâbından
Bulutla rûy-ı mehtâbı siyeh-pûş ettiğim demler!
Olunsun mu ferâmûş ağzını öptükçe neş'emden
Hayât ü kâ'inâtı hep ferâmûş ettiğim demler?
Ne hoş demlerdi yâ Râb söyletip hânende-i bezmi
Dil-i dîvâneyi bî-câm sarhoş ettiğim demler!
Çıkar mı hâtırından Ekrem esnâ-yı firâkında,
Dü çeşmim girye-i hasretle pür-cûş ettiğim demler?

Fî 23 Receb sene 1291

(X)

Deniyyü't-tab' olanlar kesb-i servetle gınâ bulmaz.(1)
Esâfil pâye ihrâz eylemekle i'tilâ bulmaz.

---

(1) - Bu şiir ikinci baskıda yok

Muvakkattir su'ûdu mesned-i ikbâle nâ-ehlın.
Ecâhil bulsa da gâhîce izzet dâ'imâ bulmaz.

Tahammî şüphesiz teskîn-i dâ-i hırsa bâdîdir:
Eden perhîzi âdet mi'desinde iştihâ bulmaz.

Hulûsa mazhariyyet halk için hep bi't-tekābüldür
Vefâsızlar tabi'î kimsede sıdk u vefâ bulmaz.

Hazer dâ'im hazer! Erbâb-ı kizbin ihtilâtından
O sârî illete dûçâr olan artık rehâ bulmaz.

Yılan efsânesidir zülf-i yârin mâra teşbîhi
Miyân-ı şâirân-ı Rûm'da hiç intihâ bulmaz!

Safâ bulmak ne mümkün haste diller câm-ı sahbâdan?
Bozuk âyîneler saykal da ursan incilâ bulmaz.

Cihân bir şu'le-zâra dönse itfâ etme kābildir,
Hased bir âteş-i cân-sûzdur kim intifâ bulmaz.

Ne hikmettir kimi kânı değil esvâb-ı zerdûza,
Kimi uryân vücûdun setr için köhne abâ bulmaz!

Gınâ-yı kalbe ol tâlib ki (Ekrem) aslı servettir,
Kanâ'at kenzidir güyâ ki eksilmez fenâ bulmaz.

Fî 26 Temmuz sene 1295

Gözetirken bile bin hasret ile rehgüzerin,
Etmiyor hayf bu mehcûra ta'alluk nazarın!

Mümkün olmazdı sana kāl ü kalemle ta'rîf,
Râzdân-ı dil-i zâr olmasa ger gamzelerin!

Görmedik aşk gibi mühlik ü muhyîsini hîç
Eyledik tecrübe envâ'ını derd ü kederin.

Başka bir tesliyete kalmaz idi dil muhtâc,
Olsa derdinle nasıl ağladığımdan haberin.

Devr-i hicrinde senin (Ekrem'e) sor bilmez isen
Hüznünü, neş'esini; zevkini şâm u seherin.

Serhoşum efzûn o çeşm-i neş'e - yâbından senin.
Ben harâb oldum yeter nûş-ı şarâbından senin.

Ruhların bir âftâb olmuş cebînin mâhtâb,
Yandı gönlüm âftâb u mâhtâbından senin!

Mâh-ı ebr-ârâya bilseydin ne haclet elverir,
Zülf ile mestûri-i reng-i hicâbından senin!

İltifâtındır bana cân-bahş olan ammâ gönül,
Başka bir lezzet alır vaz'-ı itâbından senin.

Dâd-hâhân-ı firâkı cünbüş-i ebrû ile,
Gözlerin etmez mi müstağnî cevâbından senin?

Eyleyip tıfl-ı dili hem-câme-hâbın zühre-vâr,
Sütre kılsaydın o zülf-i müşk-nâbından senin.

Gâhîce meyl etse de bi'l-farz gayra (Ekrem'in)
Tâ-kıyâmet fâriğ olmaz intihâbından senin!

Fî 8 Kânûn-ı Sânî sene 1295

Hüküm-bînâna bir dîvân-ı ibrettir mezâristân!
Büyük bir mekteb-i irfân u hikmettir mezâristân!

Eder pür-sem cânı güftügû-yı hâdimü'l-lezzât,
Ne müdhiş mahzen-i samt u sükûnettir mezâristân!

Olur lebrîz fikr ü zikr-i Hak'la hâtır-ı züvvâr,
Alâyıktan müberrâdâr-ı vahdettir mezâristân!

Yıkılmış dümdüz olmuş lahdler, fersûde taşlarla;
Fenâ-yı mahza mîzân-ı hakîkattır mezâristân

Ferâğ-ı hâtırı boştur taharrî başka yerlerde
Gidersen işte bak cây-ı selâmettir mezâristân!

Gidip bizden birin terk etmedikçe bilmeyiz gâhî,
Nasıl hengâme-i rûz-ı kıyâmettir mezâristân!

Tarîk-i zindegânî çoksa da fânîlere (Ekrem)
Yolunda herkesin hadd ü nihâyettir mezâristân.

İncitme kalb-i zârım kec cevr-i nâ-revâdan.
Ey şâh-ı âlem-i hüsn! Korkmaz mısın Hüdâdan.

Dûşîne meclisinde tâ-subh ağladım ben
Sen nâz ile uyurdun gâfil bu mâcerâdan.

Hasret-keşânıdır hep bir kemterîn nigâhın,
Dolmuş güzergehinde her gûşe mübtelâdan.

Görmez misin a zâhid im'ân ile bakınca,
Keyfiyyet-i hayâtı câm-ı cihân-nümâdan.

Dâmenkeş-i vefâdır mâdâm senden ol şûh
(Ekrem) hemân elin çek sen de o bî-vefâdan.

Fî 4 Mart sene 1293

Tahayyül eylemesi gönlümün visâli yine,
Tasavvur eylemeğe benzedi muhâli yine.

Ne rütbe etse sitem kendisi değil hâlî,
Nevâziş eylemeden gönlümü hayâli yine.

Bozulsa çerh-i felek sönse şem'-i mihr ü mehi
Muhâldir dilime mihrinin zevâli yine!

Değilse merhametinden nezâketindendir:
Büyük mürüvvet olur hâlimi su'âli yine.

Cihânı kırdı olup gurre mest-i hûn-ı ciger,
Aşırdı gamzelerin hadd-i i'tidâli yine.

Belâ budur ki huzûrunda öyle cellâdın
Tazallüm eylemenin kalmaz ihtimâli yine.

Egerçi hayli perîşânsa da sözün (Ekrem)
Verir safâ-yı derûn fikret-i me'âli yine!

Nâzın çeker mi dil sana üftâde olmasa?
Her bir cefânı çekmeğe âmâde olmasa?

Zencîr-i zülf-i yâre eder miydi iltifât,
Cümle kuyûddan gönül âzâde olmasa?

Etmezdi gamze hod-be-hod âgāz fitneyɛ,
Çeşmi eğer bu hâle rızâ-dâde olmasa.

Olmaz mı sevdiğim o kadar nâza düşmesen,
Ancak mu'âmelen de yine sâde olmasa?

(Ekrem) hücûm-ı âteş-i hicrân-ı yârdan,
Hâlim tebâh olurdu eğer bâde olmasa.

Fî 12 Nisan sene 1294

Yaksan beni hevâya uçursan remâdımı,
Terk eylemem mürüvvetine i'timâdımı.

Yek renk kıldı neş'e dünyâyı mihnetin
Fark etmez eyledi şebimi bâmdâdımı.

Belki acırdın onda görüp nakş-ı mihrini (1)
Tîğ-ı gamınla pâreleseydin fu'âdımı.

Gâyetle cân-güdâz oluyor âteş-i gamın,
Terk eyledikçe ağlamağa i'tiyâdımı.

Evvel senin tasavvurun eylerdi sonramı,
Tenşît mümkün olsa dil-i gam-nihâdımı.

İhkâm eder kemâl-i hulûs-ı taviyyetim,
Her kârda Hüdâya olan istinâdımı.

Dil bir metâ'-ı sıdk u vefâdır zamânede,
Sanma kusûru ben de görüp de kesâdımı.

(Ekrem) cihân yıkılsa da etmez halel-pezîr
Etvâr u meşrebimce olan ıttırâdımı!

Fî 3 Teşrîn-i sânî 1293

---

(1) - İkinci baskıda "hüsnünü"

Nerde o dem ki bende heves râyegân idi;
Sad âftâb-ı hüsne gönül âsmân idi?

Nerde o dem ki bülbül-i şûha çemende dil,
Bir nağme-i hazîn ile hem-dâsitân idi?

Nerde o dem ki neşe dilenmezdi bâdeden,
Bî-câm kendi kendine dil sergerân idi?

Nerde o dem ki böyle mükedder değildi dil,
Gerçi belâ-yı aşkla hâli (1) yamân idi?

Nerde o dem ki yâr ile nâz ü niyâzda,
Bin mübhemâta gözlerimiz tercümân idi?

Nerde o dem ki şevk ile hem-seyr-i yâr isem,
Her semt bir latîf ü müferrah mekân idi?

Nerde o dem ki hüzn ile tenhâ-neverd isem,
Bâğ-ı İrem'de olsa melâlet-resân idi?

Nerde o dem ki hâsılı vardı bir âfetim,
Kim dil-nevâz u işveger ü nüktedân idi?

Nerde o dem ki (Ekrem) için her dakîkası,
Bin ömr-i câvidânı değer bir zamân idi?

Fî 5 Teşrîn-i Sâni sene 1293

Nihâyet

---

(1) - İkinci baskıda"hâlim"

İFÂDE-İ MAHSÛSA (1)

(Zemzeme)nin kesilmesini temennî yolunda nağme-perdâz-ı zarâfet olan bazı ashâb-ı irfânın bilhassa aflarını temennî ile berâber âsâr-ı hakîrânemi lâyık olduğundan pek çok ziyâde bir rağbetle telakkî buyuran erbâb-ı mütâlaaya teşekkürler ederek şu ikinci kısmı dahi neşrediyorum.

Bunda görülecek ekser manzûmât -ki tarihçe birincisindekilere teahhur ediyor- ehemmiyetçe onlara takaddüm edemese gerektir.

İtikādımca mevsim-i nâmıyenin dere kenarlarında, dağ eteklerinde yetiştirdiği o renksiz renksiz hakîr çiçekler kışın birçok ihtimamlar, tekellüflerle soba içinde husûle gelen mutenâ şükûfelerden daha sevimli, daha rûhludur!

Hâkikat-ı hâlde meselâ:

Yar her sûdan hüveydâdır şeb-i mehtâbda
Cân u dil mest-i temâşâdır şeb-i mehtâbda

matla'ıyla başlayan ve (Nağme-i Seher)de münderic bulunan bir gazelimi -ki on sekizinci sâl-i hayâtımda söylemiştim- kendimce rûh-istînâslıkta bu güne kadar söylediğim eş'ârımın pek çoğuna müreccah bulurum.

Yine demek lâzım ise: Eş'âr-ı hakîrânem bu cüz' ile de tamam olmuyor. Fransızcadan mütercem ve mevcut olan birkaç parça manzûmem (Terâcim-i Müntehabât) nâmıyla çıkacak eserde görülür.

---

1) Burada verdiğimiz metin şu baskıya aittir: Matbaa-i Ebuzziyâ, İstanbul, 1300 (1884).

(Zemzeme)nin tevâlîsi veyâ inkıtâ'ı öyle temenniyât-ı husûsiyyeye değil kadere merbut bir şeydir! Şu kadar var ki böyle bir temennî şu mecmûa-i nâçîze başka bir nâm aramak hâtırasına ve o yolda bir küçük zahmete bile mahal bırakmadığıçün ashâbına teşekkür etmekliğim lâzım gelir. Vallâhu'l-Muvaffık.

İstanbul 2 Mart 1300

Recâî-zâde Mahmut Ekrem

TEVHÎD

Bir harfini manzûme-i bî-gāye-i sun'un
Fehm eylemeden ben dahi şâir miyim Allâh?

Abdiyyetimi vâsıtadır arza bu yoksa
Tevhîdine lâyık söze kādir miyim Allâh?

Meded el-meded ey cihân-âferîn!
Dile nûr-ı ilhâmın eyle karîn.

Yine feyz-i tevhîdın ister kalem,
K'odur her sadedde muzaffer-i ilm.

Bulur şân o serdâr-ı sâhib-zafer
Kalıp bahs-i vahdette âciz nefer!

Ne vahdet mürîd-i vücûd u adem!
Ne vahdet muhît-i hudûs u kıdem!

Veleh-bahş-ı akl u zekâ vü dehâ!
Ne mebde' var onda ne de müntehâ.

Yürürken içinde ne demdir zamân
Durur olduğu yerde gûyâ hemân!

Kazâsında yoktur medâ mâ-medâ
Çeker hâle mâzîyi bi'l-iktizâ.

Edip dehri tûfân ile nâ-bedîd
Tevârîhe mebde' verir ez-cedîd.

Ukūle tasavvurda yokken hudûd
Bürür çeşm-i fikri bu mebhaste dûd.

216
Ulûm u fürû' u usûl onda hep
Fünûn u şu'ûn u füsûl onda hep.

İlâhî, ilâhî ne ummândır o!
Ne külliyyet ü cell-i sâmândır o!

Girip birliğe kudret-i vahdetin
Nizâm üzre icrâ eder âdetin.

İlâhî nedir bu nizâm-ı cihân?
Bu mu'ciz vifâk-ı kihân u mihân?

Ki bî-add avâlim sagîr ü kebîr
Değiller iken birbirinden habîr,

Döner sâha-i kudretinde müdâm
Bilâ-inhirâf u bilâ-insıdâm!

Düşüp hepsine lem'a-i rahmetin
Kimin renk renk eylemiş hikmetin.

Olur müntakil ba'zısı nâgehân
Eder kendini sanki gözden nihân.

Değil kimse müstedrik ol hâleti
Sen a'lemsin ancak nedir illeti.

Nedir leylin ol zîb ü ârâyişi?
Tulû'u gurûbun o pîrâyişi?

Edermiş aya bahş-ı nûr âftâb,
Onun kendisi nerden ahz etti tâb?

Ne cevherdir aslen o nûr u ziyâ
Bunu fen dahi bilmiyor hâliyâ.

Senindir fakat nûrlar hep senin
Şu'â'ât-ı necm-i müzehheb senin.

Daha kim bilir nice bin kehkeşân
Olur cevv-i bu'da avâlim-feşân!

O binlerce âlemde insân mı bir
Bu âsâr-ı ulviyyeden mu'teber?

Bu bir sır ki kalmış mü'ebbed hafî
Bilir miydi bilmem bu sırrı safiyy.

Sayıldıkça bir zerre hâk-i siyâh
Ne nâm almalı ondaki bir giyâh!

Bu da başka râz-ı nihândır bize
Ki bir zerrede bir cihândır bize!

Velev rehber ü yâver olsun nukūl
Bu esrâr-ı gayba yetişmez ukūl.

Henûz etmeden derk-i sırr-ı beden,
Daha kendi mâhiyyetin bilmeden;

Bu insân-ı pür-vehm-i miskîn-edâ
Nasıl bilsin esrârını ey Hüdâ?

Rahîm olmasan sen bize her zamân
Olur hâlimiz cehlimizden yamân!

Fî 2 Mart 1300

NAĞME

Ey nağme nidâ-yı Hak mısın sen?
Te'sîrde rûha şiddetin var!
İ'câz-nümâ-yı Hak mısın sen?
Taklîb-i hayâta kudretin var:
Bîdâr seninle cân-ı hufte
Bir sırr-ı garîbsin nühüfte!
*
Arşa olunur seninle i'lâ
Gülbang-i tazarru' u ibâdın.
Şevkin galeyân ederdi peydâ
Hûnunda ketâ'ib-i cihâdın.
Kudsiyyeti gösteren bu şeyler
Ulviyyetine delâlet eyler.
*
Dâvud idi mazhar-ı kemâlin
Ondan bize yâdigârsın sen.
Âdemle de oldu hasbihâlin
İnsâna pek eski yârsın sen.
Ta'kîb-i zamân eder dursun
Hâlâ yine tâze ter dursun!
*
Düştükçe Hicâza doğru râhın
Hâl ehline kıble-gâh olursun.
Oldukça Hüseyni cilvegâhın
Meş'al-keş-i âh u vâh olursun.
Uşşâka safâlı yâr-ı cânsın
Esrâr-ı Hüdâya tercümânsın!
*
Doldukça seninle gûş-ı hûşum
Rûhum süzülür gider semâya.
Savtın gibi fikr-i pür-hurûşum
Ol feyz ile başlar i'tilâya.

Pür-aşk u garâm olup derûnum
Giryân-ı neşât olur uyûnum.
*
Cânânımı arz ederdin elbet
Bir sûret alıp tecessüm etsen.
Takrîrin olurdu hep muhabbet
Tahrîk-i leb-i tekellüm etsen.
Vardır da görünmüyor vücûdun!
Sûzdur da bilinmiyor sürûdun!
*
Ettikçe sen ittifâk meyle
Ervâha olursunuz iki per.
Tanbûr u kemân u ûd u neyle
Te'sîriniz olsa da füzûn-ter,
Sensin yine rehberi rebâbın
Hemşîre-i mihteri şarâbın!
*
Cem'dir getiren şarâbı dehre
Sen âleme tuhfe-i Hüdâ'sın.
Benzer o -zamân olur ki-zehre
Ervâha müdâm sen gıdâsın.
Nisbet kılınır mı mey sana hîç?
Sensiz o eder mi rûhu tehyîc?
*
Dânende-i hâl olan bir üstâd
Eylerse ger ittibâ-ı vicdân,
Her hâli-gerek hazîn gerek şâd-
İzhâra delâletin nümâyân:
Dinmez ki nevâsı andelîbin
Tasvîr-i muhabbeti garîbin?
*
Gerçek o ne lahn-ı dil-rübâdır
Kim zâhir eder gülû-yı mürgān?
Deryâdaki ses de bir nevâdır

Eşcârda cûda da var elhân?
Her şey ki var onda lutf-âvâz
Olmakta bütün seninle dem-sâz.
*
Dağlarda kaval çalar da çobân
Gāyet bana dil-nişîn gelirsin.
Çöllerde mevâl okursa urbân
Bilmem ne kadar hazîn gelirsin.
Ey mâ'il-i neş'e-i bedâvet
Tab'ında senin ne bu halâvet!
*
Enfüsler içinde ey bedî'a!
Mevzûn u latîf ü bî-bedelsin.
İndimde muvâfıku't-tabî'a
Her şi'r-i belîğden güzelsin.
Fânî sıfatındasın mü'ebbed,
Derd ehline rûhsun mücerred!

Fî 13 Kânûn-ı Sânî 1299

HÛLYÂDÂ BİR TEMÂŞÂ

Gördüm felekte bir şeb bir dil-nişîn temâşâ
Kim müstemir gönülde tesîr-i şevki hâlâ.

Bir şeb ki benzemişti aks-i fer-i kamerle
Pûşîde-i sefîde yekpâre sath-ı deryâ.

Ol bahr-i pür-safâda zevrak-keş-i tenezzüh
Olmak tahassürâtı tab'ımda oldu peydâ.

Yalnızca bahre çıktım üç müydü beş mi sâ'at
Ol âlem-i safâyı şaştım görünce tenhâ.

Zevrakçemi bıraktım kendi hevâsı üzre
Etti sular emelce tahsîs-i semt ü mecrâ.

Manzûr idi açıktan başka letâfet üzre
Deryâ-yı nûr-perver mehtâb-ı leyle pîrâ.

Sâhildeki emâkin olmakla bahre âkis
Bir resm ederdi teşkîl gâyet bülend ü pehnâ.

Ârîydi ebr-i gamdan rûy-ı semâ-yı enver
Bir nev-arûs-ı hüsnün vech-i münîri âsâ.

Ol vech-i bâ-safâda dürdâne-i sirişke
Benzerdi âsmânda bazan nücûm-ı zehrâ.

Müşgîn-şemîm-i hûru teşmîm ederdi câna
Firdevsten gelirdi sanki nesîm-i bûyâ.

Leb- teşne-gân-ı aşkı reyyân-ı hüzn ederdi
Bir çeşme-sâr-ı sevdâ olmuştu bedr gûyâ!

Her hangı sûya baksan eylerdi Hak tecellî
Bir hayret ü sükûna dalmıştı cümle eşyâ.

Ol mertebe yağardı envâr âsmândan
İzhâr-ı acz ederdi çekmekte sanki gabrâ.

Meşhûd idi ser-â-ser hâlinde vasf-ı cennet
Nev-kisve-i şebâba girmişti pîr-i dünyâ.

Lâyıktı reşk edeydi bâlâya arz-ı süflâ
Şâyân idi bakaydı hasretle zîre bâlâ.

Böyle akıp giderken nazra-künân-ı etrâf,
Bâd-ı vezâna peyrev, âb-ı revâna hem-pâ;

Karşımda zâhir oldu bir kâh nezd-i yemmde
Bir revzeninde kâhın bir çehre-i dilârâ.

Hülyâ nasıl tasavvur eylerse öyle ulvî
San'at ne türlü tasvîr eylerse öyle zîbâ.

Eşkâl-i hüsn-i pâki mer'îydi pek musarrah
Yoktu miyânemizde çokluk mesâfe zîrâ.

Mahzûndu ol kadar kim vaz-ı sükûn-nümâsı
Bir heykel-i tahassür dense olurdu ahrâ.

Mehtâb karşısında gûyâ ki mâh-ı Ken'ân
Kendi nişîmeninde gûyâ ki bir Züleyhâ.

Vechinde aks-i mehtâb titrer de gösterirdi
Nûrun ziyâya karşı aczin sarîh ü ra'nâ.

Gālibdi tâb-ı vechi Allah bilir ki mâha
Bir şems idi o lâkin bir şems-i mağrib-ârâ.

Devr-i ruhunda zerrîn gîsû-yı tâb-dârı
Âgūş-ı mihre düşmüş bir mâlı ederdi îmâ.

Bir levh-i zî-hayâta mânend idi o manzar
Kim mutlakā olurdu baktıkça hayret-efzâ.

Derdim ki avdet etmiş zâhir dem-i esâtîr
Etmiş bu yerde ârâm nâhîd-i işve-pîrâ.

Yâhud kı nakl olunmuş Firdevsten cihâna
Bir kasr ile içinde bir hûr-ı nûr-sîmâ.

Ettım nasıl cesâret hayretteyim bu gün de
Ref-i yed-i selâma ol mâha bî-muhâbâ!

Arz ettiğim selâmı reddetti nâzikâne
Cür'et bulup tezâyüd mahv oldu bende pervâ.

Çektim kenâr-ı kasra zevrakçemi aceb ki
Göstermedi tevahhuş bu halden de aslâ!

Âgāz ile hitâba ettim şu yoldu tebyîn
Hakkında hiss ü fikrim her neyse âşikârâ:

Ey vaz-ı cân-rübâsı esnâma hasret-âver
Ey hüsn-i dil-fürûzu mehtâba gıbta-fermâ!

Ben mâhtır sanırdım mihr-i cemâlinizmiş
Vakti eden de tenvîr, leyli kılan da ihyâ!

Bâ'is nedir hübüta bu hâk-ı gam-medâra
Cây-ı mesîrinizken sahn-ı semâ-yı a'lâ?

Evsâf-ı hâlinizde olmak neden nümâyân
Vaz'-ı hazîn-i Şîrîn- hüzn-i latîf-i Leylâ?

Bir derdiniz mi vardır nâ-kābil-i tesellî?
Kalb-i latîfinizde sevdâ mı beslenir ya?

Nûr-ı vücûdunuzla handân iken şu yerler
Siz böyle hüzn içinde olmak revâ mı âyâ?

Etti cevâb yollu bir kaç kelâma rağbet
Kim lafzı hep mu'akkad, ma'nâsı hep mu'ammâ.

Zâhir lısân-ı tayra mensûb idi o elfâz
Ezhâr-ı mantıkınca mekşûf olurdu ma'nâ.

Ammâ ne türlü elfâz? Pür-nağme-i tarab-zâ!
Ammâ ne yolda ma'nâ? Pür-nefh-i rûh-bahşâ!

Gâhî gelirdi sem'a bir nağme fevkımizden
Âheng-i dil-pezirî eylerdi rûhum i'lâ.

Olsan benim yerimde neylerdin ey mutâli'
Bir kerre kıl te'emmül, bir kerre eyle hülyâ:

Fevkinde nağme-i çeng, altında lücce-i nûr;
Bir yanda vech-i tâbân; bir yanda mâh-ı garrâ!

Vermez o zevk ü şevkı uşşâka bezm-i vuslat,
Vermez o hazz u keyfi rindâna câm-ı sahbâ.

Etrâf gark-ı envâr, envâr gark-ı elvân;
Eşbâh bî-kesâfet; ervâh pür-tecellâ.

Ecrâm nûr-ı cevvâl, âsâr rûh-ı sâri;
Çekmişti sanki arşa ekvânı Hak te'âlâ!

Bir sâ'at oldu ancak mümted o zevk u neş'e
Lâzım göründü terki ol mevkı'in dirîğâ!

Mümted olaydı öyle âh ol şeb-i münevver
Hiç dönmeyeydi âlem, hiç gelmeyeydi ferdâ! (*)

Vâki' gibi görünmek bu hâl gerçi, lâkin
Mümkün müdür görülmek bîdâr iken de rü'yâ?

Lâzım gelir suâli ol hâlde nedir bu?
İşte budur cevâbım: Hülyâda bir temâşâ!

Fî 18 Şubat 1299

ACEB KİMDİ?

Aceb kimdi o mihr-i nâz-perver
O baygın gözlü, nâzik yüzlü dilber?

Ki oldum nâ-gehân yolda mukābil
Hırâm-ı nâzına cân oldu mâ'il.

Gören aşk-ı mücessem farz ederdi
O rütbe hâli sevdâ arz ederdi.

Bana baktıkta oldu nîm-handân
Bu hâlet şevkımi etti fürûzân.

Nikāb-ârâ idi bedr-i cemâli
Buhâr altında mehtâbın misâli.

(*) - Mısrâ'ı meselâ: (Sâbit kalaydı âlem hiç olmayaydı ferdâ) yolunda söyleyeydim hiçlerin birincisi bütün bütün hiç olur diğeri de bazı müşkil-pesendlerin arzu edecekleri vechile memdûd okunabilirdi. Amma fikr-i hakîrânemce ifâdenin hâl-i hâzırındaki kuvvet dahi intifâ ederdi. Âsâr-ı edebiyyede meşhûd olacak bazı nekâyis-i lafziyyeyi bu türlü fevâid-i maneviyye nokta-i nazarından muhâkeme etmek lüzûmunu itirâf buyurmayan erbâb-ı tenkîdin itirâzâtı ise nazar-ı hakîrânemde -İstenildiği kadar memdûd okunmak üzere hiçtir!...

Gözüm vechindeki hüznü seçerdi
Nigâh-ı tîzi bürka'dan geçerdi

Çalıştım bir zamân teşhîse ammâ
Müyesser olmadı hall-i mu'ammâ.

Sokuldukça ben eylerdi tecânüb
Çekilsem etmek isterdi takarrüb.

Binip gerdûneye nâ-gâh gitti
Daha cân bulmadan ümmîd bitti!

Nazardan kendi git git oldu gā'ib
Hayâli gönlüme kaldı musâhib.

Eder hâlâ lısânımda tekerrür
Şu söz kim eyler îcâb-ı tefekkür:

Aceb kimdi o mihr-i nâz- perver
O baygın gözlü nâzik yüzlü dilber?

Fî 19 Teşrîn-i Sânî 1291

PEK SEVERİM (*)

Sû-be-sû manzaram bedâyi'dir,
Pür-tecellî-i nûr-ı sâni'dir;
Kırda geşt ü güzârı pek severim.
Ömr-i bî-neşve ömr-i zâyi'dir,

(*) - Eblağ-ı şu'arâ fahrü'l-üdebâ Abdülhak Hâmid Bey Efendiye bir nazîredir. Şâir-i müşârün-ileyhin bu eser-i hakîrânèye meşk-i taklîd olan manzûme-i latîfe-i beliğânesi "Bir Şâirin Hezeyânı" unvânıyla geçen sene "Tercümân-ı Hakîkat" gazetesinde neşr olunmuştu.

Neşve-ı ömrüm onda vâki'dir;
Leb-i cûda karârı pek severim.
*
Gösterir kibriyâyı cümle nebât!
Cûylar kudrete tutar mir'at!
Hep ilâhî gelir bana nagamât!
O zamân anlarım nedir bu hayât!
Seyr-i bâğ-ı bahârı pek severim.
*
Neşr eder her çemen şemîm-i safâ,
Her çiçekten çıkar şemîm-i hayâ;
Yayılır her yana şemîm-i vefâ:
Duyarım hâkten şemîm-i semâ!
Ebr-i rahmet-nisârı pek severim.
*
Ne güzel manzara, ne hoş elhân!
Ona dil-besteyim, buna hayrân.
Lafz-ı pür-hande, ma'ni-i giryân;
Varsa bunlar demek bedî` ü beyân;
Hem gülü-hem hezârı pek severim
*
Ne hazîndir denizde cûş u hurûş!
Beni eyler o zemzeme bî-hûş.
Cân tahayyür-pezîr ü leb hâmûş,
Dururum seyrine onun medhûş;
Mevc-i sâhil-güzârı pek severim.
*
Kısve-i mâteme giren bir kız
Ona nisbetle belki de şanssız.
Âsmân kubbe ahterân yaldız;
Gösterir bin cihânı bir yıldız
Şeb-i zulmet- disârı pek severim.
*

Rûhuma sengler verir sıklet,
Çekemez bâr-ı dûşu mahviyyet:
Yeter üstündeki çemen zînet;
Hey'etinden gönül bulur rikkat;
Hâk-ber-ser mezârı pek severim.
*
Yaşatan gönlümü muhabbettir,
Hüzn-i sevdâ safâ-yı işrettir;
Aşka girye başka lezzettir.
Ki sebeb giryeme bir âfettir.
Ağlarım âh u zârı pek severim.

Fî 8 Kânûn-ı Sânî 1298

MAĞRÛKA
(Gece yarısı)

Herkes uyumuş göründü fırsat,
Devrân veriyor demek ki ruhsat.

Hep uykuda halk bir sadâ yok,
Elbette ki başka cân fedâ yok.

Bî-derd olan uykuda gerektir
Uykuyla hayât müşterektir.

Mûcib ne ki olmayıp da nâ'im
Olsun bu zamânda kimse kā'im?

Aylarca bu maksada çalıştım
Âsûde görünmeğe alıştım,

Gönlümde bükâ yüzümde hande
Bir kerre şaşırmadım sühande;

Geçmezdi gülûyu âh-ı cângâh
Tâ olmaya kimse hâle âgâh;

Kirpikte dururdu eşk-i dîdem
Mahfî idi ducret-i şedîdem;

Esrâr-ı kazâ nühüfte kaldı
Güftâr-ı kazâ ne-güfte kaldı;

Her gün bu demı te'emmül ettim
Tazyîk-i dile tahammül ettim;

Bir kimse yüzümden almadı renk
Ma'zûr ola eyledimse nîreng:

Artık nereden olup haberdâr
Nısf-ı şebe dek kalıp da bîdâr;

Bir kimse benı tecessüs etsin
Ya zemzememi tahassüs etsin?

(Etrâfa nazar-künân)

Sâ'at yedi mi sekiz mi âyâ?
Muzlim gece ol kadar ki gûyâ,

Vâki' olacak gibi bu sâ'at
Bir gizli cinâyet ü şenâ'at!

Müdhiş bu mehâbet-i şebâne!
Muvahhiş bu garâbet-i şebâne!

Etrâfımı zıll-ı merg tâ'if
Emvâc-ı kazâ mahûf u hâ'if!

Yâ Rab neden oldu böyle hâmûş,
Ettin mi avâlimi ferâmûş?

Olmuş gibi ins ü cin perîde,
Yokmuş gibi cân-ı âferîde;

İnmiş gibi rûy-ı arza lâhût;
Zî-rûh ü cemâd cümle mebhût!

Yâ Rab bu yine inâyetindir,
Maksûdum için himâyetindir;

Zîrâ bu zamân kayık da geçmez,
Zîrâ bu zamân nazar da seçmez.

(Ba'de't-te'emmül)

Bilmem neden eylemek tereddüd?
Her lahza tereddüdüm teceddüd?

Bir öyle musîbete mukābil
Artık yaşamak olur mu kābil?

Yok fâide olmasında bunda
Bendeyse de kendi gönlü onda.

(Heyecân ile)

Eyvâh ki kıblegâh-ı nâmûs
Oldu alenî kemîn-i câmûs! (*)

(*) - *Kastamonulu rakîbesine telmîh.*

Yok yok bu musîbetin ilâcı
Durmazsa şu kalbin ihtilâcı.

Tekrâr-ı mükerrere ne hâcet?
Takrîr-i mukarrara ne hâcet?

Oldum bu merâma çünki âzim
Fırsat demin iğtinâm lâzım.

(Başından bir iğne alarak)

Terk eyleyeyim şu yâdigârı
Şâyet ki ede halâskârı

Gerçi bunu bekleyiş hacerden
Ma'dûd görünmedir şecerden,

Yok garkım içinde nef'i çendân
Mukzî ola ârzû-yı vicdân.

(Hitâb)

Yat yat yatağında şimdi bî-hûş
Ammâ uyanınca olma medhûş!

Bendendi ya sıhhatinde illet,
Bendendi ya rif'atinde zillet;

Mevtimle olur o derd zâ'il
Fevtimle geçer o nahs-ı hâ'il.

Yarın sana bir siyâh gündür
Lâkin yine akşamı düğündür:

Her şâm tulû'-ı mihr-i hâver (*)
Eyler dil ü dîdeni münevver!

Vicdân araya girerse şâyet
Olmazsın onunla pek mukayyed,

Dersin: Bu da şîve-i kadermiş
Bî-çârenin ömrü ol kadarmış! (**)

(Denize mukābil pencere önünde)

Ey kalp neden gelir bu güm güm?
Merdâne sebâtın oldu mu güm?

Dur! Çarpınacak zamân değil bu.
Bir mes'ele-i gümân değil bu;

Yok mâni'a gayrı müsterîh ol;
Geldi dem-i terk-i cân ferîh ol.

Ettikçe beni sen öyle lerzân
Olmaz mı cesâretim girîzân?

Aldındı göze bu iğtirâbı
Terk eyle telâş u ıztırâbı.

(Denize nazarla)

Ruhsat yok ise ger intihâra
Mûcib ne şu hilkat-i bihâra?

(*) - (Hâver) nâm rakîbe olduğıçün bu söz dahi ona râci' bir telmîhtir.

(**)- Bu mısrâ lafzen belki daha az kusurlu olmak üzere meselâ-âlemde bekâsı ol kadarmış- sûretiyle de ifâde olunabilirdi ancak kendimce öteki daha tabiî olduğıçün imâle-i ayn kusûrundan iğmâz-ı ayn olunarak ibkâ olundu.

Eşyâda niçin bulundu hülhül?
Îcâd neden kılındı menhel?

Âlûde-i zehr-i ye's olanlar,
Varlıkları mahz-ı be's olanlar;

Yâhud ki hayattan bıkanlar;
Yâ gamla hayâtını yıkanlar;

Yâ dîgere ömrü bâr olanlar;
Cânân gözüne gubâr olanlar;

Bahtından edip de bin şikâyet
Ömre neye vermesin nihâyet?

(Biraz te'emmülü müte'âkib)

Ay mı şu giren hicâb-ı ebre?
Mevtâ mı düşen türâb-ı kabre?

Yok çâresi alnıma yazılmış
Kabrim de benim suda kazılmış!

(Giryân)

Ey mâh bu şeb neden hazînsin?
Âheste rev ü hafâ güzînsin?

Çehren ne kadar sararmış ey mâh!
Nûrun ne kadar kararmış ey mâh!

Gönlün görünür ki gamla dolmuş
Mâtem-zede hâli hâlin olmuş!

Gerçi bana girye nâ-sezâdır
Ağlansa fakat sana sezâdır!

Gir ebre cihânı eyle muzlim,
Zulmet seviyor bu şeb hayâlim.

Yarın gece sen yine doğarsın,
Envârına âlemi boğarsın;

Züll saymayarak ulüvv-i pâyen;
Hoştur bana da düşerse sâyen!

(Daha ziyâde giryân)

Gönlümde ne bu sürûr-ı mahfî?
Cânımda ne bu gurûr-ı mahfî?

Terdîf edecek meğer bu sevdâ
Merg-i şebime hayât-ı ferdâ!

(İtinâ ile)

Rûhum bulacaksa yer semâda
Na'şım çürüsün derûn-ı mâda!

Cânım gezecekse mihr ü mâhı
Olsun cesedim gıdâ-yı mâhî!

(Heyecân ile)

Mihnet-keş ü derd-mendim Allâh!
Bî-çâre vü müst-mendim Allâh!

Bir gerdenidir kemendim Allâh!
Çektirme bana efendim Allâh!

Ağyâra telâhuk etti yârım,
Mahv oldu irâdem, ihtiyârım;

Zâten de garîbe-i diyârım;
Elverdi belâ efendim Allâh!

Etmekle mutâva'at kazâna,
Takdîr-i felâket iktizâna;

Çıksın mı muhâlefet rızâna?
Rahm et bana yâ efendim Allâh!

Gittimse bile hilâf-ı fermân,
Yoktu buna başka yolda dermân;

Dünyâda belâ, bekāda hırmân
Olsun mu revâ efendim Allâh!

Balıtım ne kadar siyâh imiş âh!
Kuşlar ötüyor demek seher-gâh!

Îmân sana kaldı hasbiye'l-lâh!
Dünyâ sana elvedâ'! Yâ Allâh!

Dâimâ üzerinde taşıdığı ve hâmilini garktan halâs etmek hâssasına mâliktir diye itikād eylediği bir akîk iğnesi ertesi gün mağrûkanın yatağı yanındaki bir masa üzerinde-bî-çârenin na'şı ise denizin köpüklü dalgaları arasında bulundu.

Fî 12 Teşrîn-i Evvel 1299

MAKBER

Ey zâ'ir-i i'tibâr-perver,
Seyret ne güzel durur şu makber!

Yalnızlığı hoş-nümâ değil mi?
Yâ sâdeliği değil mi dilber?

Gâyetle hâzin iken o toprak
Üstünde yakışmamış mı mermer?

Nâfında biten nihâl-i gül-bîz?
Bak bak ne kadar latîf manzar!

Olmaz mı nazar-rübâyı vicdân,
Nezdinde o mevc uran çemenler?

Vermiş ona başka bir letâfet
Pîşindeki serv ü sâye-güster.

Düşse bu kadar düşer muvâfık
Bir zılle ziyâ-yı mihr-i enver.

Seyr et bunu görmedinse şâyet
Mahzûnluk içinde şâd bir yer.

Söyle hele pek güzel değil mi
Şu serv ü nihâl ü kabr-i yekser?

Hepsinden onun güzeldi eyvâh
Altında yatan zavallı duhter!

Fî 6 Kânûn-ı Sânî 1298

Bu Kânûn-ı Sânî içinde bir pazar günü idi ki gökyüzü kâmilen bulutla kaplı olduğu cihetle güneş arz-ı dîdâr edemiyorsa da soğuk az- rüzgâr hafîf, husûsuyla yerler tamâmıyla kuru vel-hâsıl bir kış günü için hava her sûretle müsâit olduğundan kendi kendime bir kır gezintisi yapmak isteyerek sâhilhâne-i hakîrânem civârında dağdan İstinye üzerlerine doğru gitmeğe başladım.

Tabîatın hangi mevsimde, hangi vakitte olursa olsun- fakat birer başka şekil ve kıyafette -dâima güzel görünmek hâssasına mâlik olduğu malûmdur. Gezindiğim yüksek yerlerden etrâfa nazar olunduğu halde dağların, bayırların, derelerin, tepelerin birçok parçaları-elvân içinde kendilerine en çok yakıştırılan-yeşil renk ile mülevven ve bazı mahaller ise serv gibi, fıstık gibi kışın dahi hudret ve nedâreti zâil olmayan ağaçlarla bir kat daha mamûr ve müzeyyen görünürdü.

Geze geze o zemîni yeşil, ağaçları kezâlik yeşil olan yerlerden birçoğuna uğradım. Nihâyet İstinye çayırına inerek derenin çağıltısını dinledim. Hattâ orada-birkaç günden beri cihânı alet't-tevâlî mütena'im-i envâr-ı hayât eden güneşin hande-i iltifâtına aldanarak zemherîr içinde açılıp saçılmak tehlikesine uğrayan-birkaç papatyanın masûmâne hande-nümâ-yı letâfet olduğunu da gördüm.

İşte uğradığım gezdiğim yerlerde âsâr u tezyînât-ı tabîattan hemen her şey mevcut ve hattâ bahâra mahsus olan ezhârın bile hakîr ve fakat pek nâzik ve latîf bir nümûnesi meşhûd olduğu hâlde yalnız bir şey mefkûd idi ki o da bülbüldür.

Evet! İhtişam ve dârât-ı tabîatın en büyük alkışçısı işte o küçücük kuştur ki hizmetini ne bir cûybâr-ı hurûşânın zemzemesi îfâ edebilir, ne de bir bahr-ı mevvâcın demdemesi.

Baharda bir ağaçlığa girerseniz, bakarsınız ki zemîni zümrüd gibi çayırlar çimenlerle mefrûş; mine gibi parlak mine gibi nâzik çiçeklerle menkūştur. Bir tarafından da ağır ağır akıp giden bir ırmağın hazîn hazîn çağıltısı işitilir. Başınızı yukarıya kaldırırsanız, görürsünüz ki her nevi eşcâr-o zemîn-i tarâvet-nişîni güneşin şiddet-i harâretinden muhâfaza için müttefikan çalışır gibi - yekdîğerine kol atmış, yaprakları bitişmiş bitişmiş de âdetâ bir kubbe şeklini almış; o kubbe-i hadrâ-yı bî-karârın-havâ ve aydınlık almaya mahsus pencereleri hükmünde bulunan şikâflarından semâ-yı fîrûze-reng pâre pâre görünür. Aralık aralık vezânî-i nesîm ile evrâk u ağsânın birbirine sürtünmesinden âh-ı tahassürü andırır vahşî ve garip bir sadâ peydâ olur. Siz mevkıin zîr ü bâlâsındaki, etrâf u cevânibindeki âheng-i azamet ve ulviyyete gûşdâr u nigerân u hayrân iken meşcerenin en çok muzlim ve binâen-aleyh nüfûz-ı enzârdan en ziyâde sâlim bir cihetinde saklanmış bir bülbülün garîbâne bir sadâ, âşıkāne bir edâ ile hazîn hazîn ötüşünü işittiğiniz zaman yüreğiniz daha başka türlü birtakım hissiyyât-ı latîfe ile meşhûn olmaz mı?

Bir neşîdemde dediğim gibi: (Bahâr hengâmı gecenin rûhu, seherin de cânı) olan bu âşık-mizâc, bu âlî-tabîat kuşçağız nahlistân-ı tabîatın da âdetâ hayât-ı zînağmesidir. Bülbülü veyâhut ona vekâlet edecek sâir mürgān-ı nagam-kârı olmayan mevâki-i tabîiyye mürde değilse bile hâbîde gibi görünür.

Hâl ü şânını bir dereceye kadar tavsîfe çabaladığım bülbülden o gün hasbe'l-mevsim bir ses alamayışım "Letâif-i İnşâ" ve "Mirat" nâmındaki eserlerin sâhibi Refik Bey merhûmun - bilmem neden ise -bendenize hazân-resîde bir andelîb-i garîbin son terâne-i hazîni kadar müessir gelen:

Acabâ bülbüle ne hâl olmuş?
Derd-i hasretle bî-mecâl olmuş,
Sararıp cism-i zârı nâl olmuş.
Yoksa hâlâ bahâr gelmedi mi?
Müjde-i vasl-ı yâr gelmedi mi?

neşîdesini ihtâr etti. Halbuki bahâr olunca bülbülün yine feryâdı işitileceğini; o merhûmun ise bir daha görülmesi kābil olmadığını düşündüm. Bî-çârenin şekl ü sîmâsı, kendine mahsus olan tavr u edâsı, fart-ı zekâsı, mekârim-i ahlâkı, ulüvv-i cenâbı, mekânet ü metâneti, çalışkanlığı ve bu evsâf u meziyyâtının vaadettiği ehemmiyet-i istikbâli ve en sonra-büyük kolerada kendinden bir iki gün evvel irtihal eden birâderi Rızâ'ya refîk-i râh-ı adem olmağa şitâb eder gibi - unfuvân-ı şebâbının en parlak, en neşeli bir deminde bağteten giriftâr-ı ecel-i kazâ oluşu birer birer gözümün önünden hatırımdan geçmeğe başladı. Etvâr-ı âlemdeki vefâsızlığı teemmül ile zavallı Refîk'e acıdım. İşte o günkü tenezzühümün netîcesi şu teessürât ve şu teessürâtın netîcesi dahi şu manzûme oldu.

Fî 22 Şubat 1299

REFÎK

(Yâhut bir genc-i şâir-i ecel-resîde)
Temdîd-i sürûda âşıkâne
Varken heves-i hezâr-ı ömrüm,
Yaktı beni âteş-i hazâna
Birdenbire rûzgâr-ı ömrüm.
Tîz etti güzer bahâr-ı ömrüm!
*
Tâb'ımdı hem âb ü tâb-ı gülşen,
Fikrimdi şafak gibi mülevven;

Dıl mest idi fart-ı neş'esinden;
Pür-nağme-i şevk u zevk idim ben;
Pür-zemzeme cûybâr-ı ömrüm;
*
Her sû-yı zümürrüdîn hıyâbân,
Her gûşede hûrlar hıâmân;
Bülbülleri lem'a-rîz-i elhân;
Bendim ona ismetimle rıdvân;
Firdevs idi bâğzâr-ı ömrüm.
*
Tahsîl idi nuhbe-i merâmım,
Yoktu şu cihânda başka kâmım;
Fikrimde bulunca intizâmım
Ser-şâr-ı safâ olurdu câmem;
Bî-külfet idi güzâr-ı ömrüm.
*
Neş'emde görülmeden nisâbım
Devrildi piyâle-i şarâbım!
Yokken daha ârzû-yı hâbım
Birdenbire battı âftâbım!
Leyl etti kazâ nehâr-ı ömrüm.
*
Bir huşk-ı nihâl miydim ahkar?
Bir şîşe mi yâ rakîk u kemter?
Onlarca da bu değil müyesser:
Kim duymadı baş ucumda mâder,
Ses vermedi inkisâr-ı ömrüm!
*
Lâkin bu hazîn değil mi yâ Rab,
Kim târik-i hâb olup be-her şeb;
Şugl-i edebi kılıp da matleb;
Bir kaç söze hem de nâ-müretteb
Merhûn kala yâdigâr-ı ömrüm?
*

Yoktur bilirim vefâ-yı âlem
Mensî demedir geçen müsellem
İsterdi fakat gönül birâz dem
Ansın beni... âh anar mı bilmem
Yârân-ı vefâ-şiâr-ı ömrüm?

Fî 22 Şubat 1299

ÂRİYET KİTAP ARASINDA BULUNMUŞ BİR ÇİÇEK

Size lâyık hemân tarâvet iken
Ey çiçek sen niçin kadîd oldun?
Mevkı'in sîne-gâh-ı rağbet iken
Şimdi gözden de mi ba'îd oldun?
Kim atan gûşe-i kitâba seni?
Düşüren kim bu pîç ü tâba seni?
*
Nedir ismin? Ne nev'e dâhilsin?
Hangi fikri müfîd idin acabâ?
Neye böyle sükûta mâ'ilsin,
Nâtıkan oldu mu rehîn-i fenâ?
Âh pek de ziyâde solmuşsun!
Ne çiçeksin bilinmez olmuşsun!
*
Hangi cennetti doğduğun sahrâ?
Hangi bâğ-ı bahâr idi vatanın?
Oldular mıydı nağme-sâz-ı hevâ,
Şevk-ı hüsnünle kuşları çemenin?
Kim kopardı seni fidânından?
Kim ayırdı çemensitânından?
*
Kimdi mâlik aceb sana evvel?
Sonra kim eyledi ona tavsîl?
Sana göğsünde verdi miydi mahal?

Eyledin miydi destini takbîl?
Şemmine rağbet etti miydi senin?
Öpmedin mi lebin o gül-dehenin?
*
O ne ma'nâ-yı hüzn-perverdir
Ki çıkar sûret-i zevâlinden!
Varlığın bir zamân mukarrerdir
Âlem-i zihne intikâlinden:
Cismin olmak sutûr içinde nihân
Nisbetin fikre eylemez mi beyân?
*
Kaç tulû' u gurûb seyrettin?
Kaç seher zinde kaldın ey fânî?
Neye gittin veyâ niçin bittin?
Size de var mı neş'e-i sânî?
Bu tasavvur beni eder me'yûs,
Sad-hezâr âh!.. Sad-hezâr-efsûs!
*
Yine şükr et garîb olan bahtın,
Kefen etmiş sana sahîfeleri.
Hoş beğenmiş edîb olan bahtın,
Arasında gömüldüğün eseri.
Tâ olunca size adem târî
Haşr ol efkâr-ı aşk ile bârî!

Fî 30 Kânûn-ı Sânî 1299

TEEVVÜH (*)

Nasıl etti mürûr sür'at ile
O mukaddes leyâl-i rûh-efzâ

(*) - *Bununla berâber aşağı doğru sırasıyla giden yedi sekiz parça manzûme ikmâlini ileriye bıraktığım bir hikâye için tasavvur ve tanzîm olunmuştur.*

Ki ederdi o mâhı arz bana;
Her sefer başka bir letâfet ile?
Geçti eyvâh o mevsim-i şâdî
Kaldı gönlümde bir hazîn yâdı!
*
Nısf-ı şebde onunla dest be-dest
Neydi o güft ü gû-yı rûhânî?
Neydi gâhî o bûy-ı reyhânî,
Ki onu şemın ile olurdum mest?
Terk edip cân u dil ü nâsûtu
Seyr ederdi cihân-ı lâhûtu.
*
Bazı akşam geçip civârından
Göremezdim cemâlini ammâ,
Getirirdi dile nesîm-i sabâ
Nefha, gîsû-yı müşkbârından!
Gece me'mûl olan tecellîsi
Gönlümün başka bir tesellîsi.
*
Bir gece neydi âh amân yâ Rab!
(Çıkmıyor hiç o hâli gönlümden)
Gitmek üzre eli elimde iken,
Bir zaman durdu da hamûş agreb;
Bir zaman baktı da bana güzelim;
Bağteten düştü bir yana güzelim.
*
Eli destimde öyle kalmıştı.
Çekti o, ben bırakmak İstemedim.
O dakîka ne hoş idi hâlim!
Dil ne lezzetli fikre dalmıştı!
Öyle bir âna bin hayât fedâ!
Öyle bir zevke kâ'inât fedâ!
*

Fikrini kimdir eyleyen meşgūl,
Ne yapar şimdi sevdiğim acabâ?
Şöyle meşhûd olur hayâli bana,
Ki edip câme-hâb-ı nâza duhûl;
Yatmış ammâ ki uykusu kaçmış;
Davet-i nevm için kitâb açmış.
*
Ben olaydım elinde âh o kitâb!
Bana matûf olaydı enzârı,
Seyr edip bir zamân o dîdârı;
Gālib oldukta sonra çeşmine hâb;
Düşerek yastığa elinden ben;
Bûs edeydim cebîn-i pâkinden! (*)
*
Severim ben o kâfiri, ancak
O da pek müctenib değil benden.
Dâimâ hem-demin hayâli iken,
Düşünürken o da beni mutlak;
Arada hükm eden yine fırkat!
Bu ne sırr-ı hafî, nasıl hikmet!
*
Niçin ettin bu aşka gönlümü râm
Çünkü âciz yarattın ey Yezdân?
Mukteziyse muhabbete hicrân,
Hicre lâzımsa mutlakâ âlâm;
Etmeyeydin bu neş'eyi îcâd;
Yâ bana vermeyeydin isti'dâd!
*
İstemem ben bu ömr-i fânîyi
Olmayınca yanımda dildârım.

(*) - Düşerek bir yana dü-destinden
Bûs edeydim o çeşm-i-nestinden
demek dahi olabilirdi.

Yaşamaktan ki yok benim kârım,
Neyleyim böyle zindegânîyi?
Al ilâhî vedî'anı benden!
Budur ancak tevakku'um senden.
*
Zulmet-i şeb derûna kasvet-bâr,
Savt-ı deryâ dile melâl-âver;
Havâ yağmurlu, kapkara her yer;
Yok mecâl-i sefer, mahall-i firâr;
Kara sevdâ içindeyim mahsûr;
İntihâr eylesem dahi ma'zûr.
*
Nerdesin ey ümîd-i şevk-ālûd!
Beni kurtar yetiş muhâsaradan,
Cânımı kıl berî muhâtaradan;
Yaşamak isterim fakat mes'ûd!
Kıl i'âde dem-i bahârı bana,
Göster imkân-ı vasl-ı yârı bana!

Fî 11 Teşrîn-i Sânî 1299

BİR MANZARA-İ ŞEBÂNE

Kasr-ı deryâ manzarında yan gelip bir Mehlikā
Dün gece eylerdi mehtâbı temâşâ bî-nikāb.

Vakt geçmişti biraz, kendi tek ü tenhâ idi,
Ortalık sâkin, hevâ râkid, deniz bî-ıztırâb.

Ol kadar nezdîk idi bahre nişîmengâhı ki
Hüsnüne âyînelik mümkündü etmek sath-ı âb.

Gîsû-yı zer-târı dûr çehre-i pür-nûrda
Arz ederdi levha-i hûrşîd içinde mâhtâb! (*)

Reng-i hüzn-âmîz-i sevdâ perverîsiyle ona
Bahş ederdi başka bir hâlet semâ-yı bî-sehâb.

Kendi kendimden su'âl ettim bu vaz'ın hikmetin,
Kendi kendimden yine aldım şu yolda bir cevâb:

Mâhtâba karşı, nezdimde, nısıfu'l-leylde,
Ol perînin öyle tenhâ kalması bî-irtiyâb:

Aşka dâ'ir rûh-perver bir sebebdendir derim;
Ben derim ammâ yine Allâhu a'lem bi's-savâb!

Fî 14 Eylül 1299

ŞİKÂYET

Merhametsiz azıcık dinle beni:
Ne için gördü gözüm âh seni!

Hangi hâlin beni bend etti sana?
Bu felâket nereden geldi bana?

Sensın ancak şeb u rûz efkârım.
Münhasırdır sana hep ezkârım.

Müntabı' nakş-ı hayâlin dilde.
Mültemi' nûr-ı cemâlin dilde.

(*) - Bu fikir (Hülyâda Bir Temâşâ) manzûmesinde dahi fakat başka bir yolda ifâde olundu.

Her tarafta seni hâzır görürüm.
Nîm-muğber bana nâzır görürüm.

Bakarım rûyuna hayrân hayrân,
Göremem şeklini ammâ ki ıyân.

Sanki vardır aramızda perde
Görürüm de göremem bak der de!

Ma'neviyyâtını özler cânım,
Zâhiriyyâtına da hayrânım.

Tutarım destini takbîl ederim,
Neş'e-i cenneti tahsîl ederim.

Eyleyip gönlümü teşrîhe kıyâm,
Aralıkta ederim istifhâm.

Muttali' olmak için sözlerine
Çeşm-i cânı dikerim gözlerine.

Sen durursun yine hâmûş öyle,
Dayanılsın mı bu hâle böyle?

Kalmayıp dilde tahammül nâ-gâh,
Fikrimi senden ayırmak için âh;

Alırın destime artık bir eser,
(Dikkat eyle buna ey nûr-ı nazar!)

Raṣt gelse göze bir fikr-i zarîf,
Bir güzel nükte, ya bir hiss-i latîf;

Bir mü'essir sühan-ı tâze-me'âl;
Bir hazîn hâl, ya bir hüsn-i hayâl;

Gösterirsin yine der-ân bana rû,
Dîde mahzûn u perîşân gîsû!

Görünürsün sen o hâletle bana
Onların en güzelinden hasnâ!

Dalarım fikrine tekrâr senin,
İsterim derdini her bâr senin!

Sûz-ı hicrân ile yandıkça derûn,
Başlarım giryeye mahzûn mahzûn

Âh bilsen o zamânlarda bana
Ne kadar tatlı gelir âh ü bükâ!

Âh zâlim bu ne bitmez temkîn?
İmtihânsa yeter ey mâh-ı cebîn!

Vermedin gönlüme bir lutf-ı cevâb,
Etmedin nâmıma bir kerre hitâb;

Ger değilsem sana zâten lâyık
İhtiyârımla mı oldum âşık?

İstemezsen beni bildir gideyim,
Derdime çâre taharrî edeyim.

Bak belâya!.. Geçemem de senden,
Müteneffir dahi olsan benden!

(İhtiyârî değilim ben de sana
Beni aşk eyledi efkende sana)

Aşk! Ey tıfl-ı füsûnkâr çekil!
Oldu ya işte merâmın hâsıl.

Sen düşürdün dilimi sevdâya
Ne gelirsin beni istihzâya?

Zâti derdin çekilir derd değil
Verdiğin hissi bana al da çekil!

Fî 23 Teşrîn-i Evvel 1299

GÖZ GÖRMEDİĞİ ZAMAN GÖNÜL HİSSEDERMİŞ

Etmemişken bir iltifât bana,
Nasıl oldum bu rütbe mecbûrun?
Görmemişken yüzün bile hâlâ,
Kapladı cânımı bütün nûrun?
Bu perestiş ne gāibâne sana?
Sen misin.... Benim háşâ!
*
Eyledim hüsn ü ânına îmân,
Görmeden âşikâre dîdârın.
Meclisinde (Venüz) perestârın
Olsa lâyıktır ey hülâsa-i ân!
İ'tikādım budur sana ey mâh!
İ'tikādımda yok riyâ bi'llâh!

250

MUVÂFAKAT-I RÜ'YET Ü HİS

Gördüm hele hüsnünü yakından,
Bir mâh-ı melek-likā imişsin!
Yüz kat daha dil-rübâ imişsin,
Gönlümdeki şekl-i nâzenînden!
Lâzımsa eğer (kasem!) Hüdâ'ya
Zâten ne lüzûm var riyâya?
*
Nâzende o mertebe hırâmın
Kim rûh-ı revân denilse lâyık!
Reftârına ol kadar muvâfık
Etvâr-ı mekânet- iltizâmın,
Kim sen yürüdükçe kalsa şâyân;
Hasretle delâl ü işve hayrân!
*
Reşk etse sezâ bütün melâ'ik,
Handen o kadar latîf ü dilber!
Meshûru olur duyan perîler,
Söz söyleyişin o rütbe nâzik!
İrfân u zarâfetin, cemâlin,
Fevkında bütün bütün hayâlin!
*
Bir lem'ası cilve-i ilâhın
Denmez mi o nazra-i hazîne?
Konmuştu elin güzel cebîne,
Manzûru iken ben ol nigâhın!
Heyhât! Ne boş hayâldir bu
Bed-baht olana muhâldir bu.
*
Zâlim bana mevkı'im beyân et,
Hiç yok mu yanında i'tibârım?
Lûtfundan ümîd ü intizârım,
Beyhûde mi? Saklama ıyân et.

Geldim yine bak garîb ü me'yûs,
Rahmet de bana dedirtme: Efsûs!

Fî 24 Eylül 1299

YİNE NE HOŞTU

Yine ne hoştu dün gece civârına azîmetim!
İtâre-i rakîmeye tereddüd üzre cür'etim!

Arîzamın kabûlüne görünce lutf-ı rağbetin
Dilimde tâb koymadı kelâma fart-ı hayretim.

Fakat niçindi görmedim dönüşte bir daha seni
Tebeddül etti gussaya hakîkaten meserretim.

Sebeb mi oldu def'aten arîzam infi'âline?
Çoğaldı bu merâk ile te'essüfüm, küdûretim.

Bilinmeden olan kusûr sezâ-yı afv ise eğer,
Bağışla sen dahi benim hulûsuma kabâhatim.

Nezâket-i mu'âmelen mükerrer etti aşkımı
Muhakkak oldu sevdiğim benim sana esâretim.

Perestiş etmek isterim hulûs u şevk ile sana,
Aceb olur mu ruhsatın? Su'âle yok cesâretim.

Dirîğ iltifât ile mükedder etme gönlümü,
Elindedir bütün senin neşât u zevk u lezzetim!

Fî 6 Eylül 1299

İFTİRÂK

Sevdimdi seni ey âfet-i cân!
Gülzârı nasıl severse murgān.

Bir yaz günü levha-i şafaktan,
Bin kerre latîf idin bana sen.

Eşvâk-ı sabâh-ı nevbahârı
Aşkınla idi dilimde cârî.

Sevdân idi sanki dilde mehtâb,
Nûrundan olurdu cân safâ-yâb.

Bir mâdere tıflın iştiyâkı,
Eylerdi beni sana mülâkî.

Ben tâ bu kadar seni severken,
Bir türlü inanmadın bana sen!

Bir öyle hulûsa karşı ey mâh!
Bir kerre düşün, ne yaptın eyvâh!

Her neyse o mâcerâ uzundur.
Söyletme beni gamım füzûndur.

Attın beni hâke tâ semâdan,
Gönlünde bul isterim Hüdâ'dan.

Mecrûh u şikeste-hâl u me'yûs
Koydun beni bî-mürüvvet efsûs!

Hâl-i seherinde subh-ı ümmîd
Deycûr-ı firâkı etti te'bîd.

Bu hâle mi olmalıydı müncer?
Sen söyle bu ülfet ey sitemger!

Fî 3 Teşrîn-i Evvel 1299

NÂZ U NİYÂZ

Süzüp süzüp de ey melek,
O çeşm-i nîm-hâbını!
Neden ya rağbet etmemek,
Dağıtmağa sehâbını?
Gönül beğendi, sevdi pek,
Hitâbını, cevâbını.
İç imdi iç şarâbını,
Ko bir yana hicâbını,
Aç imdi aç nikābını;
Iyân et âftâbını.
*
Bütân içinde yok inan,
O nerm ü nâzik ellerin.
Şu nâzenîn güzel miyân,
Yanında ince bellerin;
Tefevvukun eder beyân;
Umûmuna güzellerin.
İç imdi iç şarâbını,
Ko bir yana hicâbını;
Aç imdi aç nikābını;
Iyân et âftâbını.
*
Zalâm-ı şekk içinde bir,
Hakîkatin misâlisin.
Ya bir bulutta müstetir,
Firiştenin hayâlisin.
(Venüz) mü, Zühre mi nedir?

Onun me'âl-i hâlisin.
İç imdi iç şarâbını,
Ko bir yana hicâbını;
Aç imdi aç nikābını;
Iyân et âftâbını.
*
Üzüldüm elverir bu nâz,
Amân güzel mürüvvet et!
Çok oldu eyledim niyâz.
Terahhum et, inâyet et
Değil bu cây-ı ihtirâz,
Açıl biraz da râhat et.
İç imdi iç şarâbını,
Ko bir yana hicâbını;
Aç imdi aç nikābını;
Iyân et âftâbını.
*
Getirmemekse mültezem,
Bu şeb zuhûra mâhını?
Edip müsâ'adenle şem,
Şu turra-i siyâhını;
Yarın ziyâret eylesem
Olur mu hâbgâhını?
İç imdi iç şarâbını,
Ko bir yana hicâbını;
Aç imdi aç nikābını;
Iyân et âftâbını.

Fî 5 Teşrîn-i Evvel 1299

EBU'N-NEVM

Birinden dinledim bir fıkradır bu,
Ki hoş geldi bana tab'ımca gāyet.

Bunu nakleyleyen cemmâş-ı hoş-gû,
Şu ta'bîrât ile etti hikâyet:
x
"Bir akşam yâr ile ettik mülâkāt,
Ki çoktandır bana olmuştu matlab.
Özendim sohbete gönlümce heyhât!
Musallat oldu uyku emr-i ağreb.
x
Daha nısfa karîb olmaksızın şeb,
Tutuldu gözlerim hâb-ı girâna.
Gelirdi sözleri cânânımın hep,
Bana ninni gibi bir hoş terâne!
x
En evvelki telâkîde bu hâlim,
Bi-hakkın olmasın mı câlib-i levm?
Nezâket etti de şîrîn makālim,
Dedi: "Lâyık size dense ebu'n-nevm!"
x
Fakat öyle değil tarz-ı telaffuz,
Ki ettim vezn-i ma'rûfuyla ta'bîr.
Ona dikkatle kesb ettim teyakkuz,
Edip bir lahza olsun hâbı te'hîr:
x
Elif evvelde sıklet üzre meftûh,
Sonunda vâv u nûn memdûd u mazmûm;
Feminden ol gulek ber-vech-i meşrûh;
Çıkardı bir letâfetle: "ebu'n-nevm!"

Fî 5 Teşrîn-i Evvel 1299

BÜLBÜL

Bülbül ey kuş nedir yine kederin?
Ne içindir nevâ-yı hüzn-eserin?

Uğradıysa şu berzaha güzerin.
Kûy-ı yâre elindedir seferin.
Sana yâver değil mi bâl ü perin?
x
Olmadın mı nigâh-ı rahme karîb?
Sana bu bâğda figān mı nasîb?
Gece gündüz rübûde sabr u şekîb,
Âh edersin niçin garîb garîb!
Sen de mi bir garîbisin bu yerin?
x
Gamlı âşık gibi tebâhîsin,
Sanki aşkın kanatlı âhısın;
Nâle-i şâm u subh-gâhısın;
Varsa bir tâ'ir-i ilâhîsin;
Ki hemân âsmânadır nazarın!
x
Bâğ olur pür-tarab figānınla,
Cûylar raks eder beyânınla;
Mâ'il-i sırrolan lisânınla;
Şemme rûhunla, kuşça cânınla?
Gecenin rûhu, cânısın seherin!
x
Var küçük kuşların da envâ'ı,
Hiçbiri almamış bu evzâ'ı;
Gönlünün bitmiyor mu evcâ'ı?
Uyanırken dedim bu mısrâ'ı:
Âh bülbül nedir bu nâlelerin?

Fî 8 Nîsân 1298

CÂNÂNI TAHAYYÜL (*)

Kulûba saltanat...neniz vardır,
O tâb-ı hüsn ile bilmem daha neniz vardır!

Zaman zaman bu yere inmenizde maksad ne?
Meleksiniz ki bulutlarda lâneniz vardır.

Size rahîs ise de eşk-i çeşm ü cevher-i cân,
Nasıl denir ki sizin âb u dâneniz vardır?

Tenezzül ettiğiniz dem konarsınız bilirim,
Bizim tarafta da bir âşiyâneniz vardır.

Görünce ahd-i esâtîre girmişim sanırım,
(Kalipso) gārı kıyâfetli hâneniz vardır.

Zamâneye ne kadar nâz ederseniz şâyân,
Zevâl erişmeyecek bir zamâneniz vardır.

Omuzda saçlarınız, mâha karşı pencereden,
Ne hoş nümâyiş-i hüsn-i şebâneniz vardır!

Çıkar makāmı dü gâha nevâ-yı şehvettir,
Dem-i kebûtere benzer terâneniz vardır.

Visâle rağbetiniz olmamak da bir hoştur,
Visâlden daha şîrîn bahâneniz vardır!

Tahakkümü dilime hod-be-hod mu ya aşkın?
O'tıfla belli sizin de i'âneniz vardır.

(*) - Bu manzûme dahi Abdülhak Hâmid Beyefendi'nin "Cânânı Ziyâret" unvanlı bir neşîdesine nazîredir.

Atılmıyor başınızdan dem-i menâm bile,
Hased hased! Ne kadar mutlu şâneniz vardır.

Tebâ'ud ettiniz ammâ bu semtten burada,
Sizi düşündürecek çok nişâneniz vardır.

Fî 18 Kânûn-ı Sânî 1299

TEŞEKKÜR

Ey fikr-i sedîdi hürr ü bî-bâk,
Tefrîk-i hakāyık u zunûnda!
Ey kilk-i hadîdi cüst ü çâlâk,
Ta'lîk-i mebâhis-i fünûnda!
Bir nev-eserinle bir de nâme,
Oldu yine zîb-bahş-ı hâme.
x
Te'lîf-i belîğ-i müstetâbın,
Bürhân-ı kemâldir müsellem.
Nâmendeki her güzel hitâbın,
Mahviyyetine delîl-i a'zam.
Te'lîf zihî muvaffakiyyet!
Taltîf ise bir büyük inâyet.
x
Tatyîb-i hakîr için yeterken,
Yalnız eserinden etmek irsâl;
Hem lutfa, hem iltifâta birden;
Şâyân oluşum hakîkatü'l-hâl:
Etti beni tâ o rütbe tesrîr,
Kim eyleyemem beyân u takrîr!

Fî 8 Kânûn-ı Sânî 1297

HASED-HÂSİD

Hased-perverlerin hâli yamandır,
Ki yoktur bir belâ bedter hasedden.
Sarılmış nefse bir müz'ic yılandır,
Ki gitmez çıkmadıkça can cesedden.
x
Olur humka tedâvî belki kābil,
Ma'âzallâh bunun yoktur devâsı!
Hasûdun fazl-ı mahsûda mukābil,
Ne rütbe olsa âcizdir zekâsı.
x
Hasûdun rü'yet ü hissi bir olmaz,
Ki ekser hoş görür de, nâ-hoş anlar.
Yeni bir söz görünce münkir olmaz,
Fakat ma'nâya geldikte boş anlar.
x
Ne söylerse, ne re'y eylerse hâsid,
Değildir mutlakā hâlî garazdan.
Hasedden münba'is her fikr-i fâsid,
Ufûnettir ki peydâdır marazdan.
x
Ne eşna' şey kı men'e kādir olmaz,
Bu histen (fazl ile dâniş) hasûdu!
Ki bilmekle fazîlet zâhir olmaz,
Me'âl-i : "El-hasûdü lâ yesûd"u! (1)
x
Sığın hussâd şerrinden Hüdâya,
Adû-yı cân olur zîrâ ki onlar.

---

(1) "Kıskanç kişi, hiçbir zaman yükselmez!" anlamında Arapça bir söz.

Neden kalkıştılar kasd-i cefâya,
Cenâb-ı Yûsuf'u çâha koyanlar?

Fî 19 Şubat 1299

TE'ESSÜF

Ma'nâya şâmil olmadı sûrî nezâketin,
Evvel tekellümünde ıyân oldu gılzetin.

Sözdür mihekk-i cevher-i mâhiyyet-i beşer,
Bir sözle anlaşıldı senin de meziyyetin.

Söz söyledin de olduğunu şimdi anladım,
Ağız açmadan mücânebetinde isâbetin.

Perverde-i cehâlet imişsin yazık sana!
Bildim bu hâli kalmadı nezdimde kıymetin.

Hissin olaydı bâri biraz neyse ne fakat,
Mahv eylemiş o feyzi de fart-ı cehâletin.

İrfân u hiss ile çekilir nâzınız sizin,
Bunlar ki sende yok, senin olsun melâhatin!

Bilmem diğerlerince nasılsın fakat benim,
Yokmuş hitâb-ı aşkıma aslâ liyâkatin.

Fî 29 Temmuz 1297

MUHAMMES

Sen gidince cân kalır bî-neş'e cânânım mısın?
İftirâkın mürde eyler cismimi cânım mısın?

Târ olur dünyâm sensiz nûr-ı çeşmânım mısın?
Meyl-i küfr eyler gönül hicrinde îmânım mısın?
Âh sen âteş-zen-i sâmân u vicdânım mısın?

x

Lezzetim şevkim neşâtım la'l-i handânındadır,
Sûret-i ye's ü ümîdim çeşm-i fettânındadır;
İntizâmım sâye-i zülf-i perîşânındadır;
Varlığım mahz-ı safâ-yı vech-i tâbânındadır;
Zerreyim de sen benim mihr-i dırahşânım mısın?

x

İhticâb etsen çeker zulmette gam gönlüm gözüm,
İltimâ' etsen olur pür-sûz u nem gönlüm gözüm;
Mihrinin sultânına olmuş harem gönlüm gözüm,
Güldürürsün, ağlatırsın dem-be-dem gönlüm gözüm;
Hâkim-i kalbim, mutâ'-ı çeşm-i giryânım mısın?

x

Vermedi bir dem gamın meydân ferâğ-ı bâlime,
Derd-i aşkın eyledi ibret beni emsâlime;
Hem edip ikdâm-ı bî-rahmâne izmihlâlime;
Hem bakarsın çeşm-i rikkatle perîşân hâlime;
Âh bilsem vâkıf-ı hâl-i perîşânım mısın?

x

Doldu şevkinle o rütbe kalb-i gam-nâkim benim,
Sâye-i mihrinde yoktur mevtten bâkim benim;
Neşreder fevtimde de envârını hâkim benim;
Münhasır kaldı sana irfân u idrâkim benim;
Bilmedim sen şu'le-i idrâk ü irfânım mısın?

x

Zikr ü fikrinden ibâretken işim her dem senin,
Olmadım hayfâ yine esrârına mahrem senin!
Söylemez miydim eğer mâhiyyetin bilsem senin?

Ol kadar kim bir esîrindir yine (Ekrem) senin,
Sen nesin... Rûhum mu îmânım mı ...mısın?

Fî 28 Kânûn-ı Evvel 1298

TESDÎS-İ BEYT-İ YAHYÂ

Yıkılıp kasr-ı felek hâkile yeksân olsa;
Mihr ü mâhı ademin ka'rına galtân olsa;
Âlemin unsur u eczâsı perîşân olsa;
Gark-ı tûfân-ı kazâ, lokma-i nîrân olsa;
"Dâr-ı dünyâ deli gönlüm gibi vîrân olsa;
Ne cihân olsa, ne cân olsa, ne hicrân olsa!"
x
Hicre düştüm yine çeşmânıma târ oldu cihân,
Yakmada âteş-i seyyâl gibi cismimi cân;
Ne yaman derd imiş Allâh bu derd-i hicrân!
Ola şâyed ki halâsa bu belâdan imkân;
"Dâr-ı dünyâ deli gönlüm gibi vîrân olsa;
Ne cihân olsa, ne cân olsa, ne hicrân olsa!"
x
Gitse gönlümce felek, olsa mededkâr kazâ,
Çekmesem tâ bu kadar derd ü belâ kahr u cefâ;
Mihribân olsa bu bî-çâreye cânân hattâ;
Firkatin kalmasa bir vechile imkânı veyâ;
"Dâr-ı dünyâ deli gönlüm gibi vîrân olsa;
Ne cihân olsa, ne cân olsa, ne hicrân olsa!"
x
Bî-devâ illet-i sevdâ ... mütegâfil dilber,
Derd-i hicrân ile dil muztarib u cân muztarr;
Gelmiyor âh ki elden ne tahammül ne sefer!
Yârsız eylemedinse adem-âbâda güzer;
"Dâr-ı dünyâ deli gönlüm gibi vîrân olsa;
Ne cihân olsa, ne ne cân olsa, ne hicrân olsa!"

x

Âlına, sûzişine bakmadın ey mâh - cemâl!
Eyledin (Ekrem'i) hicrinle perîşân-ahvâl.
Ederek ye's ile kurtulmağa bin çâre hayâl,
Geliyor hâtıra bî-çâreliğimden bu me'âl:
"Dâr-ı dünyâ deli gönlüm gibi vîrân olsa,
Ne cihân olsa, ne cân olsa, ne hicrân olsa!

Fî 2 Mart 1300

BÖYLE DE ŞİİR YAZILABİLİR YA

Hiçbir dem sensiz olmak istemez cânım benim,
Oldu gûyâ tâb-ı hüsnün nûr-ı îmânım benim;
Cevrin olmaz kâsir-i şevk-i firâvânım benim;
Râhat etmez mihnetin görmezse vicdânım benim;
Muttasıl âlemde etsin girye çeşmânım benim;
Râzıyım yansın mü'ebbed kalb-i sûzânım benim;
Hâlden düşsün füzûn hâl-i perîşânım benim;
Mevt tutsun dâmenim, hüsrân girîbânım benim;
Terk edersem aşkını ey mihr-i tâbânım benim!

Fî 14 Mart 1300

KIT'A Kİ BİR RESİM ARKASINA YAZILMIŞTI

Sebeb-i yâd-ı nâm olursa eğer,
Sözlerim ömrümün zevâlinde;
Bir zaman da bu resm ile kalsın,
Şeklim ahbâbımın hayâlinde.

LATÎFE

Ey nâmı olan hüdâyî nâbit!
Nâbit sayılır mı gayr-ı sâbit?

Kim der ki sebât yok özünde?
Ammâ ki hilâf çok sözünde.

Sabret ki biraz gelir delîli,
En parlağı, hem de en celîli.

Gönderdiğiniz cevâb geldi,
Bir testi şarâb-ı nâb geldi.

Pek lezzeti yoksa da cevâbın,
Çok su götürür hele şarâbın

Aldım ele ibtidâ sebûyu,
Bir türlü beğenmedim o bûyu.

Ettim kadehe biraz isâle,
Rengiyle piyâle oldu lâle.

Ammâ ki içilmiyor tadından,
Kat'-ı nazar eylesin adından.

Bir bâde ki şerbet-i musaffâ!
Mânende-i sirke baldan ahlâ.

Parlaksa da mey gibi likası,
Bir şehd o ki şâhidi libâsı.

Hiç bâdeye zarf olur mu testi?
Kimde görülür bu vaz'-ı mestî?

Bu vaz'-ı garîbi kimse çekmez,
Sahbâ yerini tutar mı pekmez?

Müft olsa da doğrusu yutulmaz,
Ma'zûr denilse de tutulmaz.

Yok yok garazım latîfe mahzâ,
Makbûl-i fakîrdir o sahbâ.

Sirkeyle karıştırır içersem
Vermezse safâ eder ya sersem!

Fî 22 Nisan 1296

TARİH-İ FEVT

Ey verem sen ne kanlı zâlimsın,
Yaktığın câna yok senin gâyet!

Yine on dördüne yeni girmiş,
Bir kızı hâke saldın ey illet!

Nevdemîde şükûfe-i ter idi,
Soldu hayfâ bu zâde-i ismet!

Hak edip vâlideynini me'cûr,
Eylesin cânına bunun rahmet.

Âhirette verip mükâfâtın,
Eylesin câygâhını cennet.

Oldu târîh-i fevti cevherdâr:
İrtihâl etti Fâtıma-tal'at.

1300

TARİH-İ VELÂDET

Safâ geldin cihâna ey mübârek tıfl-ı pâkîze!
Ehibbâyı sevindirdi tulû'un hayr-ı makdemle.
Bulunmaz bir sa'âdet vaktidir vakt-i tufûliyyet,
Geçir mâder kucağında hemân şevk-ı dem-â-demle.

Olunca vâsıl-ı ahd-i şebâb elbette hîşânın,
Biraz eğlenmeni câ'iz görürler neşe-i cümle.

O mevsimde geçince çâresiz lâzım gelir olmak,
Senincün de mukayyed artık în ü ân-ı âlemle.

Ebın Mîr Ziyâeddîne benze, kesb-i irfân et;
Senin de bahsolunsun hâl ü şânından (müsellem) le.

Ne eb, yoktur nazîri hüsn-i ahlâk u fezâ'ilde;
Bilenler zâtını hep müttefiktir bunda (Ekrem) le.

Ne hoş ilhâm olundu gönlüme târîhin ey ma'sûm!
Erişti mehd-i hüsne pîr ol İbrâhîm Edhemle!

1300

Bu tarihin leffiyle yazdığım bir tezkiredir ki tarihe dâir bazı îzâhâtı hâvî olduğuçün mecmûaya derci tensîb olundu.

Efendim beyim,

Tarih söylemek ne kadar güç-husûsuyla nükteli bir şey olsun denirse daha ne mertebe müşkil olduğu Sürûrî merhûmdan başka herkesle berâber zât-ı âlînizce dahi umûrı malûmedendir. Bu suûbete mebnîdir ki tarih-perdâzlığa böyle şeylerle uğraşmağa vaktim olduğu zamanlarda bile - heves etmemiştim. Hal böyle iken necl-i necîb-i âlîniz için bir târîh takdîmini va'de evvelki gün nasıl cesâret ettim bilemem. "El-va'dü ke'd-dîn"(Va'd, din gibidir.) İşte melfûf neşîde ile îfâ-yı dîne müsâraat ediyorum.

Târîh zararsız tesâdüf etti. Bir nükteciği de var, malûm ya (Edhem) yağız at manâsınadır. Bu halde mısrâ-ı tarih (beşiğe yağız atla yetiştin İbrahim pîr ol!) mazmûnunu hâvî olur ki nüktecik dediğim bundan ibârettir. Halbuki (pîr ol) terkîbi doğrudan doğruya hâlisâne bir duâdır. Bu yolda tam bir tarih söylemeğe muvaffakiyyetim ise tarihte îmâ eylediğim vechile eser-i ilhâm-ı Hüdâ'dır ki hânedân-ı vâlânıza mahsus olan hulûsuma râci bir manâdır. Üst taraftaki sözlere gelince temeddüh olmasın amma oldukça nev-edâdır. Bunda vasf-ı âlîlerine taalluk eden birkaç kelime ise temîne hâcet yoktur ki âreste-i riyâdır. Bu îzâhâta bilemem neden lüzum gördüm ki muhâtabım Hazret-i Mîr Ziyâ gibi bir mücessem zekâdır. Bâkî huûs ve uhuvvet olsun ki her şeyden eazz ve mutenâdır.

Fî 9 Teşrîn-i Sânî 1291

ŞARKI

Hûbân içinde ser-firâz,
Sevdim yine bir işve-sâz.
Hem nâzenin, hem dil-nevâz;
Sevdim yine bir mihr-i nâz.
*

Âyîne-i ruhsârı nûr,
Mestâne çeşmi pür-gurûr;
Reşk-i melek, mahsûd-ı hûr;
Sevdim yine bir işve-sâz.

*

Nâziklerin en dilberi,
Dilberlerin nâzikteri;
Nâz etse de vardır yeri;
Sevdim yine bir mihr-i nâz.

*

Mecbûruyum, meftûnuyum,
Geh şâd u geh mahzûnuyum;
Her hâlinin memnûnuyum:
Sevdim yine bir işve-sâz.

*

.....
.....
.....
..... (1)

*

Oldu müsâid ahterim,
Neş'eyle doldu sâğarım;
Var olsun ol tâc-ı serim,
Sevdim yine bir mihr-i nâz.

DİGER (*)

Güzel gün görmedi âvâre gönlüm,
Neler çekti, neler bîçâre gönlüm!

---

1) - Boşluk metne aittir.

(*) - Asrımızın yegâne üstâd-ı mûsîkîsi izzetlu Ârif Bey Efendi tarafından bestelenmiştir.

Muhabbetle ser-â-pâ yâre gönlüm,
Neler çekti, neler bî-çâre gönlüm!
*
Bütün gün bir vefâsız yâr elinden,
Gehî hem yâr, hem ağyâr elinden;
Bu dehrin hâsılı her bâr elinden;
Neler çekti, neler bî-çâre gönlüm!
*
Enîn ü âh ederdi yana yana,
Nihâyet vermedi bir dem figāna:
Garîbin çektiği gelmez beyâna;
Neler çekti, neler bî-çâre gönlüm;
*
Değildir bir zamân âzâde-i gam,
Esîr-i derd-i hicrândır dem-â-dem;
Acırdın hâlini ger bilsen (Ekrem)
Neler çekti, neler bî-çâre gönlüm!

DİGER

İntizâr-ı makdeminle dâimâ ey şîvekâr!
Eşk-i çeşmim bir küçük musluk gibi durmaz akar,
Hasretinle dil hezâr-âsâ edip feryâd u zâr;
Eşk-i çeşmim bir küçük musluk gibi durmaz akar.
*

Bakmaz oldun nev nihâlim âhıma feryâdıma,
Hiç terahhum eylemek yok mu dil-i nâ-şâdıma?
Ettiğin ahd-i vefâ geldikçe şimdi yâdıma,
Eşk-i çeşmim bir küçük musluk gibi durmaz akar.
*

Dîdeden hayli zamân oldu nihândır tal'atin,
Bî-mürüvvet pek muvakkatmiş meğerse ülfetin;

Şimdi ben tenhâ gezip andıkça nahl-i kāmetin;
Eşk-i çeşmim bir küçük musluk gibi durmaz akar.
*

GAZEL

Her âdeme bu âlem gamhâne değil mi yâ?
Bir manzarası kâzib kâşâne değil mi yâ?

Oldukça hıred rehber temyîz-i mesâlikte,
Her bir kişi bir gûne dîvâne değil mi yâ?

Pejmürde görüp sanma her şahs tehî dildir,
Gencîne çıkan ekser vîrâne değil mi yâ?

Nâ-cins ile ülfette elbette hatar-derkâr:
Bî-hûde yanan nâra pervâne değil mi yâ?

Bilmem ki nasıl sevdim bir kaç güzeli birden!
Herkes gibi dil bende bir dâne değil mi yâ?

Her şeye mukaddemse can ba'zılar indinde,
Candan da fakat akdem cânâne değil mi yâ?

Hiç verme vücûd (Ekrem) zevk u gam-ı dünyâya
Ahvâl-i cihân zâten efsâne değil mi yâ?

Fî 5 Teşrîn-i Sânî 1293

DİGER

İrtibâtımda cefânızla halel görmüyorum,
O cefâya bile şevkımde kesel görmüyorum.

Sizi evvelde görür pek de güzel bulmaz idim,
Siz gibi şimdi şu dünyâda güzel görmüyorum.

Sizi görmekte keder var iken ey kalb-şiken!
Sizi görmekten eazz dilde emel görmüyorum.

Döktüğüm göz yaşını şimdiye dek aşkınıza,
Bir küçük lutfunuza misl ü bedel görmüyorum.

Öyle bir lutfunuza dikmek içinse gözümün,
Giryeye gayretini nâ-be-mahal görmüyorum.

Açmadan gayri ham-ı turranızı destim ile,
Ukde-i hâtıra bir çâre-i hal görmüyorum.

Bu sözün de değeri yoksa da mecmû'amda,
Size lâyık daha revnaklı gazel görmüyorum.

Fî 13 Kânûn-ı Sânî 1298

DİGER

O rütbedir ki dimâğımda ârzû-yı vatan,
Verir nesîm-i meşâmm-ı hayâle bûy-ı vatan!

Diyâr-ı gurbetin âfâk-ı ittisâ'ında,
Gezip nigâhım eder sanki cüst ü cûy-ı vatan

Misâl-i âşık mehcûr u yâd-ı âlem-i vasl,
Eder garîbi dil âşüfte güft ü gûy-ı vatan!

272

Gezip garîb çemenzâr-hoşk-ı gurbette,
Akıttım eşk dü çeşmimle çifte cûy-ı vatan.

Yüzüm gözüm süreyim hâk-î pâkine (Ekrem)
Nasîb olursa selâmetle azm-i sûy-ı vatan

Fî 20 Haziran 1291

DİGER

Femi benzer dem-i güftârında,
Gül tutan bülbüle minkārında.

Güldeki jâleye olmaz mı nazîr,
Dâne-i eşk ise ruhsârında?

Tâb vardır dili bend eylemeğe,
Bilirim zülf-i siyeh târında.

Dökecek sırrını ammâ yok hâl,
Neş'eden çeşm-i füsûnkârında.

Doyamam seyrine bilmem ki ne var,
Kâfirin şîve-i reftârında!

Yoktur ey meh bu tabi'îlikte,
(Ekremin) başka söz âsârında.

Şüphesizdir ki düşündükçe sizi,
Böyle çok söz bulur efkârında!

Fî 16 Kânûn-ı Sânî 1298

DİGER

Gönlümün şevkınledir gevher-nisâr endîşesi,
Olmasaydın sen kalırdı bî-medâr endîşesi!

Sunmamak lâzım gelir câm-ı safâ-engîze el,
Hâtırın tekdîr eden derd-i humâr endîşesi.

İnkılâb-ı dehre ol kâbilse yek-tavr-ı nazar,
Çekme âlemde hazân kaydı, bahâr endîşesi.

Âferîn ol rind-i bî-pervâ-yı âlî-meşrebe,
Kim ola her bir sözünden âşikâr endîşesi!
Cism ü cânın âteş-i sevdâyla mahv eyle kim,
Etmesin gamgîn seni dîk-i mezâr endîşesi.

Sûz-ı hicrânın tasavvur eyledikçe âşıkın,
Zerre zerre mahv olur fikri, yanar endîşesi.

Eylemez şeb- zindedâr-ı mihnetin fikr-i huzûr,
Münhasırdır hep sana leyl ü nehâr endîşesi.

Her neye baksam hayâli her ne duysam zikridir,
Her ne fikr etsem olur mahsûlü yâr endîşesi!

Hasretinle (Ekrem) -i zârın sorarsan hâlini,
Pek perîşân hâtırı, pek târ u mâr endîşesi

Fî 2 Teşrîn-i Sânî 1293

BAHÂR

Geçip elhamdülillâh vakt-i sermâ, nev-bahâr oldu!
Zamân-ı geşt-i gülşen, fasl-ı seyr-i lâlezâr oldu.

274
Safâ buldu cihân, etti tabî'at rengini tahvîl;
Değişti rûzgâr-ı köhne bir hoş rûzgâr oldu.

Nesîm ikdâm edip tathîr kıldı ebr-i zulmetten,
Semâyı şöyle kim reng-i kebûdu âşikâr oldu.

Perîşân gîsu-yı zerrîn ile mahbûbe-i âfâk,
Edip arz-ı likā bir subh-dem pertev-nisâr oldu.

Kalem kâr-ı tabî'at olduğun isbât için gûyâ,
Mahâretle mülevven sâz-ı deşt ü kûhsâr oldu.

Meğer altun ile mezc eylemiş elmas u yâkûtu,
Ki her nakşındaki bir renk sûrette hezâr oldu.

Güneş bir handedir -fikr–i diger- handeyse sârîdir,
Anınçündür ki âlem handenâk u pür-mesârr oldu.

Zemîn rûyîde kıldı sad-hezâr üşkûfe-i rengîn,
Letâfet buldu her bir kıt'a pür-nakş u nigâr oldu.

Eder ihtâr tab'a nev-arûsân-ı heveskârı.
Benât-ı gülsitân tâ ol kadar zînet- medâr oldu!

Gören pür-jâle hengâm-ı seher eşcâr u ezhârı,
Kıyâs eyler gelip vecde melâ'ik girye-bâr oldu.

Çiçekler rûhtur ammâ ki hep rûh-ı musavverdir,
Görün feyz-i bahârı hâk-i huşka cân-nisâr oldu!

Çemen bir bahâr-ı ahdar şeklin aldı şöyle kim sathı,
Vezânî-i sabâdan mevc-hîz ü bî-karâr oldu.

Zihî tayru'r rebî-i aşk-perver kim safâsından,
Atıp ol bahr-ı mevc-â-mevce kendin gavta-hâr oldu!

Hatâdır bilmek ol feyzi sabâdan belki gülşendir,
Ki ettikçe teneffüs âleme anber-nisâr oldu.

Ne revnak buldu yıldızlarla seyr et âlem-i ulvî,
Ki nûrâniyyet-i şeb gıbta-bahşâ-yı nehâr oldu!

Tahavvül eyledi bir nûr-ı mâyi' hâline sevdâ,
Ona mâh-ı uyûn-ârâ-yı âlem çeşme-sâr oldu.

Bu feryâd-ı umûmî tutsa şâyân gûş-ı dünyâyı,
Çobanlar dağda, bülbüller çemende nâlekâr oldu.

Avâlim aşk u sevdâdan mı dolmuş kim bu günlerde,
Dile her zerresi tehyîc-sâz-ı fikr-i yâr oldu.

Güşâyiş kesb edip tab'ım bu âsârı temâşâdan,
Derûnumda tagazzül ârzûsu âşikâr oldu:

Gel ey reşk-i nihâlân azm-i bâğ et nev-bahâr oldu!
Zemîn hurrem, zamân mes'ûd, âlem bahtiyâr oldu.

Giriftârî-i aşkınla senin şâdım ki âlemde,
Esîr-i aşk olanlar feyz-yâb u kâmkâr oldu.

Mesâğ-ı arz-ı ahvâl olsa da takrîre imkân yok,
Senin derdinle derdim hâric-i hadd-i şumâr oldu.

Firâkınla nasıl zâr olduğum bundan kıyâs eyle,
Ki cismim câna zindân.. cân-ı mahzûn cisme bâr oldu

276

Gönül bir muttarid zevk almadı seyr-i gülistândan,
Gülü gördükçe güldü, bülbüle baktıkça zâr oldu.

Beni derde düşürdü nev-bahâr u fikr-i yâr (Ekrem)
Yine bî-çâre gönlüm zâr zâr u girye-bâr oldu.

Fî 19 Nîsân 1289

Edebiyat ve bilhassa şiir hakkındaki fikr-i mahsûsuma dâir birkaç lakırdı ki erbâb-ı mütâlaaya arz olunur: *

Bedâyi-i fikriyyeye bir sıfat-ı kâşife tayîn etmek isteyen dekāyık-perverân-ı edebden birisi "en güzel eserler insanı ağlatanlardır" demiş. Ben olsam sadece: (En güzel eserler onlardır ki okunduktan sonra da insanı bir müddet düşünmeğe mecbur eder) derdim.

Fi'l-hakîka mütâlaası gönülde rikkat-gözde rutûbet husûlüne sebeb olan âsâr mutlakâ güzel addolunsa bile her güzel eser mûcib-i girye değildir.

Kāilin o sözden maksadı ne olduğunu taharrî ve tahkîk ile uğraşmak istemem. Fakat ben kendi maksadımı ve bundaki şümûl-i hükmü bir misâl ile îzâh ve isbât edebilirim:

Meselâ kırda gezerken bir çiçek müsâdif-i nazarınız olur ki dilberliğiyle tarâvetiyle nezâketiyle sizi yanına celb eder. Yakından bakınca daha ziyâde hoşlanırsınız. Şâyet koparmağa kıyamazsanız kendinden ayrılırken gönlünüzde âdetâ bir hiss-i tahassür peydâ olduğunu anlarsınız. Koparırsanız nihâyet elinizden bıraktığınız zaman o his daha âşikâr bir sûrette yüreğinizi müteellim eder. İki halde dahi düşünürsünüz! Düşündüğünüz nedir? Bunu hatta siz tayîn edemezsiniz ki ben bileyim!

(Hikmet-i bedâyi')e dâir taharrî-i hakayıkıla iştigāl edenler bu bâbda birtakım esbâb-ı müteselsile îrâd ederlerse de gāyeti mûcib-i tefekkür olan o çiçeğin rûha nâfiz bir letâfeti hâiz olmasına varır fakat bu letâfetin mâhiyyeti bilinemez.

---

*) *Burada verdiğimiz metin şu baskıya aittir: Matbaa-i A.K.Tuzlıyan, İstanbul, 1301 (1885).*

Akşam garipliğinde dereden doğru akseden bir kaval sesi veya gece mehtâbda denizden doğru gelen bir (hey hey) nağmesi de sizce o tahassür ve tefekkürü mûcib olduğu gibi:

Akşam olur güneş batar şimdi buradan
Garîb garîb kaval çalar çoban dereden
Pek körpesin esirgesin seni Yaradan

Gir koyuna kurt kapmasın gel kuzucağım! türküsünü veyâhud:

Doldur kadehe şarâb-ı nâbı
Mezceyle şafakla mâhtâbı
Bilmem ki cihân bitip dururken
Bitmez mi cihânın ıztırâbı
Bir bâde getir amân amân gel!

şarkısını bilâ-terennüm okumak veya işitmek de ve hatta bir güzel resim levhasını veya elvâh-ı zî-hayât-ı tabîattan bir manzarayı temâşâ eylemek de kalbinizde aynıyla o teessürâtı husûle getirir!

Kudemâ-yı büleğâ içinde en çok takdîr etmek istediğim şâir-i âlî-nazar Nef'î'nin meselâ:

Hıred allâme-i idrâkimin bir köhne şâkirdi
Felek şehnâme-i endîşemin bir cild-i zerkârı
Suhen bir tûti-i mu'ciz-beyândır hâmem üstâdı
Kalem bir kahramân-ı tîğ-zendir dil silahdârı
Cem-i endîşemin hûrşîd bir câm-ı zer-endûdu
Arûs-ı tab'ımın nâhîd bir çengi perestârı

yolunda azametli şa'şa'alı birçok sözlerini -vâkıâ yine her okuyuşta zevk-yâb-ı belâgat olmak üzere-okuyup geçiverdiğim halde yine müşârün ileyhin:

Zâhid ol rind ol hemân sûretde kalma ârif ol
Âlem-i ma'nâda hükm-i pâdişâhî böyledir

Gark eder bir noktada nûr-ı siyâha âlemi
Ârifin sermâye-i kilk-i siyâhı böyledir

veya:

Ağyâra nigâh etmediğin nâz sanırdım
Çok lutf imiş ol âşıka ben az sanırdım

veyâhud:

Aramazsın hiç var mı dilde dâğın yarasın
Böyle mi gözler güzeller âşık-ı bî-çâresin
Âh ile derdi bilinmez âşık-ı bî-çârenin
Çâk çâk etsin meğer âhı dil-i sad-pâresin

gibi tekellüften berî rûh-perverâne şiirlerini her ne zaman okusam elbette az çok düşünürüm! Zannederim ki bu herkesçe de böyledir. Sebebi ise bu yolda dil-pezîr hikmetleri — bu türlü hakîkî ve tabiî hisleri hâvî sözlerin rûha müessir birer güzelliği hâiz olmalarıdır.

Asrımızın yetiştirdiği şâirler içinde Abdülhak Hâmid Beyefendinin eş'ârı beni ekseriyâ düşündürdüğü için maşûka-i vicdânımdır!

Bazı zevât Hâmid Beyefendinin ekser şiirleri muakkad olduğundan bahsederler. Bu iddiâ müsellem değildir. Müsellem addolunsa bile o türlü zalâm-ı mübhemiyyet içinde şa'şa'a-zâ olan hakâyık-ı ulviyye ecrâm-ı münîre-i semâviyyeye benzer ki mâhiyetleri anlaşılamamakla berâber yine hayrân-ı temâşâsı olmaktan insan kendini alamaz!. Bu da müşârünileyh gibi zekâ-yı hârikulâde ashâbına mahsus nekâyıs-ı ulviyyeden bir fazilettir ki şâyân-ı gıbtadır!

Sözde letâfet ve ulviyyet nasıl tahakkuk eder?.. Bunu kat'iyen tayîn etmek nâ-kâbildir. Fakat rûhun âmâl-i

asîlânesine muvâfakatla meşrût olan efkâr ve hayâlât ve hissiyât ile bunları teblîğ için istimâl olunan elfâz ve tabîrât arasında tenâsüb bulundukça söz -gerek mensur olsun gerek manzum- hemen dâima güzel ve bazan hem güzel hem de ulvî düşüyor. Efkâr ve hayâlât ve hissiyâttaki asâlet ise rûhun germî-i şevk ve garâm ile münbasıt veya nâire-i hissiyât ve ihtirâsât ile mültemi' ve mültehib olduğu zamanda lâyih ve vâki olduğu muhakkaktır. Öyle bir halde nefs-i nâtıkanın izhâr ettiği nagamât-ı şâikâne veya nevhât-ı muztaribâneyi en muvâfık kelimât-ı leyyine ve latîfe- en münâsib tabîrât-ı şedîde ve ceyyide ile tercüme ve teblîğe muvaffakiyet her şâir ve münşî için münferid vâsıta-i temâyüz olan zevk-i manevîye ve tabîr-i âharla hüsn-i tabîata müftekırdır.

Ulviyyet-i hakîkiyyeden bî-nasîb olduğu halde yalnız lafzan ulviyyeti müş'ir sözler balon gibidir: Hevâ-yı iştihârda bir aralık itilâ-nümâ olsa bile bilâhare bir zemîn-i mechûliyyet ve mensiyyete düşer kalır! Hakîkat-ı hissiyyeden mahrûm iken ateşten kıvılcımdan bahseden manzûmeler şebtâba benzer: Zalâm-ı evhâm içinde fürûzân görünse bile hiçbir kalp üzerinde bir eser-i ihtirâk husûle getiremeksizin kendi kendilerine söner mahvolur!

Filhakîka Nef'î'den evvel sonra o kadar kasîde-perdâz gelmiş iken bizim şiirlerin envâ-ı malûmesi içinde azamet-i tasavvur-semâhat-ı hayâl- servet-i elfâz-halâvet-i âhenk ile temeyyüz eden kasîdeden bahsolundukça neden digerleri kāle bile alınmak istenilmiyor da yalnız Nef'î söyleniyor?..

Fuzûlî'den evvel ve sonra o kadar gazel-serâyân ve tabîr-i esahhıyla musavvirân-ı vicdân eşvâk u âlâm-ı muhabbetle gûyâ dem-sâz olmuş iken meziyyeti rikkat-i hiss-

letâfet-i hayâl-nezâket-i elfâz ile tahakkuk eden gazelden söz açıldıkça neden fazîletin en büyüğü yine Fuzûlî'ye ircâ olunuyor?..

Âsâr-ı edebiyyede ve bilhâssa şiirde üç nevi güzellik takdîr olunur ki birincisi mehâsin-i fikriyyeye ikincisi bedâyi-i hayâliyyeye üçüncüsü de sünûhât-ı kalbiyyeye mahsustur. Bu güzelliklerden rûha nâfiz olan sünûhât-ı kalbiyyeye mahsus güzellik olduğu için digerlerine takaddüm eder. Bundan sonra gelen bedâyi-i hayâliyyedir. Mehâsin-i fikriyye üçüncü derecede güzel addolunurlar.

Mehâsin-i fikriyye letâif-i hissiyye ile karışırsa tabiîdir ki eserin güzelliği bir kat daha artacağı gibi kendilerinde letâif-i hissiyye ile bedâyi-i hayâliyyenin âheng-i imtizâcı bulunan âsâr letâfetçe bir mertebe-i âlü'l-âla vâsıl olur!

Meselâ Şinâsi merhûmun:

Ziyâ-yı akl ile tefrîk-i hüsn ü kubh olunur
Ki nûr-ı mihrdir elvânı eyleyen teşhîr

sözü yalnız fikren güzel olan âsârdan madûddur ki bunu fikir takdîr eder.

Nedîmin bir sâhilhâne vasfındaki neşîdesinden:

Kûh ü deryâ iki cânibden der-âgūş eylemiş
Sanki deryâ dâyesi kuhsâr ise lalasıdır
Kûh sakınmakta ruhsârın doğar günden anun
Bahr ise âyînedâr-ı tal'at-ı zîbâsıdır

beyitleri hayâlen güzel olan âsârdandır ki bunu da zevk takdîr eder.

Nâbizâde Nâzım Beyin:

Zevk-ı sevdâ duymadın âşık perestâr olmadın
Ol kadar sevdim de aşkımdan haberdâr olmadın!

Bahtiyâr olmaktı sevdâdan merâmı tab'ımın
Bahtıma düşmen kesildin tab'ıma yâr olmadın!

beyitleri sünûhat-ı kalbiyyedendir ki bunlar da hıss ile anlaşılır. Halbuki Mehmet Bey Merhûmun (1):

Ey yâdı bana enîs ü gam-hâr!
Ey yâdı bana rakîbsiz yâr!
Yâdın gibi dil bulur mu dil-dâr?
Yâdında vefâsızım vefâ var!

kıt'asında zerâfet-i fikr ile rikkat-i his iki yâr-ı muvâfık gibi mümtezic göründüğünden kıt'a hakîkaten pek dil-nişîn iken Hâmid Bey'in:

Severim bazı ben şeb-i târı
Veririm subh-ı nev-bahârı ona
Dûş-ı nâzında zülf-i zertârı
Görünür yârimin hayâli bana

Yetişip hâl-i ıztırâbımda
Yüzüme nûr-ı hüsnünü serper
Sanırım bir perî-i zerrîn-per
Dolaşır külbe-i harâbımda!

---

1) - Dâhiliye Nezâreti Evrâk Müdîri saâdetlü Ali Haydar Bey Efendi Hazretlerinin birâderleridir. "Güldân" nâmındaki Mecmûa-i eş'ârından neşrine muvaffak olabildiği bir cüz'ün münderecâtı içinde bir iki parça neşîdesi pek parlaktır.

manzûme-i müntehabesi en latîf bir his ile en nâzik bir hayâlin haclegâh-ı visâli addolunmağa lâyık olduğu için fikr-i hakîrâneme göre yukariki sözlerin cümlesinden daha dilber cümlesinden daha rûh-istînâstır! Ve okunduktan sonra insanı bir müddet tefekküre düşürmekte bu yoldaki nefâyis-i nâdireye mahsus bir meziyettir.

Demek olur ki âsâr-ı edebiyye ve husûsan şiir güzel addolunabilmek için kendisinde fikir ve hayâl ve hisse müteallik bir iyi şey bulunmak lâzımdır. Maamâfih yalnız fikir ve hayâl ve his cihetiyle güzel olması vâ-hayfâ ki bir eserin makbûliyyetine kifâyet edemiyor! Şiirde elfâzı hatta kavâfîyi ve hatta evzân-ı malûme içinde mevzûun tabîatına en çok muvâfakat eden vezni hüsn-i intihâbda muvaffakiyyet şartından mâ'adâ his ve tasavvurdaki hüzün veya şâdîye rikkat veya şiddete -kasvet veya şa'şa'aya ve daha bin türlü hâle göre ifâdeye etvâr-ı beyân içinde en yakışır olan tavır ve rengi iktisâb ettirmek dahi iktizâ eder ki bu şerâiti îfâda erbâbına rehberlik edecek yine hüsn-i tabîattır. (1)

Bazan pek güzel bir fikir sûret-i ifâdesindeki bir ufak kusur için kıymetinden düşüyor. Bazan pek latîf bir his tavr-ı tebliğindeki cüz'î bir fenâlıktan dolayı bayağılaşıyor. Bazan en canlı bir hayâl tarz-ı tasvîrindeki bir küçük noksan sebebiyle ruhsuz görünüyor!

İşte hüsn-i beyân- tasvîr-i vicdân böyle ufak tefek bin türlü mevâniin tesîrâtı altında bulunmasından dolayıdır ki gerçekten şâir olanlar güzel şiir söylemeği müşkilât-ı azîmeden addederler! Hal böyle olunca bendeniz gibi acezenin şiir nâmıyla meydana koyacakları âsârın şi'riyetçe

---

1) - Fesâhat bahsi bu sadedden hâriç olduğu için ona dâir hiçbir şey demiyorum.

ne derece değeri olması lâzım geleceğini tarîfe hâcet göremem.

Bu mütâlaâtı eser-i hakîrânem olan bir mecmûa-i eş'âra mukaddeme makāmında îrâddan maksadım ben şiiri nasıl anladığımı anlatmaktan ibâret olarak bazı zevâtın diyebilecekleri gibi emelim (Zemzeme) nin mündericâtını bu mütâlaâta göre takdîr ettirmek değildir ki bu hakîkat erbâb-ı mütâlaa içinde meşreb ve meslek-i ahkarânemi bilenlerce zâten malûmdur zannederim.

Zemzeme'ye gelince mündericâtı içinde öyle şa'şa'ası -tumturâkı- ulviyyeti ile müşkil-pesendân-ı zamânın karîn-i istihsânı olacak hiçbir şey yoktur. Evvelkiler gibi bu cüz'ün de külliyeti itibârıyla mâhiyetini ise şu üç beyit tarif eder:

Bir zemzemedir bu bî-hünerdir
Âzâde-i sanat âha benzer
Perverde-i girye-i seherdir
Hayrân-ı semâ nigâha benzer
Bir nakş-ı hevâi-yi kederdir
Kim nûru bile siyâha benzer!

(Zemzeme) bu kısım ile de tamam olmuyor. Fakat tevfîk Allah'tandır.

İstanbul, 28 Nisan sene 1301
Recaîzâde Mahmut Ekrem

NA'T

Arşa düşmekten mu'allâ sâye-i ulviyyetin
Aşk-ı lezzetle muhammer mâye-i ulviyyetin
Akd-i pervîn bir kemîn pîrâye-i ulviyyetin
Neyyir-i feyz-i ezeldir dâye-i ulviyyetin
Akl ile tahmîn olunmaz pâye-i ulviyyetin
Yâ Resûlallah yoktur gāye-i ulviyyetin!

Senden ahz etti safâ pâkîze ahlâk-ı Arab
Mihr-i zâtın eyledi tenvîr-i âfâk-ı Arab
Eyledin nûr-ı kemâlâtınla işrâk-ı Arab
OI fazîletle yayıldı garba etbâk-ı Arab
Maksad etmiş zâtını dâreyne hallâk-ı Arab
Yâ Resûlallah yoktur gāye-i ulviyyetin!

Hikmetinle vâzı'ı sensın bu şer'-i tâhirin
Mazhar-ı îmânısın şer'inle pek çok kâfirin
Bâtının pür-nûr idi ondan münevver zâhirin
Fıtraten memdûhu olmuşsun Hakîm-i Kādirin
Rütbe-i şi'ri yetişsin mi sana bir şâ'irin?
Yâ Resûlallah yoktur gāye-i ulviyyetin!

Nûr-ı dîdârınla minhâc-ı hakîkat lem'adâr
Tâb-ı güftârınla esrâr-ı ledünnî âşikâr
Lutf-ı etvârınla ihsân u adâlet kâmkâr
Feyz-i âsarınladır bu dîn ü ümmet pâydâr
Müdde'âma şâhidimdir Hazret-i perverd-gâr
Yâ Resûlallah yoktur gāye-i ulviyyetin!

Zübde-i irfânsın ey peygamber-i ümmî-lakab
Neyyir-i îmânsın ey peygamber-i kudsî-neseb!
Mükrim-i Ku'rânsın ey peygamber-i mu'ciz-edeb!
Rahmet-i rahmânsın ey peygamber-i sıddîk-leb

Müstahîl efdâline ta'yîn-i evsâf u rüteb
Yâ Resûlallah yoktur gāye-i ulviyyetin!

Fî 3 Mart 1301

NEV-BAHÂR

Mukîm-ı râğ ol ey gönül füyûz-ı nevbahârı gör
Şükûfelerde mevc uran safâ-yı hüsn-i yâri gör
Ne san'at eyler âşikâr hezâr-ı nağmekârı gör
Kenâr-ı havz-ı pâkte dıraht-ı sâye-dârı gör
Verir hayâta ihtizâz hurûş-ı cûybârı gör!

Döner benefşe-gül-semen mücevherâta jâleden
Verir çemende lâleler birer nişân piyâleden
Şarâb nehrin andırır su aks-i reng-i lâleden
Dolar derûn-ı murg-zâr tarabla cûş-ı nâleden
Seherde seyr-i bâğa çık sabâh-ı feyz-bârı gör!

Edâ-yı dil-şikâr ile şükûfe-çîn ü dem fürûş
Hırâm-ı işve-bâr ile direng-bahş-ı akl u hûş
Elinde gül -başında tül- kabâ-yı âl-i zîb-i dûş
(Riyâz-ı huldu kim arar gelir mi hâtıra sürûş)
Çemende nâz ile gezen benât-ı meh-izârı gör!

Ser-i dırahta müşt-zen- hıyâz-ı bâğa berk-rîz
Gusûn içinde pür-gırîv-şükûfelerle pür-sitîz
Nihâl-i gülde teb-nümâ-yem-i çemende mevc-hîz
Çemen çemen zemîn güzer- zamân zamân semâ giriz!
Hevâ-perest-i pür-heves nesîm-i bî-karârı gör!

Dilinde aşk-ı neşve-rîz-lebinde şevk-ı handever
Yolunda her çemen na'îm- gözünde her çiçek güher
Şarâbı âb-ı hoş-güvâr-gıdâsı şîr-ü şehd-ter

Değil melâle âşinâ kelâlden de bî-haber
Çoban kıyâfetindeki garîb-i kâmkârı gör!

Fî 25 Mart 1301

YÂ RAB!

Geçmez mi bu iğbirâr yâ Rab!
Bitmez mi bu inkisâr yâ Rab!
Yetmez mi bu hâr hâr yâ Rab!
Me'yûs u melûl ü zâr yâ Rab!
Çok çekti bu hâksâr yâ Rab!

Olmaz mı felekte kerem-i bî-serd?
Her ferdde çâresiz midir derd?
Bed-baht mıdır cihânda her ferd?
Yok var ise bahtiyâr bir merd
Kimdir kim o bahtiyâr yâ Rab?

Meyyâl-i cünûn dil-i heveskâr!
Mecbûr-ı sükûn vücûd-ı bîmâr!
Lâyık mı kühen mezâra ezhâr?
Cân tâze civân iken ne düşvâr
Olmak beden-i ihtiyâr yâ Rab!

Vâreste değil iken keselden
Kurtulmuyorum yine emelden
Bir hande görünce bir güzelden
Âşüftesiyim gibi ezelden
Meslûb olur ihtiyâr yâ Rab!

Her şeb dile âşinâlık eyler
Pür-hande nücûmu âsmânın!
Elbette tehî değil bu şeyler
Yükseklere cân-ı mübtelânın
Var nisbeti âşikâr yâ Rab!

Can ister o yâr-ı nâzenîni
Kim arz ediyor bana hayâlim.
Gezsem de cihet cihet zemîni
Yoktur yine bulmak ihtimâlim
Nezdinde midir o yâr yâ Rab!

Demdir ki peyâmın almadım âh
Mehcûrun unuttu mu o zâlim?
Yâ etti mi âşıkından ikrâh?
Yoksa dem-i firkatinde hâlim
Bilmez mi o şîvekâr yâ Rab?

Efzûn elemim tahammülümden
Kaldım yine bî-medâr yâ Rab!
Mâdâm ki ayrıyım gülümden
Netsin bana nev-bahâr yâ Rab?
Her gonçe gözümde hâr yâ Rab!

Pervâzına yetmiyor mu gülşen?
Her nahl değil mi bir nişîmen?
Ağlarken içim yine şenim ben!
Bî-çâre midir füzûn o benden?
Nâlende niçin hezâr yâ Rab?

Ettimdi şarâb-ı aşkı hülyâ
Bir bâde-i bî-humâr her gâh.
Bildim ki o da değil o sahbâ
Zehrâbe-i mevttir demek âh!..
Ol bâde-i bî-humâr yâ Rab!

Maksad ne çemen ne mey ne dilber
Matlab ne cinân ne hûr u kevser
Matmah ne semâ ne mâh u ahter
Bir sensin o şey ki rûhum ister
Sendendir o bî-karâr yâ Rab!

Tâ etmek için güzâr yâ Rab!
Gönlümce bu rûzgâr yâ Rab!
Yâ ver bana iktidâr yâ Rab!
Yâ tâkat-ı ıstıbâr yâ Rab!
Yâ ruhsat-ı intihâr yâ Rab!

Fî 5 Nisan 1301

GÖNLÜME YAR BULUNMAZ MI BENİM?

Var benim şimdi bir vefâkârım
Gam-güsâr-ı dil-i hevâdârım
Ki mizâcı mizâcıma uygun
Dâ'ima gamlı dâimâ mahzûn!
(Hüzn ile münbasıtdır ahvâlim
Yâr mahzunsa ben de hoş-hâlim)
Reng-i mâtemledir tahallîsi
Beni hayrân eder tecellisi
Câmesi ser-be-ser siyehgûndur
Bir buluttur ki ayla meskûndur
Saçı şeb-renk- çehresi esmer
Esmer ammâ ki hûrdan dilber!
Gâh olur bir hafîf burka-i âl
Verir ol rûy-ı esmere bir hâl
Ki bakınca hayâl eder âdem
Hûn-ı eşk içre bir ruh-ı mâtem!
Nâzik ü nâzenîn ü sevdâvî
Nazrası hüzn ü neş'eyi hâvî.
Subh-ı sâdık gibi sadâkati var
Bana her subh arz eder dîdâr.
Âh u feryâdımı durur dinler
Acıyıp hâlime o da inler.
Keşf eder sırrını hamûşâne
Söyler ancak lisânı vicdâna.

Sözleri şi'r-i bî-tenâhîdir
Nefesi nefha-i ilâhîdir.
Eylemiş ol güzellerin güzeli
Gönlümü bend-i turrası ezelî.
Severim hâsılı o dilberi ben
O hakîkatli yâr-ı esmeri ben.
Nâmı da kendisi gibi dilber
Bilmek ister misin o nâmı?... Seher!..

Fî 14 Teşrîn-i Sânî 1300

HİLÂL-İ SEHER

Nedir bu feyz-i mükemmel nedir bu hâl-i seher?
Nedir hakîkat-i ulviyye-i me'âl-i seher?
Neden bulur bu kadar revnakı zılâl-i seher?
Ben olmuşum ezelî âşık-ı cemâl-i seher?
Senin de mi dilin âşüfte-i visâl-i seher?
Nedir bu hüzn-i garîbânen ey hilâl-i seher?

Ne var aceb ötesinde cihân-ı deycûrun?
Nedir bilinmiyor aslı bu emr-i mestûrun!
Nedir gurûruna bâ'is şu necm-i pür-nûrun!
Değer mi tâbına?. Hâşâ!. O çeşm-i mahmûrun!
Muharrik olmada sevdâma vaz'-ı meftûrun
Senin de mi kederin vardır ey hilâl-i seher?

Ne hoş zamân!. Ne garîbâne âlem-i mehtâb!
Hevâ ne hoş!. Ne kadar dil-pezîr safha-i âb!.
Nücûm-ı zâhireyi rûhum eyler isticvâb.
Olup da nûruna hâ'il ne anlıyor şu schâb?...
Bu şeb neden yine kaldın benim gibi bî-hâb?.
Ne derd ile müte'ellimsin ey hilâl-i seher?..

Nedir o hüsn-i ilâhî cihân-ı bâlâda?.
Nedir o nakş-ı mübâhî sipihr-i mînâda?.
Nedir o nâ-mütenâhî letâfet eşyâda?.
Kalır mı tâkat-ı dil bunları temâşâda?.
Kimin o nûr ki mevc urmada şu deryâda?.
Hüdâ bilir ki perîşânım ey hilâl-i seher!

Güzer-gehinde bulut mu o cem-i zulmet-bâr?
Veyâ hevâya mı çıkmış zemîndeki kûhsâr?
Yanında hayli yakışmış o kevkeb-i seyyâr!.
Kimin o nûru semâvâtı dolduran dîdâr?..
Nedir o sürh ü sefîd?..Âh başlıyor mu nehâr!..
Yarın sabâha demek sohbet ey hilâl-i seher!..

Fî 1 Kânûn-ı Evvel 1300

ÂH

Firkatin telh eder hayâtı bana
Aratır zahmet-i memâtı bana!
Rûh-ı bâkî iken nasıl versin
Aşkdan ruhletim necâtı bana?
İstemem firkatinde Allâh bir
Verseler hep bu kâ'inâtı bana?
Sana insaf vermemiş mi veren
Seni sevmekteki sebâtı bana?
Hem acırsın garîb hâlime hem
Çok görürsün bir iltifâtı bana!..

Fî 25 Mayıs 1300

ÂTEŞÎN

Âteşîndir eşk-i çeşm-i girye-bârım âteşîn
Aşk ile pür-sûzum olmaz mı buhârım âteşîn?
Eyleyim ifnâ vücûdum âteş-i seyyâl ile
Dehrde olsun benim de intihârım âteşîn!
Od düşürdü câna bir âteş- mizâcın hasreti
Olmasın mı dostlar feryâd u zârım âteşîn?
Ben gidersem böyle âteşler içinde korkarım
Sâye salmaz servim olmakla mezârım âteşin.
İhtirâkıyla olur âteş-fürûz-ı kalb–i mâh
Oldu nûr-ı kevkeb-i sevdâ-medârım âteşîn!
Câm-ı la'in va'd edip âteş bıraktın cânıma
Âteşîn ruhsârım ettin intizârım âteşîn!
Sâye-i mihrindedir ey meh ki izler terk eder
Evc-i ulviyyette sıyt-ı iştihârım âteşîn! (*)
Unsurumda gālib olmuş âteşim (Ekrem) benim
Kim düşer her fikr ü hiss-i rûhdârım âteşîn.

Fî 12 Teşrîn-i Evvel 1300

ÇEŞM-İ KEBÛD

Füsûn u fitne penâhî midir o çeşm-i kebûd?
Mubâh-sâz-ı menâhî midir o çeşm-i kebûd?
Hayâta lerze verir nazrasındaki te'sîr
Nazîr-i berk-i devâhî midir o çeşm-i kebûd?
Neden hazîn duruyor? Yoksa kendi kendisinin
Harâb-ı tâb-ı nigâhı mıdır o çeşm-i kebûd?
Verir müşâhedesi rûh u fikre ulviyyet
Semâ-yı aşk-ı ilâhî midir o çeşm-i kebûd?

(*) - Bu beyit şöyle de ifâde olunabilir:
Terk eder izler semâ-yı i'tilâda şu'le-tâb
Sâye-i mihrinde oldu iştihârım âteşîn

Şehîd-i gamzesine bakmıyor gurûrundan
Tegāfülüyle mübâhî midir o çeşm-i kebûd?

23 Mart 1301

HEVÂ VÜ HEVES

Yoktu hevesim hevâ-yı aşka
Bîgâne idim safâ-yı aşka
Düştüm reh-i ibtilâ-yı aşka
Mecnûna mümâsil oldu gönlüm.

Ey ruhları mâh-ı burc-ı iffet!
Ey kāmeti nahl-i bâğ-ı ismet!
Ey işveli mâ'î gözlü âfet!
Reftârına mâ'il oldu gönlüm.

Şîrîn nigehin karârın aldı
Mahzûnu hevâ-yı kâma saldı
Sırma saçına tutuldu kaldı
Yükseklere vâsıl oldu gönlüm.

Nûş etse de zehr-i iftirâkı
Pür-lezzet-i kâm olur mezâkı
Nâkıstı ayâr-ı iştiyâkı
Sevdân ile kâmil oldu gönlüm.

Tek kesme de iltifâtı gâhî
Ettir bana mihnetinle âhı
Ey gamzesi cânımın penâhı
Her cevrine kā'il oldu gönlüm!

Fî 26 Mayıs 1300

YÂDİGÂR

Eder mi hâlimi bilsem tahayyül ol gaddâr
Gelir mi hâtırına bir zaman geçen demler?.
Remîde mi acabâ gönlü ihtilâtımdan?
Meğer uzak yaşamaktan mı şimdi hazzeyler!

19 Teşrîn-i Sânî 1300

İFTİRÂK-I SÛRÎ

Oldunsa da dûr manzarımdan
Ey meh yine sen bana ıyânsın!
Sevdân ki gitmiyor serimden
Gitsen de benimle hem-mekânsın:
Zîrâ ki harem-nişîn-i cânsın.

Bir berg-i hazân içinde gâhî
Mahzûn nigehinle rû-nümâsın.
Bir nazlı çiçekte de kemâhî
Ba'zan bana kâşif-i likāsın.
Bir nağmede gâh olur nihânsın!

Ezhârı hadâ'ik-ı zemînin
Şevkınle nümûde handelerdir.
Ahterleri âlem-i berînin.
Ma'tûf sana birer nazardır.
Sen maksad-ı arz u âsmânsın!

Ettikçe tahassürünle zârı
Nezdimde hemen kıyâm edersin!
Çeşmimden olurken eşk cârî

Sen handeyi iltizâm edersin!
Bilmem ki ne histe mihribânsın!

Eyyâm-ı vezâni-i sabâda
Dâim ser-i âb iken makâmın
Hengâm-ı teberrüd-i hevâda
Bir başka zemindedir hırâmın.
Hoş nahl-i revân-ı bî-hazânsın!

Gittin de ğarîb kaldı gönlüm
Ben âzim-i genc-i vahdet oldum.
Deryâ-yı cünûna daldı gönlüm
Ben mahrem-i bezm-i vahşet oldum.
Sen hangi tarab-gehe revânsın?

28 Teşrîn-i Evvel 1301

TEFEKKÜR

Hâtırımda dâ'imî bir pîçtâbım var benim
Ben de bilmem aslını bir ıztırâbım var benim!
Vâsıl oldum yâre öptüm la'lini ammâ yine
Rûz u şeb bir dem ne ârâmım ne hâbım var benim!
Muttarid ister beni bilmez ki cânân lahzada
İnfi'âliyle dilin bin inkılâbım var benim!
Verme sâkî mey-hamûş ey mutrib-i âteş-sürûd!
Hod-be-hod giryanlığa gamdan nisâbım var benim!
Zevk-i bûs-ı la'li dilde-sohbeti hâtırdadır
Firkatinde hem şarâbım hem rebâbım var benim.
Ağladıkça ben olur (Ekrem) alev-rîz âteşim
Sînede bilsem ne türlü sûz u tâbım var benim?..

20 Haziran 1300

Yakacık'ta akşamdan sonra bir mezarlık âlemi -ki hissiyât-ı muhabbetin efkâr-ı hikmetle âheng-i imtizâcını tecrübe maksadıyla söylenmiştir.

Bir şebdi köyde âzım-i geşt ü güzâr idim
Ahyâya dûr-geşte vü emvâta câr idim.
Metrûk bir mezarlık idi meskenim benim
Yalnızca onda hâk-nişîn-i mezâr idim.
Topraktı her mezâr-ı fakîrâne bî-rühâm
Fakrımla ben de zâ'ir-i zî-ibtisâr idim
Cismimle çün alâmet-i makber sükûn-nümâ
Fikrimle lîk muztarib ü bî-karâr idim.
Vahşetle hâzırûn nazar-endâz idi bana
Zîrâ ki içlerinde garîbü'd-diyâr idim.
Etrâf pürdü nâle-i gûk u hezâr ile
Lâkin sükût-ı mevki'e ben gûş-dâr idim!
Giryân idim.. Fakat gözüm âzâde-i dümû!
Yoktu lebimde nâle.. Fakat nâlekâr idim!
Çökmüştü ol kadar dile bâr-ı girân-ı derd
Kim âh çekmeğe bî-iktidâr idim!
Andım o bî-vefâyı garîbâne ağladım
Geldi hayâli dîde-i giryâne ağladım!

*

Âriydi gök nümâyiş-i reng-i sehâbdan
Envâr akardı her tarafa mâhtâbdan.
Samt u sükûn o mertebe hâkimdi mevkı'e
Kim muztaribdi bende olan ıztırâbdan!
Benzerdi gah o ses ki gelirdi ba'îdden
Ol savta kim tahassul eder âsiyâbdan
Leylin rutûbeti geçerek tâ zemîne dek
Bir bûy-ı uhrevî duyulurdu türâbdan!
Dehşet bulurdu dil mütcharrik zilâlden
Emvât kaldırırdı serin sanki hâbdan!
Atfeyledim derûna nigâh-ı tahassürü

Duydum şu gizli nâleyi kalb-i harâbdan:
"Var mıydı kimse bende olan derde uğramış
Şunda huzûr içinde yatan şeyh u şâbdan?
Ammâ yine bu derd iledir zevk u lezzetim
Kurtarma ey Hüdâ beni bu iktirâbdan!
Andım o bî-vefâyı garîbâne ağladım
Geldi hayâli dîde-i giryâne ağladım!
*
Bir ucbe ses gelirdi derinden şebîh-i âh!
Vahdet teneffüs eyler idi sanki gâh gâh!
Eşcârdan zemîne düşen sâye-i kesîf
Çekmişti pîşgâhıma bir perde-i siyâh.
Ol zulmet-i amîka-i hîçî-nümûdda
Pervâz ederdi dehşet ile tâ'ir-i nigâh.
Ta'mîk ede ede o zalâm-ı şedîdeyi
Fikrimde hâsıl oldu biraz nûr-ı intibâh.
Bir hayrın olmadan dedim- eyvâh masdarı
Gitti hevâ yolunda hayâtım yazık!.. Günâh!..
Kasriyyet-i fi'âlimi söylerdi lîk hep
Feryâd edip ayaklarım altında her giyâh!
Kandım bu hikmete - dedim- olmuş demek ezel
Dîdâr-ı aşk ile mütecelli bana ilâh!
Ömrüm ki yandı âteş-i aşka bu âna dek
Sevdâ yolunda isterim olsun bütün tebâh.
Andım o bî-vefâyı garîbâne ağladım
Geldi hayâli dîde-i giryâne ağladım!
*
Semtin sükûn u zulmeti artardı dem-be-dem
Gûyâ çekerdi ka'rına doğru bizi adem!
Dehşetle doldu hâne-i kalbim fakat yine
Aslâ hayâl ü hâtırıma gelmedi nedem.
Nâ-geh tecessüm eyledi karşımda bir vücûd
Bir kahramân-ı işve.. Mehâbetli bir sanem!
Emvâc-ı nûrvârı vücûd-ı latîfini

Örterdi nîm-sütre-i beyzâsı ham be ham.
Müdhişti gözleri-deheni lerzedâr-ı hışm
Gîsûsu târ u mâr idi -ebrûları behem.
Nûr-ı nigâhı berk-ı belâdan nişân idi
Seyyâl bir alevdi lebinden çıkan sitem!
Ref' eyleyip hevâya tehevvürle bir elin
Takrîb ederdi nezdime kendin kadem kadem.
Ettim kıyâm düşmek için pây-ı kahrına
Eyvâh!. Uçtu gitti o nûr-ı semâ-harem.
Andım o bî-vefâyı garîbâne ağladım
Geldi hayâli dîde-i giryâne ağladım!
*
Daldım yine zemînine deryâ-yı fikretin
Oldum dûçâr-ı hevli nihengân-ı mihnetin.
Yâ Rab!-Dedim-tükendi hayâtım o bitmedi
Pâyânı yok mu derd ü belâ-yı muhabbetin?
Âzâdi-i dili bana rûzî mi kılmadın
Her dem esîri olmadayım ben bir âfetin!
Gönlümde olmasa kara sevdâyı çeşm-i yâr
Neydi işim içinde şu deryâ-yı zulmetin?
Tebdîl-i ayş.. nakl-i mekân.. hepsi bî-eser
Yok mu Hüdâ cihânda devâsı bu illetin?
Yok çünkü pençesinden ümîd-i halâs-ı dil
Ver bâri rahm kalbine ol bî-mürüvvetin.
Bir kerecik daha görün ey nûr-ı çeşm-i cân!
Öldürdü hasretin beni.. Öldürdü hasretin!
Hayfâ! Dirîğ!.. Yollu bir âvâze duydum âh
Hâlim dokundu gönlüne sahrâ-yı vahşetin!
Andım o bî-vefâyı garîbane ağladım
Geldi hayâli dîde-i giryâne ağladım

Fî 28 Haziran 1300

NİÇİN?. NEDEN?.

Eder gözüm size her yerde intizâr niçin?
Görünmesin diye gönlüm çeker azâb neden?
Sizi görünce hemen eylerim firâr niçin?
Sever isem sizi sizden bu ictinâb neden?
*
Nigâhınızla nigâhım tekâbül ettiği dem
Cemâlinizde ıyân olmak ihmirâr niçin?.
Hitâbınızla şeref bulduğum zamân bilsem
Güler geçersiniz ahz etmeden cevâb neden?.
*
Size ta'alluk eder hep düşündüğüm şeyler
Demek ki sizsiniz efkârıma medâr niçin?
Safâ-pezîr edecek yerde girye-bâr eyler
Sizi tefekkür ile içtiğim şarâb neden?
*
Ne rütbe etse tecellüd gıyâbınızda gönül
Huzûrunuzla gider elden ihtiyâr niçin?
Düşüp tahayyüre hîn-i itâbınızda gönül
Eder irâde-i cüz'iyyem insilâb neden?
*
Sizin mehâsin-i dîdârınızladır meşhûn
Tesâdüf eylediğim her şükûfe-zâr niçin?
Sizin letâ'if-i mişvârınızladır meşhûn
Kırâ'at eylediğim her güzel kitâb neden?
*

Değil iken bana bâb-ı kabûlünüz mesdûd
Niçin yine olurum böyle bî-karâr?.. Niçin?.
Visâlinizle bulurken safâ-yı nâ-mahdûd
Neden yine edemem def-i ıztırâb?. Neden?

Fî 30 Teşrîn-i Sânî 1300

TAGAZZÜLDEN GEÇEMEM

Bu gün garîb gönlümün garîb bir melâli var
Memâttan tevahhuşu hayâttan kelâli var!
Yetişti bir hatar-gehe zavallı râh-ı aşkta
Ne gitmeğe cesâreti ne durmağa mecâli var!
Yakarsa düştüğü yeri ta'accüb etme giryeme
Bilir misin cemâlinin ne âteşîn hayâli var?
Amân ne dil-nişîn belâ.. Ne tatlı zehr imiş gamın
Ne çekmek isterim ne de geçilmek ihtimâli var!
Gamınla doldu (Ekrem'in) o şiirlerle tab'ı kim
Hazîn hazîn tasavvuru yanık yanık me'âli var.

Fî 25 Şubat 1300

YİNE GAZEL

Bittim de hâlâ bakmıyor cânânda istiğnâya bak!
Bekler temellük yârdan gönlümdeki sevdâya bak!
Cânâne-i bî-mihrden insâf umup bî-çâredil
İster ki sorsun hâlini dîvânede hülyâya bak!
Gerdenkeş-i pür iddiâ-giryende-i pür-ibtihâl
Hem müftekır hem müştekî miskîn-i bî-pervâya bak!
Sevme cihânda başkasın hûrî de olsa ey gönül
Ol bî-vefâ bilmezse de sen ahdini îfâya bak!
Aşkım çeker cânânıma aklımsa sedd-i râh olur
(Ekrem) hayâtımdan beni bîzâr eden gavgâya bak!

Fî 6 Kânûn-ı Evvel 1300

BU DA BAŞKASI

Çeşmân-ı dehşet-zâyı gör sîmâ-yı müstesnâya bak!
Berk-ı celâl-efzâyı gör nûr-ı cemâl-ârâya bak!

San mevc-i nûr içre şafak zanbakta yâhud verd-i âl
Sîmîn elinde kâfirin peymâne-i sahbâya bak!

Şehvet mi almış tâkatin bî-tâb-ı işret mi nedir?
Lâzım gelince söylemez ol dîde-i gûyâya bak!

Ciddî telakkî eyleme yâr etse de ey dil itâb
Tarf-ı lebinde mübtesim ma'nâ-yı istihzâya bak!

(Ekrem) yolunda sâye-veş olmaz mı gönlüm pây-mâl?
Ol cân-rübâ reftârı gör-ol kāmet-i bâlâya bak!

7 Kânûn-ı Evvel 1300

BİR KIT'A

Sordun istihzâ ile-"Kimdir" diye
Sevdiğim ol dilber-i şâ'ir-pesend.
Söyleyim artık tekellüf ber-taraf:
Sensin ol dilbersin ey kâfir-pesend!

Fî 21 Mart 1301

Bu da bir kıt'a ki (İkinci kısım Zemzeme)nin yalnız kabında muharrer olduğıçün buraya da naklolundu.

Bir zemzemedir bu rikkat-âver
Her nağmesi bir figān-ı aczim!
Çün aczi biliş de ma'rifettir
Hâmûş gerek lisân-ı aczim

İNKİSÂR

Gamım bî-intihâ.. Endûh u derdim bî-hisâb olsun!
Hayâlim tîre-i mihnet.. dilim pür-ıztırâb olsun!
Enînim bezm-i hırmânımda çeng.. eşkim şarâb olsun!
Esîr-i hicr-i yârim cân bitip cismim türâb olsun!
"Yıkıldı hâtırın şimdengeri âlem harâb olsun!"

Rahîm ümmîd ederdim sevdiğim nâ-mihribân çıktı
Hakîkatsiz.. Vefâsız.. bî-mürüvvet.. bî-emân çıktı
Bütün peymânı kâzib.. va'd ü ahdi hep yalan çıktı
Neler gördüm neler ammâ bu hepsinden yaman çıktı
"Yıkıldı hâtırın şimdengeri âlem harâb olsun!"

Cihân zindân imiş gûyâ ben onda kalmışım mahbûs
Belâ-âlûd u giryân u garîb ü zâr u gam me'nûs
Dil-i dîvâne-i bî-çâre her yüzden olup me'yûs
Meded-hâh oldum ammâ bakınadı cânân dahi efsûs!
"Yıkıldı hâtırım şimdengeri âlem harâb olsun"

Beni gül-çîn-i âmâl etmedi devrân bahârımdan
Figān duydum be-cây-ı nağme tab'-ı neşve-dârımdan
Cefâ gördüm vefâ me'mûl ederken nâz-kârımdan
Ölürsem de duyar yârân bu feryâdı mezârımdan
"Yıkıldı hâtırım şimdengeri âlem harâb olsun!"

O mâhı hüsnüne mağrûr görmek istemez gönlüm
Beni ârâmdan mechûr görmek istemez gönlüm
Garîbim kimseyi mesrûr görmek istemez gönlüm
Cihânı ba'd ezîn ma'mûr görmek istemez gönlüm
"Yıkıldı hâtırım şimdengeri âlem harâb osun!"

Sadâkatle yaranmak olmadı imkânda ol mâha
Beni me'lûf kıldı firkatiyle âh u eyvâha

Giriftâr oldum (Ekrem) nâle-i şâm u seher-gâha
Bu ye's-i tâmm ile kaldı işim min-ba'd Allâh'a
"Yıkıldı hâtırım şimdengeri âlem harâb olsun!"

Fî 3 Haziran 1300

Sonbaharda Bir Subh-ı Safâ ki Unutmam.
Hep bir yere gelmiş olsa bi'llah
Eyyâm-ı meserreti cihânın
Cem' eyleyemez sürûr u hüznün
Rûhumda bu subh-ı zî-safânın!

Fî 3 Eylül 1300

BİLMEM KİMİNÇİN AĞLARIM?

En bükâ-engîzidir eş'ârdan müstahzarım
Zevk-yâb-ı giryedir kalb-i melâlet-masdarım
Bu tecellîye sebâvettenberi ben mazharım:
Vahdetimde bir su-yâ bir dağ olunca manzarım
"Ağlarım ammâ niçin bilmem kiminçin ağlarım!"

Ettiği günler melâl-i dil beni sahrâ-neverd
Çâresiz râhımda pâmâl ettiğim her berg-i zerd
Bir garîb âvâz edip izhâr- eder tahrîk-i derd
Rûzgâra karşı gönlümden çıkıp bir âh-ı serd
"Ağlarım ammâ niçin bilmem kiminçin ağlarım!"

Rûz-i tenhâyîde mahzûn u mükedder gâh gâh
Eylerim semt-i semâyı çeşm-i câna vakfegâh
Mest-i istiğrâk iken olmakla manzûr-ı nigâh
Garba doğru azmeden bir kuş ya bir ebr-i siyâh
"Ağlarım ammâ niçin bilmem kiminçin ağlarım!"

Eylerim akşam olunca seyr-i bahr u mâhtâb
Gâh olup hâil mehe gâhî çekildikçe sehâb
Oynadıkça pîş-i çeşmimde münevver mevc-i âb
Bî-sebeb peydâ olup dilde hafî bir ıztırâb
"Ağlarım ammâ niçin bilmem kimînçin ağlarım!"

Şûh sâgarlar olurken bezm-i meyde cilve-sâz
Dinlesem mestâne ben zîr ü bam-ı çengi biraz
Oynatıp her târ-ı asâb-ı dili mızrâb-ı sâz
Zûr-ı hissiyât ile rûhum olup pür-ihtizâz
"Ağlarım ammâ niçin bilmem kimînçin ağlarım!"

Bir kitâb alsam ele gâhî berâ-yı def'-i gam
Ben ederken gamla taklîb-i sahâyif dem-be-dem
Rast gelse bir çiçek-yâhud ki bir nakş-ı kalem
Türlü hissiyât olup bîdâr dilde lâ-cerem
"Ağlarım ammâ niçin bilmem kimînçin ağlarım!"

22 Teşrîn-i Sânî 1300

TAGAZZÜL TENEZZÜL DEĞİLDİR

Varlığım mahv eyledi aşkıyla bir îmânı yok
Avdet etmez fevt olan hürriyetim imkânı yok!

Iztırâbım anlayan olmaz ki aşk u işvede
Gönlümün hem pâyesi.. cânânımın akrânı yok!

Mihnet-i hicrân ile pâyâna yetti cân henûz
Mihnet-i hicrânının bilmem niçin pâyânı yok!

Cân u cânânı fedâ eylerdim ol dermân için
Âh kim derd-i dil-i bî-çâremin dermânı yok!

Matla-ı envâr iken (Ekrem) hayâlim ye's ile
Döndü ol deycûra kim bir ahter-i tâbânı yok!

Fî 1 Mart 1300

ARZ-I HAKÎKAT

Her gece bulsam da koynumda seni
Âh yine hasretin öldürür beni!
Cânıma düşmezse nûr-ı tal'atin
Rûhsuz gelir bana bahâr-ı gülşeni!
*
Hem-demimdir gece gündüz hayâlin
Aldı karârımı şevk-ı visâlin
Cennet olsa yerim ey nâzlı melek!
Râhat etmem görmedikçe cemâlin.
*
Hicrine gelmiyor sevdiğim tâkat
Edemem görmezsem seni bir sâ'at
Cihân gözümde yok düşkünüm sana
Rahmeyle (Ekrem'e) çektirme hasret!

Fî 12 Mart 1301

BU DA BİR Şİ'R-İ MUHZİN-İ DÎGER

Ey taleb-kâr-ı enfes-i eş'âr!
Eyle dikkatle fevk ü zîre nazar.
Şi'rdir hep o gördüğün âsâr,
Şi'rdir hep o duyduğun sesler:
Rûh-perver.. latif.. hüzn-âver
Yerde bir kız.. semâda bir ahter
Her biri bir bedîa-i dîger!

310
Oynatıp hiss-i âşıkānesini
Kavalın savtı akseden kûh-sâr
Dinleyip kuşların terânesini
(Ki dere muttasıl eder tekrâr)
Çekilip ormana olur nâ-çâr
Kız çoban gizli gizli girye-nisâr!
Bu da bir şi'r-i nâzik-i dîger!

Alıp âgūşa genç bir mâder
Emzirirken yetimini meselâ
Eyledikçe melek tebessümler
Akıtır mâderi sirişk-i safâ.
Rikkat-efzâ-yı sâkinân-ı semâ
Bu da bir başka levha-i ulyâ!
Bu da bir şi'r-i bihter-i dîger!

Gece mukmir, semâ sehâb-âlûd
Anın altında nûrdan deryâ!
Hep menâzır hafî hafî meşhûd
Hep sükûn üzre nûr u âb u hevâ
Nûr ile imtizâc edip zulemâ
Hâkim olmuş mevâki'e sevdâ!
Bu da bir şi'r-i eltaf-ı dîger!

Vasatında o lücce-i nûrun
Bir ufak sandal onda da iki cân
Zende zâhir melâhati hûrun
İsmet-i aşk âşıkında ıyân!
Mâsivâ rûh, rûh pür-reyhân
Ses yok ancak sadâ-yı bûs-ı dehân!
Bu da bir şi'r-i enfes-i dîger!

Zîb-i kürsî bir âfet-i bî-hâb
Ser-i nâzı yed-i yemîninde

Sol elindeyse bir küşâde kitâb
Aşk-ı mahfî dil-i gamîninde
Okunur safha-i cebîninde
Görünür nazra-i hazîninde!
Bu da bir şi'r-i dilber-i dîger!

Cây-ı tenhâda bir hakîr mezâr
Bir kadınla yanında bir ma'sûm.
Kadın ağlar sabî güler oynar
Ağlayan zevcedir gülen mahdûm.
Nev-te'ehhüldü gālibâ merhûm.
Zağlar nevha-ger.. hevâ mağmûm!
Bu da bir şi'r-i mübki-i dîger!

Düşer ormanda zahm-nâk âhû
Bakışır zâr zâr beççeleri.
Mâteme hissedâr olup tîhû
Doldurur nâlesiyle zîr ü beri
Nevha eyler nagamla kebk-i derî
Yâd ederler mezâlim-i beşeri.
Bu da bir şi'r-i muhzin-i dîger.

Muhtazır nev-resîde bir şâ'ir
Bin güzel söz bulup hayâlinde
Yazamaz... Nutka da değildir kādir!
Ne hazîndir onun bu hâlinde
O bakış çeşm-i zî-me'âlinde!
O gülüş rûy-ı infi'âlinde!
Bu da bir şi'r-i fâni-i dîger!

Bora hengâmı bahr olur cûşân
Benzer emvâc o karlı kühsâra
-Ki zelâzille dâ'imâ cünbân-
Yıkılıp doğrulur dîger bâre.

Ser-te-ser bir cesîm fevvâre
Ki saçar muttasıl güher-pâre!
Bu da bir şi'r-i ahsen-i dîger!

Nâgehân simsiyâh olur eflâk
Hayretinden düşer sükûna cihân!
Berklerle sehâbeler sad-çâk..
Küre âvâz-ı ra'd ile lerzân!
Arkasından azîm bir tûfan!
Muztarib halk, nâle-ger sıbyân!
Bu da bir şi'r-i müdhiş-i dîger!

Arzeder her dakikâ levh-i şafak
Sarı, mor, pembe.. bî-add renk!
Hande-ver mu'cizât-ı Rabbi-i falak
Mürg-zârı kılar bülend-âhenk!
Her bulut bir nümûne-i Erteng!
Bu temâşâ da başka bir ferheng!
Bu da bir şi'r-i ulvî-i dîger!

Fî 18 Teşrîn-i sânî sene 1300

YİNE BİR GAZEL

Âh geçmez derd-i dil bitmez hevâsı hâmemin!
Bir midir günlümle yâ Rab ibtilâsı hâmemin?

Her dem dil-sûzu eyler ehl-i hâli girye-nâk
Kendi ney-gûyâ. Hüseynîdir nevâsı hâmemin!

Âşıkāne nağme-sâz oldukça o ben ağlarım
Ağladıkça ben olur muhrik gınâsı hâmemin!

Âh zâlim âh kim aslâ sana kâr etmedi
Bunca âh u nâle-i rikkat-fezâsı hâmemin!

Aczdir sermâyesi ammâ ki ahvâl-i dili
Başkadır teşrîh u tebyînde edâsı hâmemin!

Böyle kalmazdı hele hayretle (Ekrem) beste-dem
Âh eğer olsaydı bir kadr âşinâsı hâmemin!

Fî 17 Şubat 1300

DİGER

Vaslında şüphesiz ki geçerdi güzel demim
Nâ-hoş değil fakat dem-i hicrinde âlemim!

Bezl etme iltifâtını.. Sehl etme vaslını
Pâyân bulup tahassürüm eksilmesin gamım!

Senden iken tevâhhuş-i dil keşf-i râzda
Sensin yine dilimdeki her râza mahremim!

Cângâhımı gören o nigeh sende var iken
Yoktur sana hafî kalacak râz-ı mübhemim!

Bir dem cihânda görmedim (Ekrem) ferâğ-ı dil
Bilmem ki ben neyim?.. Ne tecellîde âdemim!

Fî 17 Şubat 1300

YAPRAK

Yaprak! Seni pek sever ki cânım
Yârin bana bergüzârısın sen.

314

Baktıkça safâ bulur revânım
Kim mihr ü vefâ bahârısın sen!
Geldin bana mevsim-i hazânda
Hicrânı düşündüğüm zamânda!

Cinsinde sayılmasan da nâdir
Nefsince büyük fazîletin var:
Zîrâ ki yüzünde müntabı'dır
Hâlâ nigeh-i rahîm-i dildâr!
Ol mertebesin bana mu'azzez
Gönlüm seni cennete değişmez!..

Kâni' ne güzel hayât-ı sâden
Bir saksıda bir avuç türâba!
Vâbeste cihândan istifâden
Üç günde beş altı katre âba!
Îrâs-ı ziyân eder mi âyâ
Etsem seni göz yaşımla iskā?

Mağmûm-ı leyâl-i vahdetimde
Sensin olacak benimle hem-dem.
Buldum seni kendi fıtratımda
Müstağrak u pür-sükût u mahrem.
Tâli'lerimiz de düştü uygun:
Kim hicr ile sen de ben de mahzûn!

İzzetle çekildi gitti cânân
Eyvâh ki biz garîb kaldık!
Me'yûs u melûl-lâl u hayrân
Bî-çâre vü bî-nasîb kaldık!
Fikrin nedir ey garîb söyle
Hicrân demi çok sürer mi böyle?

Eyle bana sâkitâne tezkâr
Keyfiyyet-i âlem-i visâli.
Şâyet unutursam eyle ihtâr
Bezminde geçirdiğim leyâli.
Heyhât!.. Olunur mu hîç o nisyân?
Hâlâ ne sebebleyim perîşân?

Gâhî yine yâd eder mi dersin
Mehcûrların o bî-mübâlât?
Mahzûnları şâd eder mi dersin
Hâtırlarını sorup da?.. Heyhât!..
Sûrîydi o iltifâtlar hep
Söyler miyim olmasa mücerreb?

Fî 20 Teşrîn-ı Evvel sene 1300

BÜLBÜL

Değildir bir gülün derdinden elbet zârın ey bülbül?
Kimiçün âh edersin?. Söyle kimdir yârin ey bülbül

Ona bir nisbetin yoktur niçin etsin seni bîzâr?
Değilsin nîş-hâr-ı cevri mutlak hârın ey bülbül!

Seni söyletmeğe te'sîrden hâlî midir şevki
Bu gülzâr-ı fenâdan gayri bir gülzârın ey bülbül?

Degilse âşinâ-yı mantıkın söyle niçin rûhum
Olur mest-i safâ duydukça hep güftârın ey bülbül?

Bülend âvâz ile takrîr ederken sen bize eyvâh
Yine yok bir bilen.. bir anlayan esrârın ey bülbül!

Fî 16 Nisan 1301

316

BU DA BİR GAZEL Kİ HİÇ BEĞENMEM

Her ne dem rûh gibi nezdime cânâne gelir
Cân temâşî için tâ-ser-i müjgâna gelir.

Görür âb içre nihân zühre-i zehrâyı hayâl
Nakş-ı endâmı ki bu dîde-i giryâna gelir.

Gülerek şîve ile bezme şûhun gelişi
Benzer ol nükteye kim tab-ı sühandâna gelir.

Dem-i hicrinde neler çektığımi ağlayarak
Söylesem de o hakîkatsize efsâne gelir.

Acıyıp geldi ser-ı meşhedine küştesinin
Denemezken o büt-i nâz îmâna gelir.

Âteş-i aşk ile sûzân dirilir mahşerde
Ya ne gitti dil-i âşüfte yine ya ne gelir.

Kân-ı endîşe hazefpâreleridir (Ekrem)
Bu güherler ki sana her biri yekdâne gelir.

Fî 16 Temmuz 1300

BİR KIT'A

Öper idin kademin şâ'ir-i mübâhînin
Uluvvü olsa idi sözde i'tilâsı kadar.
Nişân-ı fazl bilinmek tehî mi mahviyyet?
Edîb olur kişi sermâye-i hayâsı kadar!

HÂLİM

Ol dem ki yüz çevirdi benden o meh- cemâlim
Deycûra döndü birden mehtâb iken hayâlim!

Bildirmek istesem de ta'bîre gelmiyor âh
Bir sen bilirsin Allâh gönlümdeki melâlim!

Müncer olur mu yâ Rab bir subh-ı inbisâta
Vahdet-gehimde böyle mahzûn geçen leyâlim?

Eyyâm-ı firkatında oldu yazık yazık kim
Her nâlem- (âh bahtım!) her nevham- (âh zâlim!)

Muğber olur görünce âh eylemezsem ol mâh
Bilmez ki kalmamıştır âh etmeğe mecâlim!

Mecmû'amı okurken manzûr olaydı bâri
Ol yâr-ı bî-vefâya (Ekrem) şu arz-ı hâlim

Fî 7 Teşrîn i Sânî 1300

CÂNÂ

Bulmuştum elezz vaslınızı ülfetinizden
Şîrîn-ter imiş ülfetiniz vuslatınızdan!

Her an size bir başka hevesle taparım ben
Bin cilveli sûret görürüm sûretinizden

Bir ruh-ı musavver demek ister size gönlüm
Pek dûn bulurum ben onu mâhiyyetinizden.

Cennet bana ancak harem-i vuslatınızdır.
Hîçî demedir hâric olan cennetinizden.

Muhtâc olamam gelmek için da'vete ammâ
Bir başka safâ kesb ederim da'vetinizden.

Âmîzişini seyrederek kahr ile lutfun
Hayrette kalır dil-i nazar hayretinizden.

Mey keyf verince size keyfim gelir efzûn
Âgâh eden oldur beni keyfiyyetinizden!

Etmek beni mahrûm-ı emel âdetinizdir
Vuslat demi feryâd o sizin âdetinizden!

Öpmek size rağmen o güzel elleri hoştur
.....* hiddetinizden!

Âfetse de şöhret size nisbetle değildir
Siz âfet iken korkmayınız şöhretinizden!

Vahdette bilirsem sizi hasret çekerim ben
Zîrâ ikiliktir ki çıkar vahdetinizden.

Billâh sizi candan severim... Varsa hilâfım
Kurtarmasın Allâh elem-i hasretinizden!

Fî 14 Mayıs 1301

---

*) - *Boşluk metne aittir.*

YİNE ONA

Hep sende bulursa çok mu gönlüm
Ezvâkını ser be-ser hayâtın?
Cismimdeki cân muhabbetindir
Rûhumdaki neşve iltifâtın!

Fî 17 Ağustos 1300

BİR ŞARKI

Rahme sezâ görmedi cânân beni
Eyledi hicrân ile nâlân beni
Baht-ı bedim etti perîşân beni
Yanmada âteşlere cân u tenim
Bilse idim neydi günâhım benim?
*
Eyledi ümmîdimi devrân tebâh
Oldu yazık ye's ile rûzum siyâh
Neyle tesellî bulayım bilmem âh!
Yanmada âteşlere cân u tenim
Bilse idim neydi günâhım benim?
*
Verdiği sözler ki gelir yâdıma
Kan oturur hâtır-ı nâ-şâdıma
Gel ecelim sen benim imdâdıma!
Yanmada âteşlere cân u tenim
Bilse idim neydi günâhım benim?
*
Sıdk ile mecbûr iken (Ekrem) sana
Etmeğe bâ'is ne garîbi fedâ.
Rûh-ı revânın yazık oldu bana

Yanında âteşlere cân u tenim
Bilse idim neydi günâhım beni?

Fî 28 Mayıs 1300

BU DA BİR ŞARKI

Beni terk eyledin âhir ey mâh!
Seviyordum seni vallâh billâh
Bilmedin kadrimi eyvâh eyvâh
Seviyordum seni vallâh billâh.
*
Şevk ile hüsnüne meftûn idi cân
Münhasırdı sana fikrim her ân
Kanma ister sözüme ister inan
Seviyorum seni vallâh billâh.
*
Ettiğin ahdi unuttun gitti
Kahr u cevrin beni me'yûs etti
Geçti nâ-çâr o muhabbet bitti
Seviyordum seni vallah billah.
*
Etmedi kalbine âhım te'sîr
Redd ile gönlümü ettin tekdîr
İstedin firkate çıktı takdîr
Seviyordum seni vallâh billâh.
*
Gelemem öyle vefâsızlığa ben
Oldum âzâde hele cevrinden
Söyleyim gerçi inanmazsın sen
Seviyordum seni vallâh billâh.

Fî 29 Mayıs 1300

DİGER

Çatlasın hiddetle baht-ı kînedâr
Sâye-i vaslında oldum kâmkâr!
Olmadımsa ben felekte bahtiyâr
Sâye-i vaslında oldum kâmkâr!
*
Tâli'imde gördüğüm bî-dâd iken
Dâ'imâ kârım benim feryâd iken
Zâr iken me'yûs iken nâ-şâd iken
Sâye-i vaslında oldum kâmkâr!
*
Hayli dem me'lûf olup ahzâna ben
Neş'eye olmuş idim bîgâne ben
Bî-niyâz olsam ne var devrâna ben?
Sâye–i vaslında oldum kâmkâr!
*
İltifâtından olup mehcûr u yâd
Giryeyi etmişti çeşmin i'tiyâd
Eyledi lûtfun dil-i mahzûnu şâd
Sâye-i vaslında oldum kâmkâr!

Fî 26 Nisan 1300

Meşhûr üstâd-ı mûsîki Çu Haciyân Dikran Efendi tarafından yapılan bir beste için.

Şâhenşeh-i âlî-tebâr hâkān-ı cemşîd- iştihâr
Sultân Hamîd-i kâmkâr tahtında olsun ber-karâr
Kim mülkünün ikdâm eder ihyâsına leyl ü nehâr
Her rûz ahd-i şevketi behcetle bir subh-ı bahâr

Bâ-fer ü iclâl mezîd
Binler yaşa Sultân Hamîd!

Burc-ı hilâfet mâhıdır ol tâcdâr-ı pür-kerem
Çerh-ı adâlet mihridir ol şehriyâr-ı zî-haşem
Neşr-i ziyâ-yı feyz eder cümle belâda dem-be-dem
Zıll-ı Hüdâdır sâyesi etsin cihânı muğtenem

Bâ-fer ü iclâl mezîd
Binler yaşa Sultân Hamîd!

Fî 27 Eylül 1300

MATLA

Zebûn-ı nâz iken gönlüm tarîk-ı aşka gittim ben
Necâtım mükün olmaz ba'd-ezîn eyvâh bittim ben!

DİGER

Durur bin türlü şekvâ hâtır-ı derd âşiyânımda
O mazlûmum ki ben feryâda yok cür'et lisânımda!

DİGER

Bittiğin rûh ile hayât-ı beden
Anlayın mürde-i muhabbetten!

DİGER

Ey âftâb çık da safâ-bahş-ı cânım ol
Tenvîr-sâz-ı kalb-i melâl âşiyânım ol!

MÜFRED

Reddettin infi'âl ile âsâr-ı aşkımı
Ey mâh redde gönlümü de muktedir misin?

DİGER

Mevtimle de mi geçmeyecek zahmeti aşkın
Cân bitti niçin bitmiyor Allâh halecânım?

DİGER

Çarpınmadan hevâ ile hiç olmadın halâs
Ma'nâ-yı zî-hayatı mısın aşkın ey gönül!

TARİH-İ VİLÂDET

Mecmû'a-i hüsn-i hısâl mîr-i cenâb-ı izzeti
Memnûn u dil-şâd eyledi feyz-i Hüdâvend-i kader.

Ya'ni görüp lutfa sezâ zât-ı kerîmü'l-halkını
Verdi sütûde bir oğul.. bir zâde-i vâlâ-güher.

Etti karîrü'l-ayn hep ahbâbı ol necl-i necîb
Tâli' olup bir subh-dem mânende-i necm-i seher.

Kılsın Hüdâ-yı müste'ân ihsân ona ömr-i medîd
Olsun cihânda feyz-yâb ber-vech-i dil-hâh-ı peder.

Târîhi tab-ı (Ekrem'e) oldu safâ-bahş-ı vürûd
Verdi tulû ile süheyl-i mülk vücûda şevk u fer.

1302

DİGER

Bir nüsha-i pâkîzedir zâtı cenâb-ı izzetin
Ol nüsha-i mergūbeye yazdı kazâ bir tâze zeyl.

Ya'ni o zâtın nev-reviş doğdu yine bir zâdesi
Şevk-i tulû'uyla hemen subh-ı safâya döndü leyl

Geldi iki tıfl-ı melek târîhini etti hitâb
Mehd-i safâyı lem'adâr ettin tulû'unla süheyl!

Sene 1302

TARİH-İ FEVT

Molla-zâde denirdi bu zâta
Hâiz-i hacc u hâfız-ı Kur'ân.

Hüsn-i ahlâk ile yegâne idi
Fazl u dânişle fâikü'l-akrân.

Kırk ikinci yılında ömrünün âh
Oldu dâmen- keşîde-i devrân.

Böyle târîh bir gelir binde
Etti Râşid Efendi azm-i cinân.

Sene 1297

Hemşîre ve birâder iki masûm için iki levh-i mezâr

BU ERKEK İÇİN:

Yekdîğerinin peyrevi dünyâda bekâda
Bunlar iki ma'sûm idi hemşîre birâder.

Nûri buna ism olmuştu dîğerinin de
Nâmı görülür seng-i mezârında muharrer.

Bir nûr-ı semâvî idi bu indi mezâra
Bî-çâre sabî oldu ten- âsûde-i makber.

Dünyâda mükâfât ede hîşânına Allâh
Etfikçe buna huldde ikrâm melekler.

BU KIZ İÇİN:

Zehrâ ki nev-efrûhte bir şem! idi söndü
Koydu ebeveynin şeb-i firkatte dirîğâ!

Bu şem'a meğer dâderi Nûri idi pertev
Hem nûrunu hem şem'ini kazâ eyledi ifnâ.

Ancak düşününce müteselli olur âdem
Her kârda var olduğunu hikmet-i Mevlâ.

Hakkeyleye me'cûr cihânda ebeveynin
Tâ okşaya Cennette bunu Hazret-i Zehrâ.

LEVH-İ MEZÂR

Hâl-i Mîr Alî Rızâ'yı görün
Kaldı nâmı şu seng-i hârâda!

Cürra mest-i mey-i şebâb idi âh
Mevtı görmezdi belki rü'yâda.

Cesedi düştü bunda hâk oldu
Gezer ammâ ki rûhu bâlâda

Kalmadı bir eser vücûdundan
Şekli ancak dil-i ehibbâda!

Onu da mahv eder zamân efsûs!
Budur ahvâlimiz şu dünyâda!

Var fakat ağlayan ona her gâh
Kim olur ağlayanlar evlâda?

Kala me'cûr mâder ü pederi
Ola mesrûr kendi ukbâda.

TARİH-İ FEVT

Nesine aldanır cihân bilmem
Şu vefâsız hayât-ı mahdûdun?

Bize yarın da varlığın te'mîn
Edecek kim bu günkü mevcûdun?

Ey harîs-i hayât olan fânî!
Yaşasan bin sene nedir sûdun?

Sonu böyle memâta varmaz mı
Çâresiz her hayât-ı mahdûdun?

Varsa aklın bunun gibi bezl et
Terk-i nâm-ı nikûya mechûdun.

Tâm târih-i fevti geldi dile
Beyt-i âtîde zât-ı mes'ûdun:

Hû diye çıktı arş-ı Hannâna
Rûh-ı pâki Azîz Mahmûd'un.

Sene 1300

Sâmi Paşa-zâde Necip Paşa ki hakîkaten zevk -âşinâ-yı şi'r ü inşâ idi kendisiyle son mülâkātımızda eş'âr-ı hakîrânemden bir (Zemzeme)lik kadar daha top-landığından bahsettiğim zaman:

"Bir an evvel tab ettirin de okuyalım" yollu teşviklerde bulunmuştu. İşte (Zemzeme) çıktı fakat Necip Paşa yok!..

Zât-ı memdûhü's-sıfât kalîlü'l-hayâtın şu birkaç sahîfe-i ahîreyi siyâh-reng-i mâtem eden mersıyesiyle (Zemzeme) o beste-i şevk-i dile benzedi ki karârı sûz-i nâk olur. Âh mine'l-mevt!..

MERSİYE

Nasıl kazâdır İlâhî nedir bu keyfiyyet?
Te'emmülü veriyor akla hayret ü dehşet!

Nedir Hüdâ bu felâkette muhtefî esbâb?
Nedir Hüdâ bu musîbette gizlenen hikmet?

Ecel nasıl kıyabildin Necîp Paşa'ya?
Felek nasıl edebildin bu fi'line cür'et?

Meleklerin sanırım girye-i tahassürüdür
O şeb sabâha kadar hâke serpilen rahmet!

Şebâb giryeler etsin-zekâ enîn ü figān
Döğünsün âh ile ikbâl ü tâli' ü devlet.

Muhib idi bilirim pek ziyâde milletine
Bunun ziyâ'ına lâyıktır ağlasa millet.

Bahâr içinde dem-i nev-bahâr-ı ömründe
Hazân-ı mevte yetiştirdi bir yamân illet!

Vücûdu hâk ile örtüldü bir siyeh günde
O nûr-ı iffeti bel' etti âh kim zulmet!

Muhib- nevâz u keremkâr idi hafîfü'r-rûh
Vefâ-şi'âr u civân-merd idi kamer-tal'at.

Sühan-şinâs u zarîf ü halûk idi nâzik
Hamiyyet ehli bir insân idi melek-haslet.

(Garîk-i lem'a-i gufrân ede revânını Hak)
Demekliğe velehimden dilimde yok tâkat!

Gelin muhibleri zât-ı Necîb'e ağlayalım!
Otuz yaşında giden ol edîbe ağlayalım!
*
Amân amân ne musîbetti aldığım o haber!
Sokuldu kalbime gûyâ o anda bir hançer

O anda sâ'ikalar indi beynime gûyâ
O anda sanki sukūt etti re'sime gökler.

Çekildi kalbime doğru bedende hep hûnum
Asıldı kaldı mujemde sirişk-i hasret-eser

Hayâle geldi o hoş çehre-i civânîsi
Onunla mevt arasın pek ba'îd gördü nazar.

Dîdem ümmîde düşüp kâzib olmalı bu haber
Ki bence sıhhate yormak gelirdi müşkil-ter.

Fakat olurdu yine muttasıl bana meşhûd
Garîb tahta-i tâbût u hufre-i makber.

Ümîd ü havf ile ettim şitâb meskenine
Hazîn göründü uzaktan bana o handân yer.

Olunca dâhil-i dâr anladım hakîkati âh
O dûddan ki o günlerde neşr eder micmer!

Hüdâ bilir o kadar ağladımdı vaktiyle
İki birâderim ettikte dâr-ı hulde güzer.

Ne sûd ağlamışım ben.. Gerek o kalmak idi
Fakat daha dil ü dîdem çok ağlamak ister.

Vefâ eder bizi me'mûr girye-i hasret
Eğerçi çâresi yok emrdir kazâ vü kader.

Gelin muhibleri zât-ı Necîb'e ağlayalım!
Otuz yaşında giden ol edîbe ağlayalım!

Sütûde necl-i necîbiydi Sâmi-Pâşâ'nın
Nefîsi var idi kendinde hatt u inşânın.

Ederdi onda da isbât-ı fazl u ehliyyet
Açılsa bahs birinden ulûm-ı şettânın.

Siyâseten dahi hakkıyla zî-vukūfu idi
Mu'âmelât-ı cihânın... umûr-ı dünyânın.

Iyân görürdü bakanlar mu'âmelâtında
Vifâk-ı tâmmını isim ile müsemmânın.

330
Tevâzu' üzre idi dâ'imâ eviddâya
Muvakkıraydı fakat dâ'imâ eviddânın

Hemân umûmunu cem' eylemişti zâtında
Cenâb-ı hâlık-ı Ekrem sıfât-ı ulyânın.

Safâ-numâ idi vechinde hüsn-i rûhânî
Bana gelir ki mübârek kuluydu Mevlâ'nın!

Avâtıfıyla Hüdâ'nın muhât iken nâ-gâh
Sarıldı cânına en âteşîni hummânın!

Bu yüzden ölmek imiş hükm-i ser-nüvişti dirîğ!
Ki müsmir olmadı gayretleri etibbânın.

Çöküp zılâl-ı memât on gün içre çehresini
Husûf hâline benzetti mâh-ı garrânın.

Ne söyleyim ki bu günlerde nâ-mü'essirdir.
Bizimçün ağlamadan gayrısı tesellânın.

Gelin muhibleri zât-ı Necîb'e ağlayalım!
Otuz yaşında giden ol edîbe ağlayalım!

Vukū'unu ne kadar görse de ba'îd-i hayâl
O nûr düştü mezâra budur hakîkat-i hâl!

Çıkıp sabâha pür-ümmîd leyl-i buhrândan
Gurûba vardı o mihr-i zekâ bi-vakt-i zevâl!

Garîk-i âtıfetin bir civânı öldürmek
Ne hikmet üstünedir ey hakîm-i zû-efdâl?

Neden edersin onu mazhar-ı sunûf-ı ni'am?
Neden kılırsın onun sonra mevtin isti'câl?

Niçin? Niçin?.. Demede âcizân kalır muztarr
Bırakmıyorsa da lâ-yüs'elin su'âle mecâl!

Fakat nasıl olacaktı bilir miyiz? Heyhât!
Mu'ammer olsa onunçün güzâriş-i meh ü sâl.

Tenebbüh etmiyoruz olduğu muhakkak iken
Hayât hâb u hayâl u vücûd ayn-ı zılâl?

Hayâtı böyle bilir de yine şu fânîler
Eder perestiş-i ikbâl ü hırs-ı mâl ü menâl!

Azâb-ı zahm-ı dili duymamak değil mümkün
Tefelsüfe ne kadar olsa da kişi meyyâl!

Hemân karîn-i safâ eylesin o mağfûrun
Revân-ı pâkini Cennette Hazret-i Müte'âl.

Dilım harâret-i tâb-ı firâk ile pür-sûz
Gözüm dümû'-ı tahassür-eserle mâl-â-mâl!

Gelin muhibleri zât-ı Necîb'e ağlayalım!
Otuz yaşında giden ol edîbe ağlayalım!
*
Uluvv-i şân ile dâmâd-ı Şehriyârî idi.
Vezîr idi vüzerânın da zî-vekârı idi.

Asâleti ile erbâb-ı devletin şerefi
Liyâkati ile şûrânın iftihârı idi.

Ta'ayyüşü mütenâsipti kadr-i şânı ile
Hakîkaten şu demin a'zam-ı kibârı idi.

Safâ-yı meşreb ile-pâkî-i akîde ile
Eb-i mükerreminin dehre yâdigârı idi.

Füzûn idi edebiyyâta rağbet ü hevesi
Fünûnda mazhar-ı takdîr ü i'tibârı idi,

Telattuf üzre idi herkese mu'âmelesi
Mürüvvet ü kerem ü âtıfet şi'ârı idi.

Açılsa her nerede bahs halk u etvârı
Hulûs-ı kalb ile herkes senâ-güzârı idi.

Hayâ sabâhat-i dîdârına safâ-bahşâ
Edeb halâvet-i güftârının medârı idi.

Alâ mukārin-i âmâl-i gıbta-fermâsı
Zekâ münevver-i efkâr-ı tâbdârı idi.

Bu zâtı çekmedi devrân ki zâtı devrânın
Kemâl-i izz ü sa'âdetle kâmkârı idi.

Yine derim ki felek kıymamak gerekti ona
Hayâtının bu zamânında kim bahârı idi!

Gelin muhibleri zât-ı Necîb'e ağlayalım!
Otuz yaşında giden ol edîbe ağlayalım!

Fî 11 Nısan 1301

FERDÂ-YI TEDFÎN

A'mâr-ı beşer her gün her dem bulur noksân.
Âsârı da fânîdir onlarda da var pâyân.
Bir yandan olur peydâ bir yandan olur pinhân.
Kendi gibi devrânı bitmekte sanır insân.
"Âlem yine ol âlem devrân yine ol devrân" (*)

Lâkin neye mahv etti ol genci felek bilmem?
Ol genci ki etmişti her yolda Hüdâ mükrim!
Ahbâbı tutar sandım birkaç gecelik mâtem.
Baktım ki giden gitmiş dünyâdakiler hurrem
*
Ol zâta tahassürle sandım ki zamân ağlar.
Umdum ki yüzü subhun bir reng-i hazîn bağlar!
Gördüm ki güneş doğmuş pür-hande bütün dağlar
Bülbüller öter şâdân pür-neş'e sular çağlar!
"Âlem yine ol âlem devrân yine ol devrân!"

Fî 9 Nisan 1301

(*) - İcmâli şu neşîdeye meâl olan mülâḥazât ile bir subh-dem me'yusü'l-bâl iken bî haberâne ber-âverde-i makâl ettiğim o mısrâ'ın kendi sözüm olduğuna emîn olamadığım için ihtiyâten tarafeynindeki işâreti vaz'a lüzum gördüm.

Mukaddeme-i eserde sekiz rakamlı sahîfenin ikinci satırından sonra gelecek bir fıkradır ki sehven derc olunamamıştır:

Hele müşârünileyhin eş'âr-ı müteahhiresinden olan ve bir mecmûa-i edebiyyede neşrolunan "Kürsî-i İstiğrâk" neşîdesini okuduğum zamân saatlerce müstâğrak olmuştum.

NİHÂYET

TEFEKKÜR (1)

Ekseriyâ düşünürüm çünkü:

Düşünmeyi severim mahrem-i melâlimdir
Odur beni düşünen hâl-i iğbirârımda
Düşünmeden geçemem yâr-i bî-hemâlimdir
Odur beni arayan hîn-i inkısârımda.
Benim nedîme-i rûhum tefekkürâtımdır
Dem-i tefekkürüm en hoş dem-i hayâtımdır.

---

1) İlk kez 1303 (1885) yılında yayımlanan ***Tefekkür****, daha sonra* ***Nijad Ekrem****'le birlikte yeniden basılmıştır. Ekrem, ikinci baskıya koyduğu bir notta bunu şöyle açıklar:*

"Bu eser-i nâcizi, yazıldığı tarihten yirmi dört sene sonra (Nijad Ekrem)e zeyl olarak, tekrar tab' ettirişim (Nijad Ekrem) in muhtelif yerlerinde ve ale'l-husus (Dün

müstenid ve binâenaleyh makbul olmasa bile mazûr görülmeğe şâyândır. Ve bir de istedim ki Nijad'a ait düşündüklerimden hissettiklerimden kâğıt parçaları üzerinde tesbit etmeğe muvaffak olduğum ne varsa hepsi bir yerde bulunsun; ve bunlar da nihâyet Nijad gibi mahv u bî-nişân ve hatta külliyyen mahkûm-ı nisyân olacaklarsa hep birden olsun!"

Görüldüğü gibi, Ekrem'in ***Tefekkür****'ü* ***Nijad Ekrem****'e eklemesi duygusal bir sebebe*

cıyla, yayımlanışları arasında da uzun yıllar bulunan bu iki kitabı ayrı ayrı değerlendirmeyi uygun bulduk. Dolayısıyla ***Tefekkür****'ün ilk baskısını esas aldık; Ekrem'in ikinci baskıda yaptığı kimi değişiklikleri de dipnotlarla belirttik.*

Burada verdiğimiz metin şu baskıya aittir: Mahmud Bey Matbaası, Dersaadet, 1303 (1886).

O dem ki şâm-ı garîbâna rû-yı âfâkı
Siyeh nikâb ile manzûr-ı çeşm-i rikkat eder,
O dem ki bâd-ı şebânına çemende evrâkı
Hazîn edâ ile melûf-i âh-ı hasret eder;
Dikip nezzâremi bir necm-i pertev-efşâna
Düşünmeyi severim muttasıl hamûşâne

Benim gibi o da meyyâl-i zevk-i vahdettir
Benim gibi o da mahzûz-ı reng-i zulmettir;
Benim gibi o da mustağrak-ı sükûnettir;
Bana şerîk-i elem, hissedâr-ı mihnettir;
Benim nedîme-i rûhum tefekkürâtımdır
Dem-i tefekkürüm en hoş dem-i hayâtımdır.

Ona mukârin olur sânihât-ı şi'riyyem.
Odur mürebbiyesi zâde-i tabî'atımın.
Odur medâr-ı kıyâm-ı hayât-ı şi'riyyem
Odur mu'allimesi mekteb-i belâgatimin
Hazînedârı odur hiss-i pür-te'essürümün
Sürûd-ı zemzeme âhengidir tefekkürümün.

Eden izâle odur dîdeden bu nâsûtu,
Eden idâme odur inbisât-ı vicdânı;
Onunla tayyederim kârgâh-ı imkânı;
Onunla seyrederim huld-zâr-ı lâhûtu;
Benim nedîme-i rûhum tefekkürâtımdır
Dem-i tefekkürüm en hoş dem-i hayâtımdır

O dem ki dalgaları unsur-ı hurûşânın
Bana peyâm okur edvâr-ı bî-nihâyetten,
O dem ki lem'aları âlem-i şebistânın
Dile safâ verir envâr-ı sermediyyetten;
Düşüp tefekküre pîrâne kudretu'llâhı
Kemâl-i acz ile tıflâne ağlarım gâhî!

O dil-rübâ ki durup manzarımda hüzn-âlûd
(Lebiyle hande-nümâ.. gözleriyle girye-nümûd
Okur neşâyid-i ulviyye bî-nevâ vü sürûd;
Eder derûnumu meşhûn-ı zevk-i nâ-mahdûd.
Benim nedîme-i rûhum tefekkürâtımdır,
Dem-i tefekkürüm en hoş dem-i hayâtımdır. (s.3-5)

Çünkü koymuştun bizi ol cennete,
Yâ niçin sonra düşürdün hasrete.

Tattırıp âcizlere bir lezzeti
Doymadan lâyık mı kesmek ni'meti?

Âdem evlâdıysan ey, Rabb-ı semâ
Etmedik biz bir hatâya ictirâ!

Sürmedikti mevye-i memnû'a el
Vermedikti bir mücâzâta mahal.

Vâlihâne seyredip âsârını
Vird ederdi kalbimiz ezkârını.

Hande-i rûy-ı tabî'at her sabâh
Bezlederdi bizlere zevk-i mübâh.

Müncezibdi gönlümüz ahterlere
Bir sanaydı aşkımız bir mâdere!

Beynimiz meşhûn olup Kur'an ile
Raks ederdi rûhumuz elhân ile.

Cûların meftûn idik âvâzına
Kuşların hayrân idik pervâzına.

Keşfedersek kırda bir nâzik çiçek,
Havz içinde ya geh bir yavru semek;

Eyleyip i'lân o meşhûdu hemân
Şevkımızden çırpınırdık bir zamân!

Hoş mesellerdi medâr-ı hâbımız.
Pür-letâ'ifti güzâr-ı hâbımız.

Hâbdan bîdâr edense bizleri
Kuşların şarkılarıydı ekserî.

Yaz gelir ezhâr açar... Bin türlü şevk!
Kış gelir karlar yağar... Bir başka zevk!

Her günü bir sûr idi ol âlemin
Her şebi pür-nûr idi ol âlemin.

Pâk idi gamdan dil-i bî-kînemiz
Jengdâr olmazdı hiç âyînemiz.

Bize mechûl idi encâm-ı devrân
Nedir biz bilmedik âlâm-ı devrân.

Kibârı titreten seyl-i havâdis
Olurdu bizce bir nev keyfe bâ'is.

Yürek çarpıntısından bî-haberdik
Seversek de sükûnetle severdik.

Benâta meylimiz efzûndu ammâ
Çiçekti bizce onlar pâk ü ra'nâ.

Görürdük lutfunu ancak hayâtın
Değildik müdriki havf-ı memâtın.

Bizimçün giryede vâki'di gâhî
Fakat bilmezdik esbâbın kemâhî.

Hayâl ü fikrimizdi gerçi âciz
Düşünmek.. söylemekte hür idik biz.

Lisân u kalbimiz birdi bizim hep
Tabi'î sıdk idi bizlerce mezheb.

Berî olmakla biz havf u recâdan
Ederdik bahse cür'et kibriyâdan.

Sorup öğrenmek isterdik cihânı
Ederdik acze ilkā ümmühâtı:

Nedir ol parlayan şeyler semâda?
Nasıl seyrân eder kuşlar havâda?

Nedir deryâ? Nedir mevc-i kehribâr?
Nasıl peydâ olur toprakta ezhâr?

Nedir hâl-i tulû'.. Ol hoş temâşâ?
Nedir kavs-i kuzah.. Ol nakş-ı zîbâ?

Nedendir ihtilâfı rûzgârın?
Te'âkub etmesi leyl ü nehârın?

Nedır şeb? Bast eden deycûru kimdir?
Nedir ay? Neşreden ol nûru kimdir?

Ne vardır arkasında ahterânın?
Nasıldır cenneti dâr-ı bekânın?

Olup efkârımız hayrette dâ'ir
Ederdi rûhumuz takdîs-i kādir!

Bu sûretle mes'ûd u âzâde-ser
Gehî nağme-sâz ve gehî hande-ver,

Sürerken na'îm-i safâ zevkini;
Düşünmezken artık onun fevkını;

Acîb olmağa başladı bizde hâl;
Küdûret-pezîr oldu fikr ü hayâl;

Bütün soldu gözlerdeki reng-i nûr
Menâzırda nâ-hoşluk etti zuhûr!

Hazîn görmeğe başladık âlemi
Ne bed-baht imiş anladık âdemi

Devâm eyleyip bir yeni mektebe
Fecî olduğun anladık mel'abe.

Mürâ'îlik etmek gerekmiş beşer
Musanna' yalan söylemekmiş hüner.

En evvel lüzûmu olan ilm ü fen
İbâretmiş evzâ-ı ca'liyyeden.

Çocuklukmuş ülfet musâfât ile
Âbesmiş o yolda görünmek bile.

..... (*)
Zarûrî mürâat-ı hod perveri.

Büyüklerle hem-tavr olup çâresiz
Hep onlardan aldık bu emsâli biz.

Çıkarmış meğer cennetinden ilâh
Garîb olmuşuz biz de âlemde, âh!

---

*) 2. bs.: "Uzaklattı bizden birâderleri"

Karîn-i zevâl oldu her sâdelik
Misâl-i hayâl oldu âzâdelik.

Bu dem bildik esbâbını bî-gümân
Niçin bazan ağlarmışız ol zamân!

Tahassürle nâlânız ol âleme
O firdevs-i cân-perver-i hurreme!

Ki tasvîr ile hey'et-i mâderi
Yarıp gitmede muttasıl gökleri! (s.18-24)

Ey sözleri hayâlimi taltîf eden melek
Ey neş'esi derûnuma rikkat veren çiçek!
Durgunluğu huzûrumu talan eden çocuk!
Ey handesi güneş gibi cângâha mün'akis
Ey nazrası cinâna veren türlü türlü his..
Mahzunluğu hayâtımı lerzân eden çocuk!

Gâhî garîb bir bakışın var senin bana
Kim hadşe-bahş-ı rûhum olur, ey melek-likā!
Gözden tebâ'ud eyleyerek cümle mâ-sivâ
Bir sen kalırsın ortada, bir zât-ı kibriyâ!
Bilsem nedir bu hâlet-i mâ-fevkâ'l-ibtilâ
Ey fikrimi garâmı perîşân eden çocuk!

Bir nüsha verdi ki bana Hallâk-ı fazl u cûd
Nâtık-ı ulüvv-i hikmeti bî-hasr u bî-hudûd!
İkāz eder kırâ'eti rûhumda bin sürûd,
Peydâ kılar me'âli cinânımda bin dürûd;
Sensin o nüsha-i hükm, ey muhtasar vücûd..
Ey lutf-ı kudrete beni hayrân eden çocuk!

Bülbül müdür o nâtıka-i zî-fesâhatin?
Nerden vücûd buldu o mahfî zarâfetin?
Ey ömrü üç buçuk senelik tıfl-ı sâde-dil..

Hayrânım işte ben senin ümmî kemâline!
Nûr-ı Hüdâ mı mün'atif olmuş cemâline?
Ey tâb-ı vechi kalbi fürûzân eden çocuk!

Kimdir koyan o zihn-i basîte o mantıkı?.
Kimdir veren o kalb-i latîfe o hisleri?.
Âciz sabî, nasıl tanıdın zât-ı Hâlıkı?..
Ba'zan nedir o tavr-ı bedî- tefekkürün?..
Gâhî nedir o hâl-i hazîn-i te'essürün?
Her vaz'ı bir garâbeti ityân eden çocuk!

Ey hâbgâh-ı neş'esi âgūş-ı mâderi
Da'vet-ger-i menâmı letâ'if meselleri!
Bâzîçe-i hayâl-i latîfin değil mi hep
Mürğân-ı nağme-kâr ile ezhâr-ı renk renk,
Deryâda kef- nisâr olan emvâc-ı bî-direng;
Ey hoş nazarla âlemi seyrân eden çocuk!

Sür şimdi zevkini şu na'îm-i sabâvetin
Bak sonra hâline o hıyâbân-ı behcetin:
Seyret ne hoş bahârdır ol âlem-i şebâb*
Seyret ne neş'lerle doğar onda âfitâb;
Seyret nedir safâ-yı seher feyz-i mâhtâb;
Ey gülşen-i ümmîdimi handân eden çocuk!

Mâzî için tesellî-i evcâ-ı bî-adâd,
Hâlimde hoş tutan beni her şâm u bâmdâd;
Âtîme belki fer verecek şem-i şu'le-zâd;
Vicdân nedîmi, mûnis-i cân, hem-dem-i fu'âd...
-"Geldim baba.. açın kapıyı!"
-Vay gözüm Nijâd!
Gel sohbetiyle hâtırı şâdân eden çocuk! (s. 47-50)

---

*) 2. bs.: "Seyret ne hoş bahâr olacak âlem-i şebâb"

FÂTİHA-İ KELÂM*
Takdîs-i Rabbi'l-Enâm

Dü rükn-i akvâ-yı dîn ü îmân
Mehâfetu'llâh.. Muhabbetu'llâh.
Dü nûr-ı tâbân-ı fehm ü îkān
Muhabbetu'llâh.. Mehâfetu'llâh.

Medâr-ı eşvâk-ı âmilîndir..
Esâs-ı ahlâk-ı kâmilîndir..
Sürâğ-ı minhâc-ı vâsılîndir..
Mehâfetu'llâh.. Muhabbetu'llâh.

Nedir şu ekvân-ı bî-nihâyet!.
Nedir şu envâr-ı pür-letâfet!.
Nedir şu a'yân-ı zü-mehâbet!.
Nedir şu esrâr-ı hâlikiyyet!..

Veleh-resândır.. zekâ-fikendir..
Şagaf-fezâdır.. Cinân-rübâdır..
Hıred-zidâdır.. Dehâ-şikendir..
Bakın ne sanat.. ne kibriyâdır..

O kudretu'llâh.. O lem'atu'llâh..
O haşyetu'llâh.. O rahmetu'llâh..
Dilimde cânımda berk urur âh!
O hubb-ı kudsî.. O havf-ı dilhân!..

---

*) *Burada verdiğimiz metin şu baskıya aittir: Âlem Matbaası, Kostantiniyye, 1311 (1896).*

Ümîdgâhım.. Salâh-ı fikrim..
Delîl-i râhım.. Cenâh-ı fikrim..
Benim penâhım.. Felâh-ı fikrim..
Muhabbetu'llâh.. Mehâfetu'llâh!..

Zebânım üzre senâ-yı kuddûs..
Cinânım içre safâ-yı cennet..
O ben miyim ben.. O merd-i me'yûs!
Nedir o zillet.. Nedir bu izzet!..

Bütün mesâmmât cism-i zârım
Birer lisândır Hüdâyı zâkir..
Türâb olursam da ben, ğubârım
Eder mü'ebbed senâ-yı kādir.

Mukārinim ben bu feyze her gâh
Dilimde.. Cânımda berk urur âh!
O havf-ı kudsî.. o aşk-ı dil-hâh..
Mehâfetu'llâh muhabbetu'llâh!..

ŞEB-İ MUZLİM

Düşmüş ademden gerdûna sâye:
Sarmış cihânı zulmet ser-â-pâ;
Eşyâ çekilmiş umk-ı hafâya.
Bir dîv-beççe-vârî bu dünyâ
Olmuş gunûde hâb girâna...
Muzlim bulutlar kat kat açılmış,
Almış o dîvi zîr-i lihâfa.
Fevkında gûyâ mâtem nigehbân..
Nezdinde gûyâ kâbûs dâye.

Meftûr u muğber envâr-ı encüm..
Mâh ebr içinde mahbûs u giryân.

Hiçbir inilti.. Hiçbir terâne
Gûş-ı zamâna etmez tezâhum.
Yerden havâya nefret saçılmış;
Gökten zemîne yağmış mehâfe.
Deycûra girmiş nûr-ı ta'ayyün,
Yoklukta etmiş varlık temekkün!

Bir tûde zulmet hâk-ı siyehrenk:
Eşcâr muzlim.. Ezhâr muzlim!
Murgān nağme hâmûş u dilteng,
Yek-tavr u yek-dil ma'dûm u mevcûd...
Ebhâr muzlim.. Kûhsâr muzlim;
Emvâc nâ'im.. Enhâr sâkin;
Bi'l-cümle hâlik mebhût-ı dehşet!
Bir samt-ı müz'ic eşyâda, ammâ

Ol samt içinde bir gizli âhenk
Tesbîh edip der: Allâh! Allâh!..
Bir levhadır bu ulvî temâşâ..
Sun'-ı mehîb-i Rabb-i avâlim.
Ta'rîf olunmaz bir nakş-ı dil-hâlı;
Tasvîr olunmaz bir levha; lâkin
Nezzâre sâzî yoktur.. Nihâyet
Re's-i semâdan fa'âl-i mutlak,
Pây-ı serâdan bir şâir ancak!..

Büyükada-30 Ağustos 1309

BAHÂRDAN BİR YAPRAK

Yâhud
Zemzemeden Bir Nağme

Atmış nikāb-ı hüsnün mahbûbe-i zer efser
Kırlar yeşil giyinmiş.. Açmış bütün çiçekler.
Âhenk-rîz-i gülşen murgān-ı aşk-perver..
Cârî safâda cûlar.. Sârî hevâya anber.
Aks-i Sehâb-ı rengîn.. Zıll-ı cibâl-i ahdar
Deryâ-yı lâciverde olmakta zînet-âver
Envâr içinde âlem.. Eşvâk içinde her yer..
Fasl-ı bahârdır bu.. Ey dilber-i semenber!
Kuşlar çemensiz olmaz..
Gönlüm de sensiz olmaz!..

Vakt-i seher ki aşkın cûş ettiği zamândır
Şeb-zindedâr-ı hicre hengâm-ı imtihândır.
Murgān-ı nâleger-kim mihmân-ı gülistândır.
Öttükçe zannedersin eşvâka tercümândır.
Lâkin o nağmeler hep muhrik birer figāndır
Kim sûz-bahş-ı hâtır.. Tâkat-güdâz-ı cândır!
Fasl-ı bahâr-ı hürrem sûr-ı safâ nişândır
Ol sûr içinde giryân uşşâk-ı nâ-tüvândır.
Sevdâ hazânsız olmaz..
Gönlüm de sensiz olmaz!.

Ettikçe ben temâşâ hengâme-i bahârı..
Mestûr-ı dûd-ı sevdâ etrâf-ı kûhsârı..
Gördükçe pür-sükûnet deryâ-yı bî-karârı..
Duydukça gamlı gamlı âvâze-i hezârı..
Bir şevk ile olur dil-i şi'rin heves-güzârı.
Heyhât! Olur mu tab'ım hâ'iz o iktidârı

Tâ vermedikçe ruhsat ilhâm-ı feyz-kârı.
İlhâm.. O işte sensin.. Ey fikrimin medârı
Şâ'ir sühansiz olmaz..
Gönlüm de sensiz olmaz!..

Demdir ki kaldı çeşmim hasret-keş-i cemâlin..
Demdir ki oldu gönlüm mehcûr-ı hasbıhâlin..
Demdir ki hâtırımda tasvîr eder hayâlin
Vaz'ın tuzağa düşmüş âvâre bir gazâlin!
Bitmez mi inkisârım?.. Geçmez mi infi'âlin?
Bin derde râzıyım ben.. Âh olmasa melâlin!
Ebr-i bahârı gördüm hem reng-i rûy-ı âlin
Hûn oldu kalb-i zârım andım yine visâlin.
Firkat mihensiz olmaz..
Gönlüm de sensiz olmaz!..

İstinye-8 Mayıs 1303

YİNE HİLÂL-İ SEHER

Nedir bu nakş-ı mu'azzam.. Bu levh-i vecd-âver?
Ne şâ'irâne temâşâ.. Ne dil-nişîn manzar!
Ne hoş şu bahr ki âzâde-i telâtumdur
Ne hoş ya onda ukûs-i cibâl-i zıll-güster!
Ufukta hayrete düşmüş sehâb-ı bî-hareket
Bulutta zulmete girmiş hilâl ise bî-fer.
Havâ sükûnda.. Zemin uykuda.. zamân hâmûş
Bu hâle beht ile nâzır felekte her ahter.
Bulut çekildi ufuktan-Hüdâ bilir-ulvî!
Hilâl çıktı buluttan-Hüdâ bilir-dilber!

Fakat niçin o kadar hüzn ile nümâyândır
Benim şu karşıki sâhilde sevdiğim yerler?
Yine garâbet-i te'sîri var bana seherin

Aceb zamân mı hazîn yoksa ben mıyım muğber?
Tahavvül eyleyecek bir nehâr-ı menhûsa
Penâh-ı cân-ı garîbim şu leyl-i rûşenter.
Yine teceddüd edip dünkü intizâr-ı elîm
Derûnuma düşecek bir cehennemî ahker.
Kıyâm-ı haşre kadar böyle beklesem de yine
Tevârüd etmeyecek umduğum selâm u haber.
Yine sabâha kadar uyku girmedi gözüme
Zamânım etmede âh! Iztırâb içinde güzer.

Gelir mi hâtırına bir zaman geçen demler?
Hüdâ bilir ki perîşânım ey hilâl-i seher!.

Vefâsız olmamak insan için muhâl midir?
Veyâ vefâ denilen şey de bir hayâl midir?
Safâ çekildi.. Keder gitmiyor derûnumdan
Aceb benimçün o fânî bu bî-zevâl midir?
Başımda zulmet-i sevdâ füzûn olur geceler
Siyâh olan bu belâ mâ'il-i zılâl midir?
Bana bütün gece böyle harâm olan uyku
Beni bu hâle koyan zâlime helâl midir?
Aceb şu demde benim âh-ı inkisârımdan
Değilse muztarib.. âzâde-i melâl midir?
Hazîn hazîn şu fürûzân olan hilâl-i seher
Geçen sene bu zaman gördüğüm hilâl midir?
Hilâl belki odur.. Belki de seher o seher
Fakat bu demdeki hâlim benim o hâl midir?
Birinden almıyorum bir netîce sözlerimin
Benim bu söylenişim cümle bî-me'âl midir?
Hilâle.. necme.. yemme söylerim cevâb alamam
Natûk olan şu tabî'at benimle lâl midir?

Bu hüzn içinde bana hoş gelir neden bu seher
Bakiyye-i şeb-i rûhâni-i visâl midir?

Gelir mi hâtırına bir zaman geçen demler?
Hüdâ bilir ki perîşânım ey hilâl-i seher!.
Bu dem ki nâzdan ol şîvekâr kalmıştır..
Niyâzdan ne desin kalb-i zâr kalmıştır..
Yazık ki handelerinden güle kesel gelmiş!
Yazık ki nâlelerinden hezâr kalmıştır!
Tasavvurumda ne dehşetli bir musîbet idi
Demek: Ne vasl ne hicrân... ne yâr kalmıştır!
Teheyyücât-ı nev-â-nev fenâ bulup eyvâh!
Şikeste hâtıra bir inkisâr kalmıştır.
Hayâtı ben nideyim ki bugün hayâta yarar
Ne bir ümîd.. ne de bir intizâr kalmıştır!
Göçüp ümîd ana dil sanki türbe olmuştur,
O türbedeyse şu cân türbedâr olmuştur
Unutmak isteyişim pek hazîn gelir diyemem:
Unutmamakta gönül bî-medâr kalmıştır.
Geceydi ayrılışım görmedim nehârı henüz
Zamânım öylece dil-teng ü târ kalmıştır!
Sükût içinde şu deryâ.. şu ahterân.. şu seher
O mâhtan bana hep yâdigâr kalmıştır.
Karâr-yâb olamam gayrı ben şu berzahta
Bana makarr olacak bir mezâr kalmıştır.
Karînim olmuş iken bin azâb-ı rûhânî
Garîbdir ki uzak intihâr kalmıştır!

Gelir mi hâtırına bir zaman geçen demler?
Hüdâ bilir ki perîşânım ey hilâl-i seher!..

Benim ne kârım olur dehre iltifâtımdan
Hayât kendisi bîzâr iken hayâtımdan?
Memâta âşık idim bir zaman ne hoş-dil idim
Yazık niyâzsızım ben bu gün memâtımdan!
Bir ibtilâkeş-i bed-baht.. esîr-i nâ-kâmım
Ki derd-nâk olurum fikret-i necâtımdan.

358

Bu gün bir eyleyecek kalmadı dirîğ!. Dirîğ!
Beni sürûr-ı gamımda ıabîr-i zâtımdan.

Bu ye's-i müdhiş içinde ne söyleyim yâ Rab?
Kime ne fâ'ide olsun şu sânihâtımdan?
Gelen terâne-i mâtem sarîr-i hâmemden
Çıkan sevâdındır sîne-i devâtımdan.
Gamım mükerrer eder güft ü gûy-ı bî-mağzım
Benim mükedder olan kendi türrehâtımdan.
Neden sever yine cânım görürken ağrâzın
Aceb nedir ki ümîd eylerim sebâtımdan

Hâyır! Hâyır! Biterim ben.. Vefâ-yı dil bitmez
Sebât u sıdkıma ermez fenâ vefâtımdan.
Duyar şu sözleri elbet gelirse meşhedime
Kenâr-ı hâkimi tezyîn eden nebâtımdan:

Gelir mi hâtırına bir zaman geçen demler
Hüdâ bilir ki perîşânım ey hilâl-i seher!.

Bu çileler nice bir böyle ber-devâm olsun?
İnâyet eyle İlâhî günüm tamâm olsun!
İnâdıma seveyim bir yegâne cânân kim
Melek-hısâl.. melek-rû..melek-hırâm olsun
Nezâhet-i dil ile lâyık perestiş-i cân..
Uluvv-i tab'ile şâyân-ı ihtirâm olsun.
Görüp bununla müşeyyed vifâk-ı mes'ûdum
O derd-i reşk ile dilhûn u telh-kâm olsun.

Huzûr u sıhhat u feyzim.. Safâ-yı vicdânım
Yolunda buldu fenâ cümleten harâm olsun!
Ne söyledim ben İlâhî!. Yetişmeyim.. Nutkum
İle'l-ebed tutulup vakf-ı in'idâm olsun!
Vefâsız olsa da bir kerre çünkü sevmiş idim

Fenâlığın dilemem.. İsterim be-kâm olsun.

Gelir mi hâtırına bir zaman geçen demler?
Hüdâ bilir ki perîşânım ey hilâl-i seher!..

İstinye 26 Kânûn-ı Evvel 1301

Sen bu yerden gideli ey saçı zer
Seni söyler bana dağlar dereler!
Gayret-i âhım ile bâd inler
Seni söyler bana dağlar dereler!

Gönlümü hâl-i perîşân-ı çemen
Bin tahassürle harâb eylerken
Gizli gizli edip âh u şîven
Seni söyler bana dağlar dereler!

Çemenistân-ı letâfet solmuş (*)
Her taraf hüzn ü kederle dolmuş
Ben garîb.. Onlara bilmem n'olmuş
Seni söyler bana dağlar dereler!

Firkatinde tek ü tenhâ gezerek
Ararım şeklini ey nazlı çiçek
Kırlara düşmeme bâ'is bu demek
Seni söyler bana dağlar dereler!

GÖRDÜM

Zulmette idim nehârı gördüm!
Cennet var imiş bahârı gördüm
Hoş lehçe-i kûhsârı gördüm

(*) – Nagamâtın tekerrürüne lafz-ı muvâfık gelmek için mısrâ – sonbaharın çemeni hep solmuş-sûretine tahvîl olunmuş idi.

360

Handân yine hep civârı gördüm
Pür-lem'a ruh-ı mesârrı gördüm
Gördüm hele şîvekârı gördüm

Hicrân ile dîde âb içinde
Hırmân ile cân azâb içinde
Nâlân iken ıztırâb içinde
Birdenbire ferr ü tâb içinde
Ol matmah-ı intizârı gördüm
Gördüm ben o meh-izârı gördüm!

Gönlümdeki infi'âl geçti
Geçsin ebedî.. melâl geçti
Kasvetli dem-i kelâl geçti
Doğdu güneşim leyâl geçti
Gîsû-yı eşi'a-târı gördüm
Gördüm ben o dilşikârı gördüm!

Lutfuyla nesîm-i cân-keşânın
Feryâdı hezâr-ı bî-nevânın
Açtı yüzünü gül-i vefânın
Âhir dil-i hasret âzınânın
Mesmû'imiş âh u zârı gördüm
Gördüm yine nâzlı yârı gördüm!

1 Haziran 1302

BİR MANZÛME

Sermâ-zede gülşen-i tabî'at
Meftûrdur iğbirâr içinde.
Mecmû'a-i şi'r-i bî-liyâkat
Manzûrdur inkisâr içinde.

Bir hey'et-i kasvet-âver eşcâr
Bir hudret-i serd-gûn çemenzâr
Ağlar gam ile hezâr içinde.

Bir manzar-ı mâtemî suhenzâr
Bir levha–i rikkat-âver efkâr
Bir dil gezinir ki zâr içinde.

Eylerken o bâğzârı telvîn
Eylerken o reng-i serdi teshîn
Eylerken o giryekârı te'mîn
Bir lem'a-i âftâb-ı nevvâr..

Âsârımı eylemez mi tezyîn..
Efkârımı eylemez mi rengîn..
Yâ gönlümü eylemez mi tatmîn..
Bir nazra-i iltifât (....?) (1)

İstinye 20 Şubat 1309

BU DA ÖYLE

Gül ki en dilber çiçektir en karînindir senin..
Lâyık i'zâz-ı sadr-ı dil-nişînindir senin.
Nâra yoktur nisbetin sen bir mücessem nûrsun
Âteşin varsa nigâh-ı âteşînindir senin.
Reng-i işve gāze-i ruhsârın oldukça gönül
Hâst-gâr-ı nazra-i aşk âferînindir senin.

Ey gül-i ismet sezâ-yı iltifâtındır ki dil
Nağmekâr-ı hüsn-i ulvî-i hazînindir senin.
Mekteb-i pür-feyz-i irfân ü edebdir meclisin
Her fazîlet mahrem-i bezm-i güzînindir senin

İstinye 23 Şubat 1309

1) Metne aittir.

362

MEKKE'DE FEVT OLMUŞ BİR ZÂT İÇİN KİTÂBE-İ SENG-İ MEZAR

Geldim san a rîzân ederek cürm ü günâhı
Sürdüm yüzümü hâkine mağrûr u mübâhî

Sâyen beni vâreste eder nârdan elbet
Cânımla sığındım sana ey beyt-i ilâhî!

KİTÂBE-İ SENG-İ MEZAR

Şu yerde mi yatar ol gevher-i şebâb yazık!
Nasıl yedi bedenin kıymadan türâb yazık!

Yirmi üç yaşına varmadan zavallı çocuk
Kuvâ-yı cismi bile bulmadan nisâb yazık..

Tutuldu savlet-i hummâ-yı muhrika nâ-gâh
Revânın aldı ecel eyleyip şitâb yazık!

İki çocuk bırakıp gitti vâlideyni ile
Döküldü hasretine eşk-i bî-hisâb yazık!

Hisâl-i hûbuna.. irfânına.. asâletine
Nişândı vech-i sabîhindeki o tâb yazık!

Güzel bu seng-i zer-endûd u nakş-gîr.. Ancak
Yakışmadı o civâna bu câme-hâb yazık!

Bu hâli olmadadır müntic ey zâ'ir!
Hayât için çekilen bunca ıztırâb yazık!

Oku hulûs ile bir Fâtiha şu merhûma
Ki oldu mevt ile nâ-kābil-i hitâb yazık!

İKİ ÇOCUK BIRAKARAK HÂMİLE OLDUĞU HALDE TERK-İ HAYÂT EDEN GENÇ BİR KADIN İÇİN PEDERİ LİSÂNINDAN SÖYLENMİŞ BİR MERSİYE

Çıkan her nâle kalb-i mübtelâdan
Zemîne aksedip gûyâ semâdan
Olur bâhis bana ol mehlikādan.
Şikâyet cevr–i dehr-i bî-vefâdan!

Tesellî bulma pek müşkil rızâdan..
Figān yâ Rab figān hükm-i kazâdan!

Nasıl kaldım da ben fevt oldu ol nûr?.
Nasıl ol nûru toprak kıldı mestûr?.
O gitti neyleyim olsam da me'cûr?..
Firâkıyla yanarken kalb-i mahrûr

Tesellî bulma pek müşkil rızâdan..
Figān yâ Rab figān hükm-i kazâdan!

Ecel âşık mısın tahrîb-i câna?
Kıyarsın her vücûda zâlimâne!
Ger olsaydın peder bir nev-civâna
Çeker miydin beni bu imtihâna?

Tesellî bulma pek müşkil rızâdan..
Figān yâ Rab figān hükm-i kazâdan!

Nedir ay?.. Rûhu uçmuş bir bedendir.
Bulutlarsa birer solmuş kefendir.
Karanlık bî-tenâhî bir hüzündür.
Bana zâhir bu gün ancak gidendir!

Tesellî bulma pek müşkil rızâdan..
Figān yâ Rab figān hükm-i kazâdan!

Ey âmâl-i peder.. Ümmîd-i mâder..
Şefî-i dâder ve makbûl-i şevher..
İki ma'sûm ile ey nâz perver..
Bizi ettin perîşân u mükedder!

Tesellî bulma pek müşkil rızâdan..
Figān yâ Rab figān hükm-i kazâdan!

Elinden dâd.. dâd ol rûzgârın
Ki işkest etti nahl-i mîyvedârın..
Rebî içre hazân etti bahârın!
Cinân olsun kızım cây-ı karârın.

Tesellî bulma pek müşkil rızâdan..
Figān yâ Rab figān hükm-i kazâdan!

16 Mayıs 1301

BİR KIZCAĞIZ İÇİN:

Ben Âyişe'ydim.. Mazlûme bir kız
Tef-i veremden soldu bahârım.

Kendim sanırdım pejmürde bir gül
Âyînelerde görsem izârım.

İşkeste-tâkat bir nev-nihâle
Teşbîh ederdim cism-i nizârım.

Ammâ be-gāyet dilber bulurdum
Hâl-i hazîn-i pür-inkisârım!

Şi'ri severdim varsa onunçün
Şi'r oldu şimdi hep berk ü bârım.

Hayrân olurdum görsem, dışardan
Ahzân içinde handân mezârım!

Kabre düşünce vahdette kaldım
Herkes çekildi.. Hatta tebârım.

Rûhumsa zâten çıkmıştı arşa..
Cismimle bunda bî-yâr-ı gārım.

Kuşlar gelir de ağlar benimçün
Hiç olmasın mı bir girye-bârım?.

Şâd et de rûhum bir fâtihayla
Zâ'ir! Ne söyler fikret gubârım.

Ben bir çiçektim bittim.. Ne çâre
Böyle buyurmuş perverdigârım!

9 Mart 1306

BÜLBÜL

Bu gün duydum: Zuhûrun bâğda i'lâm eder bülbül
Safâ-cûyâna arz-ı müjde-i eyyâm eder bülbül
Bahârın zevk u şevk esbâbını itmâm eder bülbül
Nevâ-yı dil-keşiyle herkesi hoş-kâm eder bülbül
Niçün ammâ beni melhûf-ı bî-ârâm eder bülbül?

Melâl-engîz bir hâlet verir vicdâna öttükçe
Bana âh ettirir hasretle ol dîvâne öttükçe
Olur şevk-āver-i âşûb-ı sevdâ câna öttükçe

Deminde seyredin te'sîri.. Ahrârâne öttükçe
Dil-i âvâreyi hâhiş-güzâr-ı dâm eder bülbül!

Merâmı aşkının âsârını ihfâ mıdır bilmem
Esîr-i baht-ı bî-renk olduğun îmâ mıdır bilmem
Hayâlinde duran yâ bir ruh-ı Leylâ mıdır bilmem
Heveskâr-ı küdûret.. Tâlib-i sevdâ mıdır bilmem
Seherden hoşlanır meyl-i zalâm-ı şâm eder bülbül.

Kime râci' bilinmez gönlü meşhûn-ı muhabbettir
Garîb ü zârdır.. Şeb zindedâr-ı hicr ü hasrettir
Tegannîsi hazîndir çünkü masrûf-ı şikâyettir
Bilir bu bâğda feryâda ruhsat da muvakkattır
Tehâllükle onunçün nâleye ikdâm eder bülbül.

Ne dem ârâm-gâhım olsa derd-i hicr ile dağlar
Sular vadide sû-i bahtıma ağlar gibi çağlar
Pey-â-pey gönlüm âh eyler.. Dem-â-dem gözlerim ağlar
Olur rikkat-pezîr âvâzı bir tavr-ı hazîn bağlar
Benimçün sevdiğimden sanki istirhâm eder bülbül.

Semâdan hâke inmiş bir ilâhî lahn-ı tâ'irdir
Yeşilliklerde peydâdır.. Karanlıklarda sâirdir
Güzel bir şi'r-i nâtıktır o gûyâ rûha dâirdir
Ki her ma'nâ-yı mestûrunda bir çok nükte zâhirdir
Bu ma'nâlardır onlar kim bana ilhâm eder bülbül!

İstinye 8 Nisan 1302

ŞEVKİ YOK

Gül hazîn.. sünbül perîşân.. bâğ-zârın şevki yok..
Derd-nâk olmuş hezâr-ı nağme-kârın şevki yok..
Başka bir hâletle çağlar cûy-bârın şevki yok..

Âh edip inler nesîm-i bî-karârın şevki yok..
Geldi ammâ neyleyim sensiz bahârın şevki yok!

Farkı yoktur giryeden rûy-ı çemende jâlenin.
Hûn-ı hasretle dolar câm-ı sefâsı lâlenin.
Meh bile gayretle âgūşunda ağlar hâlenin!
Gönlüme te'sîri olmaz âteş-i seyyâlenin...
Geldi ammâ neyleyim sensiz bahârın şevki yok!

Rûha verdikçe peyâm-ı hasretin her bir sehâb..
Câna geldikçe temâşâ-yı ufuktan pîç ü tâb..
İhtizâz eyler çemen.. İzhâr eder bin ıztırâb:
Hem tabî'at münfa'il hicrinle.. hem gönlüm harâb..
Geldi ammâ neyleyim sensiz bahârın şevki yok!

BİR KIT'A

Sehâb-ı tîrede gizli melek gibi yine dün
O mâhpâreyi gördüm siyâha müstağrak.
Siyeh-nikāb ile mestûr iken siyeh çeşmi
Ederdi gönlümü berk-i nigâha müstağrak!

Demdir ki gönül yâr-ı dil-ârâsını ister..
Mecnûndur o bî-çârede Leylâsını ister!
Gül-ruhlarının zevk-i temâşâsını ister..
Mecnûndur o bî-çâre de Leylâsını ister!

Bir âfet-i tannâzın olup hüsnüne mâil
Olmakta mülâkātına cûyâ-yı vesâil.
Beyhûde mi sahrâ-yı melâmette gezer dil?..
Mecnûndur o bî-çâre de Leylâsını ister!

Vaktâ ki o vahşî dereler hüzn ile çağlar
Bir ses verir etrâfına inler gibi dağlar

Âvâre gönül de katılıp onlara ağlar:
Mecnûndur o bî-çâre de Leylâsını ister!

ESKİ BİR ŞEY

Cânını âşık fedâ eylerse de cânânına
Âşıkın cânânı bakmaz ıztırâb-ı cânına.
Cân fedâsından çekinmek düşmez ammâ âşıka
Âşık öldürmek midir yârin muvâfık şânına?
Bâde-i nûşînde yoktur neşve–i sahbâ-yı telh..
Zevk-i vasl-ı yâr değmez lezzet-i hicrânına!
Rağbet etmezler hakîkat-perverân-ı âşıkân
Derd-i aşkın olsalar vâkıf bile dermânına.

Hazzeder-âdet budur-baktıkça cânân âşıkın
Kalb-i nâlân.. âh-ı sûzân.. dîde-i giryânına!
Âşık-ı yek-neş'eyim.. hicr ü visâl-i yâr ile
Naks gelmez gönlümün âlâm-ı bî-pâyânına.

BİR GAZEL

Hemvâre gülfeşân lebi ma'zûr-ı handedir..
Bir gonçedir şüküfte o mecbûr-ı handedir..

Bî-tâbdır nigâhı ki mahmûr-ı neşvedir..
Pür-tâbdır dehânı ki mesrûr-ı handedir..

Olmaz keder-pezîr-i gubâr-ı te'essürât..
Mir'at-ı hüsnü gül gibi mestûr-ı handedir!

Gül-berk-i tâzedir o mül-âlûde la'l-i nâb..
Güldükçe kendi kendine mahmûr-ı handedir

Kılmış cevânibin tarab-âbâd-ı inşirâh..
Gûlşen gibi güler yüzü ma'mur-ı handedır.

Eyler tebessümünde tecessüm gurûr-ı aşk..
Ondan gelir ki lebleri mağrûr-ı handedir!

Dendânları bilinse de manzûme-i le'âl
Vasf-ı lebinde cümle-i mensûr-ı handedir.

İhyâ eder gülüşleri pejmürde gönlümü..
Denmez mi hüsn-i pâkine me'cûr-ı handedir?.

Lebler güler.. cemâl güler.. dîdeler güler:
Âgüş-ı hüsne doğmuş o bir hûr-ı handedir.

Fermân-ber tabî'at olur.. Şâd olup güler
Hüsn-i cihân mutâı ki me'mûr-ı handedir.

Gül-hande-i cemâl-i şefak pâk-zâdesi..
Dîdâr-ı zühre âşıkı pür-nûr handedir.

2 Haziran 1311

GÜZELİM

Nedir bu cevr ü tegāfül zamân zamân güzelim?
Kaçıncıdır bu eziyyetli imtihân güzelim?
Tükendi sabr ü tahammül.. üzüldü cân güzelim
Bu nâz ise yetişir artık el-amân güzelim!

Bütün gün eşk-i te'essürle gözlerım dolsun..
Bahâr-ı şevk u ümmîdim bütün bütün solsun..
İle'l-ebed bana böyle hayât zehr olsun
Sana hulûsuma geldiyse bir ziyân güzelim!

370

Hayât bende mücerred seninle kā'imdir..
Neşât ü lezzet ü şevkim seninle dâ'imdir..
Sen olmasan nazarımda güneş de muzlimdir:
Sözün hakîkati işte budur inan güzelim!

Gamınla mün'adim oldu tasarrufum üzme..
Seni tefekkür ile uyku girmiyor gözüme.
İnanmak istemiyorsan eğer benim sözüme
Buna şehâdet eder gökte ahterân güzelim.

Nasîb yok mu bana ba'demâ hitâbından?
Ses almayım mı daha nağme-i rebâbından?
Tevahhuş eyliyorum hâl-i ihticâbından...
Sen anla.. Ben edeyim hissimi beyân güzelim.

Bu infi'âle becâ-nâ-becâ nihâyet ver..
Yine şikâyete.. şükre.. niyâza ruhsat ver!
İ'âde eyleyeyim neş'emi cesâret ver..
Nazardan eyleme dîdârını nihân güzelim!

Kusurûm anlamadım çünkü etmedin mes'ûl..
Olurdu ma'zeretim belki de karîn-i kabûl.
Senin sükûtuna karşı benim melûl melûl
Yetişmiyor mu sana ettiğim figān güzelim?

Ne hâl ise beni affet de şerm-sâr eyle..
Küçük düşürmek ile bâri ahz-i sâr eyle..
Dahîl-i merhametim vechin âşikâr eyle..
Bu şîvedir sana şâyân olan hemân güzelim!

BUHRÂN-I SEVDÂ (*)

Rûhum yine ıztırâb içinde..
Fikrim yine keşmekeşte nâlân.
Berhemzede.. Pîç ü tâb içinde
Me'yûs ü mükedderim.. Perîşân!
Feryâdımı zabta kudretim yok..
Feryâd edecek de tâkatım yok!

Şi'rim bana sen meded-resân ol.
İzhâr kıl âh-ı cân-güdâzım!
Âhım gibi âteşîn-beyân ol..
Fâş etme fakat cihâna râzım.
Bî-lafz nevâ-yı ney misâli
Tehyîc ile ağlat ehl-i hâli!

Ol kâğıda katre katre rîzân
Mânend-i sirişk-i âteşînim..
Uy hâlime sen de düş perîşân
Göster bana hey'et-i hazînim!
Fikrim bana yâr olur mu heyhât!..
Sen merhamet eyle ey sünûhât!

Vuslat ne idi?.. Nedir bu hicrân?
Sevdâ.. O zebâne-i ciğer-gâh
İş'âl ediyor başımda nîrân:
Beynim galeyânda muttasıl âh!
Mevt erse de bitse bâri hicrân..
Mahv olsa tenim de sönse nîrân.

Bitmez benim ıztırâb-ı hâlim
Olsam da bün-i ademde pinhân..

(*) – Bir hikâye için yazılmıştır.

Rûhum bırakır mı âh! O zâlim..
Ol âfet.. o yâr-ı cân.. o şeytan?.
Şeytan mı dedim?.. Neûzü bi'llâh..
Şeytân sevilir mi?.. Sevdim eyvâh!

Şeytansa da hûrdan güzeldir
Ol şu'le-nihâd-ı nûr-ı peyker.
Reşk-âver-i sâgar-ı eceldir
La'linde nühüfte mevt-i ahmer!
Sahbâ-yı visâli zehr-i kātil..
Zehrâbe-i hicri neşve-i dil!

Firkat demi bî-medâr kaldım..
Vuslat sebeb-i cünûnum oldu.
La'linden o bûseler ki aldım
Âteş-fiken-i derûnum oldu.
Bilmem bu belâ nasıl belâdır?..
Sevdâ.. O ne türlü ibtilâdır?.

Bir pençe-i âteşîn-i bî-dâd
Tutmuş yüreğim.. bırakmıyor âh!
Tazyîk ediyor duyarsa feryâd..
Tahlîsime çâre yok mu Allâh!
Geçtim ben onun muhabbetinden.
Zehroldu hayâtım ülfetinden!

Şeytân! Seni istemem çekil git!..
Makbûl değil bana garâmın.
Nâz eyleyecek zaman değil git!.
Göster bakayım nasıl hırâmın.
Dûr ol şuradan.. Hemân çekil git!..
Kovdum seni benden ahz-ı sâr et.

Bir hande-i zehr-kîn lebinde..
Ruhsâre-i işvesi şafak-pûş.
Engüştü kenâr-ı gabgabında..
Makhûruna bir nazarla hâmûş.
Birdenbire âh çıktı gitti
Ey girye!.. Yetiş mecâl bitti!

7 Teşrîn-i Sânî 1300

KÜÇÜKSU'DA BİR GECE

Nedir terennüm eden kûhsâr fevkinde?.
Nasıl bulundu bu şeb intizâr fevkinde?.
Ne nağmelerdir o lahn-ı hezâr fevkinde?..
Gelip garîb dile âh ü zâr fevkinde
Düşündürür beni azın ü karâr fevkında!

Bu leyl-i sâkin onun reng-i infi'âli midir?..
Bu hüzn-i müz'ic onun hâlet-i melâli midir?.
Hafî hafî okunan çeşminin me'âli midir?.
Kabâ-yı ebre bürünmüş gezen hayâli midir
Şu necm-i sâkıb-ı sevdâ-nisâr fevkında?!.

Garâmıdır ki onun nefsime mugâlibdir..
Hayâlidir ki onun rûhuma musâhibdir..
Firâkıdır ki onun cânını muharribdir..
Sükûn içinde ise zâhirim o kâzibdir..
Azâb çekmedeyım ıstıbâr fevkında!

Lisânıma gelen ancak odur dürûdumda..
Onu görüp düşerim yerlere sücûdumda..
Onun sadâsını gûş eylerim sürûdumda
Dururken öylece her zerre-i vücûdumda
Unutmak istiyorum iktidâr fevkında!

374
Zamân gülerdi bana neşve-i fu'âdımdan..
Gecem münevver idi şevk-i bâmdâdımdan..
Ne hoştu ayrılışım her seher me'âdımdan..
Bu hâl içinde o mâzî geçince yâdımdan
Sirişk-i gam dökerim ihtiyâr fevkında!

Rebî'dir bu ki devrânı hurrem etmiştir..
Zemînde hande-nümâ bin şükûfe bitmiştir..
Yazık bu demde benimçün neşât bitmiştir!
Gelir mi bir daha ol hoş hazân ki gitmiştir?..
Bahâr açardı gönülde bahâr fevkında!

11 Nisan 1302

TERCEME-İ ŞİİR

Sen her sabâh ey gonçe-fem
Ettikçe âgāz-ı nagam
Lahn-ı latîfin şevkine
Bir bülbül-i ferhunde-dem
Terk-i nihâlistân edip
Eyler civârında karâr..
"Dildâremi böyle devâm
Eylersin ey murg-ı irem?
Yollu nihânîce su'âl
Ettim o âşık-meşrebe.
Bir hoş edâ üzre dedi:
Bilmez misin ya.. Mektebe!"

Bir nigâh et ne olur hâlime ey gonçe-dehen..
Göz göz oldu yüreğim gözlerinin derdinden!
Niye gördüm.. Niye baktım.. Niye sevdim seni ben?..

Göz göz oldu yüreğim gözlerinin derdinden!

Geçti cângâhıma ol bakışında nazarın..
Şem-i sevdâsını parlattı dil-i muhtazarın.
Mâcerâdan güzelim yok mu senin hiç haberin?..

Göz göz oldu yüreğim gözlerinin derdinden!

Bezm-i işrette ruhun gül de lebin mül mü olur!..(*)
Dehenin gonça iken şevk ile bülbül mü olur!..
Âh! O çeşmâna süzüldükçe tahammül mü olur?..

Göz göz oldu yüreğim gözlerinin derdinden!

TECELLÎ

Sen ne kudretsin ki her nakş-ı kemâlin aynısın!
Sen ne fıtratsın ki her nûr-ı cemâlin aynısın!

Cân henüz âlûde-i derd olmadan sen mağzıma
Kudretin resm ettiği ulvî hayâlin aynısın.

Zannederdim benzemez bir hâl hâl-i vaslına
Âh!. Gördüm hey'etinle sen o hâlin aynısın.

Cânımı sevdâna mağlûb etmede şîr-i jiyân..
Gönlüme yâr olmada vahşî gazâlin aynısın.

Baktığım dem nüsha-i hayret-fezâ-yı kudrete
Rûhumu i'câz eden mahfî me'âlin aynısın.

Hüzn ile sâkit.. Cemâl-i inbisâtın tıbkısı
Hışm ile nâtık-ı celâl.. İnfi'âlin aynısın.

(*) – Bu bendin mazmûnu-pek beğendiğim ve nagamât içinde de tekerrürünü arzu ettiğim için - Şâir Fehim'in (gül-bülbül) bendinde başkaca mevzû-ı bahs eylediğim beytinden iktibâs olundu.

376
Sen bu hüsn ü hey'etinle ey uyûn-ârâ-yı cân!
Ettiğim inkâra rağmen..

Büyükada 8 Mayıs 1311

BU DA OĞLUM EMCED İÇİN:

Zâ'ir! Oku kitâbe-i seng-i mezârımı.
Gör sûret-i tecellî-i nâ-bahtiyârımı!

Emced... Bu nâmı bilmelisin eyledinse ger
Tahkîk ü ıttılâ' fehâvî-i her eser.

Zîrâ (Tefekkür)ünde eb-i derd-perverim
Çekmişti bahse hâlet-i ömr-i mükedderim.

Bir kûdek-i se mâhe iken hâlık-ı kazâ
Bir dâ-i bî-devâya beni kıldı mübtelâ.

Bir dâ-i bî-devâ ki bitirdi huzûrumu..
Mahv etti kābiliyyet-i fikr ü şu'ûrumu.

Bir dâ-i bî-devâ ki alıp nâtıkıyyetim..
Âlâmını bırakmadı takrîre kudretim.

Bî-meşy ü nutk.. bî-hareket... hâr u bî-medâr..
Bî-girye-i te'essür ü bî-hande-i mesâr

Işrîn sene esîr-i fîraş oldum inledim..
Bir beht içinde hep gile-i rûhu dinledım.

Derk etmeden hayâtımı çektim nice azâb..
Kurtardı ol azâbdan âhir beni türâb!

Râhat henüz bulmadı cismim bu hâbdan..
Hâlâ ızâmım ağrımada ıztırâbdan!

Teşrîh-i zî-hayât... O bendim.. O ben dirîğ!
Bir üstühân yığıntısı kalmıştı ten dirîğ!

Teşhîs ederdi şekl-i heyûlâyı sûretim.
Bir hâl-i dehşet-âvere girmişti hey'etim.

Gassâlden binim için âr etti vâlideyn..
Takdîr-i Hak'tan âdeme lâzım gelir mi şeyn?!.

Ettim ne bir sevâb ve hattâ ne bir günâh..
Hayrân gelip cihâna serâsîme gittim âh!

Yâ Rab nedir.. Nedir bana bildir kabâhatim?
Bâdî-i illetim.. Sebeb-i züll-i hilkatim?

Bir bî -günâha bunca azâb u eziyyetin
Elbette ecrini verecektir adâletin.

Destimle eyleyip kefenim şöyle çâk çâk
Dergâhına yetişmek için zâr ü girye-nâk.

Göstermek üzre ben dahî bir kerre kāmetim
Mevkūf-ı intizar-ı kıyâm-ı kıyâmetim!..

Nijad'ın bir hiss-i şâirânesidir ki (Maârif) in 184 rakamlı nüshasında manzûr-ı nazar-ı iftihâr olan manzûme-i iltifât-perverâneye ma'tûftur:

Fevkımde bağteten açılıp bir derin semâ..
Şeffâf perde çekti ona bir nevîn seher.

Cezb eyledi nigâhımı bir necm-i hande-ver
Envâr-ı iltifâtını ibzâl edip bana.

Oldukça lem'a-bâr-ı tevârüd hitâb-ı nûr..
Oldukça perde bâz-ı tecellî cemâl-i râz (*)
Memnûn ederdi rûhumu bir gizli ihtizâz..
Gülgûn ederdi çehremi bir hiss-i pür-gurûr!..

Bir fikr imiş semâ dediğim maşrık-ı zekâ..
Bir tab'imiş seher dediğim matla'-ı safâ..
Necm-i nigeh-rübâ ise bir nâzenîn hayâl.

Bir şi'r-i nev-zemîn ki ona intisâb eder (*)
Bir gülşen–i bahâra düşen girye-i seher..
Bir vâdî-i hazâna inen hande-i zılâl!..

İstinye 21 Mayıs 1311

YÂD ET

Vaktâ kı gelip bahâr.. yekser
Eşyâda ıyân olur tagayyür..
Vaktâ ki hezâr-ı aşk-perver
Yapraklar ile edip tesettür
-Bilmem kime karşı hasretinden-

(*) - Yâhud:
Ettikçe lem'a lem'a tevâlî hitâb-ı nûr
Ettikçe perde perde tecellî cemâl-i râz
yâhud (İkinci mısrâ'):
Ettikçe perde perde tereffu'nikâb-ı râz

(*) - Yahud:
Bir şi'r-i dıl-nışın ki me âliyle kârnkâr
Pirâye-i bahâr.. O güzel hande-i mesâr
Sermâye-i hazân.. O hazîn girye-i melâl!..

Başlar nevhâta bî-te'ahhur..
Kıl gökyüzünün letâfetinden
Sâfiyyet-i aşkımı tahattur
Yâd et beni bir dakîka yâd et!

Bir leyl-i sükûn-nümâda tenhâ
Oldukça nişîmenin serâb..
Kıl çeşmini atf-ı semt-i bâlâ.
Sevdâlar içinde nûr-ı mehtâb
Oldukça derûnuna gam-efzâ!.
Eyle o geçen demi tezekkür.
Pîş-i nazarında sath-ı deryâ
Ettikçe temevvüc ü tenevvür
Yâd et beni sâkitâne yâd et!

Vaktâ ki sabâha karşı nâ-gâh
Bir zevrak içinde bir tek insân
Hasretle çekip bir âteşîn âh
Titrek ses ile olur gazelhân
Ol âh-ı hazîn-i âşıkâne..
Ol gamlı terâne-i tahassür
Bî-şübhe edince kalb ü câna
Îcâb ü tekeddür ü te'essür
Yâd et beni gizli gizli yâd et!

Bir kalb-i rakîk ü nâ-tüvânla
Firkatte ne çektiğim bilinmez.
Hicrânla.. sitemle.. imtihânla
Ammâ ki vefâ-yı dil silinmez!
Sevdimse seni bu türlü sevdim..
Sensin bana mâye-i tefekkür!

Ettikçe lisânım üzre dâ'im
Ezkâr-ı muhabbetin tekerrür
Yâd et beni sen de gâh yâd et.

Vaktâ ki hulûl edip de Eylûl
Müstağrak-ı hüzn olur tabî'at..
Vaktâ ki bir iğbirâr-ı mechûl
Eyler dilini esîr-i kasvet..
Seyret o sehâbeyi semâda:
Ettikçe hazîn hazîn takattur
Bir rikkat ile hilâf-ı âde
Şâyed ola yaşla gözlerin pür!
Yâd et beni ol zamânda yâd et!

Vaktâ ki durup şu kalb-i gam-nâk
Toprakta nihân olur vücûdum..
Vaktâ ki dolup dehânıma hâk
Şevkinle tamâm olur sürûdum.
Tenhâ gecelerde bir hayâlet
Manzûrun olunca bi't-tahayyür..
Yum çeşmini bâ-kemâl-i rikkat
Bed-bahti-i aşkım et tasavvur...
Yâd et beni gamlı gamlı yâd et!

25 Şubat 1302

TERENNÜM

Saklayıp kalb-i mükedderde seni
Anarım âh ile her yerde seni!
Bulurum neşve-i sâgarda seni..
Anarım âh ile her yerde seni!

Bülbülü ağlamadan gûş edemem..
Zâr olan gönlümü hâmûş edemem..
Seni bir lahza ferâmûş edemem..
Anarım âh ile her yerde seni!

Her çiçekten alırım nükhetini..
Her fidanda görürüm hey'etini..
Söyleyip cûlara keyfiyyetini
Anarım âh ile her yerde seni!

GAZEL

Hâ'il mi sîne bakınağa kalb-i harâbıma?..
Gör hüzn-i çehremi.. Nazar et ıztırâbıma!..

Bir katresiyle mest oluyor meclisinde dil:
Keyfiyyet-i lebin mi karıştı şarâbıma?.

Âgūşa çekmeden seni bî-cân düşerse ten
Zâlim düşürme sâye-i kaddin türâbıma.

Bilmezsin iktirâb nedir âh! Sen henüz..
Mümkün müdür ki rahmedesin iktirâbıma!..

Senden tebâ'ud istemeğe başladım.. demek
Az kaldı bezm-i vuslatına iktirâbıma!.

Lâkin bu iktirâb olacaktır sebeb yine
Vâdî-i hicre avdet için iğtirâbıma.

6 Teşrîn-i Sânî 1303

KIT'A

İmkân yoğimiş çünki telâkîye bütün gün..
Göndermeliyim.. almalıyım bir haber olsun.
Benden sizi ettikçe habîr âh-ı şebângâh
Sizden de bana bâd-ı seher nefha-ber olsun.

Bilmem ne dedim de çatılıp kaldı dü ebrû?..
Ömrümde onu söylemeyim tövbeler olsun!

TERENNÜM

Âfet misin ey şûh-ı ser-efrâzı zamânın?
Sermest-i cünûn etti beni bûs-ı dehânın!
Meftûnu iken ben o nezâketli lisânın

Sermest-i cünûn etti beni bûs-i dehânın!

Bî-hâhiş iken aşkına ey dilber-i ser-bâz!
Bilmem neler etti bana ol çeşm-i füsûn-sâz?.
Âteş düşürüp cânıma bezminde mey ü sâz..

Sermest-i cünûn etti beni bûs-i dehânın!

TERENNÜM

Hicrinle cânâ hayli zamândır
Âhım nazîr-i bâd-ı hazândır.
Cûlar misâli eşkim revândır.

Rahmeylemezsen hâlim yamândır!

Hep sende kaldı fikrim hayâlim..
Oldun medâr-ı mahz-ı melâlim.
Cânânsan artık rahmeyle zâlim!.

Rahmeylemezsen hâlim yamandır!

Hiçbir dakîkam yok gamdan âzâd...
Olmakta ye'sim her lahza müzdâd..
Cânım üzüldü.. Sondur bu feryâd!..

Rahmeylemezsen hâlim yamândır!

TERENNÜM

Dil doymuyor letâfetine... Dîde kanmıyor...
Hüsn-i melek-misâline cânlar dayanmıyor!
Mecbûr olup gönül sana beyhûde yanmıyor...

Hüsn-i melek-misâline cânlar dayanmıyor!

Ey reng-i rûy-ı ismetî dâğ-ı derûn gel!
Ey lâ'l-pâre-i leb-i cân-bahşı reşk-i mül!.
Âşüfte olmamak sana mümkün mü bir gönül?..

Hüsn-i melek-misâline cânlar dayanmıyor!

Bülbül gibi terennüm ederken o gonçe-leb
Sabr ü tahammülüm yanar ey şûh-ı müntehab!.
Cânân mı.. cân mı.. âfet-i devrân mısın aceb?..

Hüsn-i melek-misâline canlar dayanmıyor!

TERENNÜM

Nedir bu gizli gizli âh ü zârın?.
Niçin mahv oldu ârâm u karârın?..
Harâb ettin yine cism-i nizârın..

Nedendir söyle gönlüm inkısârın?!

Geçer giryeyle eyyâm ü leyâlin..
Yine gâyet perîşân oldu hâlin.
Meğer mehcûrusun bezm-i visâlin..

Nedendir söyle gönlüm inkisârın?!

Humâr-ı neşve-i câm-ı muhabbet
Eder îrâs derd-i ser nihâyet.
Gönülsün.. Çekmemek mümkün mü mihnet?..

Nedendir söyle gönlüm inkisârın?!

TERENNÜM

Ülfetinden zevk alır fikrim hemân..
Çıkma ey gam hâtırımdan bir zamân!
Hürmet et zâten senindir âşiyân..

Çıkma ey gam hâtırımdan bir zamân!

Derd çeksin muttasıl kalb-i hazîn..
Aşk ile geçsin hayâtım âteşîn..
Ağlatıp ettir bana âh u enîn..

Çıkma ey gam hâtırımdan bir zamân!

Rûhumun sensin nedîm-i hoş demi..
Gönlümün sensin enîs-i mahremi..
Bir garîbindir bırakma Ekrem'i!..

Çıkma ey gam hâtırımdan bir zamân!

TERENNÜM

Zîr-i nikāb-ı işveden
Mâlı eyleyip arz-ı cebîn..
Pek âşıkāne olmada
Ruhsârımdan bûse-çîn.
Sâkin deniz.. Râkid hevâ!..
Sevdâya müstağrak zemîn.
Devrân içinde az gelir
Bir böyle şâm-ı dilnişîn...
Vaktin tamâm et revnakın
Mehtâba çık ey nâzenîn!

Âfâka salsın gulgula
Şevk-i safâdan handeler..
Etrâfı kılsın pür-tarab
Bülbül gibi hânendeler.
Âgāz-ı faslı-ı çârgâh
Etmektedir sâzendeler.
Bekler seni bin cân ile
Bî-çâreler efkendeler.

Vaktin tamâm et revnakın
Mehtâba çık ey nâzenin!

Firâkınla zâlim harâb oldu cân..

Amân elamân elamân elamân!
Nedir cürmüm ey yâr-ı nâ-mihribân..
Amân elamân elamân elamân!

Bitirdin beni.. Ömrüm ettin tebâh.
Yaman hâlime etmedin bir nigâh.
Şikâyet kime eyleyeyim senden âh!..

Amân elamân elamân elamân!

Bilirsin ki sensin bana kâm-ı dil..
Garâmındır ancak ser-encâm-ı dil..
Adîm oldu hicrinle ârâm-ı dil..

Amân elamân elamân elamân!

PEJMÜRDE!

Ta'lîm.. O heykel-i hünerdi.
Takdîr ona başka tâb verdi;
Bir hikmet-i rûh idi Tefekkür;
Eş'âr-ı bedî-i pür-te'essür:
Muhsin, Şemsâ birer güherdi;
Her Zemzeme bir latîf eserdi..
Reşk-âver-i Nağme-i Seher'di.

Pejmürde.. bu başka bir lisândır:
Kim perde-şikâf-ı râz-ı ma'nî
Bülbül gibi nağme-sâz-ı ma'nî!
Pejmürde.. Bu başka bir beyândır:
Her lafzı pür-âb ü tâb-ı ma'nî,
Her nüktesi bir hitâb-ı ma'nî,
Her yaprağı bir kitâb-ı ma'nî!

Pejmürde-nümûne-i tabîat-
Bir nâmiye-zâr-ı bî-gerândır!
Pejmürde.. Bu bir misâl-i kudret,
Pejmürde.. Bu bir büyük cihândır:
Pür-şi'r ü tarab cihân-ı ma'nî,
Pür-kevkebe âsmân-ı ma'nî,
Nâdîde harîm-ı cân-ı ma'nî,
Bir mahşer-i kün fe-kân-ı ma'nî!..

19 Teşrîn-i Sânî 1311

DÜN.. BUGÜN (*)

Sevdâ-yı hayâl-i bî-sebâtım,
Rûyâ-yı saâdet-i hayâtım,
Sîmâ-yı mükerrem–i tefekkür...
Bir kuş gibi muztarib, pür–efşân,
Bir kuş gibi nâ-şenîde elhân,
Birdenbire nağme-rîz–i hicrân,
Uçtunsa da, ey nedîm-i vicdân!
Ey hiss–i bedî-i sânihâtım!
Dem-sâzî-i hikmetinle el'ân!
Sensin bana hem-dem-i tefekkür!

Karlar.. tipiler.. Hevâ-yı kasvet..
Teb-lerze-nümâ sükûn-ı haşyet..
Hayret-zede âlem-i tefekkür.
Bir meyyite benzeyen kefen-pûş,
Bir gündü o, serd-i rûh u bî-hûş,
Bir gündü ki karşısında medhûş.

Kaldımdı şikeste-hâl, hâmûş...
Lâkin senin, ey enîs-i fikret!
Etmişti o pür-sürûd, pür-cûş
Keyfin beni mülhim-i tefekkür

Hep çırpınarak talîk, dil-şâd
Bin türlü su'âl ederdin îcâd,

*) *Burada verdiğimiz metin şu baskıya aittir: Selânik Matbaası, İstanbul, tarihsiz.*

Bâzîçe-i hurrem-i tefekkür:
"Kim ağlatıyordu âftâbı?
Kim oynatıyordu mevc–i âbı?
Zevzek mi bu tilkinin kitâbı:
Aldatmak olur mu hiç gurâbı?
Hâhişle sen etmeseydin imdâd
Müşkildi bu şeylerin cevâbı,
Ey rûh-ı mücessem-i tefekkür!

Eylerdi zalâm içinde sâ'ir
Endîşemi bir lüzûm-ı kâhir
Bir hâcet-i mübrem-i tefekkür
Pür-dûd-ı siyâh idi hayâlim,
Ondan geliyordu hep melâlim.
Geçtikçe seninle hasbıhâlim
Bir hiss ile müstebid ü zâlim
-Âlûde-i dehşet-i mekâbir-
Ağlardı hayâta infi'âlim,
İnlerdi hazîn yem-i tefekkür.

Açmıştı te'emmül-i sevâbık
Bedbinliğe bir zemîn.. karanlık
Bir vâdî-i eyhem-i tefekkür.
Taklîb-i hayâl için mücerred
Olmuştum o nazm ile mukayyed:
"Yetmez mi bu intizâr-ı mümtedd,
Ey mâ'il-i ihtilât-ı emced?
-Geldim baba!.. İşte gittin artık
Gittin beni terk ile mü'ebbed
Dil-mürde-i mâtem-i tefekkür.

Sezdimdi bu meyli hilkatinde,
Bed-bahtî-i hârikiyyetinde,
Ey dâder-i tev'em-i tefekkür!

Lâkayd-ı vücûd, münbasıt, şen,
Özler gibi iftirâkı benden
Gittin.. niye gittin öyle erken?
Bîdâr-ı elem yanıp biterken
Mahmûm-ı leyâl-i hasretinde,
Rûhum dayanır mı bulmasam ben
Nûşâbe-i şebnem-i tefekkür?..

Hâk olmak ile vücûd böyle
Her şey bitiyor demek mi?.. Söyle
Ey hikmeti mahrem-i tefekkür
Bir rûh-ı güzîn-i âsmân-hâlı
Yerlerde kalır mı? Hâşa lillâh
Ancak ne tarafta-olsam âgâh-
Âsûdesi olduğun harem-gâh?
Zannım çok uzak.. Uzak ki öyle
Alçak düşüyor, yetişmiyor âh!
Eyvânına süllem-i tefekkür.

"Oldum ne için bu mevte mahkûm?
Eyler bu su'âli rûh-ı me'lûm,
Fikr olsa da mülzim-i tefekkür.
Karşımda çocuk, bu yanda bir pîr..
Çırpınmada dâm içinde nahcîr..
Tehdîd-i şu'ûn.. İtâb-ı takdîr..
Ağlar ve güler tezâdd-ı tasvîr..
Maksad ne idi değildi ma'lûm.
Lâzımdı, bu gün olundu tefsîr
Mâhiyyet-i mübhem-i tefekkür.

Dün neydi, bu gün ne hâlet oldu?
Eyvâh! Rehîn-i zillet oldu
Sermestî-i yek-dem-i tefekkür.
-Mahfûf-ı zılâl, gamlı bir yer..

394
Fevkında tuyûr-ı nâle-perver,
Sathında ufak tefek çiçekler,
Cevfinde Nijâd hâk ber-ser!-
Ser-satr sevâd-ı hasret oldu
En sonra bu mâtemî, bu muğber
Nakş-ı dil hâtem-i tefekkür.

Meftûr-ı hayât serv-i fertût,
Ber-pây-ı sebât seng-i menhût
Bekler onu ebkem-i tefekkür
Rûh-ı mütekedder-i şebâbet,
Şekl-i mütehaccir-i metânet,
Tasvîr-i mücessem-i asâlet,
Teşhîs-i bülend-i hârikiyyet,
-Beht -âver-i rûhtur- o mebhût
Me'vâ-yı Nijâd.. O zî-mehâbet
Timsâl-i mü'ellim-i tefekkür!..

İnkılâb-ı hâlini hâlin perîşan söylesin..
Sen hamûş ol, mâcerâyı çeşm-i giryân söylesin.

Bir marîze çâre-sâz olmakta âciz bin tabîb,
Kudret-i tıbbı bana gelsin de Lokmân söylesin.

Tâlib-i dermân isen, gel al!" diyen yok.. Olsa da
Derdinin dermânını bilmez ki insan söylesin.

Git, atıl âgūş-ı tenhâyîsine çamlıkların..
Arz-ı hâl et Hâlika: Sen söyle, orman söylesin.

Ey Nijâd'ın hasretiyle zâr olan!. Sen sus biraz,
Rûhunu sûzân eden hicrânı hicrân söylesin...

x

Bir subh-ı sa'âdette-ki fercâmı bilinmez-
Bir ahter-i candır doğar, ahkâmı bilinmez.

Rûhum biliyor bitmeyecek mihnet-i hicrân..
Hicrân çekilir, âh ki encâmı bilinmez!

Bir firkat-ı cân-sûz ile mecbûr-ı ta'ayyüş,
Bir şey duyar insan ki onun nâmı bilinmez.

Ben bir cesedim hâk-i mezellette muhalled
Lâkin nerede rûhumun ârâmı bilinmez.

Ağlar pederi zinde, oğul hâk ile mestûr..
Hükm-i ezelin hangisi nâ-kâmı bilinmez.

Mâhiyyet-i evsâfı bilinmezse Nijad'ın
Hicriyle yanan Ekrem'in âlâmı bilinmez...

x

Günler gelir, geçer âh! Gelmez Nijad, o nerede?
Me'mûlümün hilâfı göndermiyor haber de.

Bilmem ne oldu şimdi? Yoktu bunun vukū'u:
Etmez beni haberdâr oğlum çıkar gider de!

Bir şey de ey sehâbe! Elbet gelir, değil mi?
Lâkin nedir bu haşyet kalb-i cünûn-güzerde?..

Kes nâfile ümîdi, gelmez o gitti artık..
Bir tâze neş'e buldu bir âlem-i digerde.

Bir âlem-i digerde?.. Ya!. Öldü mü Nijad'ım?
Sezdimdi öyle bir şey gerçek bugün seherde:

396

Solmuş bahâr-ı ömrüm eyler gibi tazallum,
Duydumdu şimdi bir ses mürgān-ı nevha-gerde.

Rûh-ı şebâbı mağdûr ağlar gibiydi gördüm.
Pür-ibtihâc-ı işve ezhâr-ı hande-verde.

Ey umde-i fu'âdım! Ey sevgili Nijâd'ım!
Varmış demek bizim de ayrılmamız kaderde.

Rüyâma gir de söyle, hangi diyâra gittin?
Görmem: İzin, nişânın mefkūd zîr ü berde.

Me'yûs rûh u fikrim bî-hûde cüstücûdan,
Düştü rübûde tâkat-ı rehrevde, râhberde.

Üç ravza-i behişte, yalvar ve ağla ey kuş!
Bir çâre varsa bulsun gönlümdeki şu derde.

Bir lahza gelsin evlâd, tebrîk edip çekilsin,
Görsün bu rûz-ı nahsın te'sîrini pederde.

Baktıkça fikrım ağlar hayretle fevk u zîre..
Gāi'b hayâli gökte, zâil zılâli yerde.

Ben dâğdâr-ı hicrân, hicrân güler.. Nasıl şey?
Her gün şükûfelerde, her şeb sitârelerde.

Akmaz dümû'-ı hasret, hep hûn u âteş oldu:
Kaynar gider yürekten, sızlar durur ciğerde.

Sârî mi ıztırâbı rûhun bu gün bahâra:
İnler dem-i seherde, titrer nihâl-i terde.

Bin türlü dert içinde ağlar hezâr cân–vâr..
Feryâd eder durursun bir sen misin kederde?

Onlar da ağlasınlar, mümkünse sen de ağla.
Bak! Ağlıyor muhakkak karşımdaki şecer de.

Ey nâzlı margiritler! Siz bari gülmeyin, âh!
Bilmezsiniz ne müdhiş âfât var bu serde.

Bir kerrecik görünsün kendi desin ki: "Öldüm!"
Hâ'illeri, ilâhî! Ref' eyle perde perde!..

MARGİRİT'E
-Üç ay sonra-

Gün doğmadan, ağarırken yavaş yavaş tan yeri,
Dağılırken ormanlara bülbüllerin sesleri,
Bütün gece karanlıktan bezgin, dargın horozlar
Kanat çarpıp âvâz âvâz alkışlarken seheri...

Gün ortası baygın sürü gölge yerler seçerken,
Kuzucuklar derelerden soğuk sular içerken
Çiçek gibi kızcağızlar, yeni gelin-güğeyiler
Sevinç ile çağrışarak oralardan geçerken..

Akşam sular kararıp da gam çökerken havaya,
Karşımdaki durgun deniz eş olurken ovaya,
Seyirciler takım takım evlerine dönerken,
Yavru kuşlar cıvıl yavul çekilirken yuvaya

"Beni ansan!" dedim.. İşte buydu senden dileğim.
Evet, beni andığını istiyordu yüreğim...
Niye geldin sevdiceğim mezârımın yanına,
Bunun için geçti miydi benim sana emeğim?

398

Nöbet savup bu geçitten geçenlerin durağı
Bu yerlerin ölülerle yoğrulmuştur toprağı.
İçi akrep, çıyan dolu, zehir sızar dışından,
Her nefesi sam yelidir.. Görür müsün şu dağı?

Benzer onun soğuk teri gözden akan yaşlara.
Kimse bakmaz çökük mezarlara, kırık taşlara.
Hafta geçmez bir ölüye yeni çukur açarken,
Mezarcının kazmasından neler gelir başlara!

Gelen kuşlar geçicidir mekân tutmaz burada.
Çabuk kaçar gelse de bir okuyucu arada.
Isırganlık, dikenliktir eğri büğrü yolları,
Duvarları delik deşik, servileri kurada.

Bazı olur ineklerin keçilerin otlağı,
Bazı vakit uyku seven tenbellerin uğrağı.
Bir düziye nâdânlara, hayvanlara çiğnenir..
Burasıdır şu ilin en horluk gören bucağı.

İçerisinde gezdiğiçün gündüzleri köpekler
Karanlığı gözetirler inmek için melekler.
Nâdânlara çiğnenmese hayvanlar yer bitirir,
Böyle yerde barınır mı senin gibi çiçekler?

Kaç bu yerden, nazlı çiçek, gönlün tasa dolmasın.
Bahârın şen bir kızısın, güler yüzün solmasın.
Baka baka çökük mezarlara, yıkık taşlara
Birkaç günlük ömürcüğün, yazık! Telef olmasın.

Bu ayrılık çok da sürmez, Ni jâd için ağlama.
Cennetlerde buluşuruz, yüreğini dağlama.
Unutma ki bu bahârın geçicidir şenliği,
Dirlik ise vefâsızdır ona da bel bağlama

Kaç!- Diyorum-kaç! bu yerden, geç olmadan şimdi git!
Demek gidiyorsun? Hele biraz daha.. Margirit!..

TERENNÜM

Terennüm eyliyor şu kız ki bir hazîn cemâli var,
Sesinde ihtizâz eden garâmının melâli var.

Tele'lü-i sirişkine bakar da eylerim gümân
Ki fevt olan o cevherin gözünde bir hayâli var.

Geçen hazân evâhiri.. Evet! Bu nev-resîdenin
O devrilen civân ile sevişmek ihtimâli var.

Henüz tezehhür eyleyen muhabbetin de mi -yazık!-
Bu lâne-zâr-ı köhnede felâket-i zevâli var?

Yavaş yavaş dolar da bedr-i tâbdâr olur,
Semâya lem'a-bâr olur, seherlerin hilâli var..

Yavaş yavaş büyür büyür de nahl-i ser-firâz olur,
Zemîne sâye-sâz olur, hadâ'ıkın nihâli var..

Fakat benim Nijâd'ımın denizde, gökte, hâkte
Yürür, durur, uçar, kaçar donuk donuk zılâli var!

BİR KUŞ

Nerden uçmuş? Zavallıcık.. Bir kuş!
O keder-nâk, o sâkitâne duruş

Bana bak hiş! Sakın kaçıp gitme.
Böyleyim ben-dokundu rikkatime.

Münkesirsen, benim de var elemim..
Gel yakın gel! Seninle dertleşelim.

Ne içindir gönülcüğün meksûr:
Mütehassir benim gibi meftûr

Bunu ben etmek isterim tahmîn:
Bu yerin sen de bir garîbi misin?

Dertliyim oh bakma güldüğüme..
Yok mu rûhunda bir hazîn nağme?..

Söyle, ben anlarım lisânından..
Ne zamân düştün âsmânından?

Bu sükûtun yakışmıyor, söyle;
Yaşamak pek mi güç tahassürle?..

Sana, lâkin, bütün ufuklar açık..
Pek sıkıldınsa âsmânına çık.

Duracaksın, sebep ne, rencîde?
Hiç kalır mıydı hâk-i süflîde

Uç bu berzahtan, oynasın kanadın.
Âh! Olaydı kanatları Nijâd'ın?..

Uruyor işte kalb-i mecrûhum..
İşit, ey kuş! Ne söylüyor rûhum:

Mütelevvin semâ bu yerlerde,
Neş'esiz ekseri seherlerde..

Müntehî dâimâ hazâna bahâr.
Soluyor hep açılmadan ezhâr.

Mütehavvil ü bî-bekā her şey..
Rûha râci kederse pey-der-pey.

Bize hayretmeyen bu gülşenden
Gezelim kehkeşânı, hoş me'men..

Kaçalım sen de ben de kurtulalım.
Zevk-i rüyâ-yı sermedî bulalım.

Olalım her beliyyeden sâlim,
Uçalım âsmâna, dönmeyelim!.."

TESELLİ

Üstüne mevtin düşüp zıllı-ı peri
İnkisâf etti cebîn-i enveri
Rûhsuz kaldı yumulmuş gözleri,
Bir kefenle zîr-i hâk oldu yeri.
Gitti artık bir daha gelmez geri..
Bekle rûhum, bekle rûz-ı mahşeri!

Umma kuşlardan, bulutlardan peyâm..
Gelmiyor fânîye ukbâdan selâm.
Ağlasın kalbin, yüzün pür-ibtisâm..
Al bu savtile ölümden intikâm.
Gitti artık bir daha gelmez geri..
Bekle sabrın varsa rûz-ı mahşeri!

Gösterir mağdûr onu hülyâlarım,
Hep tarassudla geçer rüyâlarım,
Kendine â'it bütün sevdâlarım

Gitti.. Ancak kaldı vâveylâlarım.
Geçti artık bir daha gelmez geri..
Bekle rûhum, bekle rûz-ı mahşeri!

Her şebi ta'kîb edip bir bâmdâd
Etmede ömrümle hicrân imtidâd..
Özlüyor rûhum seni, rûhum Nijâd!..
Sus, be hey dîvâne-i derd- i'tiyâd!
Gitti artık bir daha dönmez geri..
Bekle sabrın varsa rûz-ı mahşeri!

Ağlamamdan kimseye yokken ziyân
Mâtemim halka neden gelmek girân?
Baktığım yüzler ıyân ender nihân
Hep şunu şöylerler istihzâ-künân:
"Gitti artık bir daha gelmez geri..
Bekle âciz, bekle rûz-ı mahşeri!:

Bî-huzûr et rûh-ı leyl-i esmeri,
Eyle isticvâb reng-i hâveri,
En katı mermerlere çarpıp seri
Mahv olunca ağla cânın cevheri.
Gitti artık bir daha gelmez geri..
Bekle rûhum bekle rûz-ı mahşeri!
-Ah! Nasıl bekleyim?...

NİJÂD'IN KABRİNDE

Bu vahşet-gehte tenhâ şübhe ettim iktirâbından,
Çekindim sormağa ciddiyyet-i vaz'-ı türâbından.

Götürdü bir cihân âmâli hep şehbâli altında
Uçan kuş-şâd, giryân-lâne-i cism-i harâbından.

Ri'en dolmuş veremlerle, yanarken hûn-ı mesmûmun
Nasıl biz duymadık bir ses o kanlı ıztırâbından.

Vedâ' ettim seninle.. Çehren örtülmüştü, ben açtım..
Sanırdım ki gülerdin giryeme zîr-i nikābından.

Uyanmıştın öbür dünyâda sen, hâlâ perî-i mevt
Yanıp ser-mest çıkmak istemezdi câme-hâbından.

Karanlıklardan imdâd istedim, gördüm sabâh oldu..
Siyâh olsun, güneşler doğdu ufk-ı iğtirâbından!

Bahârın ibtisâmâtında gördüm bir hazîn hâlet,
Düşündüm: Belki kalmıştır-dedim-rûh-ı şebâbından!

Beni yalnız bırakmazdın bu yolda hâsir ü ma'lûl,
Unutmuştun refîk-i râhını zannım şitâbından.

-Şu'ûn-ı hilkate bîgâne kalmak en büyük hikmet-
Bu ma'nâdır benim derkettiğim ma'nâ kitâbından.

"Nijâd.. Ey hâsıl-ı ömrüm! Niçin gittın?" dedim ammâ
Bu âcizter suâle nâ-ümîd oldum cevâbından!

-14 Mayıs, 1316-

MEVT.. NİJÂD!

Yakın zamanda idi bir münâsebet düşerek
Ona dedimdi ki: "Evlâd! Ölüm felâkettir..
"Hele gelirse ne müşkil dem-i civânîde!.

Edip cevâba tasaddî zavallı ânîde
Demişti: "Yanlışınız var, ölüm sa'âdettir..
"Civân içinse hele mahz-ı nimet olsa gerek.

"Vücûdunuzla vücûdum değil midir şâhid?
Nedir hayât? Acı bir şey.. Bütün azâb, elem..
Memât ise ebedî rûhun istirâhatıdır.

"Ölüm.. Evet! O da fânîlerın felâketidir..
Fakat bütün bu felâket, bu hasret ü mâtem
Gidenlere değil, ancak kalanlara â'it!..."

SÜSLÜ BİR KÜTÜBHÂNE

Emel dedikleri her şey onunçün efsâne,
Heves dedikleri her şeye kendi bîgâne.

Üçer beşer edinip sevdiği kitablarını
Koyup nizâmlayacak süslü bir kütübhâne...

Yegâne maksadı işte zavallının bu idi,
Bu maksad uğradı bir silleye zalûmâne!

Kitabları duruyor hepsi muğber u mehhût,
Müşâbih öylece bir cümle-i perîşâna.

Bu hâtırât sezâ-yı bükâ-yı hürmettir:
Düşün, düşün de hemen ağla, ağla.. dîvâne!

On bir sene sonra:

Nasıl latîfe-i gaybiyyedir bu, Yâ Rabbi?
Benim Nijad'ımı aldın, nedir bunun sebebi?

Tazarru'um sana vâsıl mı olmadı? Rabbim!
Bu muydu merhametinden şu âcizin talebi?..

Onun yetiştiğini i'timâd ile görerek
Ölüp de gitmek iken gönlüme yegâne dilek

Niçin o gitti de kaldım bu yerde ben me'yûs?
Bu aksi işte, ilâhî, ne hikmet olsa gerek?..

ÂH NİJÂD!.

Hasret beni cayır cayır yakarken
Bedenimde buzdan bir el yürüyor.
Hayâline çılgın çılgın bakarken
Kapanası gözümü kan bürüyor.

Dağda kırda rast getirsem bir dere
Göz yaşlarım akıtarak çağlarım.
Yollardaki ufak ufak izlere
Senin sanıp bakar bakar ağlarım.

Güneş güler, kuşlar uçar havâda,
Uyanırlar nazlı nazlı çiçekler..
Yalnız mısın o karanlık yuvada?
Yok mu seni bir kayırır, bir bekler?..

Cân isterken hasret oduyla yansın
Varlık beni alîl alîl sürüyor.
Bu kaygıya yürek nasıl dayansın?
Bedenciğin topraklarda çürüyor!

Bu ayrılık bana yaman geldi pek,
Rûhum hasta kırık kolum kanadım.

406
Ya gel bana, ya oraya bem çek,
Gözüm nûru oğulcuğum, Nijâd'ım!

Büyükada: 22 Mart 1316

ZAVALLI NİJÂD:

Hayâtı bildiğin günden ibâ ettin hayâtından,
Geçirmek olmadı mümkün bu nefrette sebâtından.

Gülümser çehre-i devrân ben ağlarken firâkınla..
Ne lûtf oldu aceb devrâna bilseydim vefâtından?

Güvercinler, o "çapkın"lar, çiçeklerle çocuklardı
Olanlar behre-ver nûr-ı nigâh-ı iltifâtından.

Değildir zerre onlardan benim kaydettiğim şeyler,
Durur a'mâk-ı rûhumda yığınlar hâtırâtından.

"Nijâd! Öldün mü sen?" der, beklerim bir sayha-i inkâr
Uçan sesler havâda bahsederlerken memâtından.

16 Mart 1316

ÂH NİJÂD!..

Edeydim hâne-i çeşmânımı meşhûn gubârından,
Düşeydim lücce-i hîçîye âgūş-ı mezârından!

Ne hikmet var bu işte? Âh! Kimden sorsam, öğrensem...
Ziyân gördü vücûd-ı bî-ziyânın rûzgârından.

Seni devrân düşürmek istiyordu, intibâhınla
Onu evvel düşürdün sen nigâh-ı i'tibârından

Ne ma'nâlarmış işrâk ettiği, hep şimdi fehmettim,
O dalgın gözlerin endîşe-i hikmet-medârından.

Sabâhın düştü bir deycûr-ı bî-pâyâna mahv oldu
Ne şöhret bekliyorken ben tecellî-i nehârından?

O solmuş gül, ki düşmüştü lebinden ihtizârında,
Bana bir yâdigâr-ı sermedî kaldı bahârından!

Bekā-yı nâm ile dünyâda ömr-i zî-bekā buldun,
Tecerrüd eyledin gerçi hayât-ı müste'ârından.

Büyüktü kudretin takdîr-i mâhiyyât-ı eşyâda,
Seninle hem-meziyyet kimse yok gelmiş tebârından!

Yıkıldın, hâk-ber-ser kaldın ammâ künbed-i kabrin
Mücessem bir lisândır bahs eder izz ü vakārından.

"Düşünsün, ağlamak bir kâr-ı âcizdir!" demişsin sen,
Haber verdi bunu bir kuş ki gelmişti civârından.

Nasîbi ağlamakmış, tâ-be-mahşer ağlasın yansın,
Bırak, yavrum, ne istersin eb-i hasret-güzârından

Nijâd.. Ey hasret-i rûhum! Kavuştursun bizi artık
Temennî eyle rahmâniyyet-i perverdigârından!..

NİJÂD'A

Kendin çocuk, büyüktü fakat fikretin senin..
Yoktu cihâna zerre kadar rağbetin senin.

Fevkında gösterirdi bana âdemiyyetin
Tab'ında, fıtratındaki ulviyyetin senin.

Her dem yanında ben küçülür, alçalırdım..
Âlîydi bence tâ o kadar fıtratin senin.

Bir tıfl iken büyüklüğe râci umûr idi
Bâzîçe-i hayâlin olan lu'betin senin.

Vâreste-ı şevâ'ib idin bir melek gibi,
Enmûzec-i nezâhet idi tînetin senin.

Fikr-i hamiyyete müteşahhas misâl idin,
Kalbinde çoktu millet için gayretin senin.

Devrân yaşatmadı, yaşayaydın o kalb ile
Îsâr-ı cân idi vatana niyyetin senin.

"Türküm!" deyip onunla mübâhât eder idin,
Unvân-ı fahr idi sana milliyyetin senin.

Mecbûr ederdi herkesi tevkîr zâtına
Hâlinde, sohbetindeki ciddiyyetin senın.

Bir nükte, bir zerâfet idi sözlerin bütün..
Bahşende-i fevâ'id idi ülfetin senin.

Bir çehre-i sabîh-i asâletti sûretin
Ondan füzûn güzeldi fakat sîretin senin.

Her bahs fazl u ma'rifete vardı girmeğe
Nûr-ı dehâ'etinle selâhiyyetin senin.

Çok kahrederdin âfet-i ağraz-ı nev'ine,
Belki bu kahr idi sebeb-i illetin senin.

Sen rütbe-i muhâle çıkardın büyüklüğü..
Ondan bozuldu zannederim sıhhatın senin.

Korkar dururdum, işte gelip çıktı korktuğum!
Sönmez bir od düşürdü dile rıhletin senin.

Îmâ ederdi surmeyeceğini sabâhının
Fevka's-sabâh olan seher-i neş'etin senin.

Cân lerze-dâr idi öleceksin diye, fakat
Sığmazdı hiç hayâlime fâniyyetin senin.

Toprak çekildi üstüne, gördüm inanmadım..
Hâlâ yalan gelir bana gaybûyetin senin.

Sensiz kalınca ben biterim zannederdim, âh!
Mevcûd u zinde çekmedeyim hasretin senin.

Kasvetli servlerle severdin o mevkı'i..
Cevlân-gehindi. Oldu bugün türbetin senin.

Yumdundu ölmeden gözünü kâ'inâttan,
Gaflet değildi gördüğümüz hâletin senin.

Bir felsefeydi ömr-i hazînin garîb ü telh,
Âlûde-i memât idi şi'riyyetin senin.

Bir kerre görmedim seni gönlümce şâd-kâm..
Yâdımdadır sabâh-ı tufûliyyetin senin.

On beş yaşında merd-i adem-cû idin, Nijad!
Dehşet-resân idi azm-i hilkatin senin.

410
Ta'zîme hâk-i cismini icbâr eder beni
Rûhumda tâ-ebed kalacak hürmetin senin.

Bir meslek-i metîn ile etvâr-ı pür-vakār
Olmuştu asl-ı cevher-i haysiyyetin senin.

Meyyâl idin bedâyi'e, düşkün mehâsine..
Hep bunlaraydı münhasır ünsiyyetin senin.

Tâli' düşerdi belki müsâ'id hayâtına
Devrân olaydı mazhar-ı emniyyetin senin.

Âsân ederdi fikr-i metînin sı'âbını:
Çoktur benim selâmetime hizmetin senin.

Hayrân bakıp dururken elimden düşürdüm âh!
Birden kapandı nüsha-i pür-ibretin senin.

Öğrendiğim o nüshadan ancak şu hiçler..
Kaldı nihân hakāyık-ı keyfiyyetin senin.

Bir aks, bir tanîn bulamam sözlerinden, âh!
Dem-beste miydi hep o kadar sohbetin senin?

Bilmezmişim belâ-yı hayâtı, bu gün bana
Öğretti rûhumu yakarak firkatin senin.

Ma'rûz-ı her musîbet olan bir hayattan
Bildim nasıl isâbet imiş nefretin senin.

Herkes acır benim gibi ağlardı fevtine
Ma'lûm olaydı herkese mâhiyyetin senin.

Her gördüğün yetîme yetîmâne ağlayıp
Rikkatle şiir yazmak iken âdetin senin..

Hem-derdini yetîm bıraktın çekildin âh!
Bilmem nasıl beğendi bunu rikkatin senin?

Ben vârisinmişim.. Bana âit imiş, Nijad!
Naktin, kitapların, ufacık sâatin senin.

Eylerdi hall bu mes'ele-i müşkili bana
Bir şey diyeydi, âh! O büyük hikmetin senin.

Bir tesliyet bulurdu mü'essir bugün bana
Lâl olmasaydı nâtıka-i kudretin senin!.

TEVELLÜÂT

Teşrîh-i gamı kābil-i imkân edebilsem,
Rûhumda olan hâleti ityân edebilsem!

Yansam o kadar.. Cevhere-i cânı eritsem,
Hasretle gidip hâkine rîzân edebilsem!

Gelsen yeniden âleme de cân-ı alîli
Bin hâhiş ile râhına kurbân edebilsem!

Ey fıtrat-ı nâdîde! Nasıl cevher idin sen?
Hakkıyla bunu âleme ilân edebilsem!

Her gün seni bir şi'r-i nev-elhân ile ansam,
Elhânımı hicrânına şâyân edebilsem!

Bulsam o mü'essir sözü dünyâya duyursam,
Eshâr u leyâli sana giryân edebilsem!

412
Güldükçe felekler yuzüme "âh! -Derim- âh!
"Bir âh ile eflâki perîşân edebilsem!.

Eflâki perîşân edemezsem bile bârı
Fikrim gibi eyyâmı şebistân edebilsem!.

Yok yok bu temennîler uzaktır bana.. Yalnız
Ben rûhumu tâb-âver-i hicrân edebilsem!

Bir şey dese ruyâda bana hikmet-i fikrin,
Lutfuyla onun derdime dermân edebilsem!

Makhûr olayım derdini nisyân edeceksem:
Ma'mûr olurum kendimi nisyân edebilsem!

Yâdınla senin giryemi tevkîf edemezken
Ahbâbı ser-efkende-i ahzân edebilsem!

Bilsem ne imiş felsefe-ı mevt-i cevânî
Tahsîl-i kemîn behre-i irfan edebilsem!

Bir şey biliyor bak şu felâket-zede mesrûr
Anlatsa da ben de beni şâdân edebilsem!

En sâde ukūlün bile derk ettiği şeyi
Töhmet mi olur nefsime iz'ân edebilsem?

Vâreste-i endûh ımiş insân-ı mükemmel..
Gavgā bitecek ben beni insân edebilsem!

Dönse o geçen devre-i mes'ûd-ı (tefekkür)
Çarh-ı feleği aksine girdân edebilsem..

Ben zinde iken korkmasam artık ölümünden
Tâ rûhum içinde seni pinhân edebilsem!

Kurtulsa gönül dağdağalar, vesveselerden
Çılgınlığımı vâsıl-ı pâyân edebilsem!

Allâh'ı bulup ravza-i ârâmını sorsam..
Kevkebleri, cennetleri seyrân edebilsem!

Çıkmaz yine dilden şevâmil her ne kadar ben
Akdâm ile kesr-i elem-i cân edebilsem:

Yandıkça yanıp cevhere-i cânı eritsem,
Hasretle gidip hâkine rîzân edebilsem!...

SADEDDEN HÂRİÇ

Şu gāfil bilmiyor devrânı, bak me'lûf-ı mâtemdir..
Şu sâfil duymuyor hicrânı, bak mes'ûd u hürremdir!

Bu âlemdir bütün varlıkları îcâd eden âlem,
Bütün varlıkları ifnâ eden âlem bu âlemdir.

Çocuk meşrebli bir cellâddır devrân-ı televvünkâr:
Bakarsın şimdi zîrektir, bakarsın şimdi sersemdir

Tabî'at şi'r okur, sen karşısında ağlar, ağlarsın..
"Aceb-dersin-bu şâ'ir kendi rûhumdan mı mülhimdir?"

Ne şâ'ir var, ne şi'rinden eser, hep kendi vehmindir..
Tabî'at?. Anla artık, eski bir hodkâm-ı azlamdır.

Hayâtın hîçtir mutlak, şü'ûnu gölgedir zâ'il..
Ölümdür ki hakîkat, bir odur ki emr-i ahkemdir.

Hakîkat çıkması bir hîçten, bir gölgeden lâkin
Benim idrâkimin fevkında bir ma'nâ-yı mübhemdir.

Nedir maksad bu varlıktan, bu yoklukta nedir hikmet?
Bu mebhaste ukūlün son cevâbı, "ben de bilmem!"dir.

Şu'ûn-ı hilkate ey sen ki nakkad olmak istersin!
Senin derdin nev-â-nevdir, senin ye'sin dem-â-demdir.

Nazar erbâbına her şey bütün mestûr kalmıştır,
Meğer a'mâdır onlar ki bu mestûrâta mahremdir.

"Bilinmez sır!" deyip kesmek de bir şey bilmedir ondan.
Demek ehl-i nazar kendi sözüyle kendi mülzemdir.

Heraklit dâ'imâ ağlar, Demokritse gülermiş hep..
Gelirse gülmek elden ağlamaktan elbet eslemdir.

Muharremmiş bugün, ister gülünsün, ister ağlansın..
Bütün yıllar benimçün aynı mâtemle muharremdir.

Delirmiş girdibâd, âgūşu toz toprak, döner öyle..
Bunu seyreyledim rikkatle sandım rûh-ı ekremdir.

ŞU'ÛN-I ÂLEME KARŞI

Gün geçtiğini söyleyen ey şâm-ı gam-efzâ!
Vicdânımı tahrîş eden ey fikret-i ferdâ!
Ey bâd-ı mesâdan duyulan âh-ı tazallüm!...

Ey kudretin esrârını mestûr u bedîdâr
A'mâk-ı zalâmında tutan leyle-i bîdâr
Ey rûhumu lerzende eden mahşer-i encüm

Mahvoldu o bir vehm ü hayâl oldu, değil mi?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

Ey nûr-u hazîn-i kamer.. ey ahter-i âfil!
Ey hüzn-i latîf-i seher.. ey sâye-i zâil!
Ey gāyeti deycûr olacak subh-ı ziyâdâr!

Ey girye-fezâ hande-i sîmâ-yı tabî'at!
Ey rûh-gezâ vahşet-i ma'nâ-yı tabî'at!
Ey gālib ü kāhir-i mütevâlî olan a'sâr!..

Mahvoldu o bir vehm ü hayâl oldu değil mi?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

Ey levh-i bülend-i ufuk.. Ey magrib-i gülgûn!
Ey hüsn-i bedî-i şafak.. Ey maşrık-ı pür-hûn!
Ey bârika-i hâtife.. Ey necm-i seherzâd!..

Ey mâder-i mâtem-zede.. Ey vâlid-i me'yûs!
Ey nâle-i bî-fâsıla.. Ey girye-i mahbûs!
Vâh! Ey kara toprakta yatan sevgili evlâd!..

Mahvoldu o bir vehm ü hayâl oldu değil mi?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

Ey felsefe-i vâhiye.. Ey merg-i civânî!
Ey dağdağa-i dâ'ime.. Ey neş'et-i sânî!
Ey fikr-i haşîn-i adem.. Ey dehşet-i tâbût!..

Ey vakf-ı sükûn servler.. Ey ravza-i haspûş!
Ey nahl-i rakîk-i semen.. Ey gülbün-i hâmûş!
Ey makbere-i sâmite.. Ey mermer-i mebhût!..

Mahv oldu o bir vehm ü hayâl oldu değil mi?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

Ey nâliş-i murg-ı çemen.. Ey nağme-i perrân!
Ey cûş u hurûş-ı dere.. Ey sûr-ı bahârân!
Ey sâde beyâzlar giyinen nâzlı akâhî!..

Ey rûhuna eş'âr okuyan murg-ı nevâger!
Ey fikrine mûnislik eden tıfl-ı sanevber!
Ey vaslına sevdâger olan verd-i sabâhî!..

Mahvoldu o bir vehm ü hayâl oldu değil mi?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

Ey Bosforun Istinye'si, ey cây-ı müferrah!
Ey mâvî havz.. Ey ufacık mahfel-i sâbih!
Ey güft ü şenîd-i heves, ey ülfet-i şâ'ik!..

Ey fırtına, ey velvele-engîzî-i sarsar!
Ey tünd-i gırîv-i sademât-ı yem-i ahdar!
Ey berf ü tegerg ü matar.. Ey berk-ı savâ'ık!..

Mahv oldu o bir vehm ü hayâl oldu değil mi?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

İstinye'de ey sâbık olan lâne-i garrâ!
Ey dâmına mahva düşen tâ'ir-i hülyâ
Ey bir daha canlanmayacak mürde emeller!..

Ey nazlı çiçeklerdeki hüsn-i şafak-âmîz!
Ey nağmeli kuşlardaki sevdâ-yı seher-hîz!
Ey margiritin evrengi şermende güzeller!..

Mahv oldu o bir vehm ü hayâl oldu değil mi?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

Ey aksi netâyic doğuran gaflet-i tedbîr!
Ey ukde-i tedbîri açan nâhun-ı takdîr!
Ömrüm gibi ey hîçe giden bunca emekler!..

Ey mehd ü mezâr, ey iki ma'nâ-yı mürâdif!
Ey bir küçücük kabr-i yetîmâneyi tâ'if
Ervâh-ı muhayyel gibi nâzik kelebekler!..

Mahv oldu o bir vehm ü hayâl oldu değil mi?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

Ey sebz ü mutarrâ ada, ey hâk-i mu'attar!
Ey tur yolu, ey korkulu yarlar, uçurumlar!
Ey gönlüme hasret düşüren kumlu sevâhil!..

Ey dildeki çılgın, mütehâlik cevlânlar!
Ey bendeki bihbûd u mübârek halecânlar!
Ey- şimdi fakat hepsi biten-tatlı gavâ'il!..

Mahv oldu o bir vehm ü hayâl oldu değil mi?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

Ey genc ölüsü.. Ey maraz-ı muhrık-ı hummâ!
Ey fâ'idesiz zahmet-i huzzâk-ı etibbâ!
Ey rûz-ı siyâh, on yedisi şehr-i Şubâtın!..

Ey lâne-i hicrân-gede.. Ey hücre-i mâtem!
Ey tarz-ı hayât-ı keder-âlûd u mü'ellim!
Ey dolmayacak boş yeri bed-baht simâtın!..

Mahv oldu o bir vehm ü hayâl oldu değil mi?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

Ey neş'eli ma'sûmların elhân-ı latîfi!
Ey şûh güvercinlerin endâm-ı zarîfi!
Ey bülbül-i şûrîde-ser.. Ey cilve-i mehtâb!..

Hem-sinleri, ey pâk-i civânân-ı mü'eddeb!
Ey bahs ü makāl-ı ereb.. Ey sohbet-i mekteb!
Ey hasta çocuk.. Ey elem-i savlet-i a'sâb!..

Mahvoldu o bir vehm ü hayâl oldu değil mi?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

Ey aşk-ı necîb-i vatan.. Ey gayret-i millî!
Ey pâk yüreklerde yatan hiss-i cibillî.
Ey milletine şân getiren cünd-i muzaffer!..

Ey kahkaha bâzî-i edâhîk-i vekâyi'!
Ey girye-nevâzî-i rivâyât-ı fecâyi'!
Ey şâd ü keder-nâk bütün sevdiği şeyler!..

Mahv oldu o bir vehm ü hayâl oldu değil mi?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

Ey meşcere.. Ey zemzeme-i âb-ı güher-tâb!
Ey sadrı çenâr-ı kühen.. Ey nakş-ı fenâ-yâb!
Ey şîve-i lâkaydî-i devrân-ı tebahkâr!.

Beht-âver-i iz'ân olan ey kudret-i bîçûn!
Gāretger-i sâmân olan ey gerdiş-i gerdûn!
Ey bilmeyerek sevmediğim tâli-i gaddâr!..

Mahv oldu o bir vehm ü hayâl oldu değil mi?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

Ey dûd-ı hazân.. Ey kapanık, gamlı semâlar!
Sünbüllere hem-renk olan ey sisli havâlar!
Ey câzibeli tûde-i seyyâr sehâ'ib!..

Ey sönmeye hâhiş getiren âteş-i hicrân!
Ey rûh-ı garîb, ey benim ef'âlime her ân
Çeşmân-ı ratîbiyle bakan çehre–i gā'ib!.

Mahv oldu o bir vehm ü hayâl oldu, değil mi ?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

Ey hurde hutût-ı kalem-i nâtıka beste!
Ey ceste nukūş-ı maraz-âlûd u şikeste!
Ey bî-kes ü pejmürde duran bir yığın âsâr!..

Ey küşte-heves rûh-ı yetîmiyyet -i ma'sûm!
Ey ömr-i sefâlet-zede, ey hestî -i meş'ûm!
Ey bunlar için ağlayan eş'âr-ı dil-efkâr!

Mahv oldu o bir vehm ü hayâl oldu, değil mi ?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi ?

Gün görmeyen ey süslü kütüphâne-i mühmel!
Şekl almayan ey cism-i dil-ârâ–yı muhayyel!
Yerlerde perîşân yatan ey tozlu kitâblar!..

Ey sâha, ey âsûde ziyâret-geh-i Eyyûb!
Ey ye's-i metânet-şiken, ey havf-ı dil-âşûb!
Ey taşlara, topraklara ma'tûf hitâblar!..

Mahv oldu o bir vehm ü hayâl oldu, değil mı ?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi ?

Ey dâhi-i garbın yüce eş'âr-ı güzîni!
Ey burciyanın, aydanın âheng-i hazîni!
Ey aks-i esîrîsi fonoğrafta duran ses!..

Ey zer kalem, ey kalbi kırık sâat-ı dil-cû!
Ey lem'a-i metrûk-ı dehâ deste-i gîsû!
Ey täze başından bana mîrâs kalan fes!..

Mahvoldu o bir vehm ü hayâl oldu, değil mi ?
Bulmak onu bir emr-i muhâl oldu, değil mi?

Geçtiyse ya beynimde nasıl kaldı misâli?
Bittiyse ya çeşmimde nasıl durdu hayâli?
A'lâ.. O zilâlin de mukarrerse zevâli!

Bin türlü emeklerle yetişmişti, nihâyet
Hiç oldu-yazıklar! - O liyâkat, o fazîlet.
Hâlâ yaşarım ben. Bu ne zillet, ne sefâlet?

Devrân henüz itmâm-ı merâm etmemiş ancak,
Bir şey daha kalmış ona â'it: Unutulmak!
Âlemde-demek-aşk, vefâ.. hepsi oyuncak!

Bir fikr-i serâsîmeye bir hikmet-i medhûş
Tevcîh buyur, anlayım ey kudret-i hâmûş!..
Hem gitsin o, hem sonra olunsun mu ferâmûş?

Devrâna göre fikr-i vefâ olsa da vâhî
Rûhumda bu hicrân ki büyür nâ–mütenâhî
Nisyân ile örtülmek olur şey mi İlâhî?

Bir şey bulamam tesliye-i rûhuma hâdim..
Bin ömre değerdi müte'ahhir, mütekaddim
İmkânı olaydı onu bir kerre göreydim!

Lâkin ne için eylerim endîşemi tazyîk?
Mâhiyyetini akla muhâl olsa da tahkîk
Vicdâna zarûrî mi değil rahmeti tasdîk

Mahmûmî-i ye'sim bulur oldukça serinlik..
Allah'a çıkan bir yol açar fikre, emînlik.
Yıldızlı semâlardaki dehşetli derinlik!

Hoşnûd edecek yer değil ervâhı bu merkez
Rahmet şunu telkîn ediyor gönlüme: Mahrez
Bir şey var, evet, mevt ile câri ki bilinmez.

Yok nâtıkamın terceme-i hisse mecâli,
Maksadlarımın sığmıyor elfâza me'âli
Âh anlatamam kimselere ben bu melâli!

Şâd olduğu yer gerçi bugün huld-i berîndir,
Saklar.. onu saklar bu menâzır ki derindir:
Söyler.. onu söyler bu havâtır ki hazîndir.

Gösterdi büyüklük geçerek cân u cihândan..
Takdîs ederim şânını her dem dil ü cândan,
Ey hâtıralar korkuyorum keyd-i zamândan!

Varmış size de kasdi bu devrânın işittim,
Çâk eyledi bir ye's-i haşîn sabrımı, bittim.
Gâfil.. Niye gittim oraya, ben niye gittim?

Mâtemine endîşeme pîrâyesiniz siz,
Tafdîl için âlâmını sermâyesiniz siz,
Ondan bana ma'tûf birer sâyesiniz siz!

Mağdûr u mükedder onu rûhum yaşatırken
Devrân-ı tebehkâr, o vefâ düşmen-i pür-fen
Bilsem ki nasıl dûr edecektir beni sizden

Hissim gibi, fikrim gibi me'yûs, perîşân
Giryân düşün âgūş-ı münâcâtıma, giryân;
Hâlî komayın hâtır-ı mahzûnumu bir an.

Ben giryemi icrâda değilsem bile âciz,
Pür-felsefe bir telhî-i şi'riyyeti hâ'iz-
Fıkdânını dâ'im bana tekrâr ederek siz

İmdâd ediniz girye-i cûşânıma imdâd.
Olsun o sıcak yaşlar ile rûh u dilim şâd
Ey hâtıralar, ey benim eş'ar-ı güzînim!..

Düşsem bile ben siz kalınız kā'im ü zinde,
Ölsem bile ben siz yaşayın rûhum içinde
Ey hâtıralar, ey benim ezkâr-ı hazînim!..

KENDİM İÇİN

Te'âmülümde sanırdım ki ıztırârım yok,
Şu acz içinde düşündüm ki ihtiyârım yok.

Şu hey'etiyle cihân bir mezâr-ı teng ü tehî,
İçinde ben ölü ammâ niçin karârım yok?

Mezâr.. O hufre-i hîçî, mezâr.. O cây-ı huzûr
Öğünmesin ki ona şimdi iftikârım yok.

Ne istedimse felek verdi, kâm-yâb oldum!
Cihânda başka bir ümmîdim, intizârım yok.

Benim içimde ne dehşetli müdde'âlar var..
Fakat ne söyleyeyim? Söylemekte kârım yok.

Bu gün odur edecek varsa derdime dermân..
Yürek dolup taşıyor gamla, gam-güsârım yok.

Pür-inkisâr yürür sâyeyim alîl ü zelîl,
Nasıl diyeyim ki derûnumda inkisârım yok?

Türâbına dökerim giryeler fakîrâne,
Çiçek yetiştirecek neyleyim bahârım yok.

Benim bahâr hayâtımdı, bağteten geçti..
Geçen bahârımı ta'kîbe iktidârım yok.

Düşen onunla gömülmekti bir zamânda bana,
Yazık şu acze ki yârây-ı intihârım yok!

AĞLAMAK İSTERİM

Elemle ağlaşagelmiş ibâda ağlayayım..
Sabâh-ı mevte kalan i'timâda ağlayayım..
Bükâya hande eden ictihâda ağlayayım..
Geçen zamânı alıp şimdi yâda ağlayayım..
Vücûda nâmzed olmuş remâda ağlayayım..
Belâ-yı firkat içinde, safâda ağlayayım..
Dem-i seherde, husûsâ mesâda ağlayayım..
Nijad'a ağlayayım ben.. Nijad'a ağlayayım..

Büyük küçük nice zerrâtı var ki Yezdânın,
Durur önünde hezârân hezâr tûfânın.

Hitâmı olsa bile cây-ı şübhe devrânın
Harâbı olmayacak mı şu kahbe dünyânın?
Gelir o dem ki biter nesli belki insânın,
Fakat ne olsa gerektir sonu bu hicrânın?
Bütün şu mağlata-i bî-müfâda ağlayayım.
Nijad'a ağlayayım ben.. Nijad'a ağlayayım!

Bedenciği çürümüştür, ne oldu rûhu aceb?
Bu katreler ki uçar hangi bahredir munsab?
Fünûn-ı hikmet-i Yûnân.. Ulûm–ı dîn–i Arab
Değil mi etmede teşrîh-i mebhas ü matlab?
Neden o nûr-ı tecellî, niçin o nâr-ı gazab?
Nedir ki hâtırı teşviş eder amân yâ Rab!
Defîn edin beni taht-ı seráda ağlayayım..
Nijad'a ağlayayım ben.. Nijad'a ağlayayım!

Garîb-i çehre-i ümniyye-i fu'âdımdı..
Enîs-i rûh-ı melûlümdü.. Rûh-zâdımdı..
Sevimli hüzn-i şebim.. Şevk-i bâmdâdımdı..
Küçük vücûdu büyük cây-ı istinâdımdı..
Düşüncemi ona hasretmek i'tiyâdımdı..
O kimsenin değil ancak benim Nijad'ımdı.
Bugün sefîl kalan i'tiyâda ağlayayım..
Nijad'a ağlayayım ben.. Nijad'a ağlayayım!

AĞLARKEN

Bin havf-ı cân-hırâş ile dermânde bir emel
Umkunda rûhumun mütemâdî edip cedel,
Tahrîk ederdi cismimi ma'lûl ü pür-kesel;
Tab'ım bulurdu âlemi tatsız, fakat güzel..
Râzı idim sürünmeğe de sâkıtu'l-amel,
Birden sokunca kalbime şimşîrini ecel
Havf u emel katîl olarak çekti benden el;

Ammâ ki derdim oldu beter, bulmadan halel.
Kurtar bu dertten beni ey Rabb-ı lem-yezel!
Rûhum Nijâd!. Gel bana.. Bir tesliyetle gel!

Donmuş da buz kesilmiş idi âteşîn beden...
Lebler soluk da hem yine dünyâya hande-zen.
Nâ'im revân-ı leyl idi nezdinde bekleyen,
Zıll-ı seher cebînine düşmüştü pür-hazen.
Bir pîr alırdı ölçüsünü, kat' için kefen.
Tenvîr-i mâtem etti doğup âftâb-ı şen!
Tenşûya indirildi yataktan o körpe ten.
Lakin nasıl bu hâle dayandım zavallı ben?
Kahret de al şu'ûrumu ey Hâlıku'l-ezel!.
Rûhum Nijad!. Gel bana.. Bir tesliyetle gel!

Tâbût.. İçinde vakf-ı sükûn na'ş-ı muhterem.
Mâtem çeker önünde büyük bir siyâh alem.
Hicrân yürür peyinde ser-efkende, beste-dem.
Tutmuş güzârgâhı bütün mevkib-i adem,
Âmâde-i selâm durur saf-be-saf hadem.
Bir tîğ-ı âteşîn sokulur kalbe dem-be-dem...
Sarsar hayât-ı şûmumu meflûc bir elem...
Ağlar vücûd-ı nahsime mebhût bir nedem...
Yetmez mi çektiğim benim ey Hâlıku'l-ezel!
Rûhum Nijâd!. Gel bana.. Bir tesliyetle gel!

Tenhâ yatardı seng-i musallâda na'ş-ı pâk...
Bahtın gülerdi cilvesine bî-niyâz ü bâk...
Gördüm ufukta bir ufacık ebr-i girye-nâk...
Durduk namâza ecr ile pür-şevk u inhimâk.
Fânîlerin yanında müheyyâ duran meğâk.
Tâbûtu yuttu, üstüne der-ân yığıldı hâk.
Bilmem nasıl bu hâli görüp olmadım helâk..
Çıldırmadan mı ben oradan ettim infikâk?

Öldür ki ölmek isterim ey Vâhibü'l-ecel!
Rûhum Nijâd!. Gel bana.. Bir tesliyetle gel!

Hiç görmedim bugünkü kadar bir güzel cihân!
Kimdir şudur kefen?.. Şurada kimdir ağlayan?
Deryâ, çemen, güneş... Neye kahretti âsmân?
Nerden gelir o kahkaha-i mevt-i mihribân?
Uçtun Nijâd!. Öyle mi ey rûh-ı âşiyân?
Ben bir çocuk muyum yatacak? Hastalık yalan!
Akşam mı oldu? Bâri okunsaydı bir ezân.
Topraklara verildi bu gün tâze bir fidan.
Gönder şifâ şu hastaya ey Rabb-ı lem-yezel.
Rûhum Nijâd!. Gel bana.. Bir tesliyetle gel!

NİJAD!..NİJAD!.

Rûhuma bir hitâb-ı gayb ermez..
Eylerim ağlar, ağlar istimdâd.
Giryeme rikkatin cevâb vermez..
Umk-ı cânımda bir derin feryâd
Çağırır muttasıl: "Nijâd!. Nijâd!."

Ekserî manzarımda dûr-â-dûr
Görürüm âteşîn bir ufk-ı bedî'.
O ufuktan çıkıp sönen bir nûr
-Hasret-âlûde bir nigâh-ı fecî'-
Senin eyler hayâlini teşyî'.

Bilebilsem o hangi cennettir
Ki mesîrin, karârgâhındır.
-Şu kevâkib ki bî-nihâyettir
Biri elbet senin penâhındır.-
Derim... Ancak hüküm Allah'ındır!

Hastalık müzmin, ibtilâ ber ter..
Çâresizlikle inliyor rûhum.
Kaldı bağrımda saplanan hançer!
Kanıyor durma kalb-i mecrûhum
Ölemem ben ki nîm-mezbûhum!

Bana sendin hayât için maksad..
Bana sendin vücûd için gāyet..
Bana sendin bekā için mirsad..
Bana sendin selâmet ü sıhhat..
Bana sendin sa'âdet ü izzet!

Sana â'itti kurduğum hülyâ..
Sana raci'di çektiğim hasret.
Sana minnet-güzâr idi hattâ
Bu temâşâda bulduğum hikmet!
Bu sefâletten aldığım lezzet!

Sendin ancak nedîm-i vicdânım..
Sendin ancak enîs-i efkârım..
Sendin ancak delîl-i irfânım..
Sendin ancak bedî'-i âsârım..
Sendin ancak benim yoğum, varım!

Sen benim hikmet-i sükkâtımdın..
Sen benim çehre-i nahhâtımdın..
Sen benim şevk-ı iftilâtımdın..
Sen benim şu'le-i hayâtımdın..
Sen benim rûh-ı kâ'inâtımdın!

Aded-i sâlin olmadan on iki
Mu'ciz olmuştu kilk-i pür-hünerin.
Nâdirât-ı bedâ'et-i eserin

Dağıtılmış, kalansa pek eski
Bazı eş'âr ile beş on kroki.

On üçünde "Ödip Rova" yazdın.
Dehşet-endâz-ı müdrikât-ı fuhûl!..
O dehân olmasaydı olmazdın
Şüphesiz öyle münkesir, ma'lûl.
Bunda hilkat mi ben miyim mes'ûl?..

Burciya, Feder, Ester, Ernani..
Ezberindeydi fıkra fıkra bütün.
Ağlatırdın okur okur da beni
Üç gün evvel, geçen gece.. Daha dün.
Niçin oldun mehâsine düşkün?!.

Seni meyl-i mehâsin etti zebûn,
Seni hubb-ı fezâ'il etti harâb.
Aşk-ı tahsîl ü ihtirâs-ı fünûn,
Ârzû-yı tefevvuk-ı etrâb..
Sonra on beş yaşında böyle türâb!.

Gamlı bir nısf-ı leyl idi piyanon
-Kalbi meşhûn-ı şühka-i negamât-
Bana dinletti Norama'yı en son.

Pîş-i çeşmimde bir siyâh mir'at
Çarpışırlar içinde mevt ü hayât..

Düştü mağlûb olup hayât-ı za'îf
Kaldı meydanda mevt-i zûr-âver
Duyulurdu kırık kırık ve anîf
Piyanondan çıkan te'evvühler..
Bir de gördüm ki kolların titrer.

Nerde buldun o zâlim a'sâbı
Ki gülerken bile mükedderdin?
Seyreder de gurûbu, mehtâbı:
"Çok güzel, oh! Çok hazîn!" derdin
Neydi âh! Anlaşılmadı derdin?!.

İki ay hasta, bî-emel gezdin..
Mütemâyil, nazar be-hâk olarak.
Söylemezdin, demem ki bilmezdin,
Vermemek için bu ihtiyâra merâk.
Çekiyormuş meğer seni toprak!.

Bana artık vedâ' edip ebedâ
Şâd düştün firâş-ı mevte dahîl.
Ne ilâç almak istedin, ne gıdâ..
-Sana lâyık metânetinle asîl-
Eyledin intikâlini ta'cîl!

Sen, çocuk, devrilip fenâ buldun
Yaşıyor ihtiyar ise ber-pâ!
Meskenetmiş hayât, kurtuldun..
Kucak açtın memâta bî-pervâ.
Sana gönlüm çocuk demez hâşâ!

Yanıyordun çok, ondan olsa gerek.
"Bana hummâ mı geldi yoksa?." dedin.
Bende te'sîr-i nahsine sadedin
Çarçabuk intikāl ile bî-şek
Elimi istedin.. Öpüp gülerek:

"Yok-dedin-işte şimdı pek ıyiyim."
En fenâ hâl-i ıztırâbında.
Sonra oldun mü'ebbeden nâ'im.

Ah o ulviyyeti hitâbında
Düşünür, ağlarım gıyâbında!..

Sonu hiç gelmeyen su'âlimle..
Böyle miskîn, soğuk, melâl-engîz
Olan akvâl-i bî-me'âlimle
Ediyorsam revânım ta'cîz
Beni affeyle, ey hayâl-i azîz!

Sen, evet, şimdi bir hayâl oldun
Bir yaman heykel-i hakîkat iken!
Bağteten mâ'il-i zevâl oldun
Neyyir-i tâli'-i dehâ'et iken;
Revnak-ı subh-gâh-ı şöhret iken!..

Yeter artık bu nâleler hâmûş!
Rûhun olsun irâdene münkād..
Âh; lâyık mı etmeyim onu gûş?..
Umk-ı cânımdaki derin feryâd
Çağırıp ağlıyor: "Nijâd!..Nijad!."

FONOĞRAFA:

Yoktu sağlıkta senin ağlamaya hiç hevesin,
Söyle: Yavrum! Neden inler gibidir şimdi sesin?

Biri fikrim, biri kalbim, biri rûhum yetişir
Muztarib, girye-feşân, nevha-künân nağmeresin.

Hâtırâtıyla bütün hiç olan on beş seneyi
Eder icmâl belâgatle bana bir nefesin.

Ağlıyor vaz-ı hazînîyle gubâr-âlûde..
Ser-nüviştin gibidir hücre-i mâtemde fesin.

Yokladım uçmuş idi rûh-ı lâtîfin, ölümün
Darb-ı destiyle şikest olmadan evvel kafesin.

Seni hâk etti nihâyet, beni hasret-keş-i hâk..
Bahtımızdan bu değildi sanırım mültemesin!

BU DA ONA:

Mahv oldu vücûdun yine hâlâ nefesin var:
Ağlar bana mâzîyi, fonoğrafta sesin var!

On beş senelik hîçe giden hâtıralardan
Dinler seni, ağlar sana, çok nâleresin var.

Göstermeyerek kendini söyler ve sorarsın,
Sarf etmeğe mi nûrunu benden hevesin var?

Bilmem nereye uçtu? Kuşundan haberim yok..
İşkeste mezarlıkta yatan bir kafesin var!

Çıktın giyinip gezmek için, dönmedin ammâ
Palton şuracıkta asılı, şurda fesin var.

Müstakbele dâ'ir sorarım söylemez, ancak
Ağlar bana mâzîyi, fonoğrafta sesin var!.

HANÎN (*)

Yükselt edâ-yı nağme-i rikkat-füzûdunu,
Mutrib! Nevâ-yı âhıma benzet sürûdunu:
Değdirerek cinânıma mızrâb-ı ûdunu;
Mutrib! Nevâ-yı âhıma benzet sürûdunu.

Anlat benim felâketimi, ûdun ağlasın,
Bir âteşîn hurûş ile feryâdı çağlasın;
Kalb-i alîli sûziş-i te'sîri dağlasın;
Mutrib! Nevâ-yı âhıma benzet sürûdunu.

Tasvîr-i mâcerâ-yı firâk eyle, dinleyim;
Hürmetle ağlayım ona, ducretle inleyim;
Kansın sirişk-i hasrete rûhum, serinleyim;
Mutrib! Nevâ-yı âhıma benzet sürûdunu.

Lutfet, bırak terâne-ı şevk u şetâreti,
Göster bana hakîkat-ı i'câz-ı sanatı;
Bir nağme bul ki fikrimi yaksın harâreti;
Mutrib! Nevâ-yı âhıma benzet sürûdunu.

(*) - Tabsıra sahibi Âkif Paşa merhûmun hafîdesi için söylediği:

Tıfl-ı nâzenînim unutmam seni
Aylar günler değil, geçse de yıllar.
Telh-kâm eyledi firâkın beni;
Yansın âhım ile, kül olsun güller;

mersiye-i meşhûresi, asrının bir üstâd-ı musikisi tarafından yapılan o muhrik, o dil-pezîr bestenin sâye-i âteşîninde daha ziyâde makbul ve minnetsiz olduğunu düşünüvermekten mütehassıl heves-i mecnûnâne ile ben de şu (Hanîn)' imin rûh-ı manâsıyla imtizâc edecek bir şekl-i teganniye ifrâğını zamânımızın esâtize-i erbâb-ı mûsîkisinden niyâza vesîle olmak için manzûmeyi bundan üç sene evvel edebî mecmûaların bir ikisiyle neşrettirmiş ve me'mûlüm vechile ihsan buyurulacak notayı teberrüken bu kitaba derc edeceğimi de beyân etmiş idim. O zaman hiç hatırıma gelmemişti ki bu zavallı neşîdenin ağladığı aşk-ı hayât-sûz sâir tahrîk-i hevesât eden hevâyî sevdâlardan olmadığı için istirhâmım sanatkârlarımızca şâyân-ı iltifât görülmeyecektir.

Agāzen okşasın emel-i intihârımı,
Alsın karâr-ı lahn-ı hazînin karârımı;
Bilmezsin âh dağdağa-i inkisârımı...
Mutrib! Nevâ-yı âhıma benzet sürûdunu.

Artır hurûş-ı zemzeme-i şu'le-zâdını,
Rûhumla hem-enîn-i melâl et fu'âdını;
Farz et ki sen de toprağa verdin Nijad'ını;
Mutrib! Nevâ-yı âhıma benzet sürûdunu.

SON SÖZ: HEP VE HİÇ!

-Ona hitâb-

Yıllar geçirirken gece sâatler içinde,
Me'yûs aramam nûrunu zulmetler içinde..
Rüyâ görürüm ekserî lâkin seni göremem,
Ağlar yanarım bahtıma gafletler içinde:
"Bir kere sabâh olsa! derim-geçse şu zulemâ!"
Berbâd olurum ben yine zulmet geçer ammâ!

Bî-hadd ü nihâyet açılır âlem-i hicrân,
Pür-şa'şa'a âfâka çöker mâtem-i hicrân;
Tavr-ı ebediyyet verir âlâm-ı derûna
Ömrüm gibi âheste güzâr-ı dem-i hicrân.
Ducretle yüzüstü kapanır, ağlarım öyle;
Mevt isterim, ölmem yaşarım ben yine böyle.

Yansın yureğim, ağlamasın çeşm-i keder-bîn...
Âciz nasıl etsin o kadar âteşi teskîn?
Yanmakla bütün ağlamadır bunda nasîbim,
Güldürmedi lâkin beni baht-ı sitem âyîn...
Âlemde ne gülmek ne sevinmekti murâdım
Sen söyle bana, a çocuk : Nerde Nijad'ım?

434

"Rûhum!" dediğim uçtu da hâlâ yaşarım ben;
Hiç ummaz idim ben bu vefâsızlığı benden.
Hayret verecek hârikayım kendime kendim,
İbret mi yarattın beni ey Hâlık-ı zü'l-menn!
Rûhumdu, hayâtımdı, sipihrim, güneşimdi;
Ancak bilemem: sâye mi? Toprak mı o şimdi?

Nâ-çar akıtır yaşlarını dîde-i giryân;
Lâkin bulurum handelere giryemi şâyân!
Mâdem ki bir hazz u safâ yok yaşamakta,
Âlâm-ı hayâta niye katlanmalı insân?
Âciz düşünür bunları, varmaz eli ancak;
Destinde kazânın kırılır hep bu oyuncak.

Son çâresidir girye felâket-zedegânın,
Hemşîresi derd ü elemin, aşk u vefânın.
Ervâha düşen levs-i deniyyât-ı alâyık
Tathîr olunur mâ-i hamîmiyle bükânın.
İmdâd-resân olmasa giryem bana dâ'im
Altında muhakkak bu belânın ezilirdim.

Ulviyyet-i hüznünle taraftar-ı kederdin?
Bilsem bu felâkette ne derdin?.. Ne ederdin?
Herkes bana der: "Ağlama ki çâresi yoktur."
Ağlar mı idim çâresi olsaydı bu derdin?
Bir hafta bile firkatine sabredemezken
Gittin ebedî, âh! Nasıl ağlamayım ben?

Gûşumda henüz kazmaların aks-i tanîni;
Açtıkları gün hufre-i nem-nâk-i zemîni,
Bir gizli enîn kopmuş idi umk-ı derûndan
Dinler dururum ben gece gündüz bu enîni.
Beynimse kıyâmet gibi pür-velvele -i merg,
Makberde mi mahşerde miyim eyleyemem derk!

Bir şebdi ki geldim sana, tenhâ bırakıldım;
Mebhût duran hâkine mecrûh yıkıldım.
Giryende iken hıçkırarak, bir ses işittim:
Baykuşmuş öten, kahkaha sandım da sıkıldım!
Terzîl edecek giryeleri kahkahalar, âh!
Pek haklı imiş nefretin ey, rûh-ı ebed-hâh!

Her manzara, her şey duruyor yerli yerinde;
Yek-neş'e tabî'at yine şâm u seherinde.
Gördüm yaşıyor pîr ü civân, hep tanıdıklar,
Envâr-ı meserret uçarak dîdelerinde...
Bir sensin o ki hükm-i kazâ eyledi ma'dûm,
Zulm istedi tâli' sana, ey fıtrat-ı ma'sûm!

Nâ-hoş buluşun âlem-i pür-kahr u cefâyı
Hasretle arattırdı sana zevk-ı bekâyı.
Bundandı ki te'sîrini vâzıh görüyorken
"İçmem!" demedin verdiğimiz zehr-i şifâyı.
Müstahzar idin, geldi götürdü seni hummâ;
Te'yîd ediyor fikrimi ârâ-yı etibbâ.

Gâfil. Mütehâlik..müteredded..müteharriz,
"Sıhhat" diyerek mevti sana peylemişiz biz.
Gördüm gidiyorsun, yetişip karşına çıktım;
Eyvâh! Ki döndürmede kaldım seni âciz.
Dehşet verecek azm ü metanetle savuştun,
Peygamberini sevdiğin Allah'a kavuştun!

Lâkin yine sen böyle geçip gitmemeliydin,
Kalb-i ebeveyni yakıp incitmemeliydin;
Bir hisse verip nefsine de merhametinden
Bir tâze fidanken kuruyup bitmemeliydin.
Gittin gidecek, bâri alaydın beni hem-râh;
Ben hâzır idim gitmeye.. Göndermedi Allah.

Lâyık mı idi yolda bırakmak seni yalnız?
Ömrün gibi.. bahtın gibi bak ben de vefâsız!
Mevt istedi candan.. Koşarak gitti peyinden;
İsbât-ı vücûd etti civârında yatan kız.
Firdevse de lâyıktı, perestâr ile gittin;
Bir yâr ile bir yâr-ı vefâdâr ile gittin!

Pür-felsefe bir şi'r idi giryende hayâtın;
Mâhiyyeti pek belli idi sende hayâtın.
Bildin bileli kendini bezdin şu cihândan,
Bâr olmuş idi rûhun için tende hayatın.
Meftûr u muazzeb yaşadıkça üzülürdün,
Bir gizli tahassürle erirdin.. süzülürdün.

Gülmezdin evet, hep keder-âlûd idin evvel;
Her şeyden usanmış gibi meşhûd idin evvel.
Bildir bana, bî-çâre çocuk, şimdi ne oldun?
Mes'ûd değilsen bile mevcûd idin evvel...
"Varsın" deme müşkül sana.."yoksun" deme düşvâr;
Ehven gelir ammâ yine inkârdan ikrâr.

Kim suçlu bu işte yine tâli' mi felek mi?
Hilkat mi yapan hep bunu, şeytan mı, melek mi?
Nerden o şe'âmet ki seni eyledi ifnâ,
Menşe' buna sarf eylediğim bunca emek mi?
Bildin diyelim suçluyu.. Hükmeyledi hâkim...
Mâfâtımı lâkin bana tazmîn edecek kim?

Mağbût-ı melek-fıtrat-ı pâkîze terinle,
Makbûl-i beşer fikr-i zarâfet eserinle,
Nâdir bulunan marifetinle..ve husûsâ
Envâ-ı bedâyi'de muvaffak hünerinle
Mahv olmayacak cevher iken -âh, kör olsun!-
Topraklara attı seni, mahv eyledi gerdûn.

Gerdûn!" diyorum.. Kimdir o gaddâr? Onu bilmem;
Gerdûn gibi.. tâli' gibi her şey bana mübhem.
Bilmem onu..bilmem şunu; bir bildiğim ancak
Gönlümdeki hicrân ile rûhumdaki mâtem.
Hicrân bana hem neşve-i aşk-ı samedîdir;
"Çekmem" diyemem, mâtem-i rûhum ebedîdir!

Her bulduğunu seyf-i kazâ urmağa me'mûr,
Topraksa bütün küşteleri yutmağa mecbûr;
Hiç akla mülâyim düşecek şey midir ancak
Tanzîm-î mezârın işi olmak bana makdûr?
Bir şey diyemem, cilve-i takdîre karışmam;
Gayzım feleğe öyle ki ölsem de barışmam.

Yaptım feleğin rağmına taştan sana bir ev;
Tab'ınca, metîn, sâde güzel.. Lâneni çok sev.
Gül tâli'inin cilvesine sen de evinden,
Saldıkça sabâhın güneşi üstüne pertev.
İstinye'yi mehdin gibi tuttunsa da makbûl,
Atmaz bu seni..Bunda vefâ olması me'mûl.

Mâh etmişidi dün gece deryâyı zer-endûd,
Sevdâsına dalmıştı onun leyl-i gam-âlûd;
Yumdum gözümü..kalbi temâşâya koyuldum:
Oldun mütefekkir, müte'essir bana meşhûd...
Birkaç ağız eylerdi uzaklarda terennüm;
Mağdûr düşündüm seni..mağdûr düşündüm!

Onbeş senelikti yerin üstünde devâmın,
Altında durur belki o müddetçe ızâmın.
Sonra ne olur? Pây-ı zamân kabrini çiğner,
Bir gün silinir senin mezârındaki nâmın,
Lâkin seni rûhum ebedî yâd eder ağlar;
"Eyvâh Nijad'ım!" diye feryâd eder ağlar.

Gündüz..Gece..Bunlar uçuyor, geçmiyor evkât;
"Hiç gelmeyecek mi -diyorum- ân-ı mülâkāt?"
Rûhum beni te'mîn ediyorken ne demektir
A'mâk-ı derûndan yetişen nâle-i "heyhât!"?
Bir yerde Nijad'ımla bana yok mu buluşmak?
Rûhun bu tahassürleri beyhûde mi mutlak?

Âsârını işhâd ederek sun'-ı kerîmin
İnkârını ib'âd ederim nefs-i le'îmin.
Îmân ile "Allah!" diyen rûhumu hâşâ
Mahv eylemesi şânına düşmez o hakîmin...
Ferdâ-yı memât akla göre kalsa da muzlim
Mevt ermeyecek rûhuma..Rûhum bunu câzim.

Akşamları vaktâ ki ufuktan çekilir hûr,
Pür-kevkebe-i nûr açılır sâha-i deycûr,
Seyyâr ü sâbit nice binlerce nücûmun
Yalnız biri eyler beni her nazrada meshûr.
Birdenbire pür-lem'a doğar gönlüme yâdın;
"Seyrân-gehi mutlak bu-derim- rûh-ı Nijad'ın!"

Yat yavrucuğum, mahrem-i esrâr-ı kevâkib,
Âsûde temâşâ-ger-i ehvâl-i avâkib,
Ber-dûş ederek her biri amâlini bizzât
Kimler geçecek bak buradan hâ'if ü hâ'ib..
Şükret ki selâmetle çekildin şu cihândan,
Nâ-kâmi-i ömrün seni kurtardı ziyândan.

Yat yavrucuğum, rahmet-i rahmâna garîk ol;
Git, Cennet-i Firdevs'e yakındır oradan yol.
Gez âlem-i lâhûtu meleklerle..Bul orda
Hep özlediğin lezzet ü ni'metleri bol bol.
Tenhâ ser-i kabrinde baban ağlayadursun;
Döğsün ser-i bî-tâli'ini, taşlara ursun.

Yat yavrucuğum, toprağına cismini râm et,
Çık rûhun ile âlem-i bâlâya hırâm et;
Bul Emced'i..Pirâye'yi..Öp dîdelerinden,
Cennâta süzül nezd-i Recâî'de kıyâm et;
Mazhar'la Celâl'i görerek hâlimi söyle,
Bul mâderimi..arz-ı niyâz et ona şöyle:

Ben oğlunuzun sevgili evlâdı Nijad'ım..
Geldim size, bundan dolayı hurrem ü şâdım;
Lâkin eb-i firkat-zedemin hâl-i elîmi
Geldikçe hayâle doluyor gamla fu'âdım
Dergâhına mabûd-ı gafûrun varalım hep,
Alsın onu da cennetine.. yalvaralım hep!"

Yat yavrucuğum yat..gelirim, çok duramam ben;
Âmâde bana kurb-i mezârındaki me'men.
Eylerse o me'men edecek kalbimi tatmîn,
Eylerse o zulmet edecek dîdemi rûşen.
Cennet yolu üstünde mücerred beni bekle
Pîrâye ve Emced'le ve bir deste çiçekle...

Ey kudretinin işleri hikmetle mühelhel!
Ey hikmetinin sırları rahmetle mükellel!
İhmâl olunur mu ona sıyrıldı cesedden?
Ey rûh-ı Nijad'ı yaratan öyle mükemmel!
Ukbâda sen elbet onu i'zâz edeceksin,
Firdevs-i sa'âdette nagam-sâz edeceksin.

Bir rûh-ı mübârekti o.. Sevdân ile sekrân,
Envârına..ulviyyet-i âsârına hayrân;
Bir rûh-ı mübârekti ki her dem cezebâtın
Eylerdi onu şevk ile yükseklere perrân.
El vermişiken kendisine feyz-i fütûhun
Nezdinde niçin olmasın ârâmı o rûhun?

440

Endîşe-i ferdâ ile pür-ye's ü fütûrum,
Âciz kulunum..Mu'terif-i acz ü kusûrum
Deryûze-i afv istiyorum merhametinden,
Reddetme kapından beni, ey Rabb-i gafûrum!
Hîn-i güzerimde bana sehl et sekerâtı,
Buldur orada nûrun ile râh-ı necâtı,

Ser-geşte gönül akl-ı tebeh-kârın elinden,
Vicdânım ile nefsin usandım cedelinden;
Bâ'is bu kadar dağdağaya hep yaşamaktır..
Emreyle, yıkılsın şu hayâtım temelinden!
Al cânımı..yalnız bana îmânımı sakla;
Hüsrâna düşürme ötede cânımı sakla!

Ey hâkim-i bî-reyb-i şu'ûn..Mûcid-i eşbâh!
Ey Rabb-i ezel.. sâni-i küll. Hâlık-ı ervâh!
Ey nâzım-ı manzûme-i ecrâm-ı esîrî!
Ey bâsıt-ı deycûr.. fürûzende-i esbâh!
Ey lâyetenâhiyyet-i arzîn ü semâvât
Dergâh-ı ulûhiyyetinin havline mirkât!

Ey mushaf-ı sun'unda cihân âyet-i icmâl!
Ey maşrık-ı feyzinde güneş zerre-i pâ-mâl!
Ey kalmayacak ilm–i ilâhîsine mahfî
Canlardaki esrâr ile dillerdeki âmâl!
Ver lâyıkına Cennet-i Firdevs-i me'âdı,
Göster bana rûhumdaki şekliyle Nijad'ı.

2 Temmuz 1316

Asker-i cenk-âveriz..Osmanlıyız,
Pençesi arslan, kılıcı kanlıyız..
Hıfz-ı vatan azmine peymânlıyız..
Sancağı öyle boşuna açmayız..
Biz şeref uğrunda ölür, kaçmayız!

Oldu gönüllü bize nâm-ı zafer..
Maksadımızdır gece gündüz sefer..
Orduda söyler bunu her bir nefer:
Sancağı öyle boşuna açmayız..
Biz şeref uğrunda ölür, kaçmayız!

Azmedelim safımızı kurmağa..
Düşmana karşı gerilip durmağa.
Haydi yiğitler gidelim urmağa!.
Sancağı öyle boşuna açmayız.
Biz vatan uğrunda ölür, kaçmayız!"

Oğlum Muvakkar Ekrem'e
ve
devr-i muzlim-i istibdâdı idrâk etmemiş olmakla bahtıyâr olan onun nesline mensup bu günkü Türk çocuklarına babacığımın şu eserini ithâf eylerim.*

Nisan 1330 Ercümend Ekrem

---

*) *Burada verdiğimiz metin şu baskıya aittir: Matbaa-i Şems, İstanbul, 1332 (1916).*

NEFRÎN (*)

Câri iken hükûmetimiz bahr u berlere,
Terfîk-i gālibiyyet ederken seferlere,
Osmanlılık... O bir şeref ü şanken erlere,
Düştü hacâleten yüzümüz şimdi yerlere,

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Hâlâ zavallı devletimiz ihtizârda,
Dîn-i mübîn ü şer'-i güzîn iğbirârda
Osmanlılık hacâlet ile ihmirârda
Millet ne eylesin ki fakîr, inkisârda...

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Zulm ektiler güzel vatanın hâk-i pâkine,
Zulmet çökerttiler ufk-ı tâb-nâkine,
Kasdettiler harâbına, hattâ helâkine,
Zahm açtılar acıklı dil-i çâk-çâkine,

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Harb açtılar, cünûnu edip sonra iltizâm,
Tevhîdine kumandanların ettiler kıyâm;
A'dâ ise bu fırsatı etmekle iğtinâm,
Kıldı mücâdîni giriftâr-ı inhizâm.

---

*) *Devr-i menhûs-ı istibdâda âit olarak 1310 senesinde yazılmıştır. (Muharrir).*

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Tağrîb olundu haylisi ahyâr-ı ümmetin
Ta'zîb olundu ekseri ebrâr-ı ümmetin
Terhîb olundu pek çoğu ahrâr-ı ümmetin
Tatyîb olundu cümlesi eşrâf-ı ümmetin

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Uğrattılar hakārete eşrâf-ı ümmeti
Öldürdüler hamiyyet ü nâmûs u gayreti
Nasb ettiler menâsıba eclâf-ı nekbeti
Yağma içün hazîne-i emvâl-i milleti

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere

Mevdû' olup mehamm-ı hükûmet ecâhile
Mahsûs olup merâtib-i ulyâ esâfile
Devletçe i'tibâr u temâyüz-i ârâzla
Mesmûmen öldürüldü secâyâ-yı fâzıla

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere

Bir bî-vukūf kā'id olur bir nezârete
Bir mürtekib belâ edilir bir vilâyete
Pespâyelik delâlet eder bir vezârete
Câsûsluk önce şart edilir bir sefârete

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere

İnsanlığın şerâfeti mahv oldu gitti âh!
Haysiyyet ü vakār ü hayâ oldu hep tebâh..
Allah içün teseccüde meyl etmeyen cibâh,
Bir câh içün zemîn-i tezellüledir, günâh!.

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net. hezâr la'net o bî-dâd-gerlere

İkbâl içün rızâ verilir mi hakārete?.
Merdânegî fedâ olunur mu vezârete?
Nâmûs ise değiştirilir mi sefârete?.
Hayfâ! Bu fikre hizmet eden düştü nedrete!

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere

Hükm-i zamâne eyledi ahlâkı münfesid,
Nâsın damarlarındaki kan oldu müncemid,
On bin nefer de merd-i metîn kaldı münferid,
Erbâb-ı intibâh ise me'yûs ü münharid,

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere

Sürûr ulüvv-câh ü celâletle pây-bûs
Mukbil kemâl-i izz ü sa'âdetle câblûs
Birkaç la'îne hâdim-i servet bütün nüfûs
Büldân harâb, halk ise muhtâc u bî-fülûs

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere

Hürriyyeti esârete tahvîl kıldılar,
Ulviyyeti mezellete tebdîl kıldılar,

Milliyyeti hamallığa tenzîl kıldılar,
Her bârı dûş-ı millete tahmîl kıldılar,

İcrâda her denâ'eti tekmîl kıldılar
Kallâşlar hükûmeti terzîl kıldılar.

Mu'tâd olunca her işimizde müsâhele,
Şiddet yerinde meskenet ârâm-ı câmile,
Lâsiyyemâ ecânibe karşı mu'âmele
Celb eyledi umûra dışardan müdâhale,

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Bundan idâre oldu giriftâr-ı zelzele
Görmekle hâli Avrupalı verdi el ele
Bî-kayd-ı ihtiyât, bilâ-harb ü velvele
Uğrattılar memâliki taksîm-i evvele;

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Celb-i menâfi' etmede hükkâm mürtezel
Neşr-i şenâyi' etmede hod-kâm mürtezel
Asrı senâda elsin ü aklâm mürtezel
Âlâyiş-i menâkıb-ı ikdâm mürtezel

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Çaldıkça zîr perdeden erbâb-ı ihtiyâl.
Yağmagerîye başladı eşrâr-ı bed-fi'âl,
Nâzır buna sevinç ile hâkān-ı bî-hemâl,
Yâ Rab nedir bu fetret, İlâhî nedir bu hâl?.

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net. hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Millet ki katlanıp durur envâ'-ı mihnete
Bin türlü cevr ü şiddete, her yolda zillete,
Mûrâne cem-i servet eder dâr-ı devlete
Bel' ettirir o serveti devlet şekâvete,

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Millet ki ekser otlayarak def'-i cû eder
Uryân ü bî-mekân u perîşân u pür-keder
İhzâr eder hazîne-i sultâna sîm ü zer
Sultan eder o sîm ü zeri nukre-i sefer

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Nerden gelir o servet-i mel'ûneler bütün,
Îrâdlar, ma'âdin-i mahzûneler bütün,
Kâşâneler, konaklar, o gerdûneler bütün,
Ruhsâr-ı şânınızdaki gülgûneler bütün,

Elverdi yaptığın çekil ey müstebid-la'în!.
La'net sana, nedîmine, ensârına karîn!.

Yek-dîgerin hasîmi ihyâ v ü akrabâ
Yek-dîgeri si'âyet eder yâd ü âşinâ
Mülke cerâd-ı münteşir irzâl-i bî-hayâ
Osmanlılık ne oldu bakın fî zamânına

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

İzzet bulur si'âyet-i ihvânla herzîl,
Rıf'at bulur ihânet-i yârânla her rezîl,
İsbât-ı kābiliyyete bunlar bütün delîl;
Ahlâk düştü öyle ki terfî'i müstehil;

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Vâreste-i mu'âheze câsûs-ı muhtelis
Âzâde-i muhâkeme haydûd-ı müfteris
Keyfî bütün mu'âmele, ahkâm mu'tekis
Mühmel usûl-i şer', nizâmât münderis

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Câsûslarla doldu bilâd ü kara bu gün,
İlerler istikâmete karşı sıla bu gün,
Hâzır hamiyyet ehline her bir belâ bu gün,
Her türlü iftirâ vü ezâ vü cefâ bu gün;

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Câsûs, yâ ki hiç, veyâhud ateh-zede
Yâ sûret-i salâhta kallâş bir dede
Yâ câblûs, yâ ilim-efrâz-ı arbede
Nâ'iller işte rütbeye, ihsâna, mesnede;

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Mümkün müdür bu hâl ile i'mâr-ı memleket?
Mümkün müdür bu hâl ile icrâ-yı ma'delet?

Mümkün müdür bu hâl ile ta'mîm-i ma'rifet?
Mümkün müdür bu hâl ile imhâ-yı meskenet?

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Zulmen hükûmet etmese ihdâs-ı gā'ile
Serhadd-i zulmü aşmağa yol bulsa kāfile,
Âmâde hicrete nice binlerce â'ile,
Titretmesin mi kalbi bu dehşetli hâ'ile?

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Mektebler açtı sanki hükûmet ne fâ'ide;
Tertîb edildi türlü desâ'isle mâ'ide,
Etfâle dek hulûs u riyâ oldu kā'ide,
Yerleştirildi millete ahlâk-ı fâside;

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Huddâm sardı zîr ü ber-i âşiyâneyi,
Taksîm içün tevâbi'ine mâlikâneyi,
İcrâda hükm-i saltanat-ı husrevâneyi,
Gördün mü bir şebîhini seyret zamâneyi.

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Eyler bu hâneyi biri zulmüyle münhedim,
Kimdir fakat bilinmez o mes'ûl ü müttehim,
Halka bu dâhiye nasıl olsun ki münfehim
Hürriyyet-i lisân ü kalem mahv u mün'adim?.

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Korkunç, alış muhabbet-i miliyyeyi dile,
Hürriyyeti tefevvüh.. O bir canlı hâ'ile..
Bin havf ü ihtirâz ile, bin ihtiyât ile.
Yok hasb-ı hâle cür'etimiz hod-be-hod bile..

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Hâ'ildir intikāmı o cabbâr-ı a'zamın,
Kātildir infi'âli o zulm-i mücessemin,
Bak şahsına o heykel-i menfûr-ı azlemin,
Çökmüş zalâmı üstüne bin âh-ı mâtemin

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Sû-i idâre tefrika saldı anâsıra,
Artırdı iğtişâşı tedâbîr-i kāsıra,
İm'ân ile edince nazar hâl-i hâzıra,
Âtî zalâm içinde görünmez mi nâzıra?.

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Gördükçe halkı, cîfeye üşmüş meges gibi,
Kırlar makar olur bana bir bü'l-heves gibi..
Bir ses gelir kulağıma bang-i ceres gibi,
Bir söz mırıldanır durur: "Ümmîdi kes!" gibi...

Hicrân çöker derûnuma imdâd-res gibi,
Topraklara düşer kalırım bî-nefes gibi!..

Gezdikçe fahr u şân ile câsûs-ı pür-gurûr,
Her câblûs-ı nahnaha-perdâz u bî-şu'ûr,
Olmaz mı ehl-i gayret içün câlib-i fütûr?
Millet bu yolda mı edilir tertîb?. Nüfûr!

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Câsûsluk..Âh! O san'at-ı mel'ûnedir sebeb,
Binlerce bin sefîh-i tebehkâr bir neseb,
Bî-add rezîl-i bed-meniş ü cilf-i bî-edeb,
Feyz aldılar zamânede kat' ettiler rüteb!

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Câsûs.. O hânümân yıkıcı azlem-i zemîn!
Câsûs.. O gizli can yakıcı akreb-i meyîn!
Câsûs.. O bî-günehlere cellâd olan la'în!
Seyreyledin ne mertebe mes'ûd ü kâm-bîn!..

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Câsûs.. O bî-hamiyyet, o bî-dîn, o bed-nihâd!
Câsûs.. O hâ'in-i vatan, o düşmen-i ibâd!
Câsûs.. O mûkız-ı fiten, o mûcid-i fesâd!
Seyreyledın ne mertebe makrûn-ı i'timâd!..

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Câsûs.. O güfte-çîn-i halâyık, o kîne-cû!
Câsûs.. O perde-bâz-ı mahâfil, o herze-gû!

Câsûs.. O hârıku'l-mûcib-i "lâ-tecessüsû"
Celb-i belâya himmet eder halka sû-be-sû;

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Câsûs.. O kahr-ı kāhir-i kahhâra müstehak!
Câsûs.. O levm dâ'ima a'sâra müstehak!
Câsûs.. O nefret-i nigeh-i nâra müstehak!
Olmuş bu gün sehâbet-i hünkâra müstehak!

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Câsûs.. O dem-fürûş-ı riyâ müfsid-i dü-rû!
Câsûs.. O sifle-gâh-ı muhannes, o kahbe-hû!
Câsûs.. O rûh-ı ahbes-i câdû-yı zehre-pû!
Olmuş karîn-i mu'temed-i saltanat.. Tüfû!...

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Yok kimseden nazar özü insan olanlara,
Sen bak Hüdâ terahhuma şâyân olanlara,
Zahm–ı zamân ile yüreği kan olanlara,
Ahvâl içinde fikri perîşân olanlara,

Her gün uyûn-ı gayreti giryân olanlara,
Her şeb: "Vatan! Vatan!" diye nâlân olanlara!.

Zannetmeyin felâketimiz yârî ağlatır,
Güldükçe yârimiz bize ağyârı ağlatır,
Derd-i nihânı milletin efkârı ağlatır,
Engin denizleri, yüce kûhsârı ağlatır;

"Eyvâh!" der sehâ'ib-i seyyârı ağlatır,
"Allâh!" der kevâkib-i nevvârı ağlatır.

Git gez şu sevgili vatanın her kenârını,
Gör fakr u ıztırâb u sefâlet diyârını,
Bî-çâregânın anlayagör ıstıbârını,
Fikr et o ser-girân cebelin ıztırârını,

Fehm et o hoş revân derenin âh u zârını,
Söyletme gaınlı â'ilenin ihtiyârını,

Allâh'adır tazallümü varsa bu milletin..
Her dem neden şemâteti erbâb-ı şirretin?
Ey la'net! Ey telâtumu gayyâ-yı nefretin!
Ey la'net! Ey tehevvürü nîrân-ı şiddetin!

Seyl ol da yık kılâ'ını zalâm-ı nekbetin
Berk ol da yağ rü'süne ehl-i şekâvetin

Zâ'il mi oldu mihr ile mâhı bu milletin?.
Geçmez zalâm-ı meyl-i siyâhı bu milletin?.
Yâ Rab nedir ki cürm ü günâhı bu milletin,
Eksik değil başındaki devâhi bu milletin?.

Zulme mü'essir olmuyor âhı bu milletin,
Kalsın mı intikāmı İlâhî bu milletin?.

Âcizlerin sefâletine ağlıyor vatan,
Evlâdının felâketine ağlıyor vatan,
Peygamberin şu ümmetine ağlıyor vatan,
Kâ'be'yle ravza hasretine ağlıyor vatan,

Nefrîn onu mükedder eden bed-güherlere,
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

458

Gûş ile mâder-i vatanın âh u zârını,
Gör za'f-ı hâlini, elem-i inkisârını,
Tel'îne hâdimîn ihânet-şi'ârını,
Saklar çeker de son nefes-i ihtizârını;

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Gökler onun medâric-i hüzn-i ıyânıdır,
Şebler onun mehâzin-i âh-ı nihânıdır,
Encüm onun mehârim-i esrâr-ı cânıdır,
Dağlar onun nümâyiş-i derd-i girânıdır,

Zelzâl-i arz onun heyecân-ı cinânıdır,
Velvâl-i ra'd onun nevehât-ı revânıdır.

Perverdegân-ı ni'metini gör şu hastanın,
Müstehzi-i enîni o kalb-i hucestenin,
Tezyîf edip nevâsını sûzişli bestenin,
Teşdîd eder azâbını rûh-ı şikestenin;

Nefrîn buna karîn-i na'îm bed-güherlere,
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Âlûde-i türâb-ı sefâlet, garîbi gör,
Cellâdına terahhum eder, bak nasîbi gör,
Bak fart-ı ıztırâbına, sabr u şekîbi gör,
Âlîcenâblıkta şu kavm-i necîbi gör;

Nefrîn bu hâle bâ'is olan bed-güherlere
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Haml-i sakîlı ezdı, harâb ettı mılleti,
Kâbûs-vâri her yüreğe çöktü zahmeti,

Lâkin yakındır ermeğe pâyâna müddeti,
Âbisten-i zamân doğurur bir musîbeti,

Atasının ocağına etsin şe'âmeti!
Lâlâsının kucağına düşsün nühûseti!.

Âtî vahîmdir, o da gāyet karîbdir;
Zâlimde hiç fütûr görülmez, acîbdir,
Millet ki ye's içinde bunalmış garîbdir,
Fercâm-ı zulmü görmek için bî-şekîbdir;

Nefrîn bu halkı böyle ezen bed-güherlere,
La'net, hezâr la'net o bî-dâd-gerlere!.

Hürriyyet! Ey ecell-i atâyâsı Kudretin!
Hürriyyet! Ey ehemm-i fezâyâsı hilkatin!
Hürriyyet! Ey muhâfızı icmâ'-ı ümmetin!
Hürriyyet! Ey mübâşiri hükm-i şerî'atin!

Zulmetme, kır selâsilini; kır esâretin;
Şeh-râh-ı kābiliyyetini aç şu milletin!.

Hıfz eyle dîn ü devleti ey Rabb-ı Zü'l-celâl!
Geçsin zevâl-i dehşeti mânende-i zılâl!
Kalsın bu gamlı hâtıralar cümleten hayâl!
Pâmâl-i kahr olup hâs u hâşâk-ı bî-meâl,

Yansın hazân-ı mihnet-i eşrâr-ı bed-fi'âl;
Ersin yine bahâra şu gülzâr-ı bî-misâl!.

Ey Kâ'be, ey Hudâ evi, ey ravza-i Nebî!
Olsun mu dâhil-i harem-i ismet ecnebî?
Döksün mü göz yaşı nice bin bî-güneh sabî?.
Tutsun mu arşı bang-i: "Ya ümmî!" "ve yâ ebî!"!

Sönsün mü maşrıkın o ziyâdâr kevâkibi?.
Batsın mı şer'-i enveri vü dîn ü mezhebi?.

Ey Kâ'be-i mu'azzama-i zât-ı kibriyâ!
Ey ravza-i mutahhara-i şâh-ı enbiyâ!
Ey merkad-ı mübârek-i sultân-ı evliyâ!.
Ey meşhed-i mukaddes-i mazlûm-ı Kerbelâ!

Ey kabrler ki kavmleriniz encüm-i Hudâ!
Ey hâkler ki hey'etiniz cem'-i asfiyâ!

Kalsın sizin sıyânetinizde bu gülsitân,
Olsun sizin himâyetinizde bu âşiyân,
Dursun sizin sehâbetinizde bu âsitân,
Bulsun necâtı himmetinizle bu hânedân,

Etsin o dîn ü devleti feyziyle kâm-rân,
Millet de eylesin anı sa'yıyla câvidân!.

Hürmetle hâkimiyyet-i milliyyeye tamâm,
Alsın adâletiyle eşirrâdan intikām,
Versin umûr-ı devlete hakkıyla intizâm,
Olsun zamanlarında bütün müsterih enâm,

Yapsın ne varsa geçmek için hep bu inhizâm
Kılsın ulüvv-i şân ile te'yîd-i nîk-nâm!.

KOPARMA

Ne cân-şikâr çiçekmiş şu verd-i nâzik-ten
Ki hüsnü müncezib etti senin gibi güzeli!
Masûn-ı dest-i ta'arruz mı kalmadır emeli
O rikkat-âver-i dil-i muhteriz gülüşlerden?
Hevesli bir gülü soldurmada safâ yoktur...
Koparma! Gülşen-i hüsnünde güllerin çoktur.

Onun da kendi hayâtınca yok mudur acabâ
Nasîb-i endeki aşkın tecelliyâtından?
Bütün ümîdi kadar bir kızın hayâtından,
Güzel değil mi cebînînde titreyen sevdâ?
Dokunma! Solmayacak bir şükûfe-i terdir.
Koparma! Belki gelindir.. Ümîd-perverdir.

Evet! Zavallıcığın ömrü pek muvakkattir..
Fakat bekâsı kadar bâri, şâd-kâm olsun!
Hazîn hazîn gülerekten yavaş yavaş solsun!.
Bilir misin? Bu da fânîye bir sa'âdettir.
"Çiçek!" diye sevinip de severken inciteme..
Koparma! Bir hevese bir gülü fedâ etme.

Güzel gelir bana gâyet.. gelin gibi öyle
Durursa bir gül-i ter sîne-i nihâlinde.
Şebâb handeler ettikçe rûy-ı âlinde,
"Dokunmayın bana zîrâ.." demez mi? Sen söyle!
Dokunma! İşte bu da mest-i kâm bir güldür..
Koparma! Nev'ine gadr eylemek sana züldür.

Revâ mı bir çıçek etsin imâte bir çiçeği?
Gülersin ah! Benim hissimin sabâvetine...
Demez mi hiç sana kalbin-bakıp tarâvetine-
Ki: "Geçti kaç seherin kim bilir, buna emeği!

"Tabî'atın bu da nev-reste bir güzel kızıdır..
Koparma! Bir gülü kırmak bana büyük sızıdır.."

Yanında çırpınıyordu zavallı bir kelebek,
Beyân-ı derd-i muhabbetle nâ-şekîbâne...
Rakîb sandı seni, şüphesiz ki, dîvâne,
Hazîn bir âh gibi uçtu, gitti kahr ederek.
Yazık! Şu âşık-ı âvâre derd-nâk olacak...
Koparma! Gül kırılırsa, o da helâk olacak.

Şu gonçe -zannederim- hâher-i yegânesidir..
Himâyesinde bunun perverişle kâm alacak.
Düşün.. O hâver-i bî-çâre şimdi tek kalacak.
Nihâl-i nevde ki rûhü'ş-şebâb-ı lânesidir!
Güzelse mahvını mûcib midir bu hüsn-i kusûr?
Koparma! Gonçe-i nüşküfte olmasın meftûr..

Kopardın öyle mi -Tak bâri göğsüne gülünü..
Harâretinle solup gitmesi muvâfıktır.
Düşünce pâyına bî-reng ü rûh, lâyıktır
Ki hasr edip ona bir lahzacık te'emmülünü
Uçuk cemâline baktıkça gözlerim dolsa..
"Koparma!" Hâherine Kâfil-i emân olsa!.

4 Teşrîn-i Evvel 1312
Servet-i Fünûn, C. 12, S. 293, 10 Teşrîn-i evvel 1312

NAKŞ-I NAĞMEKÂR

Çekmiş önüne gergefini bak şu güzel kız
-Saçlar dağınık... Sîne açık... Hâl perîşân-
Âvâre terennümler ile nakşına dalmış

Eğmiş ser-i nâzendesini... Kalbine mâ'il..
Düşmüş zenah u gerdene bir zıll-ı semen-sâ
Râz-ı dilini anlatıyor hey'et-i sîmâ
Olmuşsa da kirpikleri çeşmânına hâ'il
Bir sevdiği var mutlak.. Onu fikrine almış..
Dûşîze beyânât ile -perverde-i vicdân-(*)
Takrîr ediyor derd-i garâmı halecânsız

Yanında bir sepet çiçek ki neşr-i nefha-i bahâr
Eder. O nefhadan olur cenân u rûhu neşve-yâb
Önünde bir yığın ipek ki renk renk u şu'le-tâb
Nigâh-ı intihâbına durur rehîn-i intizâr

O dem-be-dem düşünmeler neş'e-i melâlidir.
O gamlı gamlı nağmeler terâne-i hayâlidir..
O ibtisâm-ı tîz-ger ki durmadan uçar kaçar
Remîde bir hümâ-yı âşiyâne-i cemâlidir..

Âheng-i ıttırâd ile sâ'id gider gelir..
Eyler irâde iğneyi nâzik enâmlı
Diğer elin de hizmeti altında gergefin

Kimin huzûr-ı fikridir ede bu rûhu nağmekâr?.
Kimin fütûr-ı hicridir veren bu hüsne inkisâr?.
Niçin bu rütbe i'tinâ bu tâze nakş-ı dil-keşe?.
Aceb kimin nasîbidir bu yâdigâr-ı müşk-bâr?!.

---

*) - *yâhut*
Dûşîze beyânât ile.. şermende.. girîzân
İkrâr ediyor aşk-ı nihânı heyecânsız

San'at-ki sevk-i şevk-i tabî'atla yükselir-
Seyret ne ince hiss ile olmuş tahayyülü
Bir böyle nazlı şi'r-i samîmî-i ezrafın!.

Servet-i Fünûn, C. 12, S. 308, 23
Kânûn-ı Sânî 1312, s. 340

ŞEHÎD EZEL

Kimdir şu ak sakallı şehâmetli kahramân?
Kimdir o şehsuvâr-ı mehîb-i sefîd-ser?
Kimdir o -seyf-i kâhiri destinde şu'le-ver-
Dâ'im önünde askerin olmaktadır revân?..

Kimdir o nazrasından uçan berk-ı intikām?
Kimdir o hey'etinde duran heybet-i âlî?
Kimdir o-şîr-pençe-i kahrında müncelî
Bir tek kılıçla-hasma eden savl ü iktihâm?..

Şimşîri sâye-efken satvet-i müfârıka
Kimdir o şîr-dil.. o güzîn-i sürûr-guzât?
Kimdir o sâl-horde şedîdü'ş-şekîme zât?
Kimdir o zinde heykel-i dehşet.. o hârika?

Abdü'l-ezel! Budur.. budur işte o nâmdâr..
Abdü'l-ezel! Budur.. budur işte o şânlı pîr..
Abdü'l-ezel! Budur.. budur işte o nerre şîr..
Abdü'l-ezel! Budur.. budur işte o cân-sipâr!

Abdü'l-ezel ki şânını tevkîr eder gazâ..
Abdü'l-ezel ki seyfine münkād olur zafer..
Abdü'l-ezel ki nâmını tebcîl eder kader..
Abdü'l-ezel ki azmine hayrân olur kazâ!.

"Arslan çocuklarım.. ileri!" der giderdi o
Şiddetli yaylım âteşine karşı düşmanın..
Zîrâ kumandasındaki şîrân-ı yek-tenin
Mutlak muvaffakıyyetini derk ederdi o.

Derken uruldu el ve kolundan.. ne hükmü var?
Sürmekte muttasıl o semend-i celâdeti.
Bir kahramânı rîziş-i hûn-ı hamiyyeti
Vâpes bırakmayınca yolundan ne hükmü var?

Evlâdı da'vet eylediler attan inmeğe..
Zîrâ nişân alırdı onu muttasıl adû.
Lâkin o hâstkâr-ı şehâdet.. o kâm-cû
Mes'ûd.. Başlamıştı içinden sevinmeğe.

Çok geçmeden üçüncüsü de geldi dânenin..
Ammâ bu defâ cân alacak yerden urdu âh!
Attan düşünce nezdine toplandı hep sipâh
-Efsûshân-o merd-i secî-i yegânenin.

"Evlâtlarım!-dedi-ileri.. Arş dâ'imâ!
Kahren sürün.. yakın has ü hâşâk-i düşmeni.
Mutlak şu karşıki tepeye defnedin beni..
Olsun zahîr-i kuvvetiniz avn-i kibriyâ!.."

Pâyâna ermesiyle berâber bu hoş hitâb
Gördü hücûmunu ileri doğru askerin.
Âvâz-ı nusretiyle bahâdır yiğitlerin
Rûh-ı latîfi çıktı semâvâta pür-şitâb

İkdâm edip o mevkı'i aldı o gün guzât..
Nâ'ş-ı mübâreki tepeye ettiler defîn.
Pîr şehîdi tezkiye olmuştu pek hazîn.
Hürmetle sürdü hâkine yüzler bütün guzât.

Düşmeden ahz olunmuş idı birçok esliha..
Ondan çatıldı kabrine bir kubbe-i zafer.
Kükretti erleri okunan hutbe-i zafer..
Aksetti arş-ı a'zama gülbâng-i "Fâtiha"

29 Nisan 1313
Servet-i Fünûn, S. 327,
5 Haziran 1313, s. 226
Muvaffakiyyat-ı Osmaniyye yâhud Yâdigâr-ı Zafer
Müstecib-zade İsmet, İstanbul 1315

ŞİʼR-İ METRÛK

Gömüldüğü varakın levn-i âsmânîsi
Bütün bütün solarak bir garîb renk almış
-Nukūşu altına geçmiş.. Kenârı fersûde-
Dururmuş öylece bir zarf içinde pîç-â-pîç.

"Nedir bu köhne varak-pâre?. Şübhesiz bir hiç!..
Değil mi öyle ise saklamak da beyhûde?"
Dedim de sonra fakat anladım niçin kalmış.."
Tesâdüfün ne imiş maksad-ı nihânîsi.

Takarrür eylememiş hatt-ı bî-liyâkat ile
Çizip yine yazaraktan heves-güzârâne
Kırık dökük sekiz on mısra etmişim tastîr
Şebâbımın dem-i pür-şevk-ı nev-bahârında

Kadîm usûle göre safhanın kenârında
Biçimli kāfiyelerden uzunca bir zencîr...
Bu bir gazel olacakmış da -dil-fikârâne-
Zavallıcık bırakılmış o hâl ü hey'et ile.

Beyânı sâde.. muvâfık ona mü'eddâda
O sâdelikte berâber hazîn olan bu eser
-Bu şi'r-i sâf-ı cevânîsi rûhumun-bilmem
Niçin verilmemiş âgūş-ı Nağme-i Seher'e?

Tefekkür eyler iken nasb-ı ayn edip esere
Belirdi vech-i latîfinde muhtecib.. mübhem
Donuk donuk lekeler ki su damlayan yerler
Kurur da belli eder safha-i mücellâda.

Bu katre katre sirişkin hutûr-ı ânîsi
Çökertti kalbe ağır.. sûz-nâk bir hicrân
-Gözüm yüzünde kühen şi'r-i girye-âlûdun-
Otuz yıl evveli daldım tefekküre mahzûn

O hâl içinde dolup yaşla dîde-i pür-hûn
Sıcak sıcak katerâtı melâl-i bihbûdun
Olurdu -üstüne düştükçe- şi'rimin handân
Gülümsemen yakışan çehre-i hazânîsi!.

12 Kânûn-ı Sânî 1312
Servet-i Fünûn, C. 13,
S. 333, 17 Temmuz 1313,
s. 326

Bî-dâd u kahr altında dün
Millet kan ağlarken bütün
Erbâb-ı zulmün rağmına
Yaptık ne a'lâ bir düğün
Hoş îd-i millîdir bugün
Asker! Senindir şân, öğün

Bir nûr-ı hak, bir mu'cize
Gösterdi hürriyyet bize

472
Ey kahramânlar tâ-ebed
Medyûn-ı şükrânız size
Hoş îd-i millîdir bugün
Asker! Senindir şân, öğün...

Musavver Muhît,
C. 2, S. 15-37, 10 Temmuz 1325, s. 391.

KİTÂBE-İ SENG-İ MEZÂR

On üç bahâr-ı hayâtın rakîk bir çiçeği
Zavallı Hâdiye'cik soldu, hâk-sâr oldu!
Atan seni kara topraklara bahârında
Ne söyleyeyim bilemem... Tâli'-i siyâhındır

Ecel! Nasıl çekip âgūş-ı hândânından
Bu nev-nîhal-i gül-endâmı hâk-pûş ettin?

Zavallı Hâdiye'nin, ey, ufûl ü hasretine
Hazîn hazîn, geceler girye-bâr olan mâder!

Rübâb, S. 28,
19 Temmuz 1328

HİLÂL-İ OSMÂNÎ

Eteğinde ne güzel mevce-i âl!
Hele vechindeki nûr-ı cevvâl!.
Nerde görsem seni bilmem ki ne hâl;
Rûh mes'ûd, gönül gırre vü lâl
Bir cihângîr olurum mest-i hayâl!.
Şöhretin gayrilere kahr u celâl,

Rü'yetin bizlere ârâmiş-i bâl
Geçer elbette bu eyyâm-ı melâl,

Versin âmâlini Rabb-ı müte'âl
Tâ-ebed sönme, sen, ey şânlı hilâl!..

Aks-i âlinle denizler hoş-kâm..
Ovalar, dağlar ise hükmüne râm.
Öyle tâbân ki o ulvî endâm,
Gözden indirmişe benzer Mevlâm!.
Hep anâsır ve husûsen İslâm.
Ferş eder pâyına hürmetle selâm.
Batmaz altı asırlık bir nâm!.
Edemez böyle bu hengâme devâm:

Açsın ikbâlini Rabb-ı müte'âl..
Tâ-ebed sönme, sen, ey şânlı hilâl!..

Şâkiriz re'fet-i Hallâkımıza
Gönderildin bizim işrâkımıza!
Doğduğundan beri âfâkımıza...
Safvetin hâledir ahlâkımıza.
Humretin dâll olur eşfâkımıza
Bârikan, tâc-ı zafer tâkımıza,
Düşürür kahpeyi mihrâkımıza
Pîşvâsın bugün eşvâkımıza

Versin âmâlini Rabb-i müte'âl
Tâ-ebed sönme, sen, ey şânlı hilâl!..

Hem-demi necm-i seher-pîrânın
En güzel bayrağısın dünyânın
Bize bahşâyişi Osmân Hân'ın
O şehâmetli büyük sultânın!

Hâverinden doğarak Asya'nın
Tuttu, tevfîki ile Mevlânın
Afrika, Avrupayı cevelânın!.
Görmesin gerd-i keder dâmânın

Açsın ikbâlini Rabb-i müte'âl..
Ta-ebed sönme, sen, ey şanlı hilal

Rübâb, S. 41, 25 Teşrin-i Evvel 1328

DİREDNOTLARIMIZ İÇİN

Direднotlarladır peymûde şimdi satvet-i deryâ..
Direднotlarladır ki zırhlılarla eyler istihzâ

Edinmek bir tek olsun bizce vâcibken, yazıklar ki
Geciktik himmet etmekte! Hatâ oldu bu, derd-i nizâ.

Mücehhez bir donanmayla müsellah ordudur yalnız
Bekā-yı mülk-i Osmânî'yi zâmin, başkası hülyâ

Alındı bir direднot, dîgeri etti onu ta'kîb
Be-kâm olduk, sevindik biz; telâş etti fakat a'dâ!

Bu hâhişle fedâkârî-i millet ber-devâm olsun
Kolaydır kuvve-i bahriyyeyi tezyîd ile i'lâ.

Zer ü sîmin bu yerde en mübeccel nef'i kılmaktır
Donanmâ-yı hümâyûna çelikten kal'alar ihdâ!.

Ta'addüd eylemek elzem, bu da mevkūf-ı gayrettir
Değildi bir Reşâdiye'yle kalmak doğrusu ahrâ

Olur sâhil res-i maksûd-ı keştî-i merâm elbet:
Açıldı bâdbân-ı azm "bismillâhi mecrâhâ" (*)

Tasvîr-i Efkâr, Donanma Özel Nüshası
13 Şubat 1329

ASKER-İ OSMÂNİYÂN

Olur meddâhı âlem ne askerdir bu asker!
Kalır hayrânı âdem ne cevherdir bu cevher!
Yıkar.. çiğner kılâ'ı serer a'dâyı hâke
Hücûm u savletiyle misâl-i şîr ü ejder
Yanardağlardan olsa tahassungâh-ı düşmen
Olur bir hamlesiyle basılmış hâk-i esmer.
Deyip de "Allah Allah" cihâda azm edince
Ne toptan havfı vardır ne istihkâm dinler.
Gulüvv-i şiddetinden bütün inler sahârî
Gırîvi aks edip der cibâl: "Allâhu ekber!"
Şehîd olmak yâ gāzî. Budur maksûdu ancak
Bu maksad varken onda nasıl olmaz muzaffer?
Ne dehşet-bâr-ı heybet alır ki harb ederken
Kaçar pîşinden a'dâ hemen leşlâş.. ebter.
Dem-i âsûdegîde birer âhû-yı ma'sûm..
Dem-i heycâda lâkin birer şîr-i cigerdir.
Bahâdır kahramânlar ki gördükçe şedâyid
Olur bâzûlarında salâbet.. kuvvet-i evfer.
Nedir ric'at? Bu bilmez vegādan. Olsa hattâ
Gelen her ferd-i düşmen kudurmuş bir gazanfer.
Hilâl ü necm-i garrâ doğar tev'em şafaktan..
Ne hoştur râyetinde o mevc-i berk-ı ahmer!
Metânetle şecâ'at bu ceyşe rimh u şimşîr..
Hamiyyetle diyânet bu ceyşe zırh u miğfer

(*) *Hud, 41*

476
Ne mu'acciz azm ü himmet ki birkaç günde etti
Tutup birçok mevâki-Yenişehr'i musahhar!
Tesalya kıtasında ne varsa sonra artık
Alındı hepsi bir bir ne köy kaldı ne bender.
Tamâm kuvvetiyle "temerküz" etti düşmen
Çatalca oldu gûyâ müşeyyed bir mu'asker..
Rü'ûsunda göründü kızıl alâm-ı nusret
Yed-i teshîre geçti.. Velastin de berâber.
Gulüvv-i subha bir tehâcüm henüz vâki' değilken
Bıraktı kaçtı bahren perîşân u mükedder
Olunca böyle alık kumandanlar peyinde
Bu şîrân-ı vegâya bir iş mi feth-i kişver?
Nedir Erzon? Bu cünde mukâbil gelmeliydi
Mu'azzam ordusuyla yâ İskender yâ Kayser..
O zulmet karşısında celî meşhûd olurdu
Ne âteş-pârelerdir bu Osmanlı yiğitler
Ser-â-pâ Hind ü Çin'i ederdi feth ü teshîr
Bulaydı ordusunda Napolyon böyle leşker
Nasıl almış bu mülk-i vasî'i ceyş-i Osmân?
Düşündükçe gelirdi bana pek hayret-âver..
Yakînen anladık hep ne kuvvetmiş o kuvvet!
Fakat hayret.. O bâkî o bâkî ve mukarrer:
"Ne askerdir bu asker!" deyip durmaktayım ben
Dilimden düşmüyor hiç bu tekrâr-ı mükerrer
Süyûf-i berk-pûşu nasıl ulvî de müdhiş..
Sufûf-ı pür-hurûşu nasıl müdhiş de dilber!
Ne tıynettir bu kavm-i necîbe hâs tıynet
Ki etmiş dest-i kudret-i mekârimle muhammer
Vefâ.. sıdk u sadâkat bu cünde şân ü şöhret
Edeb.. nâmûs ve iffet bu cünde zîb ü zîver.
Cihânda haslet olmaz bu hasletten mübârek..
Beşerde fıtrat olmaz bu fıtratten münevver.
Bu evlâd-ı vatandan ne beklenmez ki emmiş
Hamâset ninnisiyle mutahhar şîr-i mâder.

Şikâr-ı hâsı olmuş bu merdânın ezelden
Ukâb-ı tîz-i nusret.. O sayd-ı âteşîn-per.
Savâ'ık mıydı bunlar? Yetişti.. urdu.. kırdı
Demir yol sür'atiyle kaçan ev başı ekser
Nazîr-i berk-ı hâtıf yetişti her mahalle
Uçar mıydı yürürken bu cünd-i şu'le-peyker?
Bu yandan eyliyorken kılıçla feth-i büldân
Bu Rüstem-tavr u heybet cünûd-ı cenk-pervèr..
O bir yandan kılıp cihânı etti teshîr

Fezâ'il sâyesinde.. Ne mutlu feth-i dîğer!
Bu mu'acciz azın ü himmet.. Bu parlak gālibiyyet
Kalır ahlâfa bir şân.. Olur târîhe bir fer!
Bu şanlı destân fütûhu yazmalıydı.
Ya Firdevsî-i dâhî.. ya Nef'î-i hünerver:
Ki hem-âhenk tavrı hizebrânî-ı gazânın
Gerektir söz bulunmak müzekkâ ve müzekker

"Seni ta'kîbden hem usandık hem utandık..
Gel ey Yunan biraz da sebât-ı pây göster!.."
Demiş düşmen kaçarken gönüllü bazı efrâd..
Letâ'if ma'razında bu da bir bahs-i âhar.

Hemân siz var olun ey fedâkârân-ı ümmet!
Bekā-yı mülk ü devlet bekānızla müyesser.
Size çiğnenmeseydi o kendi toprağında
Gelir çiğnerdi a'dâ hudûdu belki yer yer.
Ulüvv-i şân ü şöhret.. zafer.. nusret sizindir
Meyâdîn-i gazâda size oldukça rehber:
Müşîr Fâzıl Edhem.. O zât-ı pür-mekânet
Gibi bir zî-liyâkat sipahdâr-ı muvakkar
Ne var Osmanlılıktan büyük bir pâye yoktur..
Yaşa ey nâm-ı Osmân, yaşa sen tâ-be-mahşer!
Bu nesl-i pâkin olsun İlâhî her biri bin..

O binlerden yetişsin nice yüz bin dilâver.
Şakiyyâna hudûdu tecâvüz niyyetiyle
Ne dem başkaldırırsa adû-yı hâk-ber-ser..
Çekip merdâne şimşîr nasıl ettiyse şimdi
O şirret pîşegânı yine etsin müdemmir
Tanîn-i satvetiyle pür olsun gûş-ı âlem..
"Duysun hayretle herkes: "Ne askerdir bu asker!"